

»DELO« IZHAJA OD 1. MAJA 1959 PO ZDRUŽITVI »LJUDSKE PRAVI-
CE«, KI JO JE 5. OKTOBRA 1934 USTANOVILO KOMUNISTIČNA PARTI-
JA V SLOVENIJI, IN »SLOVENSKEGA POROČEVALCA«, KI GA JE LETA
1941 USTANOVILO OSVOBODILNA FRONTA SLOVENSKEGA NARODAGLAVNI UREDNIK BORIS DOLNICAČ
ODGOVORNI UREDNIK JOŽE VOLFAND

V Moskvi so pokopali Konstantina Černenka

Novoizvoljeni generalni sekretar CK KPSZ Mihail Gorbačov je na pogrebnih slovesnostih poudaril kontinuiteto – Djuranović in Shukrija z voditelji SZ

OD NAŠEGA DOPISNIKA

MOSKVA, 13. marca – V Aleji velikov na Rdečem trgu so danes popoldne z vsemi vojaškimi in državnimi častmi pokopali Konstantina Černenka, v nedeljo umrlega generalnega sekretarja sovjetske partije in predsednika prezidija vrhovnega sovjeta ZSSR. Pogrebne slovesnosti je vodil novi partijski šef Mihail Sergejevič Gorbačov, prisotna pa je bila množica Moskovanov, vsi člani najvišjega partijskega in državnega vodstva, svoji Černenka, številni odredi sovjetske vojske in mnoge partijske in državne delegacije, ki so pripotovali iz tujine.

Pogrebne slovesnosti, ki so se

začele ob 13. uri po moskov-

skem času, so potekale po na-

tanko izdelanem protokolu, ki

je v veljavi že nekaj desetletij in

je popolnoma enak za vse uvr-

ščene najvišjega kremejskega

vodstva. Tako kot prejšnje

partijske voditelje so tudi Kon-

stantina Černenka pokopali v Ale-

ji velikov, ki je rezervirana za

najvišje politične osebnosti,

ta pa je neposredno za Leni-

nim mavzolejem. V njej je že po-

kopanih 11 ljudi, med drugim

tudi Andropov, Brežnev, Su-

slov, Stalin, Džerdžinski itd.

Prvi je zbrano množico nago-

voril Mihail Gorbačov, ki je na

kratko obnovil spomin na pokoj-

nega generalnega sekretarja, za-

tem pa v imenu politbiroja in

centralnega komiteja KPSZ zatrdil,

da bosta sovjetska partija in

država še naprej delovali v skla-

du s »socialističnimi ideali«. Pri

tem je pozitivno ocenil celotno

zadnje obdobje v razvoju Sovjet-

ske zveze, češ da je partija na

zadnjih plenitvah, vključno s ti-

stim v novembru 1982, na kate-

rem je Jurij Andropov podal

svoje teze za nadaljnji gospodarski

in družbeni razvoj države,

sprejela pomembne sklepe za ce-

lotno državo in tako opredelila

usmeritev, v skladu s katero bo

vodstvo delovalo tudi v bodoče.

Novi generalni sekretar CK

KPSZ Mihail Gorbačov se je danes

v Kremli pogovarjal z indijskim

premierom Radvivom Gandhijem,

ki se je s svojo delegacijo udeležil

pogreba Konstantina Černenka.

S tem je Gorbačov začel

danasnji serij sklopov s tujimi

državljani. Srečal se je s približno

20 delegacijami, ki so se zbrale

na Černenkovem pogrebu. Gor-

bačov se je danes sestel tudi z

voditelji državnih in partijskih

delegacij držav članic varšavskega

pakta. Živkov, Ceausescu,

Kadar, Honecker, Jaruzelski in

Husak so se že pogovarjali z no-

vim generalnim sekretarjem CK

KPSZ.

V bistvu je bil to poziv k poli-

tični kontinuiteti, v kateri naj bi

prišla do izraza prizadevanja za

pospešitev gospodarske učinko-

vitosti, večjega proizvodnega re-

da in boljše planiranja. Kot ga

je bilo moč razumeti, po najvišje

partijsko vodstvo še naprej težijo

h kolektivnemu delu, velika po-

zornost pa bo veljala tudi enot-

nosti partije. Na zunanepolitič-

nem področju se je izrekel za

popuščanje napetosti, razorožit-

ev in ponudil sodelovanje vsem

deležem, ki želijo delovati po

načelih enakopravnosti, vzajem-

ne varnosti in koristnosti.

Jugoslovanska delegacija, ki se

je udeležila pogreba Konstan-

tina Černenka, se je danes popol-

dne sestala s sovjetskimi vod-

stvom. Z jugoslovanske strani so

prisostvovali Veselin Djuranović,

Ali Shukrija, Raif Dizdarevič in

Milojko Drulović, s sovjetske pa

novi generalni sekretar Mihail

Gorbačov, Andrej Gromiko in

Konstantin Ruskov. V pogovo-

rih, ki so potekali v toplem in

prijetnem ozračju, je šla beseda

o jugoslovansko-sovjetskih

odnosih in aktualnih mednarod-

nih vprašanjih. Obojestransko je

bilo ugotovljeno, da se odnosi

med partijama in državama

razvijajo dobro in da temeljijo na

znanih načelih. Gorbačov je ob

tem priložnosti obnovil povabilo

našemu vodstvu, da obišče Sov-

jetsko zvezo, Ali Shukrija pa je

Gorbačova povabil v Jugoslavijo.

O političnem liku Konstantina

Černenka je na Rdečem trgu go-

voril Viktor Grišin, eden od naj-

starejših članov politbiroja CK

KP SZ, o posameznih etapah v

njegovem življenjski poti pa pred-

stavnik mest in partijskih orga-

nizacij, kjer je pokojni generalni

sekretar deloval. Slovesnosti je

zaključil Mihail Gorbačov, za-

tem pa so krsto s posmrtnimi

ostanki odnesli v Alejo velikov,

kjer so jo spustili v zemljo ob

maršalu Semjonu Budjoniju,

legendarnem voditelju Rdeče

armade iz domovinske vojne.

ZADNJA POT PREMINULEGA SOVJETSKEGA VODITELJA – Posmrtni ostanke Konstantina

Černenka spremljajo do polaganja v grobnico najvišji funkcionarji ZSSR (levo spredaj za krsto je

Mihail Gorbačov). (Telefoto TASS).

Nevzdržni recepti za preobrazbo železnice

»Predlog samoupravne transformacije« jugoslovanskih železnice nespregledljivo po mnenju delavskega sveta ŽG Ljubljana

LJUBLJANA, 13. marca – Če vlaki zamujajo po več ur ali jih sploh ni, če so vagoni umazani od zunaj in od znotraj, če so neogrevani, prenatrpani in tehnično pomanjkljivo vzdrževani ali napol polomljeni, zanesljivo ni krivo samoupravljanje, so menili na današnji seji člani delavskega sveta ŽG Ljubljana. In vendar »Predlog samoupravne preobrazbe železnice« v skladu z dolgoročnim programom ekonomske stabilizacije, ki ga bo jutri, v četrtek, obravnavala skupščina skupnosti JZ, skuša vzroke nemogočega stanja naprtili prav sedanji organizaciji ZTO v Jugoslaviji.

Kar osem ključnih točk v

predlogu je po oceni ŽG Ljub-

ljana nevzdržnih, saj predstavljajo

vračanje na stare pozicije, na-

sprotne določilom ustave, ZZZ

in Kraigherjeve komisije. Prva je

vseposplošno nespoštovanje vozne

reda kot temeljnega elementa

tehnološke (ne)enotnosti JZ. Že

ob njegovem sprejetju ni bilo

ne upoštevanja dejanskih pogon-

skih, vseh in infrastrukturnih

zmožnosti, odsotnost sankcij

zaradi subjektivnih (človeških)

napak in neodgovornega obna-

šanja pa je še en razlog, da je

bilo samo lani izgubljenih 377 ti-

soč 326 vagonov dni, da želez-

niške uprave sosednjih držav

večino bremenijo JZ za dodatnih

76 tisoč 317 dni in da, na primer

italijanske železnice zavrnejo

vsak četrti vagon, ki je sicer po

naših merilih docela neopre-

rečen.

Drug kamen spotike je zame-

sel o koncentraciji poslovnih

pooblastil v okviru skupnosti JZ:

slednja naj bi se monopolizirala

pravico do sklepanja komercial-

nih pogodb s partnerji v celot-

nem notranjem in zunanjem pro-

metu, ne glede na specifičnosti,

možnosti in pogoje posameznih

območij. Recept v bistvu negira

sleheri vpliv in vlogo uporabni-

kov železniških storitev in obeta

na silo ukiniti že ustvarjene po-

veze.

Poglavje zase je predlagana

enotna cena prevozov za vso Ju-

goslavijo, ne da bi upoštevali ra-

zličnost terena in torej velike ra-

zlike med energetske-transport-

nimi stroški. Petdeset kilomet-

rov vožnje po vojvodinski ravni

ni pač ni isto kot petdeset ki-

lometrov dolg prevoz po hribovi-

tem svetu, kjer so višinske razli-

ke več deset metrov.

Pri delitvi skupnih transport-

nih prihodkov naj bi upoštevali

načelo solidarnosti, kar pomeni,

da bi posamezne ZTO dobile

pravico do precej več denarja,

kot je njihov delež v doseženih

rezultatih poslovanja. ŽG Ljub-

ljana tudi zavrača idejo o enot-

nem sistemu izobraževanja ka-

drov. Koristno bi bilo kvečjemu

enotno merilo o minimalni za-

htevani izobrazbi, ki je še kako

potrebno in ki bi precej prispe-

valo k večji varnosti na tih.

IGOR GUZELJ

Egipt demantiral krizo

v odnosih s Sudanom

KAIRO, 13. marca (Tanjug) –

Egiptovski premier Kamal Ha-

san Ali je danes zanikal vesti o

»bitih krizi« v odnosih med Egi-

ptom in Sudanom. Po njegovih

besedah so take govorice povsem

neutemeljene.

TEMA DNEVA Koliko plana in koliko trga?

Zvonko Špoljar, hrvaški delegat v zveznem zboru skupščine SFRJ, je v včerajšnji razpravi o sistemu planiranja verjetno najbolj naravnost izrazil problem: smo za uresničevanje dolgoročnega programa gospodarske stabilizacije ali nismo? Po njegovem osnutku tega zakona ne izraža, da smo.

Špoljar kaže pritegniti. V vsem tistem, kar predlaga zvezna vlada, zares ni mogoče razbrati novih kvalitativnih sistemov planiranja, niti takšnih, ki bi prispevale k večji učinkovitosti jugoslovanske družbe. Celotno nasprotje: vidi se, da se osnutek zakona v marsičem vrača k že preseženim instrumentom iz naše gospodarske preteklosti in da kar nekako ne zna zaznati duha ustave. Kakorkoli že, ne bi si smeli dovoliti, da bi v imenu nekakšnih reform prenašali spet vpeljali marsikaj od tistega, kar je jugoslovanska praksa že zdavnaj presegla.

Zdi se, da je bila v tem pogledu nekako najbolj realna odločitev, da si moramo vzeti še nekaj časa, da bomo dobri razmislili, kaj v resnici hočemo: kolikšno mero plana in kolikšno trga, koliko države in koliko ekonomskih zakonitosti.

V naših razmerah je vsaka takšna odločitev vse prej kot preprosta in dobro je torej, da si je zvezni zbor skupščine SFRJ (skupaj s celotno skupnostjo) vzel še nekaj časa za razmislek.

BORIS JEŽ



ZADNJA POT PREMINULEGA SOVJETSKEGA VODITELJA – Posmrtni ostanke Konstantina Černenka spremljajo do polaganja v grobnico najvišji funkcionarji ZSSR (levo spredaj za krsto je Mihail Gorbačov). (Telefoto TASS).

ZK o pomenu ptt sistema

Okoli 270 delegatov na akcijski konferenci komunistov v PTT – Ne samo razviti tehnologija, temveč tudi razviti samoupravni odnosi

PRIŠTINA, 13. marca (Tanjug) – Naloge komunistov in vseh drugih subjektivnih sil, povezane z uresničevanjem dolgoročnega programa gospodarske stabilizacije v jugoslovanskem ptt prometu, so tema akcijske konference komunistov tega velikega sistema; konferenca se je začela danes v Prištini.

S tem se pravzaprav nadaljuje praksa, da na najvišji akcijski ravni ZKJ razpravljajo o žgočih problemih najbolj pomembnih gospodarskih panog, združenji ali sistemov, ki neposredno vplivajo na izpolnjevanje stabilizacijskega programa. Tudi to srečanje je pripravilo predsedstvo CK ZKJ skupaj s predsedstvi svetov zveze sindikatov in Gospodarske zbornice Jugoslavije.

O resnosti teme in srečanja priča podatek, da se ga udeležuje okoli 270 delegatov in gostov iz vseh večjih PTT organizacij v državi. Po dvodnevni razpravi je pričakovati, da bo konferenca sprejela stvarna stališča do nalog komunistov na tem področju. Že na začetku bi lahko dejali, da bo na konferenci posebej prevladovala razprava o samoupravi in tehnološko-tehnološki povezanosti jugoslovanskega PTT prometa, o gospodarskem položaju PTT organizacij in o znanstveno-raz-

iskovalnem delu in o vlogi domače industrije v tem sistemu. Tako je med drugim na samem začetku srečanja, ko je pozdravil

● Za delegate akcijske kon-

ference so prikrati zbrali podatke

o številu članov ZK in o njihovi

strukturi v PTT dejavnosti. Od

69.411 ljudi zaposlenih v PTT

prometu, je 25,9 odstotka ali

17.983 članov zveze komunistov.

V jugoslovanskem PTT sistemu

je 471 organizacij. Samou-

pravna organiziranost pa je ta-

kale: tozov je 344, delovnih or-

ganizacij 55, sestavljene organi-

zacije so 3, pa en koordinacijski

biro in ena skupnost jugoslovans-

kega PTT.

Vse navzoče, napovedal pred-

sednik organizacijskega odbora

konference Kol Široka. Med

gosti je bil tudi član predsedstva

CK ZKJ Dragoslav Marković.

Široka se je pomudil pri po-

daljevanju boja za zmanjšanje

visoke inflacije. Strokovnjaki te

organizacije so v letni analizi to-

kov jugoslovanskega gospodar-

stva za 1984 namreč ugotovili,

da je eden »ključnih« problemov

našega gospodarstva prav »pre-

velika razdrobljenost« trgav.

Izhajajoč iz potreb po nadaljnji

krepitvi sodelovanja med Jugos-

lavijo in članicami OECD, zla-

stati pa upoštevajoč neizrabljene

možnosti za skupne nastope na

tretjih trgih, so se dogovorili, da

bodo na pariškem sedežu

OECD v kar najkrajšem času

pripravili sestanek o novostih v

zakonu o vlaganju tujega kapita-

la v Jugoslavijo. Dogovorili so se

tudi, da bo generalni sekretar

OECD Jean-Claude Paye obi-

skal Jugoslavijo.

Član ZIS Ljubomir Baban se

je v Parizu sestel tudi z izvršnim

direktorjem mednarodne agenci-

je za energijo Helgom Steegom.

Zavzeto o temeljih družbenega planiranja

Delegati zveznega zbora skupščine SFRJ so po bogati in vsestranski razpravi sprejeli osnutek novega zakona o temeljih družbenega planiranja

OD NAŠEGA DOPISNIKA

BEograd, 13. marca – Današnje zasedanje zveznega zbora skupščine SFRJ (ki se bo jutri nadaljevalo) so začeli z enominutnim molkom: v spomin na umrlega sovjetskega voditelja Konstantina Černenka in v spomin na nedavno preminulega revolucionarja, narodnega heroja in člana sveta federacije Filipa Bajkovića. Razprava o zakonu o temeljih sistema družbenega planiranja z osnutkom zakona je razpravljala toliko delegatov, da je bilo treba njihove debate časovno celo omejiti.

Razplet te razprave ni ne-

pričakovan, saj je iz republik in

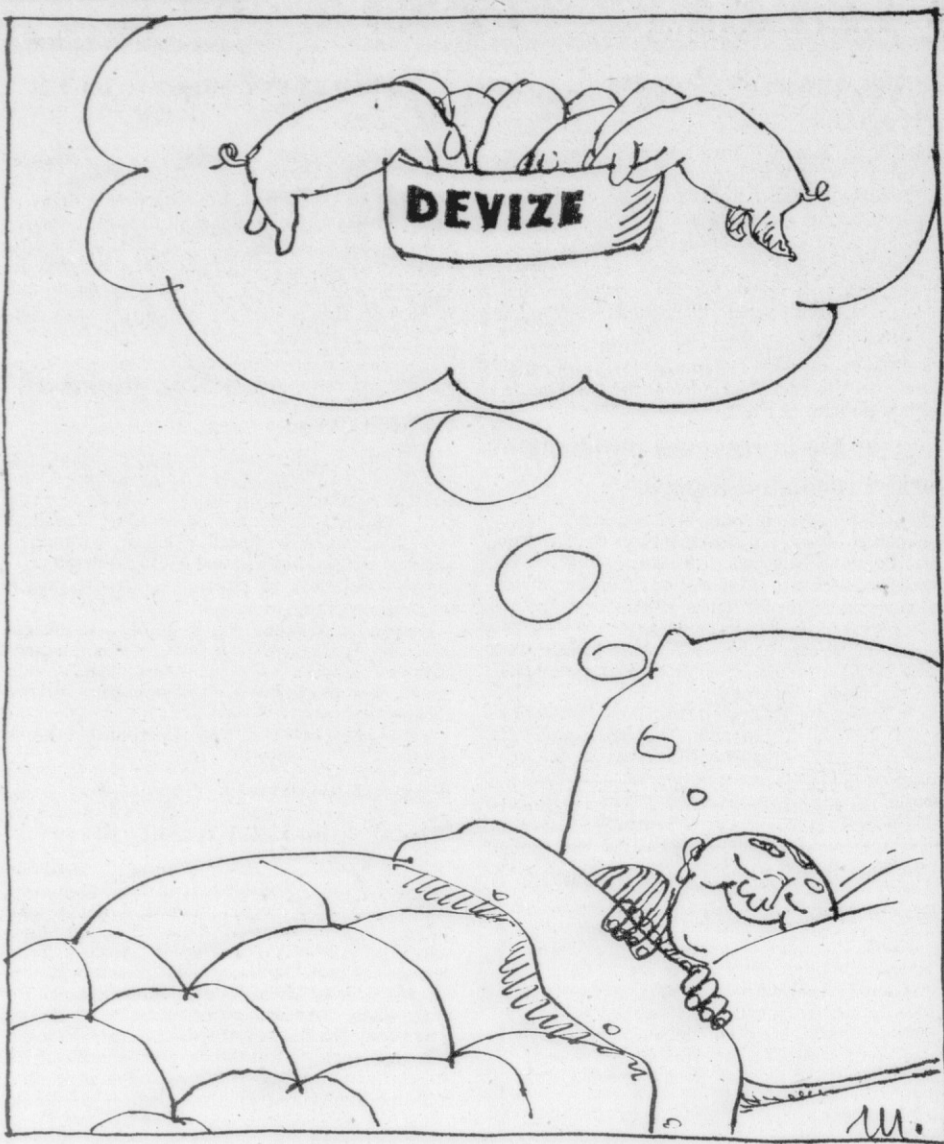
pokrajin na rovaš tega sistem-

skega predpisa prispele toliko

kritik, da je nastalo celo vpraša-

nje, ali je sploh potrebno spre

MILAN MAVER



– Sladke sanje

TINE GUZEJ

(Pre)velike »devizne« oči

V papirje smo zapisali, da bomo letos s turizmom zaslužili približno toliko kot v rekordni turistični letini leta 1981. Do milijarde in 300 milijonov »zelencev« naj bi prišli predvsem na račun večjega števila tujih turistov – pri nas naj bi jih preživel dopuste 5 odstotkov več kot lani, medtem ko naj bi se število jugoslovanskih turistov povečalo le za odstotek. Zgodba se torej ponavlja: v turistično leto zremo z velikimi očmi.

Vsaj na prvi pogled se zdi, da tokrat nimamo samo velikih oči, temveč, da lahko z veliko žlico tudi kaj – in iz česa – zajemamo. Najprej zaradi spodbudne preteklosti. Lani je turistično gospodarstvo ustvarilo nekaj manj kot milijardo in sto milijonov dolarjev ali za 22 odstotkov več kot leta 1983. Ta zasluček že predstavlja 10 odstotkov vrednosti celotnega našega izvoza blaga in storitev. Pri nas je lani preživljalo dopuste 20,4 milijona turistov. Samo tujih je bilo 7,3 milijona ali 21 odstotkov več kot predlani, število njihovih nočitev je doseglo rekordno število 42,3 milijona, kar je za petino več kot v letu 1983.

Da se turizmu pišejo boljši časi, potrjujejo tudi podatki o lanskem beru svetovnega turizma, ki je po štirih suhih letih spet porasla in sicer za 5 odstotkov. Vsaj glede števila nočitev in števila tujih turistov je prav Jugoslavija lani (v primerjavi z našimi glavnimi turističnimi konkurenti in državami OECD) zabeležila največja povečanja. Strokovnjaki napovedujejo turizmu, tej za proizvodnjo orožja in nafte tretji najpomembnejši »industriji«, tudi rast v prihodnje.

Prvi letošnji meseci te napovedi tudi potrjujejo. To se je med drugim pokazalo tudi na berlinski turistični borzi, na kateri je Jugoslavija nastopila s turistično ponudbo tako dobro kot še nikoli doslej. Na tem največjem in najpomembnejšem evropskem turističnem »daj-damju« je bila Jugoslavija poleg Grčije deležna največjega zanimanja. Tako tudi ni čudno, da je prodaja jugoslovanskih turističnih aranžmajev v tem času za 20 in celo 50 odstotkov večja, kot je bila lani v teh dneh.

Vse to so vsekakor spodbudni podatki, zaradi katerih lahko z optimizmom pričakujemo letošnji turistično sezono. Po drugi strani pa nas preveliki apetiti lahko hitro pripeljejo do tega, da se bo na koncu v devizni bilanci nabralo manj deviz, kot pričakujemo. Spomnimo se samo tragičnih napak iz leta 1981, ki so nedvomno vplivale na počilo turistično dežvo beru v naslednjih dveh letih. Zakaj opozarjamo? Jasno je, da vsaj na višku sezone za vse turiste pri nas ne bo dovolj prostora, saj gradnja hotelskih zmogljivosti močno zaostaja za načrti. Tako se ne bi smelo zgoditi, da bi zaradi prevelikih deviznih oči turistom spet prodajali že zasedene postelje. Namesto tega jim skušajmo raje prodati turistične zmogljivosti manjših kraj, kjer je celo v glavni sezoni pogosto dovolj praznih postelj. Morda je do začetka glavne sezone le še dovolj časa, da bi v turistično ponudbo vključili vsaj nekaj od 350 tisoč postelj v počinških hišicah; tistih postelj torej, s katerimi bi lahko turistično gospodarstvo največ izkoristilo, lastnikom vikendov pa omogočilo, da bi z oddajanjem tudi kaj zaslužili (npr. za redno vzdrževanje). In še nekaj velja ob tem omeniti. Nedvomno lahko soglašamo s tistimi, ki

napovedujejo, da bodo cene ob morju sredi sezone za domačega turista tako zrasle, da lahko o tem turistu govorimo le kot o »potencialnem turistu. Na svetu pa ni uspešnega turizma, če vse stavi na tujski turizem. Če se bo prodajanje nadaljevalo v takem ritmu, kot se zdaj, za vse turiste očitno ne bo prostora. Morda pa bi lahko ubrali drugačno pot in bi ubili dve muhi na en mah. Takole nekateri predlagajo: v največjem poletnem turističnem valu bi moral prav vsak tuj turist dobiti prosto posteljo, domačega turista pa bi privabili na dopust v pred in posezoni z nižjimi cenami in popusti.

Se predvsem pa lahko letos našemu turizmu napovedujemo preporočil le pod pogojem, da ne bomo več devizne pogace pričakovali le od večjega števila turistov, temveč predvsem od naše boljše ponudbe in storitev.

BORIS JEŽ

Kakšna vloga KS?

Bolj kot se razprava o političnem sistemu pogloblja, bolj postaja jasno, da se bo mnogo intenzivneje kot doslej treba ukvarjati z nekaterimi vprašanji, ki po krivici veljajo za manj pomembna, celo obrobna.

V mislih imamo predvsem krajevne skupnosti, ki naj bi bile – poleg temeljnih organizacij združenega dela – osnovne celice samoupravljanja, vendar so v zavesti delovnih ljudi postale kar neke vrste »folklorne samoupravljanja«. Na zadnjem zasedanju zveznega državnega sveta za vprašanja družbene ureditve se je nekdo vprašal, kaj smo pravzaprav v minulih enajstih letih počeli, da na tem izredno pomembnem področju političnega sistema načela nove ustave sploh niso prišla do izraza. Odgovorili bi lahko, da je bilo toliko drugih skrbi, da je za krajevne skupnosti in za njihov sistemski položaj preprosto zmanjkalo časa, vendar to ni res. Pred šestimi leti je zvezna skupščina o tem sprejela celo posebno resolucijo, ki pa je ni nihče v praksi uresničeval – nasprotno, krepitev države in njene regulative v zadnjem obdobju je te temeljne teritorialne enote samoupravljanja še bolj potisnila v ozadje.

Kakorkoli že, dobro je, da je sedanja razprava o političnem sistemu potisnila na gladino družbenega interesa tudi krajevne skupnosti. Pri tem vsekakor ne gre samo za to, da bi ustavna načela larpularistično izpeljali do vseh konsekvenc, marveč predvsem za to, da bi skupnosti zares postale tisto, kar je njihov

DRAGICA BOŠNJAK

Petici naj sledi enka

Inspektorji so v Beogradu ugotovili, da je tržišče z živili preplavljeno s slabim blagom in da domala tretjina mesnih izdelkov sploh ne bi smela priti na krožnike kupcev, saj je nevarna za zdravje. Zato so se odločili, da bodo živila v redni prodaji strožje nadzorovali in najboljše med njimi si bodo prisluzile posebno oznako »hrana 5«.

Taka odločitev seveda lahko razveseli kupce, ki lahko zdaj le iz dneva v dan bolj ogorčeni ugotavljajo, da mnogi mesni izdelki skoraj niso več prepoznavni. Taki so postali v časih, ko kupci niso kdo ve koliko povpraševali po kakovosti izdelkov, saj so bili srečni, da so sploh lahko kaj kupili. In če bo torej strožji inšpekcijski nadzor prispeval k temu, da bo na tržišču vsaj za spoznanje manj že na prvi pogled nesprejemljivih živil, torej tistih, ki jih lahko zanaša vsak kupec s svojimi čutili, brez dodatnih naprav in strokovnega znanja, je to že nekaj vredno. Vendar pa tako novo označevanje kakovosti hrane lahko pomeni komaj kaj več kot kapljo v morju in v bistvu spretno reklamo. Zakaj odliko za kakovost bodo dobivali izdelki, ki so se že ovenčali s takim ali drugačnim priznanjem, ki so torej že »zlati zmagovalci« za kakovost na tej ali oni sejemski prireditvi ali podobni predstavitvi. Kaj pa vse drugo? Tisti, ki že nekaj časa spremljajo na primer celjsko sejemsko prireditev »Vse za otroka«, se bodo spomnili, da je pobuda o posebnem označevanju kakovosti izdelkov za otroke in med njimi tudi hrane, stara že nekaj let. V konservirani hrani naj bi namesto klasičnih začimb uporabljali zdravilna zelišča, vendar od vsega tega ni bilo praktično ničesar. Ali pa je morebiti krivo zapiranje tržišča na že razdeljene interesne lokacije, pa kupci tega kratko in malo ne najdemo?

Vendar pri vsem tem pravzaprav ne gre samo za vprašanje kakovosti hrane na ta način, kot si to običajno predstavljamo; da so na primer suhomesni izdelki plesnivi, zaudarjajoči, prenameni in podobno. To razmeroma preprosto lahko odkrijemo tudi sami, zadevo vržemo nazaj na prodajni pult, zahtevamo knjigo reklamacij, trgovino prijavimo inšpekciji... Ob tem pa se nič hudega sluteči počasi in vztrajno zastrupljamo vsak dan z mnogimi sintetičnimi konzervansi, barvili in aromami za zmotnih formul, ki jih zares temeljito ne raziskujejo nihče. Inšpekcijske službe zato nimajo ne denarja in njihova laboratorijska oprema praviloma krepko zaostaja za opremo živilske industrije, ki odkriva vedno nove zvarke, da jih uporablja v procesu predelave hrane (ali kake druge kemijske industrije, s katero ta sodeluje). Zdržemo se še le takt, ko v časopisu ali kakšni specializirani reviji preberemo, da so nekje v svetu odkrili, kako so najrazličnejša škropliva za zaščito rastlin in dodatki, ki se dodajajo hrani zaradi okusa, trajnosti, arome, lepšega videza in sploh kozmetike, nevarne zdravju. V takih poročilih navadno mgolno besed, kot so kancerogenost (povezanost z nastankom raka), mutagenost (povezanost z nastankom dednih okvar), teratogenost (povezanost z rojevanjem spačkov)... Zdržemo se – in nič drugega...

Po napovedih slovenskih organizacij združenega dela letos ne bi smelo biti večjih težav pri zaposlovanju

Slovensko združeno delo ima precej pogumne načrte, saj predvideva, da bo letos lahko zaposlilo kar 45.165 novih delavcev – Zaposlovali naj bi predvsem strokovno usposobljene kadre

Za letos je slovensko združeno delo napovedalo precej (za 9,6 odstotka) več potreb po delavcih kot leto poprej. Tako naj bi v naši republiki letos zaposlilo 45.165 novih delavcev, od tega 35.263 za nedoločen čas in 9.902 za določen čas. Tudi s pomočjo teh računov so pri zvezi skupnosti za zaposlovanje pripravili predlog letošnjega načrta uresničevanja politike zaposlovanja. Predlog bodo čez slab mesec obravnavali delegati skupščine skupnosti za zaposlovanje Slovenije in takrat bodo verjetno te številke natančnejše.

Letni načrti zaposlovanja namreč niso nič drugega kot iskanje skupnega imenovalca med resolucijskimi opredelitvami, napovedmi občinskih skupnosti za zaposlovanje in napovedmi združenega dela. Med njimi pa prihaja vsako leto tudi do razlik. Če se vrnemo k napovedim, je treba povedati, da poznavalci letnih načrtov in njihovih uresničitve menijo, da se bodo napovedi uresničile od 70- do 75-odstotno. Vendar pa pravijo, da bi tudi tako zaposlovanje moralo omogočiti zaposlitev tistih, ki bodo letos končali šolanje, pa tudi nekaterih, ki bi prišli na delo v Slovenijo iz drugih republik ali pa se vrnili iz tujine.

Neusklajenost z republiško resolucijo

Če smo lahko še pred tremi leti pisali o tem, kako delovne organizacije niso letno načrtovali potreb po delavcih, pa tudi ne pristopili k samopravnemu sporazumu o usklajevanju tega načrtovanja po občinah, je danes položaj precej drugačen. Čeprav vse še niso opravile tega dela, lahko vendarle trdimo, da je to storila večina organizacij združenega dela v Sloveniji.

Težava je drugje. Že na prvi pogled se vidi, da so številke, ki jih napoveduje združeno delo, precej visoke. Pomenile naj bi namreč 3,1-odstotno

● Lani je po zadnjih ocenah znašala stopnja zaposlovanja v Sloveniji okoli 1,4 odstotka, kar pomeni, da se je absolutna zaposlenost povečala za okoli 11.000 delavcev, medtem ko se je leta 1983 povečala za 8000 in leta 1982 za 700 ljudi. Seveda se je s tem zmanjšala brezposelnost, ki je bila decembra 1984 (to so zadnji uradni podatki o številu nezaposlenih v Sloveniji) 15.394 oseb. Konec leta je bila ta številka višja in sicer 16.800. Povprečna brezposelnost je bila 1983 15.700 ljudi, lanska pa je bila manjša le za 300 ljudi kar pomeni, da se je zaposlilo največ ljudi v drugi polovici leta.

stopnjo rasti zaposlenosti v Sloveniji, kar je precejšnja razlika od predvidevanj občinskih resolucij (1,4 odstotka) in še večja od napovedi republiške resolucije, po kateri naj bi se letos v Sloveniji zaposlenost povečala le za odstotek. Ob teh razlikah se torej nehotne zastavi vprašanje realnosti planov, slabosti v samem sistemu načrtovanja, nerealno visoko postavljenih ciljev in še kaj. Sicer pa na Zvezi skupnosti za zaposlovanje ugotavljajo, da organizacije združenega dela pri načrtovanju zaposlovanja premalo upoštevajo rezultate uresničevanja svojih načrtov v preteklem letu, kakor tudi objektivne pogoje družbenoekonomskega razvoja občine in širše regije. Se vedno premalo upoštevajo pričakovano število mladih, ki bodo v tekočem letu končali šolanje, in tako resnične kadrovske potrebe na posameznih območjih oziroma za posamezne sektorje gospodarstva.

Razveseljevi je podatek, da združeno delo za letos načrtuje zaposliti kar 71,7 odstotka strokovno usposobljenih delavcev. Lani je namreč napovedalo 66,9 odstotka novih delavcev, resnično pa jih je zaposlilo le 55 odstotkov. Letošnja usmeritev je toliko boljša, ker se približuje tudi razmerju strokovnosti, ki ga »pridelal« šola. Šolski sistem se

● Jugoslavija je dosegla žlsten rekord. Konec lanskega leta je bilo na jugoslovanskih skupnostih za zaposlovanje prijavljenih 1.012.867 iskalec zaposlitve. To je prvič, da se je ta številka povzela čez milijon, sicer pa je za 7,1 odstotka večja kot leto poprej.

Največ brezposelnih je bilo v Srbiji in sicer 469.913 (oziroma Srbija 270.229, Kosovo 107.351, Vojvodina 92.333). V Bosni in Hercegovini je bilo decembra brez dela 236.451 ljudi, v Črni gori 37.337, na Hrvaškem 120.644, v Makedoniji 133.128 in v Sloveniji 15.394 ljudi.

je namreč v zadnjih letih bolj prilagodio razvojnimi potrebami naše družbe in zato vsako leto izšla približno 70 odstotkov strokovnih kadrov in 30 odstotkov nizko kvalificiranih ljudi, medtem ko se »povpraševanje« združenega dela vrti okoli razmerja 50:50.

Se bo lahko zaposlila večina letošnjih pripravnikov?

V začetku letošnjega leta je bila več kot polovica iskalec zaposlitve (8.512) mlajših od 26 let. To seveda ni nič čudnega, saj je med njimi večina takih, ki so končali šole in iščejo prvo zaposlitev. Gre torej za pripravnike.

Prav ti so bili zadnja leta eden glavnih problemov zaposlovalne politike v Sloveniji in Jugoslaviji. Pred leti so se jih namreč delovne organizacije vse prerade otevale in raje zaposlovale starejše delavce, ki so se imeli delovne izkušnje. Precej časa je bilo treba, da so v združenem delu spoznali, da mladi ljudje, ki so se polni delovnega člana, lahko precej pripomorejo k uspešnosti delovne

organizacije. Pa navkljub vsemu to spoznanje še ni prodrla do vseh. Nekateri so še za enostavnejšo in cenejšo rešitev da zaposlijo pripravnike le za določen čas.

Zakaj skrivanje presežkov?

No, kako bo letos, še ne moremo napovedati. Res pa je, da so slovenske organizacije združenega dela za letos napovedale zaposlitev 13.765 pripravnikov, kar pa je dobro petino več, kot so jih nameravali pa tudi v resnici zaposlili lani. Če pogledamo spodnjo tabelo, potem vse kaže, da se bo večina pripravnikov letos res zaposlila. Upoštevati je treba namreč, da bodo nekateri še nadaljevali šolanje, del diplomatov bo odšel na službenje vojaškega roka in podobno.

V letnih načrtih zaposlovanja delovne organizacije napovedujejo tudi možnost tako imenovanih tehnoloških presežkov delavcev. Gre za delavce,

Stopnja izobr.	Ocena priliva iz šol v 1985	Planirano štev. pripravnikov	Štev. sprejetih priprav.	v 1.84
1	2	3		
I. + II.	8.500	823	6.0	
III. + IV.	9.600	6.553	47.6	8.496
VI.	4.000	3.768	27.4	
VI.	2.800	1.045	7.6	1.312
VII + VIII.	2.300	1.576	11.4	1.504
Skupaj	27.200	13.765	100%	11.312

Vir:

Stoplec 1: Podatki iz ocene možnosti zaposlovanja v 1. 1985, zveza skupnosti za zaposlovanje SRS

Stoplec 2: Podatki OZD po načrtih zaposlovanja v občinah (anketa MK-LP-85, zveza skupn. zaposl. SRS)

Stoplec 3: Podatki Zavoda SR Slovenije za statistiko (RAD-1)

ki ob morebitni spremembi tehnologije ali pa zaradi drugih (ekonomskih) razlogov ne morejo več opravljati svojega dela. Znano je, da v združenem delu delo neradi napovedujejo te presežke. Kaže, kot da bi se jih sramovali, čeprav do njih ne prihaja samo v delovnih organizacijah, ki so se znašle v težavah. Tehnološki presežki so nekaj povsem normalnega za vse tiste delovne organizacije, ki računajo na kvalitativno produktivno zaposlovanje.

Zato je čudno, da so slovenske organizacije združenega dela za letos napovedale le 1.191 delavcev, ki bodo tehnološki presežek, kar je celo za 7 odstotkov manj od lanskanih napovedi. To je ob potrebah po hitrejšem prestrukturiranju gospodarstva in preusmerjanju zaposlenih težko razumeti. Zato poznavalci trdijo, da v resnici obstaja možnost, da bo »padlo« pod tehnološki presežek 5000 do 8000 delavcev. Podcenjevanje tega vprašanja je lahko nevarno. Tako prizadeta delovna organizacija in družba kot celota sta potem ob

● Konec lanskega leta je izšel novi šifrant poklicev. Ker evidenco brezposelnosti prilagajajo prav temu novemu šifrantu, na Zvezi skupnosti za zaposlovanje SRS še nimajo natančnega podatka o sedanjem številu brezposelnih. Trdijo pa, da je vsekakor v naši republiki zdaj manj kot 15.000 iskalec zaposlitve. Torej manj kot ob koncu leta 1984.

● Ob ugotavljanju vseh prizadevanj v zadnjih letih smo lahko veseli, da je v Sloveniji problem brezposelnosti tako majhen, kot je, in da smo tudi na repu evropske lestvice brezposelnosti. Seveda, če sploh lahko obravnavamo Slovenijo izven okvirov jugoslovanske brezposelnosti. Veseli smo lahko tudi tega, da je večina odgovorov spoznala, da se mora vključiti v načrtovanje kadrovskih potreb. Res pa je tudi, da to veselje spalniki, ko spoznamo, da vse prevečkrat goljufamo sami sebe. V omejenem predlogu načrta zaposlovanja je namreč toliko netočnosti in neusklajenosti, da bo treba še precej dela, da bi dobili pravo sliko.

Stopnja izobr.	Ocena priliva iz šol v 1985	Planirano štev. pripravnikov	Štev. sprejetih priprav.	v 1.84
1	2	3		
I. + II.	8.500	823	6.0	
III. + IV.	9.600	6.553	47.6	8.496
VI.	4.000	3.768	27.4	
VI.	2.800	1.045	7.6	1.312
VII + VIII.	2.300	1.576	11.4	1.504
Skupaj	27.200	13.765	100%	11.312

Vir:

Stoplec 1: Podatki iz ocene možnosti zaposlovanja v 1. 1985, zveza skupnosti za zaposlovanje SRS

Stoplec 2: Podatki OZD po načrtih zaposlovanja v občinah (anketa MK-LP-85, zveza skupn. zaposl. SRS)

Stoplec 3: Podatki Zavoda SR Slovenije za statistiko (RAD-1)

ki ob morebitni spremembi tehnologije ali pa zaradi drugih (ekonomskih) razlogov ne morejo več opravljati svojega dela. Znano je, da v združenem delu delo neradi napovedujejo te presežke. Kaže, kot da bi se jih sramovali, čeprav do njih ne prihaja samo v delovnih organizacijah, ki so se znašle v težavah. Tehnološki presežki so nekaj povsem normalnega za vse tiste delovne organizacije, ki računajo na kvalitativno produktivno zaposlovanje.

Zato je čudno, da so slovenske organizacije združenega dela za letos napovedale le 1.191 delavcev, ki bodo tehnološki presežek, kar je celo za 7 odstotkov manj od lanskanih napovedi. To je ob potrebah po hitrejšem prestrukturiranju gospodarstva in preusmerjanju zaposlenih težko razumeti. Zato poznavalci trdijo, da v resnici obstaja možnost, da bo »padlo« pod tehnološki presežek 5000 do 8000 delavcev. Podcenjevanje tega vprašanja je lahko nevarno. Tako prizadeta delovna organizacija in družba kot celota sta potem ob

Vsi si želimo produktivnega zaposlovanja, vendar nam številke kažejo, da se mu še nismo približali. Lani se je ob 1,5-odstotnem novem zaposlovanju povečal obseg industrijske proizvodnje za 2,1 odstotka, družbeni proizvod pa za 2 odstotka. Torej je šlo bolj za ekstenzivno kot pa za produktivno zaposlovanje.

Letošnja republiška resolucija predvideva 2,5-odstotno realno rast družbenega proizvoda in enoodstotno rast zaposlenosti, kar pomeni približno dvotretjinski prispevek produktivnosti k rasti družbenega proizvoda. Vse to kaže, da bo načrtovano zaposlovanje mogoče doseči le z učinkovitejšim gospodarjenjem, intenzivnejšim in kvalitetnejšim izvozom, smotrno uporabo zmogljivosti in prometno nalobno politiko. Stagnacija oziroma padanje produktivnosti namreč opozarjajo, da so nezaposleni pravzaprav že zaposleni delavci. In dokler ne bodo polno zaposleni omladi, ne bo pravih možnosti za zaposlovanje novih delavcev.

JANJA KLASINC

TIT DOBERŠEK

Na razpotju dogajanja

Do obiska tanzanijskega predsednika Juliusa Nyerereja, ki se začne danes v Beogradu, sklenil pa se bo v Sloveniji, prihaja v trenutku, ko je svetovno dogajanje na nekakšnem razpotju. To nedvomno predstavlja izziv za dve prijateljski nevršeni državi, ki ju povezujejo dobri dve desetletji tesnih stikov in podoben pogled na razmerja v svetu.

Popularni »Mwalimu«, to je »Učitelj«, kot kličejo glavnega predsednika Nyerereja, je državnik z velikim ugledom v svetu. Ta ugled si je kot eden izmed treh preživelih starost afriške osvobodilne boje pridobil predvsem z vztrajanjem pri neodvisni, zunanjiobklovske naravnosti, Tanzanije – to pa je tudi stališče, ki ga v nevrščenem gibanju najodločnejše zagovarja Jugoslavija.

Čeprav je na čelu ene najrevnejših držav na svetu, pa Nyerere ravno zaradi svojega ugleda opravlja vrsto pomembnih funkcij, saj predseduje skupini šestih prihranjenih držav na afriškem jugu, je letošnji predsednik Organizacije afriške enotnosti, bil je nedavno med šestimi svetovnimi voditelji, ki so se sestali v New Delhiju, in pravkar se je udeležil velike konference o pomoči afriškim državam, ki jih je prizadela lakota, v Zenevi.

Njegov obisk v Jugoslaviji, med njegovo evropsko turnejo, bo torej priložnost za široko izmenjavo mnenj in za iskanje možnosti, kako bi po daljšem zastoju spodbudili akcijsko sposobnost nevrščenega gibanja, da bi se lahko tvorno vključilo v sedanje dogajanje v svetu. Pri tem bo prejkone govor tudi o pripravi na bližnjo ministarsko konferenco nevrščenih, ki bo letos na afriških tleh, v angolski prestolnici Luandi.

Seveda bo govor tudi o krepitevi že tradicionalno dobrih dvostranskih stikov, zlasti še na gospodarskem področju.

skem področju. Pri tem so na tanzanijski strani težave zastran odplačevanja posojil, o čemer so govorili na nedavnem zasedanju mešanega odbora. Tanzanija je tačas v težavnem gospodarskem položaju, saj je vrednost njenega izvoza, zaradi padanja cen surovin na svetovnem trgu, (največ izvažal kava in sisal z Zanzibarija pa nageľnove žbice), padla pod 400 dolarjev, kar v mnogem hromi njen razvoj.

Zadnja leta je prišlo do povečanja jugoslovansko-tanzanijskega sodelovanja na gospodarskem področju, pri čemer izstopajo Energoinvest (z daljnovodi), Ingra (z gradnjo hidrocentrale) in goriska Vozila (z gradnjo tovarne za gospodarske prikolice, v vrednosti kakih 40 milijonov dolarjev, po zadnjem sporazumu pa naj bi to vsoto podvojili).

Tanzanija se zaveda, da je mogoče politično preživetje samo s krepitevijo gospodarske neodvisnosti, zato se Nyerere kot predsednik OAE na zadnem afriškem vrhu novembra lani v Adis Ababi usmeril pozornost afričanih izrazito na ekonomske probleme črne celine: prihodnji afriški vrh, letos poleti, bo tako izključno ekonomski. To bo prispevalo k pripravi na novo mednarodno ekonomsko ureditev, za kar se zaveza tudi Jugoslavija.

Vse to so stične točke za dialog dveh držav, ki se zavedata svoje odgovornosti za razmere v svetu in za ustvarjanje pravičnejših razmerij na mednarodnem prizorišču.

Miran Sattler

Zadnji in prvi dan

12. nadaljevanje

Navsezgodaj drugi dan je prišel kurir. Na ves glas je zavpil: »Fantje, naši so v Gorici!« Miran, tega trenutka se ne da opisati. Ranjenci, med njimi tudi slepi in brez nog, so pozabili na svoje rane. Poskakali so s svojih ležišč, se valjali po tleh, objemali, jokali in vpili: »Svoboda! Preživeli sem!« Klicali so imena svojcev, Miran, ne da se povedati in opisati tega razpoloženja.

V bolnišnici Pavla smo bili ranjenci še ves mesec, dokler niso v Idrini sanatoriji preuredili v partizansko bolnišnico.

Lep pozdrav
Tvoj Marjan

27.

Filip Kalan (1910), književnik in esejist, je v svojem »Veselem vetru« zapisal: V tistih dneh, dobra dva tedna pred 9. majem 1945, je padel naš ekonom Matija Bukovec. Preprost fant je bil, prijazen in ne preveč zgovoren, poštenjak od nog do glave, partizan od leta 1942. Radi smo ga imeli, bil je od vsega začetka pri nas, sprva kurir, naposled ekonom. Doma iz Bele Krajine: že drugi sin, ki je padel v družini.

Poslali smo ga iz Zadra s tovrstnikom slovenske tiskarne »Tone Tomšič« domov po kuli- se in padala, dal sem mu pismo s seboj, in denar in svojo pištolo. Lika in Gorski Kotar sta

bila takrat že sovobodna, le kdaj pa kdaj so cestno ogrožale raztresene ustaške tolpe. Pred Vinico so tovrstniki napadli Nemci in ustaši, fant je skočil z voza, tu je poznal vsak grm. Tovornjak se je prebil brez žrtev in brez zamude. Matija pa je bil ranjen. Ustaši so ga oropali in zveržnisko razmesarili.

Onstran Kolpe so bili belokranjski griči, čez dve uri bi bil lahko sedel z materjo za mizo, pred domačo hišo in gledal v spomladanski vinograd.

Mi drugi, mi, ki smo ostali, smo prebivali v bivši zadarski prefekturi. To je velika starinska palača, velikokrat prezidana, stavba iz davne minulosti italijanskih plemičev, iz časa avstrijskih cesarjev, iz intermezza Mussolinijevih mogotcev. Poslopje je bilo močno poškodovano med bombnimi napadi. S partizansko iznajdljivostjo smo preiskali vse te ostanke in uredili smo si stinajst velikih lepih prostorov po sobanah prebeglega prefekta. Prvič v svoji gledališki biografiji smo imeli dovolj delovnih prostorov, dovolj spalnic, dovolj veliko menzo, kuhinjo, upravno pisarno, vse v enem samem nadstropju. Med trakti stare palače je bilo dvoje senčnih vrtov, palme so rastle tam in grmovje, na bosket pristrženo, in s plezalk na krošnjah starih cipres je poneli prepeval čuk svojo samotno pesem.

Včasih se posedal ponoči pri oknu svoje sobe, za katero so mi povedali, da je nekoč spal v njej stari Franc Jožef in gledal sem na vrt med

tiste palme in med pramene južnega meseca in razmišljal o tem, da je bilo vse to naše početje tako zelo podobno življenju svetopisemske Rebeke, tiste Rebeke, ki je o nji zapisal Thomas Mann v svoji znameniti tetralogiji, da je bilo vse njeno življenje ena sama nepriznana hrabrost. Fantje pa so posedali doli na vrtu, med palmami, gledali v tiste pramene južnega meseca, se tiho pogovarjali iz deklet in pesnikovali. Zjutraj smo včasih iz same objestnosti streljali z brzostrelko in krojaško lutko, ki smo si jo privlekli iz porušene hiše v soseshah in si jo na vrt postavili za tarčo: bilo je nekoliko otožno in čudaško slovo od minulih partizanskih časov.

P

Zaradi bistveno različnih mnenj ob osnutku zakona o družbenem planiranju bo nujnih še več sprememb

Nekateri delegati zveznega zbora skupščine Jugoslavije so menili, da je osnutek novega zakona o osnovah sistema družbenega planiranja in družbenem planu Jugoslavije dober, drugi pa, da potrebuje še veliko bistvenih izboljšav

BEOGRAD, 13. marca (Tanjug) — O osnutku novega zakona o osnovah sistema družbenega planiranja in družbenem planu Jugoslavije je danes razpravljalo več kot 20 delegatov zveznega zbora skupščine Jugoslavije. Mnenja so bila različna. Nekateri so menili, da je osnutek zelo dober in da je treba zakon kar najhitreje sprejeti, drugi pa, da je treba sedanji zakon sicer spreminiti, vendar pa predlagani osnutek »potrebuje« bistvene izboljšave.

Po mnenju Nевenke Novaković bi morali v bodočem zakonu o planiranju natančno opredeliti odnos med planom, trgov in ekonomskimi zakonitostmi, ukrepe ekonomske politike pa bi morali sprejemati istočasno s planom. Po njenem mnenju bi morali v zakonu o planiranju najti tudi rešitve za povečano zaposlovanje. Ker osnutek spreminja nekatere ključne elemente sedanjega sistema planiranja, je Bogdana Glumac-Levakov poudarila, da predlog osnutka ne upošteva dovolj pravic delavcev tozdov, ki zadevajo planiranje. Osnutek zakona o planiranju uvaja večinsko odločanje o planih v delovnih organizacijah in vsiljuje razvojne predpnete tudi tistim tozdom v njih, ki jih ne sprejemajo. Ustava in zakon o združenem delu vsebujeja drugačne rešitve. V nasprotju z ustavo, zakonom o združenem delu in dolgoročnim stabilizacijskim programom predlagani osnutek novega zakona o družbenem planiranju izpušča kot obveznost osnovne instrumente planiranja — samoupravne sporazume in družbene dogovore o osnovah plana. Povečuje se vloga delovnih organizacij in delavskih svetov in pripravljajo in sprejemajo planov, zmanjšuje pa vloga delavcev v tozdihi, ki jo imajo sedaj.

Sulejman Dželo je osnutek zakona o planu podprl, menil je le, da bi bilo treba v njem natančneje proučiti predvsem tisto, kar zadeva pomen samoupravnih sporazumov in dogovorov. Po oceni Dragana Rodića pomeni osnutek tega zakona pomemben poskus, da se sedanji sistem planiranja poenostavi in odpravi voluntarizem, avtoritarij, razdrobljenost in monopol skupinskih lastniških odnosov. Zato je osnutek zakona podprl. Dušan Pekić je povedal, da je osnutek novega zakona o planiranju zbudil veliko pozornost in da je treba spreminiti sedanji zakon o planiranju. Kajti po njegovem je del krivde za sedanjo gospodarsko krizo tudi v tem, ker je premalo koordinacije v planiranju na nivoju države. V nasprotju s tistimi, ki so trdili, da hoče nov zakon o planiranju vzeti pristojnosti delavcem v tozdihi je Pekić dejal, da to ni res in da se ustavi položaj tozdom ne menja.

Rado Roter je menil, da se nikamor ne mudi, predlagal, naj zbor sprejme samo predlog za sprejem zakona, potem pa naj bi izdelali boljši osnutek od sedanjega. Roter je opozoril, da metodologija planiranja v sedanjem osnutku ni dobro »obdelana« in da nekateri nosilci planiranja — gospodarska zbornica, banke — niso dobili ustreznih vlog pri planiranju. Tudi on je menil, da je sedanji sistem planiranja treba spreminiti, ampak prej je treba razčistiti, če mora biti novi zakon zares tak, da bi zahteval tudi spremembe v zakonu o združenem delu. Slobodanka Vešković je dejala, da osnutek novega zakona o planiranju stvari preveč poenostavlja in da ima vtis, kot »bi hotel povedati«, da planiranje v nekaterih dejavnostih ni pomembno. Dušan Alimpić je poudaril velik pomen tega zakona, s katerim se opredeljujejo družbeni odnosi, določeni z ustavo in zakonom o združenem delu. Dejal je, da je treba načrtovanje poenostaviti, prakso planiranja pa vsebinsko spreminiti. Zlasti velja to za planiranje v družbenopolitičnih skupnostih. Poudaril je, da planiranje pri nas ni samo ekonomska, ampak bistvena družbena kategorija. Naš sistem planiranja mora biti neposredni odraz lastnosti oziroma značaja socialistične samoupravne države. Plani morajo predstavljati sintezo svobodne delovne in ustvarjalne prakse delovnih kolektivov, skupnosti in družbenopolitičnih skupnosti in socialistične idejne opredelilne ter znanstvene analize položaja.

Vančo Nikolovski je podprl osnutek zakona. Polemiziral je s tistimi, ki trdijo, da osnutek ni skladen z

Predlagali obnovitev mandatorov funkcionarjem

BEOGRAD, 13. marca (Tanjug) — Predsedstvo RK SZDL Srbije je na današnji seji podprlo pobudo, da bi obnovili enoletni mandat Dušanu Kerebiću in Branku Pešiću, predsedniku in podpredsedniku predsedstva SR Srbije. Podprli so tudi predlog, da bodo enoletni mandat obnovili predsedniku skupščine SR Srbije Slobodanu Gligorijeviću in podpredsednikom skupščine Zlatici Nastić, Milutinu Miloševiću in Svetku Grbiću. Za novega sekretarja predsedstva RK SZDL Srbije so na današnji seji predlagali dosedanjega člana predsedstva Vasilija Vasiljevića.

zakonom o združenem delu in ustavo. Dejal je, da zares ni povsem skladen z zakonom o združenem delu v tistem delu, kjer zakon o združenem delu določa konsenz med tozdi pri planiranju v delovnih organizacijah, osnutek novega zakona o planu pa konsenz odpravlja in predlaga večinsko glasovanje. Nikolovski je poudaril, da pa ustava konsenza ne določa. Tudi on meni, da je lahko v tem primeru preglasovanje mnogo bolj demokratično od konsenza. Kajti ob konsenzu lahko kak tozdom povsem nedemokratično uveljavlja svoje ozke interese.

Po mnenju Vebhija Hajredinića osnutek omenjenega zakona ni dovolj dosegel intencije, da naj bi bilo planiranje predvsem orodje, v rokah delovnih ljudi. To pomeni, da osnutek ni dovolj dosledno upošteval ustavnih opredelitev in zahtev zakona o združenem delu. V osnutku dohodka, kot osnovni motiv gospodarjenja, ni dovolj poudarjen in »izredene« skladu z dolgoročnim stabilizacijskim programom. Ker osnutek »izpušča« sporazumevanje in dogovarjanje, »izpušča« tudi načelo kontinuiranega planiranja, sočasnega planiranja in usklajevanja planov. Grozi tudi, da bodo, če bo bodoči zakon o planiranju podoben sedanjemu osnutku, pretregale vezi med plani ozdov in družbenopolitičnih skupnosti, odločno vlogo pa bo bodo dobile v planiranju republike oziroma pokrajini. Ne pa delavci v tozdihi in ozdih.

Sonja Krašovec je imela več konkretnih pripomb, ki zadevajo osnutek zakona o planiranju. Osnutek je zamerila, ker delavcem v tozdihi odvzema ustavno pravico, da so eden od nosilcev planiranja. Tudi ni prav, je dejala, da osnutek tega zakona ne jemlje dohodka kot osnovno kategorijo in motiv za planiranje. Kajti to zamenjara tudi sistem istočasnega planiranja, kar ima za posledico, da ni dovolj poudarjena odgovornost za pripravo in uresničevanje planov.

Dragan Vasiljević je v imenu ZK SZDL J menil, da je treba nasprotja o tem dokumentu kar najhitreje odpraviti in zakon sprejeti. Opozoril pa je, da ni mogoče pričakovati, da bomo številne slabosti v gospodarjenju in negospodarno ravnanje opredelili z novim zakonom. Iva Lovrić je zahteval, naj ostane položaj delavcev v tozdihi pri planiranju tak, kot ga določata ustava in zakon o združenem delu. Franc Čargo pa je opozoril na pomen odgovornosti pri planiranju.

Velimir Radivojević je kritiziral poskuse, s pomočjo katerih nekateri verbalno branijo zakon o združenem delu in postavljajo pod vprašaj širši koncept sistema planiranja. Milenko Stanić je opozoril, da daje osnutek omenjenega zakona preveč pooblastil federaciji in da let-a ne

more urejati odnosov, ki so ustavna pravica delovnih ljudi in občanov, narodov in narodnosti v republikah in pokrajinah. Zvonko Špoljar je menil, da osnutek ne spoštuje dovolj opredelitev dolgoročnega stabilizacijskega programa. Stališča do tega osnutka so se razdelila na tista, ki vidijo v tem napad na samoupravni koncept, in na tista, ki menijo, da osnutek zakona ni dovolj poudaril nekaterih bistvenih vprašanj razvoja države, je poudaril Žarko Kolenda. ZIS mora ta nasprotja uskladiti. Stevo Stanivuković pa je dejal, da dejstvo, da mora zakon sprejeti do roka, ne bi smelo skoditi njegovi kvaliteti. Huso Radončić je pripomnil, da se je pri izdelovanju osnutka tega zakona postopalo obratno od zahtev stabilizacijskega programa, ki terja spremembo prakse planiranja, ne pa sistema. Zarija Martinović je sicer podprl tekst osnutka zakona, ob enem pa pripomnil, da mora biti plan delovne organizacije obvezujoč za vse tozde v njej. V razpravo se je vključil podpredsednik ZIS Mijat Suković. Dejal je, da tisti, ki očitajo, da osnutek ne spoštuje

ustave in zakona o združenem delu, neprecizno interpretirajo ustavo. Siniša Petrović je podprl opredelitev osnutka, ki predlaga krepitve planskih funkcij delovne organizacije. Soglasen je tudi s tem, da bi sprejemali skupne plane v sestavljenih velikih sistemih (PTT, železnica itd.). Po njegovem mnenju to ne pomeni centralizacije. Miodrag Trifunović je dejal, da ima federacija vso pravico, da ureja osnove sistema planiranja v SR Srbiji. Ivan Melić je predlagal, da bi sedanji osnutek bistveno dopolnili in ga dali v javno razpravo v združenem delu. Po mnenju Bora Temenugova je treba zakon kar najhitreje sprejeti, da bomo vedeli kako planirati. Mustafa Šabić pa je spomnil, da je treba povečati vlogo delavcev pri planiranju.

Po razpravi je zvezni zbor sprejel sklepe, v katerih je poudaril, da sprejema predlog za sprejem zakona o osnovah sistema družbenega planiranja in predlagal ZIS, da pri nadaljnji izdelavi tega zakona upošteva doslej izrečene pripombe. Zbor pa bo pri tem ustvarjalno sodeloval.

Dušan Šinigoj je obiskal Tomos

KOPER, 13. marca — Predsednik republiškega izvršnega sveta Dušan Šinigoj s sodelavci je danes obiskal koprsko občino. V Tomosu so ga seznanili z dosežki zadnjih treh let, ko so za njihove razmere (več kot 90-odstotna izrabljenost opreme) izredno povečali proizvodnjo. Lani so izdelali 200.500 končnih izdelkov in se usmerili v izvoz (polovico proizvodnje prodajo na tuje), tako da si za nemoteno proizvodnjo sami prislužijo dovolj denarjev. Letos nameravajo izvoziti za 18 milijonov dolarjev končnih izdelkov. Dušan Šinigoj je pozitivno ocenil dosežke Tomosa v zadnjih treh letih in podprl prizadevanja kolektiva za tehnološko posodobitev, ki naj bi potekala hitreje, kot so sprva predvideli. Sedanja vrednost naložb za odpravo ozkih grl v proizvodnji je ocenjena na 840 milijonov dinarjev. Z novimi stroji (kupiti jih nameravajo 20) bodo proizvodnjo lahko povečali za 10 odstotkov.

Po obisku v Tomosu se je Dušan Šinigoj pogovarjal se s predstavniki občine in DPO ter gospodarstveniki. D. G.

PTT še ne dohaja potreb

Zlasti zaostaja ta dejavnost v tehnološkem razvoju in razvoju magistralnih in mednarodnih ptt zmogljivosti, je menil Dušan Bogdanov-Senko

PRISTINA, 13. marca (Tanjug) — Na akcijski konferenci komunistov o uresničevanju dolgoročnega programa gospodarske stabilizacije v jugoslovanskem ptt prometu je imel uvodni govor predsednik sveta ZSJ in član CK ZKJ Dušan Bogdanov-Senko. Ko je govoril o razvoju produktivnih odnosov, o poslovanju in razvoju PTT, je pripomnil, da rezultati so, da pa bi lahko na tem področju dosegli še več.

Kljub upoštevanju dosedanjih prizadevanj in rezultatov doseženih v razvoju in modernizaciji, pa moramo ugotoviti, kot je opozoril Dušan Bogdanov-Senko, da ta dejavnost še vedno dokaj zaostaja za vse večjimi potrebami gospodarstva in družbe. Zlasti zaostaja v tehnološkem razvoju in razvoju magistralnih in mednarodnih ptt zmogljivosti. Zato grozi resna nevarnost, da se na nekaterih področjih ne bi začeli dušiti in da sistem v domačem in mednarodnem ptt prometu ne bi bil oviran.

»Doživeli smo številne odklone v celotnem družbenem razvoju, tudi na tem področju,«, je rekel Dušan Bogdanov-Senko, »Pogosto so lokalni interesi in partikularizem zmagali nad sožitjem. Delitve na republike in pokrajine posesti so bile močnejše od enotnosti sistema. Tudi v ptt prometu nismo vedno dovolj odločno razvijali in uveljavljali tistega, kar nas povezuje, kar ustvarja moč in enotnost našega samoupravnega sistema.

ja PTT pri svojem prihodnjem razvoju izpolnila dve bistveni nalogi: to naj bi bilo predvsem delo, povezano z ustvarjanjem možnosti za čim naglejšo tehnološko in druge spremembe in za to, da PTT prevzame svojo funkcijo v razvoju telekomunikacij in informacij. V drugo skupino nalog pa je uvrstil nujne spremembe pri organizaciji, s čimer naj bi uredili vprašanja enotnosti in učinkovitosti.

Licenčna odvisnost domače industrije od tujine je pripomnila k temu, da je ves sistem telekomunikacij postal odvisen od tujine, kar je še posebej neugodno, je opozoril Fuad Hadžiomirović.

Drago Nikolić se je pomudil pri samoupravnih povezanosti organizacij PTT in se vprašal, kako lahko tozde s 50 zaposlenimi ovira podpis samoupravnega sporazuma z drugimi 327 temeljnimi organizacijami, v katerih dela 65.000 delavcev. Vučić Čagorović je menil, da smo že dosegli pri razvoju PTT sistema veliko naredili, da pa kljub temu močno zaostajamo za svetom. Premoremo kakor okoli 2,5 milijona telefonov, skoraj prav toliko pa je tudi prošnja za priključke.

Konferenca se bo nadaljevala jutri.

Za nadaljnji razvoj ozdov je pomembna nova tehnologija

Podpredsednik ZIS Borisav Srebrić o osnutku zakona o družbenem načrtovanju — Predlagane rešitve brez kritične podlage za javno ocenjevanje

BEOGRAD, 13. marca (Tanjug) — Osnutek zakona o družbenem načrtovanju je pritegnil veliko pozornost naše javnosti, vendar pa skorajda ni bilo poskusov izoblikovati predloge, ki bi izražali kritične pripombe in omogočili nujno in neposredno konfrontacijo s predlaganimi rešitvami. Tako so predlagane rešitve brez kritične podlage za javno preverjanje in ocenjevanje, je na današnji seji zveznega zbora poudaril podpredsednik ZIS Borisav Srebrić, ki je govoril o osnutku tega pomembnega sistemskega zakona.

Po njegovem mnenju omogoča tak sklep predvsem široka pahljača mnenj s poudarjenimi skrajnostmi. Tako na primer nekateri dvomijo o ustavnosti utemeljenosti skupnih načrtov v posameznih infrastrukturnih dejavnostih, kot so železnica, PTT, promet itd. po eni strani, po drugi pa predlagajo, naj bi skupne načrte razširili še na druge dejavnosti. Mimo vseh pričakovaj kaže, da je postal sporen tudi ustavni položaj SR Srbije in socialističnih avtonomnih pokrajin. Popolnoma različne so tudi razlage smernic za pripravo načrtov, ki jih sprejema skupščina SFRJ.

● Borisav Srebrić je dejal, da so delavci odgovorni za delo, upravljanje z družbenimi sredstvi in razpolaganje z dohodkom kot rezultat svojega in celotnega družbenega dela, delavski sveti in poslovodni organi pa morajo prevzeti neposredno odgovornost za poslovanje, načrtovanje, razvoj in uporabo akumulacije in drugih sredstev za financiranje naložb. To je naravna delitev odgovornosti, kajti delavci ne morejo biti odgovorni za delo svojih organov upravljanja in poslovanja. Prav ti organi pa morajo biti odgovorni delavcem za svoje delo in rezultate poslovanja. Če delavski sveti in poslovodni organi predlagajo delavcem pomembne sklepe, od katerih je odvisno ustvarjanje dohodka v prihodnjih letih, morajo biti neposredno odgovorni za njihovo uresničevanje. Tako se zmanjšujejo možnosti za manipuliranje z delavi.

Poudaril je, da je naš današnji sistem načrtovanja dokaj zapleten in nefunkcionalen in govoril o rešitvah, ki jih ponuja novi predpis.

Poglaviti mehanizmi sistema družbenega načrtovanja so po Srebrićevih besedah: smernice za pripravo vseh načrtov, ki jih sprejema skupščina SFRJ, skupni temelji za pripravo načrtov organizacij združenega dela, ki jih sprejemajo delavci v neposrednem izrekanju, utemeljitev načrtov organizacij združenega dela na podlagi tehnoloških in drugih razvojnih raziskav, skupni razvojni načrti, zlasti v enotnih tehnoloških in ekonomskih sistemih oziroma v infrastrukturnih dejavnostih, skupni razvojni programi, družbeni načrt Jugoslavije, vključno z družbenimi načrti republik in pokrajin, ki naj bi izrazili celoto družbene reprodukcije oziroma celoto razvojne politike države, in načrti organizacij združenega dela oziroma drugih subjektov načrtovanja.

Ko je govoril o smernicah za pripravljanje načrtov, je poudaril, da morajo biti nedvomno izhodišče načrtovanja za petletno obdobje, vendar je izjemno pomembno, da jim v praksi dajemo ustrezno vsebino.

Na podlagi analize in dolgoročnih ciljev naše socialistične samoupravne družbe morajo smernice za pripravo načrtov izražati strateške točke razvoja v prihodnjem obdobju. Nekateri menijo, da te smernice izstopajo iz okvirov našega sistema, saj menja omejujejo pravice drugih subjektov načrtovanja. Le zakaj in kako, se je vprašal Srebrić, saj z njimi nikomur ne nalagamo nikakršnih nalog. Poleg tega je znano, da smernice določa skupščina SFRJ na podlagi soglasja republik in pokrajin.

Mehanizem skupnih temeljev zagotavlja neposredno samoupravljanje delavcev v tozdihi in razvojno in združevalno funkcijo načrtovanja v združenem delu. Težiče načrtovanja se premika v delovno organizacijo in soz, vendar ne na škodo družbenogospodarskega položaja delavcev v temeljni organizaciji.

ji združenega dela in njihove pravice do samoupravljanja. Nasprotno, s tem objektivno krepiamo položaj tozdom in njihovo združevalno vlogo prav na temelju širjenja združevanja dela in sredstev — s čimer zagotavljamo možnosti, da lahko združeno delo čedalje uspešneje obvladuje razvoj sodobnih proizvodnih sil in uresničuje svoje trajne interese in cilje.

V nadaljevanju je podpredsednik ZIS poudaril, da je za načrtovanje in razvoj ozdov oziroma proizvodnih sil v naši družbi posebnega pomena nova tehnologija. Ne zadostuje namreč, da imamo le strategijo tehnološkega razvoja, ki smo je sprejeli z dogovorom ali kako drugače. Silno pomembno je, da se ta strategija opira na sposobne samoupravne subjekte, ki lahko združijo znanje in sredstva. To je njihovo zakonito ravnanje, ne pa zgolj dobra volja.

Ena največjih šibkosti sedanjega institucionalnega mehanizma našega sistema družbenega načrtovanja je prav to, da je onemogočilo ločiti razvoj od raziskav. Tu je treba iskati korenine naše izrazite nagnjenosti k uvozu tehnologije, ki je med drugim povzročila enostransko tehnološko odvisnost od tujine. Osvajanje in uporaba nove tehnologije terjata združevanje »kritičnega« znanja in sredstev. Celotna delovna organizacija pa je praviloma preozek okvir za to.

● Srebrić je spomnil, da osnutek zakona predlaga, naj bi ozdi, ki sestavljajo tehnološko in gospodarsko enotne sisteme, sprejemali skupne načrte. Kot je menil, ni dobro, da je ta predlog, izjemno pomemben za racionalni razvoj enotnih tehnoloških sistemov in celotno družbeno reprodukcijo, naletel na oster odpor. Pri tem uporabljajo najrazličnejše »argumente«, tja do zanikanja ne le gospodarske, marveč tudi tehnološke enotnosti. Znanе resnice o razvoju sodobnih proizvodnih sil postajajo predmet političnega izpodbijanja. Dobro bi bilo, če bi tisti, ki to počno, primerjali svoja stališča z ustavnimi določili o enotnem trgu in z ustreznimi zahtevami dolgoročnega programa gospodarske stabilizacije, pa tudi s sodobnim napredkom.

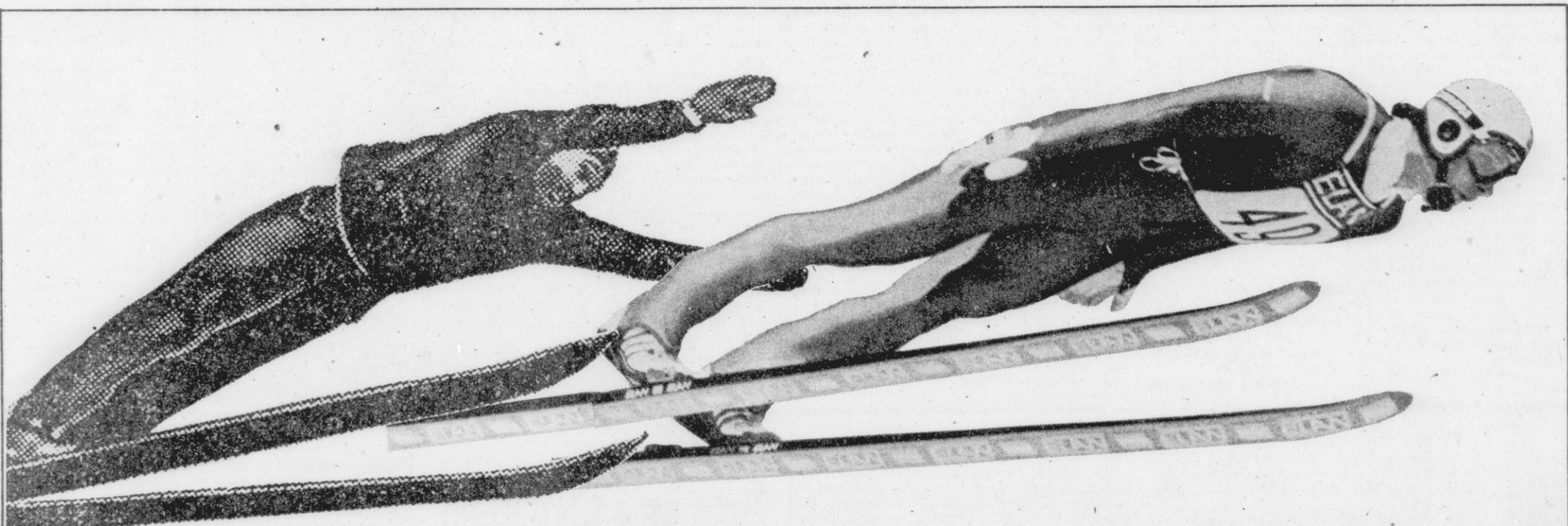
Kot je poudaril, je železnica najizrazitejši primer dejavnosti (povrh vsega infrastrukturne), ki mora imeti skupni načrt kot enotno podlago za družbeni načrt Jugoslavije in družbene načrte republik in pokrajin. Kako si predstavljamo »usklajevanje načrtov« in utemeljevanje družbenih načrtov družbenopolitičnih skupnosti na načrtih organizacij združenega dela, če nismo pripravljeni na resnično združevanje železnice in podobnih dejavnosti, ki nezdružene ne morejo obstati.

Borisav Srebrić je nato govoril o tem, kaj mora vsebovati načrt Jugoslavije. Ta mora namreč izražati celotno razvojno politiko. Razvojna politika mora obvladati predvsem strukturne spremembe, ki odpirajo razvojno perspektivo v nekem planskem obdobju (in dlje). Te spremembe morajo vsebovati tudi družbeni načrti republik in pokrajin, o njihovom uresničevanju pa je treba sklepati posebne dogovore. Strukturne spremembe se nanašajo predvsem na razvoj energije, prometa, pridobivanje hrane, tehnologije in vključevanje v mednarodno delitev dela oziroma razvoj izvoznih gospodarskih panog.

Ob koncu je Srebrić še dejal, da je posebej treba poudariti, da osnutek zakona ne prinaša bistvene revizije sedanjega sistema družbenega načrtovanja. Predlagane spremembe se namreč nanašajo na institucionalni mehanizem sistema družbenega načrtovanja.

PLANIŠKA ZGODBA

OD ZAČETKOV DO POPOLNOSTI



Človek je neutrujen iskalec vedno novih, vedno boljših rešitev. Športniki širom po svetu pri tem niso nobena izjema. Letalci na smučeh iz dneva v dan, iz leta v leto s trdim treningom izpopolnjujejo tehniko poletov. Njihovim željam in zahtevam sledijo graditelji letalnic. To so ponovno storili tudi v Planici pri izpopolnjevanju velikanke za letošnje svetovno prvenstvo v smučarskih poletih. Dolga je pot od ideje, skic in tehničnih risb, do zgrajenega objekta, od prve letalnice do Planice 1985. Prav tako dolga je pot od prvih poletov do danes magične meje 200 m.

Vse to lahko imenujemo planiška zgodba od začetkov do popolnosti. Zgodba o slovenskem prispevku v svetovno zakladnico smučanja. V Smeltu smo ponosni in veseli, da lahko sodelujemo pri letošnjih jubilejnih poletih v Planici, ki je vedno bila slovenski nacionalni praznik in bo takšna ostala tudi v prihodnje. Ne samo zaradi športa, temveč tudi zaradi dejstva, da so poleti na smučeh naša izvirna ideja. Ideja, ki so jo naši očetje že pred petdesetimi leti darovali v svetovno zakladnico človekovih spoznanj.

od začetkov do popolnosti

SMELT
global project management

PLANICER

Ljubljana, 14. marca 1985

Pogovor s koroškim pesnikom
Andrejem Kokotom

Osebnostna izpoved in obramba

Andrej Kokot, pesnik in urednik pri Slovenskem vestniku v Celovcu, je doslej izdal 10 pesniških zbirk – zadnje leto 1983 pri založbi Drava; bila je to knjižica za mladino, zbirka otroških pesmic Ringaraja, ki so jo mladi na Koroškem sprejeli zelo ugodno. Seveda pa je Kokot predvsem znan kot avtor za odrasle: zadnja njegova zbirka za to plast bralcev pa je izšla 1982, njen naslov pa se glasi Kapljice vroče zavesti. Pred njo je izšel Kamen molka (1979), še prej Nekje pa pesmi pojo (1976) itd.

Njegove pesmi izpčujejo različne motive, kritika pa je ob njih ugotavljala, da je malodane za vse značilen »elegizem«, zlahajajoč zlasti iz vseopredeljujočega občutka ogroženosti slovenske manjšine v Avstriji. Prvo vprašanje ob nedavnem priložnostnem srečanju z njim v Ljubljani se je zato glasilo, kako naj si povprečen bralec razlaga okoliščino, da ob teh trpkih tonih, ki jih imajo njegovi verzi, živi še »drugačnii« Andrej Kokot, namreč kulturni delavec oziroma aktivist, ki zna ljudi pridobiti in jih prepričati o potrebnosti po tej ali oni opredelitvi. Ni tedaj med tem »elegizmom« in njegovim delom »na terenu« določeno nasprotje?

»Človek je navadno vedno nekako razdvojen,« je rekel, »eno je pač služba, v kateri se ob drugem borimo za naš obstoj, pri čemer si aktivist želi s tem, ko vsak dan izjavljajo, da si Slovenec. Tak človek že vnaprej spozna slabosti in tegobe, katere nato konkretno občuti zlasti na podežlju med ljudmi, ki vsak dan zaznavajo pritisk večine. Sicer pa že v Celovcu, ki je bil zibelka slovenske kulture, kakor hitro stopiš iz svojega stanovanja na ulico, čutiš jezikovno tute okolje. Od tod prihaja resonanca mojega temnega pisanja, ki pa morda ravno s tem opozarja na naš nezaviljivi in težki položaj.«

»Toda bi bilo preveč, če bi rekli, da hoče vasa poezija z omenjeno »trpkostjo« delovati mobilizacijsko?«

»Nekateri so mi včasih očitali, da sem angažiran pesnik, posebno na Koroškem, češ ta poezija je minljiva, aktualistična, in jutri ne bo več zanimiva. To je bilo zame po eni strani potrditev tega, kar sem hotel povedati, po drugi seveda diskvalifikacija. Mislim, da je lirika nekaj intimnega. Ravno z intimno liriko, ki vsebuje elemente, kakor jih imajo moje pesmi, pa morda prej pridese do človeka, saj nagovori njegova čustva. Tedaj marsikdo začuti s tabo. Lahko rečem, da je odmevnost mojih pesmi tudi v našem prostoru razmeroma dobra.«

»V zbirki Kamen molka so tudi verzi, ki se približno glasijo: Zdaj ni čas za nežna čustva, temveč za dejanja. Zdi pa se, da je tudi to bilo misleno nekoliko izzivalno, saj ima tudi poznejša zbirka še nemalo čustvenega naboja?«

»Seveda čustva še ostajajo... Ravno pesnik živi od čustev, svoje poglede na svet pa izraža skozi svoj, rekel bi, notranji jezik. O sebi lahko rečem, da izražam tisto, kar čutim v srcu, čeprav se to sliši morda staromodno. Pa tudi, da imam svoj zamejni horizont, ki bi verjetno bil drugačen, če bi živel drugje. Svoj pesniški svet sicer vsakdo kolikor je mogoče razširi, toda v bistvu vedno znova izpogovori čustvo, podprto – če je le mogoče – z neko racionalno presojo.«

»Nekateri kritiki so menili, da ste na Koroškem pred desetletji, ko ste stopali v javnost, prinesli v javnost nekatere nove pesniške oblike. Kaj je povzročilo to morebitno iskanje novih oblik?«

»Menim, da nisem toliko pesnik novih oblik... Kot mlad človek sem se preprosto skušal uveljaviti z maternim jezikom, ne da bi imel posebno izobrazbo. Morda sem s preprostimi besedami in preprosto formo podzavestno uvedel kako novo obliko – to je v bistvu vse. Pozneje sem to formo skušal izpopolnjevati, pri čemer mi je šlo predvsem za čim boljše obvladovanje slovenskega jezika. V zadnjih zbirkah je morda že videti, da sem jezikovno obzorje razširil in znova prešel na rimani verz, ki sem ga uporabljal tudi na začetku. Toda ta rimana beseda je vendarle drugačna od tiste, ki jo poznamo iz čitalniške dobe; konstrukcija besed in izraz čustev je drugačen.«

»Motiv ogroženosti naroda in jezika na Koroškem je moč v vaših pesmih srečati večkrat. Kolikokrat je pravzaprav mogoče upesniti ta motiv? Zakaj ga je mogoče toliko variirati?«

»Ogroženost je ovira, toda včasih v pesniškem smislu tudi spodbuda. Ko smo bili najbolj konfrontirani z dejstvom, da nam hočejo vzeti vse pravice (npr. čas pograma za dvojezične table), sem na to močno reagiral – morda je bil to odziv naše trdoživosti in upora. Različnost situacij pa pogojuje obliko odziva in pesniški jezik. Ker gre pač zmeraj znova za obrambo temeljnih besede.«

»Omenjeni motiv se sicer zdi prevladujoč, toda dejstvo je tudi, da vaše pesmi imajo še druge motive. Med njimi tudi ljubezenskega... npr. v

zbirki Kapljice žgoče zavesti. Ali je te druge motive mogoče sproščeno ubesedovati v atmosferi, ki ni normalna?«

»Moram reči, da sem se z erotično poezijo ukvarjal razmeroma veliko, toda objavil malo. Bila mi je odraz čiste lirike. Žal pa kritična odzivnost na to liriko ni bila opazna. Verjetno zaradi predsodka, češ, tu gre predvsem za koroškega, zatiranega pesnika... Res pa je, da je pri nas na Koroškem te poezije relativno malo. No, pri mlajši generaciji je po moje ta poezija vendarle bolj prisotna.«

»Pred leti ste izdali tudi izbor svojih pesmi v nemščini...«

»Da, mislim 1977. Dejstvo je, da so založniki prišli k meni in me povabili k sodelovanju, tako da sem nekaj pesmi prevedel tudi sam. Povedati pa moram, da so pogoji za izdajo pesniške zbirke v Avstriji dosti bolj kruti kot v slovenskem prostoru. V nemškem kulturnem prostoru nasploh zbirke izdajajo pod pogojem, da pesnik vnaprej plača kavčijo za dvesto izvodov ali jamči za dvesto naročil. Tako to ni bilo samo pogoj zame... Obnil sem se na naše slovenske ljudi, seveda pa zlasti na nemško govoreče in v kratkem zbral 500 naročil. Tako z natisom ni bilo problema. Naklada je stala 1000 izvodov. V Avstriji založniki praviloma s poezijo ne tvegajo, in je ne izdajajo preveč radi, razen – če zbirke ne subvencionira napr. deželna vlada – tedaj tako knjigo tiskajo.«

»Na literarno sceno na Koroškem prihajajo mladi pisci, kot so Fabijan Hafner, Kristjan Močnik, Cvetka Lipuš, da ne govorimo o nekoli-ko starejših, kot sta Jožica Čertov ali Maja Haderlap idr. Kaj bi bilo značilno za najmlajše pisce?«

»Ta najnovejši val sem nekako pričakoval, je pa med drugim posledica intenzivnega dela naših izvedencev z njimi, pa tudi stika z matico. Toda zdi se, da se najmlajši najprej zgledujejo po lite-



Andrej Kokot

rarnih tokovih v avstrijskem kulturnem krogu. Pojavlja se tudi dvojezičnost, saj nekateri pišejo v obeh jezikih, nemškem in slovenskem, nekateri svoje besede prevajajo iz nemščine, v kateri jih najprej napišejo. Nedvomno pa je nastop te generacije našo literarno sceno zelo poživil.«

»Kaj bi z vidika t. im. enotnega slovenskega kulturnega prostora bilo mogoče reči o pretoku literarnih strujanj iz Slovenije na Koroško? Je ta pretok zadosten?«

»V času, ko sem bil še tajnik Slovenske prosvetne zveze (1963–1980), je bil ta pretok bolj intenziven, nekoliko je usahnil v zadnjih letih, predvsem pa v času depozita. To pomeni, da je med koroškimi ustvarjalci in ustvarjalci iz matice manj osebnih stikov. To čutim tudi sam: prej sem se srečeval s pisatelji od Maribora do Ljubljane in Trsta. Res je, da sem zdaj na drugem službenem mestu (Slovenski vestnik) in je teh stikov morda tudi zato manj, toda zelo jih pogrešam. Pred časom smo imeli na Koroškem v gosteh pisatelje iz Maribora in o drugod – zdaj tega, vsaj trenutno, žal ni. Mogoče bo naše pisateljsko društvo na Koroškem tovrstne stike skušalo poživiti...«

Kar zadeva morebitno novo knjigo oziroma zbirko, se Andrej Kokot ni hotel izraziti konkretno, češ da o načrtih zelo nerad govori, da pa seveda nekaj stvari »ima v načrtu«, a »prepušča času, da dozorijo...«

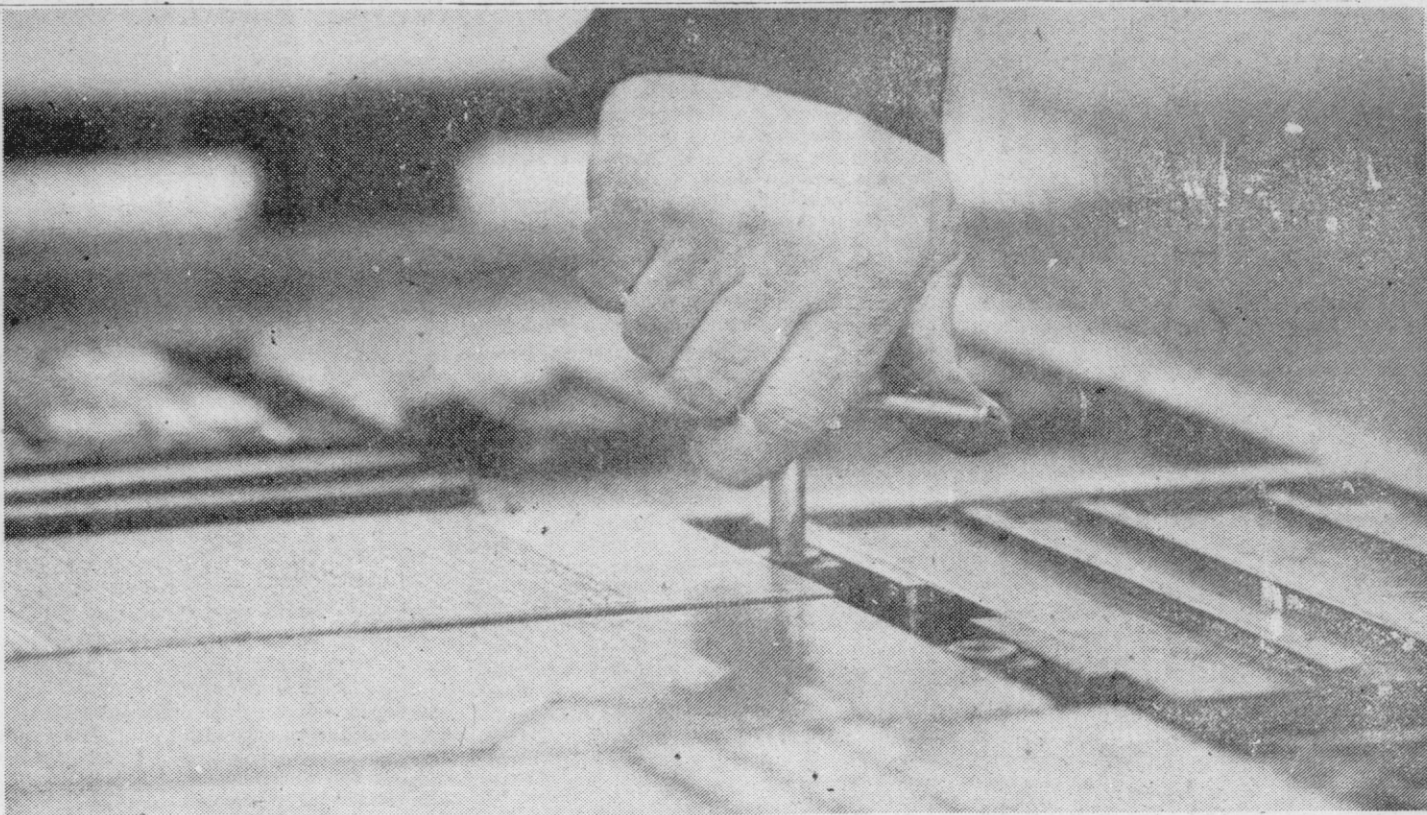
JOŽE HORVAT


foto: Janez Pukšič

Pošiljke iz tiskarne

Ekran 7/8

Za to dvojno številko slovenske revije za film in televizijo bi lahko zapisali, da je dobro ureničnica vsebinsko uredniško načrtovanje v kompleksno obravnavo. Takšna pa je nuja za zgoščevanje dnevnih informativnih pretokov v njihov analitični prikaz, v prostor, ki je območje periodike.

Če izvzamemo nadaljevanje vsakega dobrodošle Ekranove knjižnice o filmskih pojmi, ki je to pot s filmskim poznavanjem Silvana Furlana segla do globine polja, ima Ekran to pot še tri osrednje tematske sklope: prvi je kritični prikaz novih slovenskih filmov, drugi je objektivni preizkus lanskega puljskega festivala kot prizorišča želja in (ne)posobnosti naše filmske proizvodnje, tretji pa je, na spodbudo cikla Hitchcockovih filmov, predvajanih na televiziji, posvečen temu uglednemu filmskemu avtorju.

Začnimo z njim, kajti uvaja in zaokroža ga prevod (vzorno opravljeno delo Bojana Baskarja) besedovanja o filmskih skrivnostih, o zapletnih voljih, iz katerih se razvzloja filmska dramaturgija. Gre za povzetke iz knjige Truffaut – Hitchcock, ki je izšla v Londonu leta 1978. Dva, žal že pokojna mojstra filmske obrti in umetnosti, se v njem nista hotela med seboj preliciti, temveč sta se razkrižala v svojo poštenost, ki je mogoča med ljudmi enake zagnanosti, sorodnega mišljenja.

Pogovor dopolnjujejo ocene filmov, ki smo jih zadnje mesece gledali na TV (Rebecca, Sum, Saboter, Uročen, Ožigosana, Zadeva Paradej, Dvoriščno okno, Marnie, Družinski zarot).

Pulj 1984 je doživel na Ekranovih straneh korekten prikaz, predvsem pa je zajel v ilustrativno napisane podobe domala vse, kar je steklo čez tekmovalna in informativna puljska platna.

Ob tretjem sklopu, posvečenem novejšemu slovenskemu filmu, velja povedati, kako pomembna je možnost, da ima ocena domačega dosežka dovolj prostora za svojo utemeljitev, predvsem pa za primerjanje vseh nasprotujočih si mnenj o njem – šele v takšnem prikazu si lahko zavzet gledalec, kakršnemu je Ekran namenjen, lahko dopolni osebne vtise o filmu.

Tokrat je tudi televizijska rubrika dobro zastopana z ocenami nadaljevalk Strici so mi povedali, li, Gorencevega vraga in drame Ljubljene.

Prikazi nekaterih videjskih filmov iz včerajnjega kinematografskega sporeda, nekaj besed iz domačega in tujega festivalnega sveta, informacij in tudi polemičnih zapisov zaokroža Ekran 7/8.

S. G.

Slavistična revija 2

Literarnozgodovinski prispevki so v 2. številki 32. letnika Slavistične revije med seboj smiselno, čeprav ne tesno povezani. **Janko Koz** v razpravi Evropski povelji v romanopisju slovenske moderne z analizo motivno-tematskih, oblikovnih in slogovnih vplivov dokazuje precejšnjo literarno-smerno in smnovnolaskifikacijsko raznolikost romana Govekarja, Kraigherja, Kevdovega, Izidorja in predvsem Ivana Cankarja. Ob vzorcih naturalističnega in dekadnega romana, ob vzpud-

budah impresionizma in simbolizma ter realizma, a tudi ob recepcijski naslonitvi na izročilo moralizma in neizvitega slovenskega realizma prihaja do značilne heterogenosti obdobja, v katerem pa sta vendarle odlična neoromantična literarno-smerna podlaga in umetniški roman kot snovno-motivna novost ter dominantna. Ožje recepcijska in manj obširna je študija **Toneta Pretnarja** Jan Kasprowicz pri Slovencih. Zvest o književnem delu tega sodobnika slovenske moderne je bila »tesno povezana z rasto in specializirano slovenske univerzitetne in obuniverzitetne književne slavistike od dvajsetih let našega stoletja naprej«.

Prevali so bili izbrani in oblikovani tako, da so bodisi ponazarjali pesnikov razvoj, bodisi odprli pogled na »estetiko in nazorsko sklenjeno stran« njegovega pesništva. Kljub malotevlnosti so razodeli Kasprowiczeve nazorske in verznooblikovalne posebnosti. Smer poljsko-slovenskih stikov je »obrnjena« v poročilu **Aleksandra Borowice-Fiuto** o povojni književnozgodovinski slovenistiki na Poljskem. Podatki, posebej še precej obsežen bibliografski dodatek, so vzpodbudni: vedno več je raziskovalcev, ki se ukvarjajo z vse številnejšimi slovenistiki temami, med njimi so tudi že specialisti, disciplina pridobiva na svoji sistematičnosti, samostojnosti in institucionalni organiziranosti. K osvetlitvi slovensko-hrvaških književno-kulturnih stikov bo gotovo prispevala korespondenca med Franom Govekarjem in Rikardom Kataliničem Jerotom (1932–1949), ki jo objavlja **Mario Glogović**. Torci se tudi zdajni literarnozgodovinski prispevek blizu skupnima imenovalca tovrstnih člankov 2. številke SR – raziskava književnih stikov in obdobje moderne.

★

Od jezikoslovnih razprav je prvo (Vprašanje glotogenice Slovanov) prispeval **Viktor V. Martynov** z Beloruske akademije znanosti v Minsku, avtor številnih študij o nastanku jezika Slovanov, v tej zvezi še posebno o stikih z drugimi jeziki. Tokratno vprašanje jezikovne geneze Slovanov zadeva odnose praslovenskega jezika z italiskimi, iranskimi, keltskimi in germanskimi jeziki. Kronološka in tipološka razsvetljava teh odnosov, ki so osnova konvergentnih (tj. od zunaj povročnih) sprememb v jeziku, avtorju omogoči rekonstrukcijo osnovnih stopenj oz. plasti v nastajanju in razvoju jezika Slovanov od predslavenskega preko protoslovenskega v praslovensko jezikovno stanje. Prispevek k širši izpravljenosti fonološkemu opisu slovenskega književnega jezika je razprava **Martine Križaj** o soglasnih nasprotjih v slovenskem knjižnem jeziku, ki so v celoti opisana in tipološko razvrščena po vseh kriterijih Trubeckove teorije o glasovnih nasprotjih. Analiza, ki ni le ponovno preverjanje veljavnosti in uporabnosti teorije (njen avtor jo je prikazal na soglasnih nasprotjih v nemščini), v sklepu pripelje do ugotovitve o šibki povezanosti slovenskih nezvočnikov in jasno pokaže, da je na osnovi omenjene teorije že izdelan fonemski sistem za slovensčino v Toporiščevi slovnici. Naslednji trije prispevki nas seznanjajo z dogajanjem in dosežki v slavistiki izven slovenskega prostora. **Mate Šimundić** poroča o knjigi Milice Grković Imena u Dečanskim hrvošnjakima, po njegovi oceni dragocen prispevek k osvetlitvi stare srbske oz. hrvaške antroponimije. O dejavnosti Mednarodne komisije za slovenske knjižne jezike pri Mednarodnem slavističnem komiteju poroča **Alois Jedlička**. Prispevek je strijen pregled živahnega dela komisije od njene ustanovitve 1. 1970 do kijejskega kongresa; temeljna vprašanja teorije knjižnega jezika, s katerimi se je komisija v tem času ukvarjala, zadevajo sodobno stanje knjižnih jezikov in njihov razvoj ter protistavni študij sodobnih slovenskih knjižnih jezikov. Po oceni **Terese Zofie Orloš** je delo sestavljalec češkega historičnega slovarja Slova a dejiny (Besede in zgodovina) dober zgled, kako izsledke sodobnega jezikoslovja (zgodovinska leksikografija je splošnem vedenju gotovo njegova manj poznana disciplina) približati širokemu krogu bralcev, pri čemer poljudnost ničesar ne odvzema strokovnosti knjige, ki je po mnenju ocenjevalke prava »zakladnica podatkov s področja zgodovinskega besedja«. V zadnjem prispevku te številke **Ada Vidovič-Muha** navede izprno predstavlja in ocenjuje Novo slovensko skladnjo Jožeta Toporišča. V kompleksni in sistematični predstavitvi dela so nova pojmovanja jezikovnih pojavov prikazana tudi v odnosu do tistih v tradicionalni slovnic; tako je dovolj jasno izpostavljeno tisto, zaradi česar je Toporiščeva slovenska skladnja upravičeno »nova«. Osnova teh novosti in bistvenega kakovostnega premika od tradicionalne slovnic je (v oceni večkrat poudarjeno) avtorjevo dosledno kulturološko videnje pojavov.

M. J. in M. P.

Pravna praksa 5

O neupravičenem zviševanju cen, oziroma v katerih primerih, če se ozdi drž tržnih kriterijev, sploh lahko govorimo o tem – seveda v luči novih cenovnih predpisov – piše v uvodniku 5. številke Pravne prakse, časopisa za pravna vprašanja, Rado Bohinc. Pa tudi sicer je namenjeno novemu sistemu cen, kakor je uveljavljen z jeseni sprejetim zakonom o sistemu družbene kontrole cen, v tej številki dokaj prostora, saj Stanko Klemenčič-Saražin s konkretnimi odgovori na vprašanja razlaga, kaj in kako morajo ravnati v organizacijah združenega dela, nadalje pri določanju in medsebojnih poslovnih povezavah itd. Pa tudi sicer je tokrat v Pravni praksi več prispevkov, ki govorijo o novih predpilih ali o numerah za spremembe: Fedor Tominec piše o dilemah pred renovno kmetijske zakonodaje, razpravlja joč predvsem o kmetovih delovnih sredstvih kot pomembnem pogoj za opredelitev njegovega statusa, Jožko Casar posreduje pripombe k tezam za pipravo novega zakona o nepravdnem postopku. Nataša Belopavčič pa o spremembah, ki so pripravljene k zakonodaji o pripravnictvu, strokovnih izpitih in izpopolnjevanju delav-

cev v državni upravi in pravosodju. Polemična zapisa z dveh različnih področij stā prispevala mag. Mirko Ilesič glede izvornikov odgovornosti pri izterjavi deviz (glede na zapis v št. 3) in Alojz Domjan glede dilem, če lahko individualni poslovodni organ izda odločbo o odstranitvi delavca iz TOZD (ugotavljačijo sile različne razlage ustreznih zakonskih določb).

Za rubriko »seminar« je mag. Damjan Mozetič pripravil še nekaj pojasnili glede vprašanj pri razporejanju delavcev, Miran Kalčič in Jože Kuhelj pa s področja pokojninskega in invalidskega zavarovanja.

Sodno prakso predstavljajo tokrat stališča Ustavnega sodišča SRS do dodeljevanja stanovanj v ozidih, pravna mnenja Vrhovnega sodišča SRS do vprašanj izvajanja kazenskega zakona, odločitev zunanjetgovinske arbitraže pri Gospodarski zbornici Jugoslavije glede arbitražnega sporazuma ter več odločb sodišča združenega dela SR Slovenije. O Delovanju društev pravnikov priča poročilo iz Maribora, v katerem so povzeta stališča temkajšnjih pravnikov v gospodarstvu do analize delovanja pravnega sistema SFRJ in predvidenih sprememb, nadalje poročilo o YU SKILEX 1985, ki je bil nedavno v Mariboru, ter vest, da bo na letošnjem optakiem srečanju jugoslovanskih pravnikov osrednja tema »Delovanje pravnega sistema v gospodarstvu Jugoslavije«. Ob povzetkih najzanimivejših novih predpisov iz uradnih glasil drugih naših republik in pokrajin je znova rubrika z izrekom iz »pozabljenec latinščine: iudex acquiatem semper spectare debet« (sodnik je vedno dolžan spoštovati pravico).

D. S.

Borec 2

Tudi s februarso številko revije Borec nadaljuje usmeritev zadnjega časa, se pravi, da vztrajno in tehtno razmika dokaj togo omejen prostor, ki ga ima kot »revija za zgodovino NOB in ohranjanje revolucionarnih tradicij«. Najnovejša številka je preseneljujo literarna. Uvaja jo intervju z Bratkom Kretom, ki je bil med NOB »na eni strani razpiti komunist, na drugi, in sicer levi, pa trockist in izdajalec« proletariata; v pogovoru z Janezom Strehovcem Kret pove marsikaj o sporu na levi, precej pa tudi o tem, kako je doktoriral in kako uml Dušan Pirjevec, koliko je preda val in kaj v živčni izpranosti izjavil Anton Ocvirk in podobno. Osrednji prostor je dobil lanski nobelovec Jaroslav Seifert, ki ima objavljen nekaj pesmi; prevedel jih je Dušan Ljudvik, ki je tudi avtor spremene besede. Leo Kiačeli z Očetom in sinom nadaljuje serijo sovjetskih novel, ki so nastale v vojnem času.

Tudi teksti, ki jih je mogoče uvrstiti med zgodovinske, segajo iz utečenih poti. Tu kaže omeniti predvsem Božidarja Jezernika, ki objavlja svoj prispevek s simpozija o židovskem vprašanju Zakaj je Žid sovražen. V času zagrehtih razprav o Albancih pa bo gotovo zbudil pozornost tudi Oris zgodovinskega razvoja Kosova do 18. stoletja, ki ga je prispeval Ignacij Voje. Štiridesletnica prvega zborovanja partizanov, ki so bili med NOB »na eni strani razpiti komunist, na drugi, in sicer levi, pa trockist in izdajalec« proletariata; v pogovoru z Janezom Strehovcem Kret pove marsikaj o sporu na levi, precej pa tudi o tem, kako je doktoriral in kako uml Dušan Pirjevec, koliko je preda val in kaj v živčni izpranosti izjavil Anton Ocvirk in podobno. Osrednji prostor je dobil lanski nobelovec Jaroslav Seifert, ki ima objavljen nekaj pesmi; prevedel jih je Dušan Ljudvik, ki je tudi avtor spremene besede. Leo Kiačeli z Očetom in sinom nadaljuje serijo sovjetskih novel, ki so nastale v vojnem času.

Nova revija 33-34

Nova dvojna številka Nove revije (33–34) uvodoma objavlja pesmi nekaterih najvidnejših predstavnikov slovenskega povojnega modernizma: tu so cikli »Zarotitve« Daneta Zajca in »Zadnji stavek« ter »Spenomeni vodenjakov« Vena Tauerja – pridružuje se jima pesnik najmlajše generacije Ale Debeljak s ciklom »Imena smrti«. Kar zadeva prozo, bomo prav tako izrazita pisca v svojem stilu: Saša Vuge odlomek iz romana »Krtov kralj« in Rudija Seliga novele, od katerih je prva posvečena Dušanu Pirjevcu, druga pa Alainu Robbe-Grilletu.

Nova revija prinosa zatem zanimiv blok razprav, posvečenih romanu. Nekakšen izziv predstavlja esej češkega pisatelja Milana Kundere »Roman in Evropa«; v njem avtor podaja svoje videnje »razvoja« romana in njegovo sedanjo krizo, v kateri opaža možnosti za njegovo izginotje, toda pravzaprav tudi potrebo, da se naprej obstaja. V navezavi na ta esej sta esej Vladimir Kuvčiča (»O usodi romana«) in Jožeta Snoja (»Roman v jeziku – roman jezika«): vsak iz svoje zornega kota se odziva na nanj in razvija svoje pojmovanje ali svojo vizijo bistva moderne romana. Kaže, da se bo razprava o tej temi nadaljevala.

V razdelku o literaturi je tu še ena razprava: analiza Tarasa Kermannerja »O delu in delavstvu v slovenski literaturi, tokrat brez rožnate histerije«, kakor se glasi njen naslov, nadaljuje pa se debata o slovenskem (povojnem) slikarstvu: Tomaž Brejc piše o »statusu slikarstva v slovenski umetniški izkušnji«, Jernej Vilfan pa objavlja drugi del svojega kritičnega pogleda na slovenski (ne le »likovni praksis«) v povojnem času (»Prazna trdnjava ali kaj ti je slikar?«). Dnevnik Edvarda Kocbeka zajema čez od 21. januarja do 14. marca 1952. Intervju z Borisom Pahorjem je pripravi Dimitrij Rupel. Pričevanja oziroma izkušnje iz zapore in sodelovanja pri Perspektivah je napisal Jože Pučnik; pričevanje naravnate je tudi spis Vena Tauerja »V začetku je bila češnja«, v njem pa Tauer med drugim govori o svojih pesniških začetkih. V razdelku z naslovom O demokraciji beremo »Razmišljanje o inteligenciji, oblasti in družbi« Drage Ahačičeve, razprave Ti-

neta Hribarja »S(am)upravljanje« (prvi del), »Revolucionarno filozofijo med realnostjo in idealom« Nevena Sesardića in »Totalitarizem in demokracijo« Ljubomira Tadića. V rubriki Resnica in zakoni se nadaljuje Nietzschejev »Antikrist«, sledi pa besedilo »Resnica kot pravičnost« Martina Heideggerja (vsa štiri zadnja besedila je prevedel T. H.). Zanimiva sta tudi filozofska sestavka domačih avtorjev: Urbančičev »Nauk modernega Zaratuстре« in Marka Uršiča »Logika ne-celega« – ocena – komentar – k zbirki razprav Matjaža Potrča. France Bučar posreduje pogled na jugoslovansko gospodarstvo »skozi oči Branka Horvata«, v glosi »V deželi ugank« pa Alenka Puhar govori o (našem) čudnem bližnjem svetu politike in podobnem. V razdelku Krtačni odnosi srečamo polemični prispevek Viktorja Blažiča (o nacionalnih pravicah – prvotno namenjen Dnevniku), v Dokumentih pa je objavljeno gradivo, o postopku za imenovanje novega glavnega in odgovornega urednika Nove revije. Zapišimo, da sta to zdaj Niko Grafenauer (glavni urednik) in Dimitrij Rupel (odgovorni).

Časopis za zgodovino in narodopisje 2

Ko je ta zbornik za humanistične, naravoslovne in družbene raziskave pred leti začel izhajati, je pokrtil pomembno praznino na tem področju gledi slovenske obale in njegove neposredne zaledja. Revija, ki so jo ustanovili piranski Pomorski muzej »Sergej Mašera«, Medočinski zavod za spomeniško varstvo, piranski Morski raziskovalni in izobraževalni center ter koprski Pokrajinski muzej, Osrednja knjižnica Srečka Vilharja in založba Lipa, se je že lepo uveljavila in našla svoje mesto v krogu podobnih znanstveno strokovnih periodičnih publikacij.

Uvodna razprava v najnovejši številki je delo Zdravka Marenčiča s piranskega Pomorskega muzeja »Sergej Mašera«. Posvečena je delovanju Mornariškega odreda NOVI Koper, ki so ga ustanovili novembra 1944 in je do osvoboditve uspešno opravljal svoje naloge, zlasti obveščevalne ter organizacije pomorske službe.

Na bogato področje srednjeveške zgodovine obmorskih krajev posegata razpravi Janeza Pečrliča z ljubljanske filozofske fakultete in Darje Mihelič z Zgodovinskega inštituta Milka Kosa ZRC Slovenske akademije znanosti in umetnosti. Avtor prvega prispevka prikazuje zelo zanimivo vprašanje življenja in delovanja Židov v beneski Istri konec 14. ter v 15. stoletju (posebej izčrpno po zaslugi bogatih virov v Kopru in Piranu), avtorica drugega pa drobno trgovanje v srednjeveškem Piranu, zlasti na podlagi prepisa in prevoda predpisa o poslovanju takratnih piranskih trgovin.

Kustodinja piranskega Pomorskega muzeja »Sergej Mašera« Zora Agar prikazuje delovanje olinjih minov ter pridobivanje olivnega olja v vseh slovenske Istre v 19. ter prvi polovici 20. stoletja.

Goran Filipi s srednje kovinarske in prometne šole v Kopru objavlja etimološki prikaz izbranih pojmov iz ribiškega jezika na slovenski obali (95 pojmov), s katerimi naglašata kontinuiteto le-tega, kot tudi samega ribištva na tem področju.

Neva Godnič-Godini z videmske univerze obravnava vlogo slovenskih srednjekrajskih narječij pri posredovanju germanskih izposojenk italijanskemu tržaškemu dialektu ter romanizmom oziroma furliarizmom v omenjenih slovenskih dialektih.

S problemi in stanjem slovenskega sodobnega morskega ribolova (obdobje 1978–1981) se ukvarja Miroslav Zei s piranskega Morskega raziskovalnega in izobraževalnega centra.

Iz že omenjenega centra je tudi avtor naslednjega prispevka Borut Vršer, ki obravnava vpliv nekaterih abiotičnih ekoloških faktorjev na gostoto in prostorsko razporeditev meliorativne glinastomuljaste dna, kot tudi Aleksander Vuković, ki skupaj z Rashidom Semroudjem iz Alžirije razpravlja o morskem cvetenju v slovenskem priobalnem morju. Aleksander Vuković objavlja še prispevek k praznavanju fore morskah alj Slovenije. Sedem avtorjev iz štirih raziskovalnih inštitucij prikazuje analize 40 m debelega kvartarnega sedimenta iz vrline v koprski Luki.

Revijo zaključujejo prikaz o vlogi pomorsko-luškega gospodarstva in možnostih razvoja, delo Livija Jakomina in Josipa Zohlića z višje pomorske šole v Piranu (nastal je na podlagi izsledkov raziskovalne naloge prvega), poročilo Dušana Nečaka z ljubljanske filozofske fakultete o mednarodnem simpoziju »Trst in njegovo zaledje« v novembru 1982, ter dve knjigi omeni.

A. V.

Znamenje 1

S prvo letošnjo številko je katoliški dvomesečnik zakoračil v petnajsto leto izhajanja. Na začetku 15. letnika v uredništvu ugotavljajo, da se vedno povsem veljajo usmeritve revije, ki so jih zapisali na prvo stran prvega letnika. V začetku je izdajala revijo Mohorjeva družba, ki pa je zadnja leta opravljala le upravne posle. Založnica je zdaj založba Obzorja Maribor, vendar bo usmeritev revije ostala nespremenjena.

Na uvodnih straneh zadnje številke je zanimivo razmišljanje Vekoslava Grmicha o veri in narodnosti. Potem ko spregovori o splošnih značilnostih, se avtor loti še razmerja med krščanstvom in narodnostjo ter zgodovinske in današnje resničnosti. Avtor meni, da sta narod in kultura vrednosti, ki ju mora vera iskreno priznati, češ da lahko samo na tak način v narodu požene globoke korenine in mu je v korist, ne v škodo. To pa je v korist tudi rasti vere. Zato raznarodovanje uničuje hkrati tudi vero.

Jože Rajhman piše o metodologiji pri prevajanju slovenskih protestantov in pravi, da so pri tem sprejeli najprej s Trubarjem pozeje pa z Dalmatinom, pa tudi s Krejlim in Jurčičem Lutrovo načelo. Luter je namreč težil po eni strani k rabi vsakdanje govornice, ki jo je poznal v svojem ožjem okolju, na drugi strani pa je skrbel, da bi bil njegov biblični jezik razumljiv kaj večjemu številu bralcev. Slovenski protestanti se svojem jeziku jezikovnemu izročilu niso otujili, četudi so nekateri bolj od drugih skrbeli za čistost jezika.

Posebej pa je

Ugovori in pripombe na naslov piscev in uredništva

Bo prišla pomlad?

Z veseljem sem prebral besedilo »Trije angleški slovarji« Stanka Klinarja v Književnih listih z dne 7. marca 1985, saj je pokazalo, da napori založnikov za boljše oskrbljenost našega trga s knjigami v drugih jezikih niso brez odmeva. Kot ulesbenca Mladinske knjige mi je seveda še posebej ljubo, da je pisec najvišje ocene namenil slovarju The Concise English Dictionary, ki ga je koncem 1984 dala v prodajo Mladinska knjiga. Te ocene se ujemajo s tistimi, ki smo jih dobili ob pripravljanju knjige. Med drugim je našim sodelavcem tudi prof. Janez Građišnik dejal, da je ta slovar eden najboljših angleško angleških slovarjev, kar jih pozna.

Slovar v tujini stane 25 dolarjev, kar je danes približno 6.250 din, pri nas se prodaja po 5.000 din, bil pa je tri mesece v prodaji po prednaročniški ceni 3.500 din. Verjetno bi težko našli stvari, ki se v isti kvaliteti prodajajo ceneje v Jugoslaviji kot v tujini. Pri tem slovarju nam je to uspelo.

Le samovoljno brskanje po narodopisni njivi?

N a kritične pripombe dr. Kumrova na mojo knjigo »Slovenska pesem v besedi in glasbi« bi želela dati nekaj pojasnil.

Čudim se, da mi avtorica očita preslikave pesmi v moji knjigi, saj je zanje vedela. Telefonično sem jo zaprosila za dovoljenje za preslikave iz njenih zbir. Prijazno mi je dovolila.

Dr. Kumrova mi dalje očita, da nisem sproti ob vsaki pesmi navajala virov. Tako natančen zapis vira je običajen le v znanstveni literaturi, za poljudno zbirko domačih pesmi pa se mi je zdelo dovolj, da sem zapisovalce navedla v uvodu knjige, da na koncu med viri in v uvodu jasno povedala, da so vse pesmi v zbirki preslikave iz navedenih del.

Dr. Kumrova kritično ocenjuje izbor in razporeditev pesmi v moji knjigi in se osredotoča na vprašanje, katera pesem je ljudska in katera ni, katera bi morala biti razporejena v eno ali drugo poglavje v knjigi. Očita mi tudi nekaj nepravilnosti. Ne bom oporekala znanstvenici v pripombah, ki so tehtne. Zahvaljujem se ji zanje, v večini kritičnih pripomb pa se z njo ne morem strinjati. Oporekam osnovnemu izhodišču kritike dr. Kumrova, ki ocenjuje moje delo kot zbirko »ljudskih« pesmi, pri tem pa v svojem članku sama citira moj uvod h knjigi, ki točno navaja, da je »izboru odločalo priljubljenost posamezne pesmi« – torej ne ljudski izvor! Tudi v naslovu svoje knjige sem namenoma izpustila besedo »ljudska« pesem, da me to ne bi omejevalo na le izbor tistih pesmi, ki jim je ljudstvo pozabilo avtorja – to je namreč pogoj za »ljudsko« pesem. Dr. Kumrova torej nima opravičila, s katerim bi lahko iz moje knjige črta pesmi po njenem seznamu.

Tudi s pripombami o črtanju iz tekstovnega dela knjige se ne strinjam. Zakaj bi npr. črta pravilico o Zlatorogu? Če pomeni moja knjiga »brskanje po narodopisni njivi«, potem na tej njivi rastejo tudi pravilice.

Podatek, da je Ahacjeva zbirka prva slovenska pesmarica, sem povzela po prof. Luki Kramolcu: Koroske viže (str. 5). V svoji knjigi sem na str. 6 točno navedla vse tri letnice izdaj te zbirke, čeprav mi dr. Kumrova očita napako v navedbi letnice.

Avtorica članka mi svetuje, naj bi v začetku svoje zbirke natisnila naslovno stran dr. Strekčja in ne Matije Ahacja. Tega si sama ne bi drznila narediti. Želela sem se postaviti v Ahacjevo in ne v Strekčjevo vrsto, zato se mi sedaj zdi zelo čudno, da je dr. Kumrova s Strekčjevim znanstvenim merili napadla moje delo, ki spada v Ahacjev ljubiteljski tabar.

Glede razvrstitve pesmi v moji knjigi bi želela dati pojasnilo: S svojo knjigo sem predvsem želela pomagati učitelju vključevati našo pesem v šolske tematike vsaj v prvih razredih osnovnih šol. Zato sem vključila pesmi o živalih, o rastlinah, o krajih itd. Premikov iz teh rubrik po nasvetu dr. Kumrova zato ne moremo upoštevati.

Likovno opremo, menim, lahko pravilno ocenili le poklicni uredniki. Avtorica članka očita opremi »folkloro, izenačeno s kranjskim cekarjem in rdečo marelo«. Trdimo, da ima veliko zaslug za tako lep sprejem, ki ga je knjiga doživela, pravljena oprema. Podoba panjskih končnic Vilja Vrhovca, ornamenti v duhu narodnih motivov, tisk in ovitki v rjavo-zeleni barvi zemlje, gozdov in travnikov dajejo knjigi prijazno domač prizvok. Sploh pa ne razumem, zakaj »kranjski cekar in rdeča marela« zvenita iz članka kot nekaj vulgarnega? Saj sta vendar tudi simbola naše dediščine.

Dr. Kumrova me obtožuje, da »samovoljno brskam po narodopisni njivi«. Odgovarjam ji, da ta njiva ni domena znanstvenikov, ampak je last nas vseh.

Misel na zbirko pesmi je pri meni stara več kot štirideset let.

Preden so moja očetna odgnali v taborišče, je strgal platnice »Slovenski pesmarici« in jih nadomestil z ovitkom Zdravstvenega priročnika. Vedel je, da bom imela v hiši mnogo policijskih preiskav, zato se je bal za to knjigo. Od tistega dne dalje mi pomeni slovenska pesem mnogo več kot kakšnemu »strokovnjaku«, ki pozna duet obrabljenih ljubezenskih pesmi, kot me v svojem članku imenuje dr. Kumrova.

Proslava ob izidu moje knjige na šoli, kjer poučujem, je bila res lepa, a namenjena ni bila meni, ampak slovenski pesmi.

Ne strinjam se s nekaterimi podrobnimi navedbami dr. Kumrova:

Pri besedilu uvoda k vojaškim pesmim ostajam pri trditvi, da se je v »letu 1848 naš narod odzval z zanosnimi pesmimi o slovenstvu in slovanstvu«. Ne sicer s pesmimi iz ljudskega izročila, tega tudi sama nikjer ne trdim, ampak z vrsto umetnih in ponarodelih pesmi.

Pri uvodu k obrednim pesmim mi dr. Kumrova marsikaj očita, jaz pa ji odgovarjam s prošnjo, naj moje besedilo natančneje prebere in bo našla v svoji kritiki oceni vrste netočnosti. N. pr. če bi sporni stavci o predkrščanskih obredih prebrala do konca, bo videla, da govorim o dobi, ko je »ljudstvo verovalo v sončnega boga« – govorim torej o poganski preteklosti. Res da ne omejam »rodovitnosti«, govorim pa o »dobri letini«. Na nobenem mestu ne trdim, da so »obhodniki samo kolodniki ob času zimskega kresa«. Tudi ne vem, zakaj se dr. Kumrova sklicuje na vir (Kuret: Praznično leto) zaradi trditve, ki jih v moji knjigi ni.

Narodnih plesov in svatovskih pesmi ne morem razporediti po vsebini, kot predlaga dr. Kumrova, ker so vse pesmi v moji knjigi razporejene po abecednem redi.

Ne sprejemam pripombe, da je lipo naredila »slovensko in slovansko drevo šele romantiki«, in vztrajam na stališču, da je lila legendarno drevo naše preteklosti. Celo kraj Matjaž bo nanjo obsesil svoj ščit tistega dne, ko se bo prebudil

Zakaj?

Velikokrat je bilo pisano, da deviz za uvoz strokovne literature in avtorskih pravic ni oziroma da jih je premalo. Zato smo si v Mladinski knjigi že pred leti začeli prizadevati, da bi tuje založniške nagovori, da bi svoje knjige tiskali v Jugoslaviji ter del naklade pustili za prodajo na tem trgu. Dolgotrajno delo se je obrestovalo in prav konec leta 1984 oziroma v začetku 1985 dalo rezultate v večjem obsegu: oba slovarja ter več najaktualnejših knjig v angleščini s področja računalništva smo dobili na naše knjižne police, znova po enakih ali celo nižjih cenah, kot so na svetovnem trgu. To je bilo mogoče zato, ker so se naklade za tujino in za Jugoslavijo tiskale istočasno in so bili stroški na izvod manjši.

To seveda pomeni, da so se knjige tiskale take, ki jih je naročil tuji kupec. Žal je treba povedati, da je bilo tujega kupca težko prepričati, da se je za tisk knjige odločil v ekonomsko precej problematični Jugoslaviji.

v gori Peci – vsaj tako trdi ljudska pripovedka. Dr. Kumrovo moti tudi neenotnost notnih zapisov. Zakaj? Vsakdo, ki je v uvodu prebral, da je to zbirka preslikav in del različnih glasbenikov, mora biti pripravljen na različnost zapisov in oznak.

Nad nekaterimi pesmimi ne bi smela biti oznaka »ljudska«, zraven pa ime prireditelja – nadaljuje s svojo kritiko dr. Kumrova. Sprašujem jo, zakaj takih pesmi ona ni črta iz poglavja »Ljudske pesmi Slovenije« v zbirki »Prek sveta odmeva pesem«, kjer sodeluje s strokovnimi nasveti kot sodelavka Glasbeno narodopisnega inštituta. Zakaj znanstvenica sodi neznanstveno delo po merilih, ki so stroža od tistih, ki se jih sama drži.

Od vse dolge vrste kritičnih pripomb, ki jih v svojem članku našteva dr. Kumrova, sem priprajena sprejeti le naslednje pripombe: Pri uvodu k vojaškim pesmim je treba »naše mračne« položiti v usta drugo pesem; popraviti razlago pesmi o kralju Matjažu; na str. 117 črtati besedo »pod lipo«; na str. 186 nadomestiti besedo »vaški fantje« s »nevestini svatje«; naslov »Žalostinke« zamenjati z »Žalostne pesmi« in premakniti pesmi – Prleško, Pa se sliši, Marko skače, Z nobenim purgarjem in U toj črnoj gori – v rubrike, kot predlaga dr. Kumrova.

O tehnosti ostalih pripomb me dr. Kumrova ni prepričala. Opozarjam pa na napako, ki jo je avtorica članka spregledala. Pri pesmi Spavarska so pomotoma izostali zadnji trije takti. Ker je knjiga že skoraj razprodana, kot avtorica ne morem drugega, kot da v tem članku opozorim kupce, da je založba vse knjigarne oskrbela z listici z dodatno stranjo knjige. Menim, da od napak, ki mi jih dr. Kumrova očita, nobena ni tako huda, da bi bilo njej treba prestopiti meje akademске ga jezika in zaključiti svojo oceno z mnenjem, da se v moji knjigi »neznanje družbi s samozavestno površnostjo, za katero ni opravičila«. Ali ji smem povedati, da sem pa sama za oboje našla opravičilo:

S svojim neznanjem na področju glasbe nikom nisem mogla škodovati, saj se nisem dotaknila niti ene same note. Če pa dr. Kumrova misli, da je moja samozavest tista, ki mi je omogočila to delo, potem povem njej in vsem Slovincem, ki jim je tega mar: do zbiranja domačih pesmi me je pripravilo grenko spoznanje učitelja, ki pri svojem delu vsak dan gleda, kako naša mladina izgublja stik z domačo zemljo. Tudi domače pesmi ne ljubi, ker je ne pozna. Vsa čast izjemam, vendar, vsi vemo, da mladi v našim deželi lahko zaključijo večino šol, ne da bi jim bilo treba poznati slovensko pesem. V štiridesetih letih po vojni slovenski glasbeniki niso znali najti domačih pesmi pravega mesta v šolskih načrtih. Tako je po dveh povojnih generacijah tradicija slovenske glasbe že skoraj prekinjena – kljub nekaterim prizadevanjem v zadnjem času. Pri vsem tem pa smo narod z izjemno bogato ljudsko glasbeno kulturo, ki je preživela tisoč let tuje nadvlade.

Ob tako žalostnem stanju naše pesmi v naši stvarnosti, se mi zdi napad na zbirko domačih pesmi, ki nima drugega namena, kot poskušati zopet približati slovensko pesem našemu človeku, nepotreben.

Dr. Kumrova je avtorica nadvse dragocenih del na področju znanstvene obravnave naše pesmi. Ne glede na njen članek in na moj odgovor po spoštujem kot osrednjo osebo slovenske etno-muzikologije in zelo cenim njeno delo.

Želim, da bi besede, ki sva jih izrekli, našle lep cilj – da bi našo pesem pogostje zaslišali na cesti, v vrtih, solah, v vsakem slovenskem domu, tostran in onstran meja naše dežele.

DUŠICA KUNAVR

O knjigi Franca Grada in Cirila Ribičiča »Volitve v delegatskem sistemu«

Za obogatitev spoznanj in usmerjanje prakse

Č asopisni zavod Uradni list SR Slovenije, ki je že v preteklosti izdal ne le vrsto tehničnih pravnih knjig, komentarjev in priročnikov, temveč tudi dela, ki prebijaajo ozir pravno področje, je koncem preteklega leta poslal na slovenski družboslovni trg monografijo Volitve v delegatskem sistemu. Avtorja knjige sta Franc Grad in Ciril Ribičič. Že podnaslov knjige Ustavna zasnova, normativna ureditev, uresničevanje in razvoj na eni strani oznamuje obseg prizadevanj obeh avtorjev, na drugi strani pa – glede na ambicijo – no razčlenjenost takšnega podnaslova – upravičeno budi bralca velika pričakovanja.

Zapis ob tej knjigi bo skušal pokazati, da ob tako zastavljeni zamisli knjige bralci ne bi prikrajšani in opeharjeni. Predgovor h knjigi je prispevala univerzitetna profesorica Majda Stroblova, starostinja slovenskih ustavnih pravnikov. V njem je ne le na kratko nakazala vsebino in metodološke pristope piscev, temveč je tudi opozorila na aktualnost družboslovnega sporočila avtorjev. Mogoče je soglašati s predstaviteljskim sklepom, oziroma sklepno ugotovitvijo, da pomeni pričujoče delo ne le obogatitev teoretičnih spoznanj,

Dogovor za tisk The Concise English Dictionary smo sklenili na frankfurtskem knjižnem sejnu oktobra 1984, v decembru je bila knjiga že na naših policah. Neskomro lahko zapisem, da je to precejšen tiskarski dosežek tiskarne Mladinska knjiga. Obenem se nam je poridila misel, da ob tem obsežnem in tehtnem delu verjetno ne bi bilo slabo najti še cenejšega, enostavnjšega, manj obsežnega slovarja za manj poglobljeno rabo. Našli smo ga, se dogovorili za tisk za Veliko Britanijo ter znova dodali naklado za Jugoslavijo. Cena pod 1.000 dinarji je res popularna in temu primeri sta količina in kakovostna razsežnost knjige. V nasprotju s tovarišem Klinarjem samo ne vem, zakaj »gospodinjke pomočnice in tipikarice« ter ostali bežnejši uporabniki ne bi smeli posegati po manj zahtevnih jezikovnih izdajah. Ta, Simple English Dictionary (naslov odkrito pravi – Simple), se je v prodaji pojavil februarja 1985.

Mislili, da pa moramo v Mladinski knjigi odkrito priznati, da nismo znali učinkovito in skladno uspešno – za razliko od Cankarjeve založbe – povedati, kakšna sta oba slovarja, ki smo jih pripravili.

Domnevali, da je tudi Cankarjeva založba svojo izdajo kombinirala s tiskom za tujino. Torej nobena od obeh založb ni imela na voljo deviz, s katerimi bi se podala na svetovni trg po najboljšem blago kot suveren kupec; Mladinska knjiga je po svojih najboljših močeh oblikovala poslovno idejo, ki jo je pripeljala do zelo dobrega mladarja. Verjetno pa noben angleško-angleški slovar, ki ga bodo pripravili Angleži (in najbrž so Angleži za to primernejši od Slovencev), nikoli ne bo sposoben zajeti vsega bogastva samoupravnega in nevtrženega izražja, ki se sproti rojeva in naših delegatskih in idejno političnih ustvarjalnosti. Na te vrste ovir ne bo nikoli mogoče zadovoljivo odgovarjati.

Ko že pišem o strokovni literaturi iz tujine, bi dodal nekaj misli v prepričanju, da lahko razmere naravnost katastrofalnega pomanjkanja na tem področju s skupnimi napori postopno izboljšamo. Gre za to, da bi morali vzpodbujati izvoz založniške in grafične dejavnosti ter po tej poti zagotavljati devize za uvoz strokovne literature in periodike. Obenem bi morali postopno prenehati verjeti slavim porokam, da »slovenska knjiga ne bo nikoli sposobna pokrivati svojih potreb po devizah«. Že samo to, da bi, denimo, »država« delila uvoznikom v razmerju s tem, koliko izvozijo, bi izdatno pospešilo izvoz in s tem znova količino razpoložljivih deviz.

Ob čistem grafičnem izvozu se namreč pojavlja vse več knjig, ki so delo domačih ustvarjalcev, za katere je mogoče najti kupce v tujini, od poljudne znanosti, umetnosti, priročnikov do otroških slikanic.

Mladinska knjiga je pred kratkim izvozila 400.000 slikanic slovenskih avtorjev, prevedenih v nemščino, zalančino v Nemčijo. Za večji del deviz (tisti del, ki ga »država« ne bo porabila za druge namene) bo uvožena strokova literatura.

Marsikdo v Jugoslaviji je že poklašal in dejal, da Mladinska knjiga to lahko stori, ker ima slikarice, kdo drug jih pa nima. Ob tem bi bilo pošteno, da bi te vrste kritiki pogledali nekaj let nazaj, ko je bil jugoslovanski trg preplavljen s poceni uvoženimi slikanicami iz tujine, skoraj nikomur pa ni padlo na misel, da bi vztrajal pri izdajanju slikanic domačih avtorjev, piscev in ilustratorjev. Takrat je država širokosrčno delila devize na vse založniške potrebe.

Danes tega ni več in za razliko od tistih, ki so svoje poslovanje zastavljali dolgoročno, so vsi, ki so se ravnali po kratkoročnih koristih, v težavah in malo preveč glasno kličejo na pomoč sicer vsesplošno osvojevano »državo«.

Trije slovarji, ki sta jih zagotovila Cankarjeva založba in Mladinska knjiga, ter računalniške knjige, so lastovske, ki obetajo pomlad. Za običajne letne čase vemo, kdaj pridejo, in ob tem ne moremo kaj prida storiti. Nova pomlad na področju tuje strokovne literature in periodike pa lahko z razumnim delovanjem vseh, ki se jih to tiče, pride prej.

SLAVKO PREGI

»Ruske formaliste«, zajetni izbor najpomembnejših teoretičnih besedil, je izdala Mladinska knjiga

Predvsem bogato učno gradivo

P ri Mladinski knjigi je izšel zajeten izbor najpomembnejših teoretičnih besedil ruske formalistične šole – Ruski formalisti. Besedila sta izbrala Aleksander Skaza in Drago Bajt.

Prevajalsko delo, z izjemno Jakobsonovega spisa, ki ga je prevedel Franc Jerman, je v celoti opravil Drago Bajt. Profesor Skaza pa je posamezna besedila komentiral in k njim napisal opombe; sestavi je tirazedilno bibliografijo. Bibliografija del in objav ruskih formalistov in njihovih sopotnikov. Strokovna literatura o ruskem formalizmu in Pomembnejše tjeujezične izdaje ruski formalistov. Sestavil pa je tudi imensko in stvarno kazalo (v slovenskih publikacijah te vrste prava redkost), ki omogočata kvaliteten in predvsem hitri pregled nad vsebino celotne knjige, in celotno izdajo je tudi uredil.

Zbornik je zasnovan tako, da skuša predstaviti

O knjigi Milana Lipovca »Slovinci pod jelševo brezo«, ki je izšla pri Lipi

Čisto po svoje o Slovencih

N i mi prav jasno, zakaj knjiga Milana Lipovca nosi naslov Slovenci pod jelševo brezo. Nemara je avtor s to paradoksn »jelševo brezo« hotel nakazati vse tisto nesmiselno, neumno, paradoksn v naši zgodovini, ki je predmet njegovega zanimanja v tej knjigi; ali pa je hotel s tem pridevniško-samostalnim pojmovanjem enega drevesa označiti posebni žanr tega svojega dela, ki ni nič; ni ne zgodovina kot takšna, ne zgodovinski ali satirični roman, ne esej ne drama itd., ampak je od vsakega nekaj, v glavnih v dobi celjskih grofov, o Napoleonu na naših tleh in tako dalje. Posebej piše o razmerah v Cerklvi in o čarovništvu kot o največji neumnosti in sramoti srednjega veka, o karakternih lastnostih slovenskega človeka, izvor in vzroke pa jim kar naprej išče v preteklih dogodkih, o naši značajski sorodnosti s trmastimi Irči in z nesrečnimi Judi, ki so tudi kar naprej padali iz suženjstva v suženjstvo kot mi iz podložništva v podložništvo, o različnih oblasteh, ki so vedno manipulirale z nami in nas vedno držale na vejah s preizkušeno taktiko »deli in vladaj«. Navzlic lahkotnemu ironičnemu tonu je nekaj žalostnega v tem Lipovčevem pripovedovanju, pisec se specializira na vse neveselo in naši zgodovini, zlasti v starejši, ko so »slovenske ljudi lovili in morili od šestega pa vse tja do konca petnajstega stoletja, tako da ni mogoče uganiti, kateremu bogu se je treba zahvaliti, da nas je po vsem tem le še nekaj ostalo; da od toliko stopal in kopit in parkljev steptana slovenska tla še vedno rodijo in da se slovensko nebo more vedno ujasniti po vsem tistem paležu, ki se je dimil v preteklosti nad našo deželo«.

Pisec seveda piše tudi o naši bližnji preteklosti, na primer o podložništvu avstrijskemu cesarju, ki pa se mu Slovenci nikdar niso upirali, kvečjemu so rogovolili proti njegovemu okoliu ali proti podedelkovnemu plemstvu, nadalje o prvi svetovni vojni in potem o Karađorđevi Jugoslaviji, ki je leta 1941 tako neslavno propadla. In pri tem spet ena od značilnih Lipovčevih paralel: kakor so leta 1797 šli Ljubljančani v Logatec moleddovat Napoleonomu generala Bernadotta, pri priznanem »ubogi deželi«, približno tako so ravnali predstavniki slovenske vlade tudi v leto 1941, ko so šli v Planino prositi Italijane, naj zasedejo Ljubljano.

Nič novega pod soncem. Tudi se ne izogibljje razmeram in odnosom v povojni Jugoslaviji in reči je treba, da jih obravnava s tolikšno mero ironije, včasih celo prikritih ogorčenosti, kot nekatere prejšnje zgodovinske situacije. Že naslov tega zadnjega poglavja je zgovoren: Mo preživeli borbo, bomo tudi svobodni. In potem sledijo avtorjevi ironično-kritični zapisi o tem, kako smo po končani vojni izdajali prav objektivne ukrepe, kot je bil na primer tisti, da tuji sploh ne smejo k nam, ali kako smo vse zahodne ljudi zmerjali s sovražniki delovnega ljudstva, naši resnični bratje pa so bili samo Sovjeti, kako smo hoteli vse staro odstranjevati, celo kozolci in cerkveni kipci so nam bili odveč, kako smo v naši fanatični zagnanosti često prihajali do roba nesmislov, neumnosti, krivic in nasilja. Drugače, pravi avtor v zadnjem poglavju tega zgodovinskega sprehajanja, pa je bilo v »te novi stvarnosti vse najlepše, od vremen do političnih manifestacij, vse najboljšje, od ustave do pedagoških prijemov, od znanstvenih teorij do osebne svobode«.

In še na druge pojave v naši sodobnosti je uperjena avtorjeva kritičnost, na primer v prisilnem gledališkem jeziku, v kričavo popevkar-

Pri mariborskih Obzorjih je izšla knjižna predstavitev akademskega slikarja Janeza Vidica

Monografija po današnji meri

P ri založbi Obzorja je pred kratkim izšla monografija akademskega slikarja, izvrstnega risarja in dolgoletnega znanega ilustratorja, člana prve generacije študentov ljubljanske likovne akademije – je udeležene NOB, Janeza Vidica. Vajeni razkošnih knjižnih predstavitev nekaterih naših, tudi zelo mladih likovnih umetnikov, se morda sprva začudimo razmeroma umerjenemu formatu in opremi ter obsegu Vidičeve monografije; slednjci pa se izkaže, da je taka mabra njej mnogo ustrežnejša. Izgane se možnemu nezaupanju v predimenzionirano propagando nečesa, kar morda še ni končno ali vsaj ne končno ovrednoteno, hkrati pa ponuja vse, kar lahko od resne publikacije te vrste zahtevamo: korekten strokovni tekst, dovolj črno-belih in barvnih reprodukcij umetnikovih del, vse potrebni spremni aparat, nevpadljivo, a premišljeno in okusno opremo.

Spremna študija, ki jo je napisal ravnatelj Pokrajinskega muzeja v Mariboru, umetnostni zgodovinar dr. Sergej Vršer, nas po preverjeni ugotovitvi razloži, kaj je bil Janez Vidica, umetnostno-zgodovinski metodi, prilagojeni predstaviteljska likovnega ustvarjanja od začetkov pa skoraj do danes, ko je večina njegovih umetniških postulatov znanih, dosežki pa v številnih sprotih kritiš-

stvo in v vse drugo, kar je preračunano nena- ravno, kar se odmika od spontanega zgodovinskega razvoja ter avtentičnega slovenskega duha. Brez prave potrebe pa pisec vključuje v svoje sicer duhovito razglabljanje o naši preteklosti in sedanjosti usodo dramski vložek iz ambulante čakalnice, kjer se pacienti nič kaj prijazno ne pogovarjajo o zdravniškem stanu. To bi bil lahko osnutek za poseben dramski prikaz, v našem primeru pa prekinja avtorjevo pripovedovanje z nič novega oziroma nič posebnega prinašajočo epizodo.

Knjigi je še dodana novela Čubejska prigoda, ki je bila sicer že objavljena v tržaškem Zalivu. Za osnovo ji služi poslikavanje Hrastovelske cerkve z znamenitim Mrtvakiškim plesom, torej spet zgodovina; s čimer naj bi bilo to Lipovčevno delo tematsko zakroženo. Značilno je seveda, da je to prigoda iz primorske preteklosti, kot se pisec tudi drugače nemalokrat postavlja v pozor tržaškega oziroma mejnega Slovenca (tudi Korosec tu in tam posveča precejšnjo pozornost) in s tega zornega kota potem kramlja o mnogih naših zadevah. A tudi slog sam je vreden pozornosti. Je poln nenavadnih primerjav in nenadnih ekskurzov, tekoč in uglajen, je naplosh sloj človeka, ki je zrasel v ozračju mediteranske odprtosti in kozmopolitske širine.

Lipovčevno delo je potemtakem kar zanimivo branje. Z vsemi njegovimi trditvami, primerjavami in aluzijami se vsak izmed bralcev najbrž ne bo strinjal, a to spet ni nič novega pod soncem. Glavno je, in to najbrž lahko zapišemo, da je avtor na naše slovenske zadeve pogledal tako, kot se je zdelo njemu prav, kot jih je sam zaznal in sam premislil.

JOŽE ŠIFRER

Pri mariborskih Obzorjih je izšla knjižna predstavitev akademskega slikarja Janeza Vidica

Monografija po današnji meri

P ri založbi Obzorja je pred kratkim izšla monografija akademskega slikarja, izvrstnega risarja in dolgoletnega znanega ilustratorja, člana prve generacije študentov ljubljanske likovne akademije – je udeležene NOB, Janeza Vidica. Vajeni razkošnih knjižnih predstavitev nekaterih naših, tudi zelo mladih likovnih umetnikov, se morda sprva začudimo razmeroma umerjenemu formatu in opremi ter obsegu Vidičeve monografije; slednjci pa se izkaže, da je taka mabra njej mnogo ustrežnejša. Izgane se možnemu nezaupanju v predimenzionirano propagando nečesa, kar morda še ni končno ali vsaj ne končno ovrednoteno, hkrati pa ponuja vse, kar lahko od resne publikacije te vrste zahtevamo: korekten strokovni tekst, dovolj črno-belih in barvnih reprodukcij umetnikovih del, vse potrebni spremni aparat, nevpadljivo, a premišljeno in okusno opremo.

Spremna študija, ki jo je napisal ravnatelj Pokrajinskega muzeja v Mariboru, umetnostni zgodovinar dr. Sergej Vršer, nas po preverjeni ugotovitvi razloži, kaj je bil Janez Vidica, umetnostno-zgodovinski metodi, prilagojeni predstaviteljska likovnega ustvarjanja od začetkov pa skoraj do danes, ko je večina njegovih umetniških postulatov znanih, dosežki pa v številnih sprotih kritiš-

kih zapisih razmeroma zadovoljivo predstavljeni in ovrednoteni. Okvirno se drži kronološkega zaporedja, vendar opazimo svet prijem pri tem, ko pisec izloča posamezne tematike in asociativne celote ter jih v splošni kronologiji podpira pa spet vne v Vidičev dokaj enoten tok ustvarjanja. Tako od začetkov v NOB, ko je l. 1944 ob stoletnici Prešernove Zdravilice ilustriral za tiste čase tehnično bleščečo knjižno izdajo te bodrilne pesmi; mimo študijskih let na novi ljubljanski likovni visoki šoli, ob svojsko zasnovanih delih na vojni tematiki in naprej vsa ciklična nihanja ob motivih, ki si jo je v novi domovini – Štajerski – izbral za kosila svojih intimnih umetniških občutij in izpovedi.

Vidičev temeljni »realistični« pristop – kar velja za zlasti za formalni inventar izraznih sredstev pa deloma tudi za ustvarjalni postopek, ki poraja sporočila na poti med realnim objektom oziroma izrezom iz narave in umetnikom – zahteva v nekaterih fazah posebno pozornost in tenko razlago. Spregledati namreč ne smemo nekaterih vsebinskih nabojev, ki v okvirnem oblikovnem realizmu posegajo v druge svetove. Predvsem gre za temeljna obziranja, nekakšna zelo intenzivna in zelo značilno liricizemaloholična, vselej pozitivno aktivna razpoloženja, v katerih igra tudi občasna tipika zelo pomembno vlogo. S takim pristopom k pokrajini in njenemu ljudskemu kulturnemu izročilu, s katerima se je umetniško že davno identificiral, je Janez Vidica utemeljil tudi vse drugega ambicije in posege v nadrealni svet, ki jih občasno srečujemo na njegovi slikarski poti. Imenovati to nadrealizem je morda presvobodno, če imamo namreč pred očmi vsaj nekaj klasičnih slikarsko realiziranih izhodnih tega sloga-nazora: zagotovno pa gre za osebnost (in še regionalno, krajinsko) različico nekega magičnega realizma medsebojnih razmerij med določnimi stvarmi-prvimi slike; torej za posebno poetično vsebino in nabo, s čimer se Vidičev slikarstvo visoko povzpne nad, denimo, umetnost jugoslovanskih zlasti podravskih naivcev, ki operirajo z mnogimi podobnimi posamičnimi formulacijami, a jim povezujoča poetika, zavestno zrasla iz osebnosti globljih in kultiviranih občutij in odnosov do slikanega, ostaja nedosegljiva.

Zrel opus zrelega umetnika je s to knjigo dobil ustrezno razlago, prezentacijo in pomnik. K temu je pripomogel poleg pisca tudi oblikovalec dipl. arhitekt B. Raj. Vidičeva slikarstva, pripomogli so zbirali podatkov in avtorji spremnega aparata B. Avenek in B. Illich-Klančnik, avtorji fotografij J. Gal, S. Pušenjak, T. Lunder ter fotolaboratorja Moderne galerije v Ljubljani in Umetnostne galerije v Mariboru, prevajalka v nemščino L. Čenčič in ne nazadnje tiskarna Ljudska pravice, ki je z letnico 1984 natisnila to uspešno umetniško publikacijo po današnji meri.

Zrel opus zrelega umetnika je s to knjigo dobil ustrezno razlago, prezentacijo in pomnik. K temu je pripomogel poleg pisca tudi oblikovalec dipl. arhitekt B. Raj. Vidičeva slikarstva, pripomogli so zbirali podatkov in avtorji spremnega aparata B. Avenek in B. Illich-Klančnik, avtorji fotografij J. Gal, S. Pušenjak, T. Lunder ter fotolaboratorja Moderne galerije v Ljubljani in Umetnostne galerije v Mariboru, prevajalka v nemščino L. Čenčič in ne nazadnje tiskarna Ljudska pravice, ki je z letnico 1984 natisnila to uspešno umetniško publikacijo po današnji meri.

Ob knjigi »Pravica do samoodločbe« dr. Ernesta Petriča, ki je izšla pri Obzorjih

Politika samo umetnost možnega

Priljubljen knjigi zasluži vso pozornost. Gre za temeljno monografsko delo, ki s preteklega in sedanjega, teoretičnega in praktičnega vidika obravnava eno najbolj kontroverznih in problematičnih vprašanj sodobnih mednarodnih odnosov – pravici narodov do samoodločbe. Iz formalne zgradbe dela je razvidno, da sta E. Petrič in Bojko Bučar (ki je avtor študij posebnih primerov) upoštevali vse kriterije strokovnega pisanja. Vzorno urejen in zelo informativno kritičen aparat kaže na množico proučenih strokovne literature ter predvsem omogoča, da se zahtevnejši bralec seznani z raznimi dimenzijami pravice narodov do samoodločbe tudi pri drugih avtorjih.

Metodološko gledano, je delo razdeljeno na dva dela. Prvi del vsebuje analizo teoretičnih mednarodnih vidikov pravice narodov do samoodločbe, to je, poenostavljeno in informativno genezo pojma, teoretično oceno sedanjega stanja in pogled v prihodnost. V drugem delu pa se skušajo teoretična posploševanja preveriti na praktičnih primerih (študije posebnih primerov).

Gre za obravnavo dejansko najbolj problematičnih in ta čas aktualnih primerov uresničevanja pravice do samoodločbe. Primeri so izbrani po skrbnem premisleku, saj gre na eni strani za uresničevanje samoodločbe v zelo različnih konkretnih političnih okoliščinah, na drugi strani pa praktični primeri opozorijo bralca na različne razsežnosti pojma samoodločbe. V primeru Namibije »imamo opraviti z jasnim primerom legitimnega oboroženega boja za samoodločbo, temelječega na deklaraciji o odpravi kolonializma« (str. 153), pri čemer gre tudi za uničenje enega zadnjih bastionov klasičnega kolonializma. Falklandski (Malinski) otoki so sporni tako v pogledu pravice narodov do samoodločbe kot tudi glede suverenosti, ki si jo lasitista Argentina in Velika Britanija. V Zahodni Sahari gre za specifičen primer osvobodilnega in antikolonialnega boja in pravice saharškega naroda do samoodločbe, ki kolidira s suverenostjo Maroka, torej z njegovo pravico do ozemeljske celovitosti. V primeru Cipra se prepletajo elementi zapoznele dekolonizacije s problemi upravičenosti celotno prebivalstvo Cipra, ali turška manjšina ali obe matični državi, Grčija in Turčija in vprašanjem, ali je ta pravica že vnaprej omejena na prazni širši mednarodnih interesov. Avtor omenjenih posebnih primerov je asistent Bojko Bučar. V primeru Palestine gre z vidika samoodločbe za kolizijo pravice dveh narodov – Palestincev in Židov. Problem Palestine lahko vrednotimo samo v sklopu celotnega bližnjevzhodnega spora, kjer dodatno zapletajo situacijo neposredni interesi vevseli, ki se kažejo v delitvi interesne sfere in v njihovi stalni prisotnosti. Poleg osnovnega spora med Izraelci in Arabci ni manj pomembna različnost interesov samih Arabcev.

Ugotovimo lahko, da si je celotno krizno področje vključno s palestinskim problemom dobilo atribut neresljivosti in da si dejansko nobena arabska država vzhodno od Sueza ne želi ustanovitve palestinske države – torej uresničanja pravice Palestincev do samoodločbe. V primeru Eritreje gre za tipično dve načeli – načela pravice do samoodločbe Eritrejcev (separatizem) in načela ozemeljske celovitosti suverene države Etiopije.

Našeje nekaj značilnosti teh zanimivih in ne naključno izbranih primerov: narodi so v boju za uresničevanje pravice do samoodločbe žrtve izrednega trpljenja, ki ima v nekaterih primerih že skorajda genocidne razsežnosti; iz primerov so razvidne različne razsežnosti pojma samoodločbe kot tudi zelo različno tolmačenje pojma suverenosti; v nekaterih okoliščinah uresničevanje samoodločbe je pravna dimenzija samoodločbe v odnosu na politično dimenzijo problema drugačnega značaja; da je uresničevanje pravice naroda o samoodločbi omejeno z enako pravico do samoodločbe (ali omejitve celovitosti) naroda (države), s katero kolidira. Ne nazadnje študije posebnih primerov dokazujejo neuspešnost Združenih narodov pri razreševanju takih kardinalnih problemov mednarodnih odnosov, ki imajo politično in moralno dimenzijo, saj kljub množici sprejetih dokumentov v svetovni organizaciji ti problemi ostajajo nerešeni.

»Težiče pričujoče razprave je vsekakor v njenem teoretičnem delu,« pravi avtor (str. 10). Največ prostora je torej Petrič namenil analizi raznih mednarodnopravnih vidikov načela pravice narodov do samoodločbe, ki ima kot eno temeljnih načel mednarodnega prava svojo zgodovinsko genezo. Na podlagi analize temeljnih dokumentov Organizacije združenih narodov, prakse držav in mnenj drugih teoretikov Petrič izvede nekatera temeljna izhodišča in pravi, da ima vsebina pravice naroda do samoodločbe poleg političnih tudi gospodarske, socialne in kulturne komponente, ki so nedeljive in se med seboj prepletajo in dopolnjujejo. Vsebinska koncepta pravice narodov do samoodločbe determinirajo najprej same težnje, zahteve njenega nosilca in njegova zmožnost uveljavljati samoodločbo. Ker se proces samoodločbe uresničuje vsakokrat v konkretnih političnih okoliščinah, avtor opozarja tudi na vrsto spremljajočih determinant – odnos mednarodne skupnosti, problem globalnega ali regionalnega ravnanja sil ite id. (podrobneje str. 73–75). Petriču in Bučaru gre v tej knjigi predvsem za vsestransko vrednotenje teoretičnih mednarodnopravnih vidikov pravice narodov do samoodločbi in praktičnih preizkus, koliko so javno opredeljena teoretična izhodišča uporabna pri obdelavi konkretnih primerov (študije posebnih primerov, str. 143–241).

V zvezi s tem naj opozorimo, da v preučevanju mednarodnih odnosov le redki pojmi povzročajo več zmede in nejasnosti kot prav nekateri tukaj obravnavani pojmi, ki zaradi vsakdanje rabe izgledajo povsem jasni. Med takimi so vsekakor samoodločba, legitimnost, enakopravnost in enake pravice narodov in držav in s tem tesno povezan pojem suverenosti. Mimogrede naj omenimo, da nič manjše zmede ne povzročajo »povsem jasni« pojmi, ki sicer niso neposredno predmet obravnave v tej knjigi, jih pa stalno uporabljamo – splošna in popolna razorožitev, mir, višji interesi ipd.

Na drugi strani so pojmi samoodločbe in suverenost tesno povezani s pojmom uporabe sile, kot prevladujoče značilnosti mednarodnih odnosov, ki v osnovi nasprotuje načelom enakopravnosti ter enakih pravic narodov in držav. Gledano iz tega zornega kota, postajajo nemišle tudi trditve nekaterih teoretikov, »da brez enakih pravic narodov – tudi enake pravice do samoodločbe – seveda sploh ni moč govoriti o obstoju pravice do samoodločbe« (glej str. 73).

Taka teza namreč predpostavlja take mednarodne odnose (enakopravnosti in enakih pravic), ki niso in najverjetneje ne bodo nikoli obstajali.

Trajna značilnost mednarodnih odnosov je namreč prav neenakost držav in narodov. Prav tukaj moramo iskati vzroke, da kljub relativno dolgi predzgodovini vsi poskusi, da bi jasno definirali pojem samoodločbe, niso dali zadovoljivega rezultata. Tukaj ne gre za kompleksnost pojma, temveč za njegovo splošno zmedenost. Težave nastopijo tudi pri vrednotenju odnosa med načelom o pravici narodov do samoodločbe in načelom o suverenosti držav (podrobneje na str. 120–125), ki sta obe sprejeti kot temeljni in enakovredni mednarodnopravnih načel. Gre za kolizijo dveh dejansko nasprotujočih si načel, ki zelo relativizirajo pomembnost teoretičnih razmiselnj in sprejetih načelnih opredelitev, ki so vsebovana v vrsti mednarodnih dokumentov, v odnosu na dejansko prakso in vsakdanji interes narodov in

Antologijo »Nemške pesmi« je za nemško založbo Reclam pripravil Dietrich Bode

Od Carmine burane do najnovejših

Z antologijami vezane besede je težko, še posebno pri narodih z množicami pesnikov in skladovnicami objavljene pesniškega gradiva, kot na primer pri Slovencih pa tudi Nemcih – in o slednjih, namreč njihovi ali v skromnem formatu žepne knjige pri stuttgartski založbi Philipp Reclam ml. izšli antologiji poezije bomo spregovorili v tem kratkem prikazu. Antologije so, kolikor nečijo biti inventure, vedno selekcije, moška dejanja, povezana s strogi kriteriji, ki praviloma pomenijo tudi neizpustno izpostavitve njihovih avtorja – urednika – selektorja (o čemer nedvomno pričajo tudi usode in prigode slovenskih avtorjev pesniških antologij). Ni antologije brez zamere, pa četudi gre za tiste posebne, sestavljene po dovolj eksplicitnih in jasno razloženih kriterijih.

Reclamovo antologijo Nemške pesmi (Deutsche Gedichte, Eine Anthologie), Stuttgart, 1984, je uredil Dietrich Bode; v predgovoru je dovolj preprosto in razumljivo opisal njen nastanek, strukturo in smotre. Gre za knjižico znanje Reclamove knjižnice Universal, ki prinaša na približno 350 stranih reprezentativnih izbor 230 pesmi nekaj več kot 100 pesnikov. Antologija sicer nima večjih pretenzij, namenjena je tako bralcem začetnikom kot dolgoletnim ljubiteljem poezije; preprosto je knjižno najbolj značilnih besedil 12 stoletij nemške poezije, ki naj bo bralcem vedno pri roki in po kateri bodo lahko s pridom tudi vedno znova posegali. Iz predgovora tako zremo, da je sestavljalec upošteval tako kriterij popularnosti kot di-

držav. Pri razreševanju teh problemov se je v praksi pokazalo, da je predvsem sila tista, ki je relevanten faktor.

Ugotovimo lahko, da se pojem samoodločbe in s tem ozko povezan pojem suverenosti tolmačita na različne načine uporabljata v različne namene; ker so države tiste, ki vodijo mednarodne odnose in ki postavljajo njihova pravila, je potrebno za pravo razumevanje obeh pojmov raziskovati predvsem prakso odnosov med državami in narodi. Prav s proučevanjem prakse (zgodovine) lahko najbolje opredelimo naravo in vsebino pojma samoodločbe in suverenosti.

Teoretični in raziskovalski mednarodnih odnosov lahko povedo seveda zanimive in vredne stvari o samoodločbi, suverenosti, enakopravnosti, vendar pa leti praviloma ne vidijo zunanje politike držav. Zato je umestno opozorilo o različnosti pomenov, ki jih zasledimo v zvezi s pojmi o samoodločbi, suverenosti in enakosti. Ne samo akademiki (teoretični in znanstveni poučevalci) in novinarji, temveč predvsem predstavniki narodov, ki se borijo za samoodločbo, in državniki, ki ščitijo suverenost držav, tolmačijo te pojme enkrat tako drugače drugače. Jasno, da raznim razlagalcem teh pojmov, posebno politikom, ne gre za nekašne semantične preference, temveč nedolodnost narekujejo vsakokratne konkretne okoliščine. V tem smislu drži trditve, da je politika res samo umetnost možnega, ki v našem primeru omogoča, da se omenjeni pojmi lahko koristno uporabljajo v čeli vrsti vsebinsko različnih situacij.

Ker gre avtorjema predvsem za raziskovanje mednarodno pravnih vidikov problematike, bi bilo vsekakor umestno ovrednotiti, kakšno dejansko tezo (koliko so obvezujoče) imajo temeljni pravila mednarodnega prava in se posebej ti. im. »soft law« v praksi, torej v konkretnih odnosih »enakihi držav in narodov.

Metodološki pristop, strokovna-kritična ocena pretekle in sedanje teoretične misli ter preverjanje jasnih teoretičnih izhodišč na praktičnih primerih dajajo pričujočemu delu značaj temeljnosti. Avtorja seveda nista mogla zastaviti, niti odgovoriti na vsa vprašanja, vsekakor pa jih posredno ali neposredno nakazujejo in tako usmerjata pozornost kritičnega bralca v prihodnji razvoj omenjene problematike.

Kot je razvidno iz navedene in uporabljene bibliografije, juta literatura s tega področja postaja že skoraj nepregledna. Pri nas je seveda drugače. V Jugoslaviji je to poskus, da se po skoraj četrstoletja ta problematika celovito strokovno in znanstveno obdela (nazadnje M. Bulajić, Pravo na samoopredeljenje u Društvu naroda i Ujedinjenim nacijama 1917–1962, Beograd 1963. V Sloveniji pa gre za prvo tako delo.

Zaradi vsega, kar smo omenili, bi moral založnik najmanj zagotoviti, da se knjiga »Pravica do samoodločbe« prevede v srbohrvaščino, če že ne v katerega od svetovnih jezikov.

IZTOK SIMONITI

Obisk nemške pisateljice Ingeborg Dewitz v Ljubljani in pogovor z njo

Literatura kot človeški ventil

Z nemško pisateljico Ingeborg Dewitz, s katero smo se srečali že pred mnogimi leti na križišču Vzhoda in Zahoda v Berlinu, smo se znova sestali te dni v Ljubljani, kjer je predavala na univerzi (o nemških pisateljih v izgnanstvu) in se pogovarjala v krogu Društva slovenskih pisateljev. Morda ima kak siv las več, sicer pa je bila skoraj enako vneta za družbeno povezanost s časom. »Literatura je danes v Nemčiji postala skoraj nujen človeški ventil in nadomestilo za to, ker je razgovor med ljudmi in službi in doma skoraj povsem zamrl.«

Rojena leta 1923 v Berlinu, kjer je tudi diplomirala iz literarne zgodovine in filozofije, kjer se je protokoli skozi vojno in kjer je bila takoj po vojni tudi med soustanoviteljico Zveze nemških pisateljev, je ves čas, tudi v razdeljenih razmerah sodebne Nemčije, ostala pričevalka svojega neposrednega berlinskega okolja in, čeravno na zahodni strani, vselej pričujoč člen povezave preko ločujočega zidu. Čeprav se je sicer zmeraj zavzemala za svobodo izražanja, je v nekem svojem eseju tudi zastavila vprašanje: Ali pa je povsem svobodni avtor sploh možen? Med številnimi literarnimi deli – vmes so tudi romani – je kljub umetniški kvaliteti vedno tudi skušala biti osebno angažirana in družbeno vzgojna. V Nemčiji, kjer je bil razkol med književnostjo in družbo pogosto večji kot kjerkoli, je Ingeborg Dewitz skušala najti srednjo pot in ta prepada čimbolj premostiti.

V povojni nemški literaturi je tako ključno vprašanje vsekakor bilo in je še danes vprašanje moralne – osebne in skupne odgovornosti za nacizem in vojna grozodejstva. Ingeborg je bila prva, ki je, čeprav je pripadala zahodni polovici Nemčije, že leta 1951 spregovorila o krivdi zaradi nacističnih taborišč in to podala v svoji drami »Vsa vrata so zastražena«. Toda, kot je sama grenko priznala, »igra upanja je kmalu minila in stvarnost zasledene Nemčije je namesto tega sama začela postavljati svoje probleme s svojo fantazijo. Patos o človeku, ki je bil živ pred vojni v 20. letih in ki je znova vzplamtel takoj po vojni, je šel kmalu v pozabo.«

Zato je tudi zdaj govorila predvsem o preobčutljivosti nemškega pisatelja v zvezi s to minulo vojno krivdo: »Gre za občutek krivde, za spoznanje, da smo v preteklosti moralno odpovedali. Mlade generacije so se začele spraševati o odgovornosti svojih staršev in starih staršev. Sedanost in preteklost ter bodočnost so se zavolavale v isto. Toda ta občutek iz 70. let se zdaj spet začel umikati pred doživljanjem naslednje, sedanje eta-

ke avtorske in anonimne poezije. Večje zanimanje kot za na primer znamenito, modernizem in njegove interpretacije oplajajočo Mörkovejce pesem Neki svetilki bo tako morda pokazala za Knežje groščice, ustanovitelja Nemške kronike Christiana Friedricha Daniela Schubarta.

Indo kakšno mesto ima v tej antologiji nemška sodobna in sedanja poezija? Videti je, kot da je sestavljalec skoraj razdelil dvajset stoletij nemške poezije na približno enake dele (to se posebno velja za nekaj zadnjih stoletij), tako da je bera pesnikov 20. stoletja v njej zastopana relativno skromno. Čeprav se je s smislom za distanco in tudi objektivnost, ki ne naseda sarmu svojih sodobnikov, ognil prevelikemu poudarku na nemški sedanjici poeziji, pa moramo vendarle priznati, da v Nemških pesmih ne manjkajo poglavitna imena te poezije.

»Klasiki, kot Rainer Maria Rilke, Gottfried Benn in Bertold Brecht so zgledno predstavljeni, po Brechtu pa je urednik upošteval še naslednje pesnike: Ericha Kästnerja, Wilhelma Lehmanna, Georga Brittinga, Marie Louise Kaschnitz, Petra Huchela, Güntherja Eichla, Karla Krolowa, Johanna Bobrowskega, Paula Celana, Eugena Gomringerja, Ernsta Jandla, Ingeborg Bachmann, Güntherja Grassa, Hansa Magnusa Enzensbergerja, Güntherja Kunerta, Nicolasa Borna in Rolfia Diterja Brinkmanna. Pesem zadnjega avtorja, uvrščenega v antologijo, je nastala pred nekaj več kot desetletji temu, kar pomeni, da je imel Dietrich Bode veliki posluž tudi za novejšo pesniško dogajanje in tudi raznovrstnost usmeritev; v tej zvezi naj posebej opozorimo na upoštevanje konkretne poezije, zastopane z vpogledom v pesniško delavnico Eugena Gomringerja (spominimo naj na njegovo Konstelacije iz 1953. leta) in Ernsta Jandla.

Seveda si lahko tudi tukaj zastavimo vprašanje o (po krivici) odsotnih imenih, bodisi da gre za Ericha Friedla in Petra Handekja, Nelly Sachs in Rose Ausländer, vendar pa nas pomisleki in morebitni ugovori pri tem usmerjajo k tisti svojevistični logiki početja, ki je lastna vsem sestavljalcem antologij in o kateri smo spregovorili že na začetku tega zapisa.

JANEZ STREHOVEC

ko ugotovimo, da oba dela prav gotovo ne združujeta le skupni mehko vezani platinici, temveč trdno povezana tematska sorodnost, tematska bližina; vidna je komplementarnost snovi. Očitek prekrivavja snovi bi bil le deloma upravičen in še to bolj po izboru posameznih poglavij, oziroma podglavij: kandidatne liste – kandidacijski postopek; volitve v zvezni zbor ter zbor republik in pokrajinski skupščine SFRJ – oblikovanje zborov skupščine SFRJ; manj pa po metodološkem pristopu in tedaj svojskosti obravnavanja.

Glede na to, da je Gradov prispevek (delno popravljena in dopolnjena) magistrska naloga, je očitno vsaj deloma, temu prilagojena razporeditev in pristop k snovi, ki je mestoma tudi preveč razlagalen, čeprav pravno sistemsko izrazito konkreten. Tako je Grad upravičeno ravnal, saj je bil njegov – in lahko rečemo izpolnjen – cilj poglobljeno obravnavati volilni sistem kot se le ta očrtnje v ustavi in spremljajoči volilni zakonodaji in normodajnih dejavnostih. Ribičičev del knjige – avtor sodi med tiste plodne pisce, ki ne piše knjig vedno sam, ampak ne tako redko tudi v paru (denimo, z M. Ribaričem, J. Sinkovec) – pa je relativno sistematična, notranje skladna in argumentirana polemika, oziroma kritično temeljno razhajanje s presojami, pogledi in ponujenimi spremembami političnega in volilnega sistema, ki po Ribičičevemu mnenju odsejajo nerazumevanje ustave in zakonske izpeljave ustavne ureditve ter so prihajale na svetlo v zvezi s pretresanjem ob kritični analizi delovanja političnega sistema socialističnega samoupravljanja.

Seveda nas ta primerjava v izboru in metodološkem pristopu na črti Grad – Ribičič ne pelje v skušnjava, da bi zapisali: pisanje v knjigi je za Ribičiča izpadlo kot neke vrste »societas leonina«, kjer je Ribičič »potegnil« glede odbranja in privlačnosti tematične levi delček. Brez Gradovega, v nekem smislu »uvodnega«, »umestitvenega« dela knjige, bi bilo delo, glede na zahteven

moupravnih interesov se križajo številni samopravi interesi in tako ni razlogov, da to ne bi odsevali tudi v volilnem procesu. Pluralizem samoupravnih interesov se kaže v kadrovski politiki, da vzpodbuja ljudi, ki se uveljavljajo iz izvirni samoupravnimi rešitvami, s prebijanjem zaprtega kroga kandidatov, z razvijanjem sposobnosti, da se prek sporazumevanja in dogovarjanja išče sinteza volilnega interesa.

Grad tako v posameznih poglavjih svoje razprave kot tudi v sklepnih ugotovitvah pravilno poudarja tudi sicer v naši politični misli in delegatski zakonodaji izraženo stališče, da je eno osrednjih načel in značilnosti celotnega delegatskega sistema; vse to, dalje, kaže na delegacijo kot temeljni člen v delegatskem procesu odločanja. Toda: v praksi tu naletimo na velike probleme in težave. Kako je z kakovostjo delegatskega sistema, ali je volilni sistem res delegatskega izvora, če so delegacije slabokrvne in ne-dejavne? Gradova večja prenikavost v to problematiko bi se bolj pokazala na medsebojno odvisnost na črti delegatske volitve – delegacija. Volitve niso del delegatskega samoupravnega procesa po zgolj »tehnične« funkciji, ali po svojih formalno pravnih značilnostih, temveč po vrsti družbenega odnosa, ki se z njim vzpostavlja (ali pa ne vzpostavlja!).

Delegatski odnos se uveljavlja le ob delovanju in vzpodbujanju tistih, ki delegacije oblikujejo. Pri nas pa zadnje čase ne tako redko delegatske institucije »simulirajo« odločanje; delegacije se vedejo, »kot da one odločajo«. V resnici pa namesto njih rinejo v osrednje zunajdelegatske mehanizmi.

Presoje Gradovega prispevka v knjigi naj sklepamo z mislijo, da se je pisec z obravnavano knjigo uveljavil kot upoštevanjen vreden strokovnjak za problematiko volilnega sistema v razme-

rah delegatske demokracije; kot izvedenec, ki se ne ustavlja le ob normi, ki jo pravno pozitivistično raztelesa, temveč kot družboslovno premišljevalec o poteh, ki naj volilni proces čim bolj vsklade z delegatskimi razmerji.

Ribičičev prispevek v knjigi sloni na njegovem, znatnem že v preteklosti izpričanem družboslovnem pisanju s področja našega političnega, se zlasti delegatskega in tudi volilnega sistema. Poznavalci avtorjevih prejšnjih del bodo tudi v tej knjigi zaznali miselno neoprettrano piščevih ugotovitev o našem (ustavnem) sistemu in njegovih delegatskih in volilnih izpeljankah. V nekem smislu v vsebinskem pogledu Ribičičev naslov v knjigi (Aktualni problemi volitev v delegatskem sistemu) presega ožje, standarne okvire, saj se dotika vprašanj, ki so širša, kot so zgolj volitve v delegatskem sistemu. Pri tem mislimo na kadrovsko politiko, na zamenljivost delegatov, na vlogo družbenopolitičnih organizacij (za slednje bi lahko rekli, da so obravnavane morda celo preskopo). Trdno zasidran v Kardeljevi smeri razvoja političnega sistema socialističnega samoupravljanja, v njegovih dejanskostih in (tudi) viziji, se avtor spopada s težami in predlogi, ki bi razširili razširili neposredne volitve nad ravni, ki je sedaj uveljavljena in kar bi v končni posledici lahko vodilo v »demonstracijo« delegatskega sistema. Ribičičeva družboslovna misel si utira pot v razlaganje pomena temeljnih delegacij. Z intelektualno prordnostjo razčlenjuje se sedanji pomen, rezultate, možne negativne implikacije in nadaljanjo perspektivno vrednost zamenljivosti delegatov.

Avtorjeva razmišljanja o volitvah se prevažajo tudi v razglabljanja o kadrovski politiki. In tudi prav ta koda. Kajti: izkrivljena kadrovska politika, ki ji je temelj »uradniška poslušnost«, ima za posledico negativno selekcijo. To je prav gotovo neprimerno za volitve v delegatskem sistemu, saj v takšnem negativnem izboru odpadejo tisti, ki

pe, ki je odraz bojznosti zaradi odnosa med supersilama, ki se obračunavata preko obeh Nemčij, vzporedno s slutnjo gnusne bodočnosti.«

Te občutke po njenem podobno delijo pisatelji tako v ZRN kot NDR. »Kljub idejnim in družbenim razlikam obeh nemških držav so skrbni nemških pisateljev na obeh straneh podobne.

Med obema literaturama smo ugotavljali zblizevanje že od 60. let dalje, danes pa pravzaprav že lahko govorimo o nemški književnosti kot skupni zadevi. Seveda so vprašanja, ki jih morajo reševati v odnosu do oblasti vzhodnonemški pisatelji, drugačna od tistih, ki jih moramo reševati pisatelji na Zahodu. So pa v glavnem zagate vzhodnonemških pisateljev bolj psihične, bolj duhovne narave kot pa gmojne.«

Mimogrede je na vprašanje glede nedavnega obnega zbora Zveze nemških pisateljev, kjer je bila dolgo časa tudi sama podpredsednica, pojasnila, da je prišlo do nekih nesoglasij, v katerih so končno za naslednika Ernsta Loesta zdaj izbrali kot predsednika Hansa Petra Bluea. Z njim pa zlasti vzhodni pisatelji, ki so sodelovali v odboru, niso bili zadovoljni in so izstopili. Glede našega starega znanca z blejskih srečanj, uglednega vzhodnonemškega pisatelja in akademika, ki ga priznajo kot avtoriteto tudi v Zahodni Nemčiji, Štephana Hermlina, je pojasnila, da je še vedno zelo aktiven na obeh straneh. Neugnani bivši španski borec Hermlin, ki je včasih tudi kar Oster v svojih kritikah v NDR, je prav te dni obhajal že svoj 70-letnico.

»Ne, politične lirike pa je posledje pri nas vse manj. Res je še vedno govori o splošni katastrofi o razbiju sveta, toda ni več izrazitih političnih pesmi za mir, kot smo jih poznali v politični literari pred postavljanjem ameriških raket v ZRN.« Po drugi strani je priznala, da ljudje v ZRN danes vse bolj občutijo pomanjkanje neposrednega razgovora; vse se utaplja v neko gospodarsko tipizacijo. »Ker se ljudje ne pogovarjajo več neposredno, so začeli iskati vzajemni stik preko papirja, s tem da se izpovedujejo v literaturi in upajo, da bodo neke našli neznanega sobesednika.« Vse več je tudi krajevnih literarnih nastopov in raznih književnih skupnosti, ki se med seboj podpirajo. To tem bolj, ker brez osebnih priporočil novi avtorji zelo težko pridejo do tiskanja in založb. Liriko še vedno predvsem tiskajo le manjše založbe v skromnih nakladah okrog 500 izvodov. Začetniki tiskajo svoje romane v nakladah od 2000 do 3000 izvodov. Tudi sindikalnih založb je vse manj: na primer založba Gutenberg ali zvezna založba v Kölnu, ki pa se res ukvarja predvsem s politična literaturo. Tržišče obvladajo predvsem velike monopolne založbe, ki s i so s kapitalom vezane na razna časopisna ali tiskarska podjetja, čeravno nosijo svoja lastna imena. Denar igra v založbah močno vlogo, saj je značilno, da pri stroških izdajanja knjig v ZRN danes predstavlja skoraj nujen postavko – reklama!

»Čeravno pri nas cenzure ni, je pot literarnega rokospisa tudi pri nas pogosto zapletena in dolga. Velike večine rokospisov v založbah sploh ne preberejo. To je že sicer stara nemška bolezen, saj so pred stoletji v založbah v Leipzigu ugotavljali, da je 90 odstotkov vseh rokospisov ostalo neprebranih! Je pa tudi ena od vzrokov, zakaj je najbolj poglodbeno in znanstveno podkrepljeno delo o življenju pisca »Devinskih elegij«.

Walter Leppman nam iz novih zornih kotov osvetli že znano podobo začetnega epigona, nerodnega habsburskega kadeta, lirčnega »korneta« s fikšno idejo o prastarih plemiških prednikih iz Kororke – »discendente da un antichissima famiglia aristocratica e catolica, originaria nella Carinzia« beremo še v »Enciclopedia Italiana« – popotnika in bogoskatejla, velikega pesnika in eteričnega ljubimca, ki se je, kot ugotavlja njegov biograf, v ženske za ljubljaj predvsem zato, ker je v njih največkrat brez razloga slutil duhovno sorodnost in umetniški interes.

Pedantni življenjepisec pa nam predstavi tudi manj znanega Rilkeja in njegov odnos do, denimo, pedagoškega modela skupne šole, kot so ga začeli uvajati na Švedskem na primeru »Göteborgs Högre Samvokske«, pesnikovo razmerje do vojne in revolucije, socialnega in nacionalnega vprašanja. Glede slednjega le povejmo, da si je praksi Nemce Rilke za svojo duhovno domovino izvolil Francijo, za svojo čustveno pa Rusijo in da je nato kot eden izmed poslednjih pravih Evropejcev umrl leta 1926 v Švici z državljanstvom češkoslovske republike.

Leppmanova biografija je napisana v najboljstri tradiciji nemške znanstvene akribije, vendar hkrati tako doživeto in barvito, da utegne, kot nekoliko patetično ugotavlja navdušen francoski kritik, pri bralski publiki na svojevsten način udejanjati pesnikove besede, vklesane v nagrobni kamen v švicarskem Muzotu: »Slast biti spanec nikogar pod toliko vekami«. S. K.

Obžalovala je, da je za povprečnega nemškega bralca slovska književnost, ne glede na mnoge tradicionalne in sodobne stične točke tako neznan. »Pri nas že zaradi jezika o vaši literaturi ne



Ingeborg Dewitz

vemo skoraj ničesar, medtem ko ugotavljam pri vas veliko poznavanje naših razmer. » Kljub temu da v nemški knjižni proizvodnji kar 56 odstotkov odpade na prevode, seveda zlasti iz ameriške oziroma angleško pisane ter francoske literature, literature v manj znanih jezikih zelo težko prodirajo. Zaradi tega se tudi trudi, da bi na berlinskih srečanjih ali v krogu mednarodnega PEN predstavila vrsto književnosti malih narodov. Zdaj bo tako predstavila irsko literaturo. Sicer pa se nemski založniki odločajo za načrtno obdelavo posameznih literatur, tako da razne založbe prevzamejo samo neko nacionalno skupino. Zna na založba Cotta-Klett se je tako v svojih publikacijah usmerila zgolj na predstavljanje finske književnosti.

Najnovejši tekst, ki ga Ingeborg Dewitz pravkar sama zaključuje, pa je njen novi roman, ki začuda zelo spominja na podobno temo najnovejši Jančarjeve drame. Gre za dogajanje v neki bolnišnici za duševne bolezni, kjer si eden izmed glavnih oseb domišlja, da je Jezus, drugi pa, da je Prometej. »Vedno so me privlačevala osebnosti, ki oblikujejo svet«, je pripomnila Ingeborg in dodala, da se pa vendar, kljub svojemu zanimanju za razvoj znanosti in tehnike v tem konfliktu bolj opredeljuje za protagonista, ki skuša biti Jezus.

BOGDAN POGAČNIK

Nova Rilkejeva biografija

Konec leta 1875 je v Pragi ugledal luč sveta »neki nemški pesnik 20. stoletja, ki sicer je velik umetnik, toda brezposeln. Pesem mu je bila 'naložena v nočnih viharjih', prodrla mu je v 'široko odprto čustvo', tako da mu je roka trepetala in so se trgala tkiva; pozneje je s številnimi 'nekako' in 'neke' in v najplemenitejši genitivni izrpnoro poročal o 'privrženosti' kneginjam, 'groficiam, damam, 'nadvse cenjenim dragim gospodom'. To je imelo usodne posledice in je privedlo do mrčne zamenjave tega enega primera s pesništvo naslopl...«

Tako nesentimentalno je v »Strukturi moderne lirike« s pesniškim fenomenom Rainerja Marie Rilkeja opravil Hugo Friedrich. Precej bolj dolocno o tem »primeru«, ki je povzročil tako usodno zamenjavo »in poeticis«, v svoji najnovejši biografiji »Rainer Maria Rilke. Življenje in delo« poroča Friedrichov nemški rojak, oregonski profesor Walter Leppman. Ta izvrstna biografska študija, ki sta jo pred kratkim izdali kar dve ugledni zahodnoevropski založbi – pariški »Seghers« in nemška »Heyne« – po enotni sodbi kritike predstavlja doslej najbolj poglobljeno in znanstveno podkrepljeno delo o življenju pisca »Devinskih elegij«.

Walter Leppman nam iz novih zornih kotov osvetli že znano podobo začetnega epigona, nerodnega habsburskega kadeta, lirčnega »korneta« s fikšno idejo o prastarih plemiških prednikih iz Kororke – »discendente da un antichissima famiglia aristocratica e catolica, originaria nella Carinzia« beremo še v »Enciclopedia Italiana« – popotnika in bogoskatejla, velikega pesnika in eteričnega ljubimca, ki se je, kot ugotavlja njegov biograf, v ženske za ljubljaj predvsem zato, ker je v njih največkrat brez razloga slutil duhovno sorodnost in umetniški interes.

Pedantni življenjepisec pa nam predstavi tudi manj znanega Rilkeja in njegov odnos do, denimo, pedagoškega modela skupne šole, kot so ga začeli uvajati na Švedskem na primeru »Göteborgs H

Odlomek iz romana »Ljubezen v Nemčiji«
Rolf Hochhutha, ki izide pri založbi Obzorja

Kako bi prišla k njemu, da bi me nihče ne videl

Nasprotni veter, samo to mi je še manjkalo, in deževalo bo tudi, in kar naprej kolesariti z eno roko, da mi krilo ne leti okrog ušes, bi bilo naporno tudi tedaj, ko bi davi med drugo in četrto spala.

Obehem pa kolesarjenje vendarle pomirja. Če bi ves opoldanski odmor sedela doma, bi me spet bilo tako strah kakor danes jutraj, preden me prva stranka v trgovini in pogledala drugače ka- kor sicer – in tudi jaz, vsaj upam, nisem pogledala drugače. Preden je prišla, sem res imela občutek, da bo vsakdo opazil... in na ženski je res videti, vsaj moški tako pravijo, morda iz nečimrnosti, da vidijo na nas, kdaj smo prvič po dolgem času spet... Ja, če smo srečne, potem morda res vidijo, a s toliko strahu v telesu naj bi bila srečna? Saj se niti tega ne vem, ali se je vrnil v svojo sobo, ne da bi ga kdo videl; njegova soba je vendar tik nad Melchiorjevo spalnico!

Pa tudi veliko prepozno je prišel k meni in zato je tudi prepozno odšel, saj je bilo že skoraj svetlo! A ko bi kdo kaj zasumil – bi že danes jutraj tekkel z novico po vasi, vsi so umazani govedači, in kaka ženska bi me gotovo zbadla v trgovini...

Spet se ti bliža vojaški tovarnjak, pridrži si krilo, drugače bodo vojaši spet vpili za tabo kakor prej... tudi to je znamenje, da ne mislijo, da jih imam že blizu petintrideset... vsi me imajo za dosti mlajšjo; samo moj mož si mora tam na Nizozemskem posaditi na ramena skoraj golo deklo v dvodelni kopalni obleki – in mi poslati domov celo dve fotografiji s to ciplo!

Vseeno mi to ni bilo nikdar – a da si to pravim ravno danes, je krivo to, da iščem izgovor za snoči. Moj mož je dober – zvest pa tako in tako ni nihče, ki se kot zasedbeni vojak dolgočas v tujini in nima drugega dela, kot da zalezuje našimljene meščanke: potem mi je že ljube, čeprav je nevarnejše, da ima žensko, ki se z njim pelje celo na plažo – kakor da bi kot večina šel v vojaški bordel. Sicer pa, kdo ve, morda počne tudi to!

Zdaj ne udrihaj po njem... ker imaš slabo vest: vsak denar danes, je krivo to, da iščem izgovor za snoči. Moj mož je dober – zvest pa tako in tako ni nihče, ki se kot zasedbeni vojak dolgočas v tujini in nima drugega dela, kot da zalezuje našimljene meščanke: potem mi je že ljube, čeprav je nevarnejše, da ima žensko, ki se z njim pelje celo na plažo – kakor da bi kot večina šel v vojaški bordel. Sicer pa, kdo ve, morda počne tudi to!

zavarovanje, res je dober dedec in bilo je prekleto nizkotno od mene, da sem njemu storila tisto, kar sploh ne bi smela storiti – pa bom vendarle spet storila! Da se danes na lepem peljem k zobozdravniku, kjer nimam nič iskati, ker sem potrebovala izgovor, da bi šla v drogerijo... strašno! Ali je kdaj kaka ženska kupila te stvarce – prodajalke se bodo smejale, vendar upam, da me bo lastnik sam postregel, ampak kje pa: gotovo so tudi njega vpoklicali v vojsko, a njegova žena bo gotovo razumela, če ji porečem: hočem jih imeti za vsak primer: če moj mož pride na danandanski več kot dovoli, dva otroka sta danandanski več kot dovoli... Neumnosti! Ne čevkaj neumnosti! Nič ji ne smeš razlagati, samo preprosto reči: »Heil Hitler – dajte mi brivsko milo in preservative!«

Za brivsko milo imam odrezek z nakaznice.

Prodajalke si bodo tako in tako mislile, da je moj mož na dopustu – ne: tega si gotovo ne bodo mislile, kajti mož, ki je na dopustu, ne bo zahteval od svoje žene, da gre kupit te reči, ampak jih bo priskrbel sam... zdaj pa ne misli na to, ker boš potem postala negotova! Samo pravi, da v trgovini ne bo nikogar iz Löracha, ki te pozna! Staniju je vstop v trgovino prepovedan – razen seveda v Brombachu. A če bi tam šel kupit te reči, bi vsa vas staknila glave: le pri katerih jih potrebuje!

Bi pomislili name? Njegova šefinja ima moč doma, druge ženske v hiši ni – razen voditeljice krajevne ženske organizacije. Jaz sem še postavna in ob večerih dostikrat na samem z njim: otroka sta premajhna, da bi motila. Oja – prav name, na nobeno drugo ne bi padel sum, ko bi Stani sam kupil te preklete stvarce, nemogoče! Razen če bi me imeli za preveč pametno, da bi se spustila v takšno nevarnost, potem ko se je Rosi Lindnerjevi zgodilo, kar se ji je zgodilo... Zakaj se pravzaprav sama nimam za dovolj pametno? Ali si je sploh mogla zamisliti bolj grozljivo stvarilo – kakor Rosino dejanje iz obupa, s katerim je kaznovala sebe in svoje otroke? V njeni gostilni so vendar včasih prespali tujci – ali ne? Le kako da ni rekla, da je zanosila s kakim potujočim vojakom? Morda pa jo je zatožil kdo drug, kaj mož sorodnik ali kaka služkinja? Kaj neki si tule izmisljam! Tista ženska je bila veliko preveč ponosna, da bi se zapletala v laži... ali je človek lahko tako ponosen, da se raje obesi, kakor da se zlaže? Komaj... to je še nekaj, kar nihče ne ve.

Elisbeth... glede nje sem lahko mirna. Nič ni zasumila, ko sem jo prosila, naj danes popoldne streže v trgovini, dokler se ne vrnem od zobozdravnika... Moja prijateljica je, a to ni nič ne pove – celo mojo posteljino bi pregledala, ko bi kar koli zasumila! Ja, to bi prav gotovo storila. Izdala pa me ne bi, nikoli. Tega Elisbeth ne bi storila za nič na svetu... Že tako in tako ne. In poleg tega zato ne, ker za knjigovodstvo, ki ga opravlja namesto mene, dovoli dobi: da največkrat noče denarja, ampak blago – je navsezadnje njena želja! Nikoli ni ničesar rekla, ker Stani zvečer odnese prazne zabojke iz trgovine, polne zabojke, ki so že dan razstavljeni pred trgovino, pa v hišo... Samo enkrat je pripomnila: »Tale Poljak prihaja, ker sva obe še mladi – in ker mora vso noč preživeti v tisti tesni izbi s svojim rojakom. Sem prihaja tudi zato, ker se mu toži po materi: že dvakrat je rekel, da ga spominjaš nanjo!«

To me malce varuje – vsaj upam, da me – da je Stani to rekel, kajti s svojo materjo – kdo pa bi to počel s svojo materjo! Mogoče je celo, da tega nisem rada slišala in me je prav to vzbujalo in sem bila zaradi tega tako mehka, ko sem končno domela, da me ne gleda kakor sin! Pa tudi on se mi nikoli ni zdel nič drugega kakor mož – noben sin nima takšne... takšne postavne! Ne morem reči, kako to mislim; gre za nekakšno...

težo brez debelosti za nekakšno trštato, ki ga dela tako – tako moškega, tako... bikastega! Zdaj, odkar se je zgodilo – si vendar lahko priznam, kako zelo sem zmerom iskala njegovo bližino, kako sem oživela, kadar je prišel, in včeraj opoldne v kleti, ko se me je končno dotaknil – nisem niti za trenutek hlinila spodobnosti in se ga vsaj na videz branila. Ker me je njegova bližina zmerom tako strašno šibka. Že sama njegova prisotnost je bila nakopičena vročina: kakor če imaš sredi avgusta opraviti na vrhu senika, tik pod strešniki; od prvega trenutka dalje je bila nevarna in zaradi tega tako prekleto mamljiva. Bilo je kakor nekoč doma pri starših, ko sem se sredi molze nenadoma ustrašila mladega bika, ki ga je kupil oče, ko so prvi fantje morali v vojsko in potem v Avstrijo, ne: v Porenje, že 1936. O Bog, kako se staram! V hlevu se bika nisem bala, tam je bil na verigi; tudi kadar je bila živina zunaj, je bil v posebni ogradi, a mene je bilo zmerom strah, da ograda ne bi zdržala, nelagodno sem se počutila vsakič, kadar sem na paši morala iti mimo njega, in sem to dostikrat tudi omenila, a oče je vedno rekel, naj ne govorim neumnosti – in vendar se je potem zgodilo natanko tako, kakor sem bila napovedala: bik je podrl ogrado in pobegnil! In preden so ga potem spet ujeli v gozdu... In kako sem bila presenečena, da ima Stani, pa naj je videti še tako krepak in robusast kljub lopastnim rokam, vedno umazan in od premo- in avstrijanske plovice, s katerim si jih kar naprej drgne in največkrat samo v mrzli vodi ali pa si jih umiva z vojnimi milom, ki nima skoraj nobene masčobe – da ima Stani tako nežne roke!

Da njegove šape niso nič manj blage – ljubkuje kakor njegov značaj. In njegova velikanska hvalenost – kakor da bi mu bila dala bogve kaj. Nekaj sicer že: če gledaš s stališča zaničevanega vojnega ujetnika. Rekel mi je, da se je počutil zelo nizkotno, dokler me je smel gledati samo na skrivaj in me slačiti samo z očmi – zaničeval je samga sebe in postajal čedalje bolj besen... In ko sem mu potem kljub vsemu morala reči, da ga bom iz strahu, da ne bi zanosila z njim, vendarle razočarala... ampak saj ga nisem in sem mu potem obljubila, da bom vzela to pot k drogeristu nase, čeprav mi bo huje, kakor če bi šla k zobozdravniku na operacijo čeljusti... nikar si tega ne pravi, drugače boš začela jecati, ko boš zahtevala tiste reči.

Čisto narobe pa je, da prihaja k meni v hišo, v njej sva ujeta kot v mišnici: če kdo kaj posumi in pride pogledat – kam naj se Stani umakne. Izohda ni nobenega, okna še najmanj, saj gledajo na cesto... V gozd bi morala hoditi k njemu, kadar pripravljiva drva ali jih vozi v vas. Kadar vozi cepanice. Kadar vozi hlode – ni nikoli sam. A kako bi prišla v gozd, ne da bi me kdo videl? Morda jutraj ob štirih, ko se on odpravi v gozd – lahko bi šla k njemu za kako uro, a kako bi prišla nazaj, ne da bi me kdo videl! Vrniti pa se moram zaradi otrok in da odprem trgovino! In Stani redkokdaj natančno ve, ali bo Melchior šel v gozd skupaj z njim ali bo prišel kasneje pogledat – pač, včasih to ve... Če se v soboto odpravim k staršem in vzamem otroke s sabo in se v ponedeljek jutraj vrnem s prvim jutranjim vlakom in izstopim eno postajo prej in se nekje v gozdu dobim s Stanijem, ki je v gozdu že od šestih dalje... a vse to ni nič manj nevarno kot v mojem stanovanju, saj me lahko kdo vidi, ko se vracam iz gozda v vas. Sicer pa ne gre toliko za strah, ki ga čutim doma, kakor za željo, da se ljubim z njim nekje zunaj, da se torej zgodi, če se že zgodi, nekje, kjer ni ničesar, kar me spominja na mojega moža in na otroka – ker me to navdaja s občutkom krivde. V gozdu bi si lahko rekla, zdaj si prav tako malo doma kakor tvoj mož – in prav tako svobodna in lahko počneš, kar počne tudi on, kadar ni doma! Da bi se s

BESEDA PREVAJALCA

Rolf Hochhuth, leta 1931 rojeni zahodno-nemški pisatelj, že dvajset let zbujajo pozornost s svojimi angažiranimi literarnimi in političnimi dejanji. V svoji drami »Namestnik« (1963), ki so jo igrali tudi pri nas, je obsodil odnos Vatikana oz. papeža Pija XII. do nacističnega iztrebljanja Židov med drugo svetovno vojno. Spomladi 1978 se je zapletel v ostro polemiko s tedanjim ministrskim predsednikom zahodnonemške dežele Baden-Württemberg Hansom Karlom Filbingerjem, ki je bil med drugo svetovno vojno zagrozen nacist in je tedaj deloval kot vojaški sodnik. Jeseni 1983 je skupaj s Heinrichom Böllom in drugimi uglednimi kulturnimi delavci ZR Nemčije sodeloval v mirovnem gibanju zoper nastavev ameriških raket v Evropi in za odstranitev sovjetskih raket iz evropskega dela Sovjetske zveze.

Njegov zadnji roman, »Ljubezen v Nemčiji« (1978), je literarni odmev polemike s Filbingerjem. Za ogrado mu služi ljubezen 35-letne Nemke do 21-letnega poljskega vojnega ujetnika spomladi 1941. Taka zveza je bila po nacističnih zakonih prepovedana. Nemki, ki se je zapletla v spolno razmerje s Poljakom, je grozilo nekaj let koncentracijskega taborišča. Poljaku smrti na vislicah. Tudi junaka tega romana se nista izognila tej usodi. A knjiga ni samo ljubezenski roman v nekem nedolovskem času z vsemi nujnimi posledicami. Več kot polovico strani je avtor porabil za to, da je povedal svoje mnenje o evropski in nemški zgodovini v prvi polovici 20. stoletja.

»Ljubezen v Nemčiji« je prvo Hochhuthovo delo, po katerem so posneli film. Režiral ga je znani poljski režiser Andrzej Wajda, glavno žensko vlogo je igrala Hanna Schygulla, znana iz Fassbinderjevih filmov. Film je bil predstavljen na beneškem festivalu septembra 1983.

* Nekaj besed za lažje razumevanje izbrane odlomka: Pomlad 1941. Petintridesetletna Paulina Kropp ima v Brombachu, vasi ob nemško-švicarski meji, v najemu trgovino s sadjem in zelenjavo. Njen mož je v wehrmachtu nekje na Nizozemskem, dva majhna otroka sta pri njej. Pri sosedu Mel-



Rolf Hochhuth

chiorju dela čeden mlad Poljak, star 21 let, ki je jeseni 1939 prišel v nemško ujetništvo in so ga Nemci čez nekaj časa iz taborišča poslali delat na deželo. Poljaku je ime Stanisiek Zasada. Paulina in Stanisiek se zblížata, med njima vzplameni ljubezen. Po njeni prvi noči se Paulina s kolesom pelje v bližnje mestece. V tem odlomku je opisano njeno premišljevanje na tej poti.

STANKO JARC

Izbrana pesem
Ureja Janez Menart
Jože Olaj

Pesem iz šopka »Murasta spominčica«

Daleč je,
daleč je tisto
od tod.
Ali še dalje.
Tam,
kjer vžamevajo mure.
Daleč
od marsikod.
Daleč
od vsepovsod.

Daleč je,
daleč je tisto,
kjer imajo kraji
še tisto navado,
da pridejo
k vsakemu
prav na dom,
potrkajo

in pozdravijo
z dobrim dnevom
in se
za kakšen hip
še naslonijo
na podboje
in vprašajo,
kakšno je zdravje,
kakšna je sreča
in kako na sploh
leta grejo
navkreber.

Daleč je,
daleč je tisto.
Daleč od tod.

Tako daleč,
da morebiti
še tam tega ni več,
tam,
kjer vžamevajo mure,
morebiti
je zdaj že vse to
odšlo
še daleč dalje,
da je že dalje
tudi od onod,
od marsikod...
Dalje od vsepovsod.

Iz revije
Dialogi
1984
Štev. 6



Loterija Hrvatske

razpisuje natečaj za izdelavo idejne
rešitve skulpture »Fortuna«, ki jo bo
Loterija Hrvatske uporabljala kot
svojo maskoto.

- Skulptura mora biti preprosta, sodobna, opazna in lahko prepoznavna.
- Z vsakim elementom mora skulptura asociirati na srečo in igro (oziroma na humanost, glede na to, da Loterija Hrvatske sodeluje pri mnogih humanitarnih akcijah).
- Idejna rešitev (vzorec) velikosti 25x10 cm mora biti izdelana tako, da precizno določi vse elemente maskote kot telesa.
- Na natečaju lahko sodelujejo vsi državljani SFRJ posamežno ali kot skupina avtorjev.
- Prijave del sprejemamo do 15. aprila 1985.
- Dela pošljite na naslov: Loterija Hrvatske, 41000 Zagreb, Proleterskih brigada 73 – marketing.
- Vsa pravočasno poslana dela bo pregledala posebna komisija, ki bo predlagala idejne sklepe za nagrade. O nagradah bodo odločili samoupravni organi Loterije Hrvatske.

8. Nagrade znašajo:
- 200.000 dinarjev
 - 100.000 dinarjev
 - 80.000 dinarjev

- Z dodelitvijo omenjenih nagrad Loterija Hrvatske odkupuje vse pravice uporabe, brez časovnih in prostorskih omejitev. Loterija Hrvatske lahko tudi z drugimi avtorji sklene pogodbo o odkupu pravic za uporabo njihovih del.
- Natečaj objavljamo v vsem dnevnem tisku na območju SFRJ.

loterija hrvatske
sistem iger



Univerza
Edvarda Kardelja
v Ljubljani, Fakulteta
za arhitekturo,
gradbeništvo
in geodezijo,
VTOZD Arhitektura
razpisuje dela in
naloge za nedoločen
čas s polnim delovnim
časom:
dveh
visokošolskih
učiteljev
za predmet Družbene
zgradbe I in II
visokošolskega
učitelja
za predmete Osnove
tehnične mehanike,
Osnove gradbene
mehanike in Zasnova
konstrukcij
visokošolskega
učitelja
za predmet Likovna
vzgoja
asistenta
za predmeta Gradbena
mehanika in Zasnova
konstrukcij
Pogoji: izobrazba ustre-
zne smeri in izpolnjevanje
pogojev po ZUI (U. I.
SRS, št. 11/80)
Prijave sprejema 20 dni
po objavi tajništvo
VTOZD arhitektura
61000 Ljubljana, Cojzo-
va 5.
Kandidate bomo o izidu
obvestili v 30 dneh po
končanem zbiranju
prijav.
12-1977

Občina Domžale,
Uprava za
družbene
prihodka
razpisuje prosta dela
oz. naloge
ugotavljanje
izvora
premoženja in
pravno
svetovanje
(delavec s posebnimi
pooblastili in odgovor-
nostmi)
Pogoji:
Pravna fakulteta, 5 let
delovnih izkušenj, stro-
kovni izpit
Mandat za razpisana
dela oz. naloge traja 4
leta.
Pisne prijave z življenje-
pisom ter dokazili o iz-
polnjevanju pogojev
pošljite v 15 dneh po
objavi kadrovske službi
upravnih organov in
strokovnih služb občine
Domžale.
12-1992



DO 20. 3. 1985

VPLAČATE IN ODPELJETE

CENA ZAJAMČENA

Če razmišljate o nakupu avtomobila, če ste
izbrali golf, vam TAS do 20. marca omogoča,
da ob zajamčeni ceni avtomobil prevzamete
tako po vplačilu.

Zadostuje, če se oglašite v kateri od naštetih
trgovskih organizacij:

BEOGRAD »Autokomanda« Vojislava Illica 145
011/489-539

BEOGRAD »INEX-Autokuca« Oml. brigada 33
011/155-389

DUBROVNIK »Dubrovkinja« Masarikov put 3
050/28-940

LJUBLJANA »Autocommerce« Trdinova 4
061/329-781

LJUBLJANA »Autoemona« Celovška 252
061/575-435

NIŠ »Nišauto« Prijaznina 16 018/52-888

NOVI SAD »Tehnometal« Moše Pijade 8
021/613-407

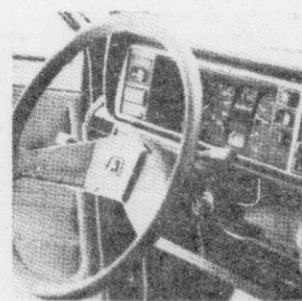
OPATIJA »40 Box« Spincičeva 21 051/711-754

SKOPLJE »Avtoceant« Anton Popov bb
091/266-657

SPLIT »Jadranstrans« Prvoboraca 14
058/511-000

ZAGREB – VELIKA GORICA »Astra«
Zagrebačka bb. 041/710-565

VOGOŠČA »UNIS PSC« Igmanskobg marša bb
071/637-242



Jugoslovanski delavci, ki so začasno zaposleni
v zahodnoevropskih državah, lahko avtomobil
golf JGL diesel kupijo v državi, kjer so
zaposleni.

Običite:

Firma »PROHAND GMBH« 7800 Freiburg,
Bertholdstrasse 54, BRD
telefon 0761/31648

Firma »CEFFRA GMBH« 6000 Frankfurt,
Ulmanstrasse 37/7 BRD
telefon 069/7196115

PRIVREDNA BANKA SARAJEVO (banke po vsej
Evropi)
Informacije Frankfurt telefon 069/590291

LJUBLJANSKA BANKA (banke po vsej Evropi)
Informacije Frankfurt telefon 069/290051

JUGOBANKA (banke po vsej Evropi)
Informacije Frankfurt telefon 069/285957



Preizkus je povsem uspel

Prenovljena planiška letalnica se je pokazala v vsem sijaju – Prvi skočil Dolhar, Debelak 173 m

PLANICA, 13. marca – Uvod v 8. svetovno prvenstvo v smučarskih poletih in veliko slanje ob 50 letnici naše legendarne Planice je bil takšen kot smo si ga lahko samo želeli. Prenovljena planiška velikanja je že ob prvih preizkusih pokazala vse svoje kvalitete izjemne letalnice. Vzdušje ob izteku močnega letopice je bilo sedevda temno primerno, mladi jugoslovanski skakalci so bili deležni burnih aplavov vseh tistih, ki niso hoteli zamuditi premiere – pa čeprav le za trenenje, organizatorji na čelu s konstruktorjem inž. Vlado Goriskom so sijali od zadovoljstva, Branko Dolhar, ki je prvi urezal smučino prenovljene letalnice pa je ob sprejemanju čestitk ves navdušen povedal: »Na tako pripravljeni skakalnici se nisem skakal. Prepričan sem, da bo padel svetovni rekord.«

Prenovljena planiška letalnica je bila danes zares izjemno dobro pripravljena. Inž. Goršek je pri tem priznal, da so imeli, seveda ob vsem trudu, ki ga je števila in dobro izvedena, ravno dovolj vlažnega snega, da so ga lahko utepali v podlago in tako praktično delno pripravili doskok.

Tudi tehnični delegat na svetovnem prvenstvu Odilo del Curto, ki je skupaj z našimi organizatorji je pred poskusnimi leti vnovič premeril letalnico in postavil (začasno) kontrolno točko na 188 metrov, pri tem pa poudaril, da je prepričan, da bodo lahko skakalci povsem varno leteli tudi dlje, je bil izjemno zadovoljen: »V Planici res ni ničesar bati, tu sem že navajen na izjemno organizacijo in prepričan sem, da bo tudi leto tako.«



SKOČIL 173 m – Matjaž Debelak. (Foto: Joco Znidaršič)

Seveda so vsi prisotni v prekrasni, pa čeprav tokrat ne s soncem obsonjani dolini Pod Poncami najbolj nestrno pričakovali 36-letnega veterana Branka Dolhara, ki ga je po daljšem premoru ponovno zamikalo letelo. Dolhar se je pred odličnim prvim skokom vestno pripravil na manjši polski skakalnici, kljub temu pa mu je na veliki letnici le malo »zmanjkalo«. Skok je sicer lepo ušel, v zraku je bil miren, glavo težave pa so bile pri doskoku. Vendar pa se je Dolhar utrnil nemo ušel in za prvih 112 m na veliki letnici, ki je bila po dolgem premoru prisotna. Za Dolharjem je bil na vrsti prvi »pravilni« preizkus zmogljivosti prenovljene velikanke. Rajko Lotič, sicer znan bolj po svojem legndarnem slogu kot po velikih daljavah, je izjemno dobro ušel skok, zagledali smo ga izredno visoko nad skakalno, potem pa

Sporod tekem »modrih«

- 14. t. m.: Jugoslavija – Kitajska (20:30)
- 15. t. m.: Jugoslavija – Romunija (20:30)
- 17. t. m.: Jugoslavija – Danska (20:30)
- 18. t. m.: Jugoslavija – Francija (20:30)
- 20. t. m.: Jugoslavija – Bolgarija (17:22)
- 21. t. m.: Jugoslavija – Španija (20:30)
- 23. t. m.: Jugoslavija – LDR Koreja (20:30)

ALPSKO SMUČANJE

Naše so se izkazale na Vitoši

VITOŠA – V slalomu za evropski pokal je prepričljivo zmagala Avstrijka Buder, zelo dobro pa so se odrezale naše smučarke. Se zlasti dobro so vozile v drugi vožnji, kar štiri pa so se uvrstile med prvo deseterico.

Rezultati: 1. Buder (Av) 1:24,07, 2. Boncini (It) 1:24,79, 3. Marasova (CSSR) 1:25,49, 4. Pehar 1:26,67, 5. Tome (obse Jug) 1:26,73, ... 9. Šegula 1:28,17, 10. Zajc 1:28,22, 35. Dežman (vse Jug) 1:31,05. Lestjaka in Pušnikova nista nastopili.

MARIJAN CERNIGOJ

Benedik sedmi v Borovcu

BOROVČE – V slalomu za evropski pokal, ki ga je dobil Šved ZRN, je z 1:52,96, sta se dobro odrezala tudi naša Benedik in Jakopin. Prvi je bil s časom 1:57,27, drugi pa s 1:57,84. V slalomski razstavitvi evropskega pokala uveljavila Walter in Fistor (ZRN) s 56 točkami. V skupni uvrstitvi pa je prvi Švica Geolet s 152 točkami.

KAM, KAJ, KJE

V nedeljo na Pokljuki maraton »Yassa«

LJUBLJANA – Zdjaj ni več nobene dvoma, da bo v nedeljo na Pokljuki 8. maraton »Yassa«. Pod pokroviteljstvom varažinske Yasse ga bo izvedel SK Snežnika. Letošnji maraton bo združen z državnim prvenstvom dolet in mladince na 21 km ter članov na 50 km. Uvrstitve za DP pa bodo štele tudi za maraton. Snežne razmere na Pokljuki so ugodne, snega je od 30 do 60 cm. Prireditelj so z dvema tečajnima strojima in motornimi sepralnimi stroji na 21 in 50 km dolgi progi s štartom in ciljem. Na kraji progi bo okrepčevalnica na Rudnem polju, na daljši progi pa se tri. Vzporedno bo na kraji progi 470 m, na daljši pa 920 m, nekoli zahtevnejša pa bo le tisti pod Lepimi kopicami na 28 km. Tam bo tudi postaja za prvo pomoč. Naknadne prijave (tudi za DP) bodo prireditelji sprejemali pri Jelki do 9. ure, tam pa bodo vsi dobili tudi štartne številke. Štart bo ob 10. uri na ravni pod Jelko. Razglašitev rezultatov in podelitev priznanj bo bližje cilja. Kandidati za »kavelje in komete« bodo v nedeljo zadnjič izpolnili normo. Cesta na Pokljuko je dobro pluzena, dostop do Ogorečka pa ne bo možen.

JANEZ PAVČIČ

Izleti

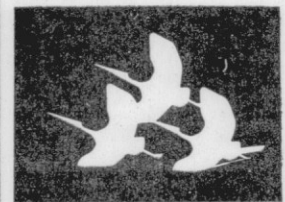
PD LJUBLJANA – MATICA va bi v soboto, 16. t. m., na izlet Turjača – Osredke – Mačkovi – Primož – Podsmreke – Lašče, ki ga bo vodil Oto Valter, v nedeljo pa na turo So-



SKAKALCI PRIHAJAJO – Z izjemno Norvežanov, so v Kranjsko goro že dopotovali vsi udeleženci 8. SP v poletih. Veliko zanimanje je bilo zlasti za Fince, saj je njihov najbližji Matti Nykanen s 185 m svetovni rekord. Finska ekipa je dopotovala s čarterskim poletom Inex Adrie na Brnik. Na sliki: Matti Nykanen (desno) in Jukka Kalso. (Foto: Marjan Zaplati)

Halo, Planica!

Prvi so v Kranjsko goro, kjer je sedež organizacijskega štaba, dopotovali Američani. Prava prava v Planico, saj so se kar prtljajo vred odpravili na trening na 120 m skakalno in se šele pozneje preselili v Kranjsko goro. Prvi, ki so se opazili neposredno v Kranjski gori, pa so bili Finci z Mattijem Nykanenom na čelu. Z ekipo pa je prišel tudi manj znani Mika Kojonkoski, ki je bil letos tretji na državnem prvenstvu. Po vsebnosti v zvezi s simpatičnim študentom matematike: pred leti je bil celo državi pravkar, toda ne v smučarskih skokih, marveč v jadranju (razred jola), zelo dober pa je tudi nogometaš.



Med tistimi, ki so vadiili včeraj v Planici, je v ranih jutranjih urah, so bili tudi zastavonoše, ki se bodo spustili po doskokih z zastavami držav – udeleženci. Vsi smo trenirali prestali brez padcev, je ponosno povedal zastavonoša jugoslovanske zastave, nekdanji državni reprezentant v smučarskih skokih Jani Milnar. Trgalo pa nas je prečel je pristavi simpatični črpalnik iz Kranjske gore. Kako tudi ne bi: v radiusu drit smučar s hitrostjo 150 km/h.

Vodilna nista tudi prvaka

V Planici bo še posebna draž dvojbo skakalcev sezone Felderja in Nykanena

LJUBLJANA – Najboljša skakalca letošnje sezone, Fini Matti Nykanen in Avstrijec Felder bosta gotovo tudi na Planici v središču pozornosti, kljub pa sedita tudi med favorite 8. svetovnega prvenstva v smučarskih poletih. Dvojbo bo toliko bolj zanimivo, ker prihajata v Planico tudi nepotena. Čeprav sta v tekmovalni za svetovni pokal daleč pred vsemi, pa se nobenemu od njiju ni posvečilo, da bi v Seefeldu postal svetovni pravak v skokih. SP v poletih v Planici je tokoreklo njuna zadnja letošnja priložnost, kar napetost pod Poncami samo še stopnjuje.

Za odličnost v svetovnem pokalu ostane še finale v Štrbskem plesu, pred katerim pa je razlika med njima samo ena točka. Izkazalo se je namreč, da je pri našem selekcijskem tekmovalcu prišlo do zamenjave pri njuni uvrstitvi na drugi tekmi v Lahitju, tako da je pravzaprav Felder točko pred Nykanenom. Pravilni vrstni red je takle: Felder 195, Nykanen 194, Vester 152, Weisskopf 131, Fister 128, Pulkkinen 125, Plot 117, Akimoto 89, Berger 88, Ostwald 85, Holland 79, Trepes 75, Sjeteren 71, Fijas 64, Kokkonen 64 id.

Pred Planico pa ne gre pozabiti še na dejstvo, da poleg vsega Nykanen brani tudi svoj svetovni rekord s 185 m iz Oberstdorfa ...

POKALNI NOGOMET

Vojvodina : Olimpija 3:0 (2:0)

NOVI SAD – Športni center Vojvodine, gledalcev 1500, sodnik Madžski (Prilep).

STRELČE: 1:0 – Novaković (14), 2:0 – Novaković (32).

VOJVODINA: Vasić, Tintar, Mičović, Djurović, Zovko, Dimitrić, Aničić, Todorović (Mijić), Čurčić (Vlahović), Raci, Novaković.

OLIMPIJA: Dalanović, Podgajski, Terčič, Hudarini, Vojnović, Lalović, Komadina, Komarčar, Bošnjak, Domadenik (Pate), Voljč (Zidan).

Novosadinci v prvem polčasu niso igrali posebnega dobro, a so si se za 45 minutah zagotovili za ljubljance nedosegljivo prednost. V 14. minuti je Raci po podaji Aničića močno streljal, Dalanović je žogo na kratko odbil, spretni Novaković pa je z nekaj metrov zatresel mrežo. Gostje so imeli prvo priložnost po prekrižu Zovka nad Voljčem, Komarčarjev strel pa je zadel mrežo z zunanje strani. Malo zatem je Čurčić zamudil idealno priložnost za Vojvodino. V 22. in 26. minuti je imela Olimpija novi priložnosti, izenačenje, vendar je Raci Vasić odbil močan strel, Lalović, drugič pa je Komarčar s prostega strela za las zgrešil mrežo. Ko se je 45. minuta že zdavnaj iztekla, je Vasić podal Raci, ki je preteklet kakih 30 metrov ter streljal, žoga pa na splošno presenečenje pod Dalanovićem končala v mreži.

V drugem polčasu so imeli pobodo ljubljanci. Ti so več napadali, toda z malo uspeha. Najlepšo priložnost so

ZADNJA VEST

Izreden uspeh Mateje Svet v Lake Placidu

Naša smučarka druga v veslejalstvu za svetovni pokal – Prva Roff (ZDA)

LAKE PLACID – Mlada jugoslovanska smučarka Mateja Svet je v veslejalstvu za svetovni pokal zasedla drugo mesto, kar je do sedaj največji uspeh jugoslovanske ženskega smučanja v tekmovalnih za svetovni pokal. Hitrejša od nje je bila le svetovna prvakinja Američanka Diann Roff. Svetova je bila po prvi vožnji tretja, po drugi pa je zmagala. V drugi vožnji je bila Roff, slednja Glasser, Kiehl (ZRN) in Hächer (obe ZRN).

REZULTATI: Roff (ZDA) 2:37,73, Svet (Jug) 2:37,87, Kiehl 2:38,19, Hächer 2:38,19, M. Epplle (vse ZRN) 2:38,21, Guignard 2:38,64, Pelen (ob Fr) 2:39,00, Glasser (Sve) 2:38,94, Hess (Svi) 2:38,96, Mc Kinney (ZDA) 2:39,09, Walliser (Svi) 2:39,25, Lancaster (ZDA) 2:39,41, Vester 1:52, Weisskopf 1:51, Fister 1:28, Pulkkinen 1:25, Plot 1:17, Akimoto 89, Berger 88, Ostwald 85, Holland 79, Trepes 75, Sjeteren 71, Fijas 64, Kokkonen 64 id.

Slalom za mladinski pokal na Sorci

LJUBLJANA – SD Novinar sporoča, da bo izvajanje v slalomu za mladinski pokal v soboto, 16. t. m., na Sorški planini. Štart bo ob 10. uri. Prijave pošljite do danes, 14. 3. do 12. ure na SD Novinar, Staničeva 41. Zrebanje bo ob 19. uri.

OD TOD IN TAM

Belinka Olimpija : Olimpija 46:20 (19:12)

LJUBLJANA – V finalu tekmovalna za ženski rokometni pokal mladosti na področju Slovenije je Belinka Olimpija v dvorani Tivoli pred 200 gledalci po pričakovanju visoko premagala svojo mladinsko vrsto ter se postavila na čelo vseh tekmovalcev venskega pokala. Mladinke Olimpije, za katere je bila že uvrstitev v finale presenetljiv uspeh, se niso moge rešiti upirati starejšim igralkam, zato je bila tekma še najbolj podobna reviji goštev. Belinke Olimpije je v prvem polčasu priložnost drugič ekipi, drugega pa je izkoristil za igranje najboljšo postavje. Za Belinko so se dosegli Boštjančič 5, Benedit 2, Stoper 3, Bon 7, Dežman 6, Cotar 4, 4. Čefarini 7, Cuderman 3 in Černe 5.

Med mladinkami pa sta bili najbolj si igralni in strelki Lavčević (9) ter Doupouna (7), gole pa so še dosegle D. Boštjančič 2, Kordež in Simšić.

Šibenka v Ljubljani

LJUBLJANA – V povratni tekmi prejšnjega kroga končnice prvenstva za evropski pokal v turnirju za evropski pokal, ki ga je vodil (Raspur) 19. t. m. ob 19. uri v dvorani Tivoli pomerili ekipi Šibenke in Smelta Olimpije, ki je v soboto vrnila v 1. A ZKL. Zaradi velikega zanimanja so vstopnice za tekmo dobile v Ljubljani s 30. maksimuma, ki v bistroju »Pod košem« na Trubarjevi cesti.

Kajakaši in kanuisti na Ljubljani

LJUBLJANA – Kajakaški klub Ljubljana je organizator otvoritvene tekme v letošnjo sezono spustov in slalomov. Na 12 km dolgem spustu Podpeči do Ljubljane je merilo moči nad 50 čolnov iz slovenskih in hrvaških klubov.

Rezultati: K – 1, člani: 1. Karas (Mura) 49,53, 2. Plesnjak (Ljubljana) 52,05, 3. Hribnik (Raspur) 53,27; članice: 1. Denša (Ljubljana) 54,18, 2. Cankar (Nivo) 55,44, 3. Bednaršek (Nivo) 71,02; mladinci: 1. Vereš (Mura) 52,07, 2. Ivčič (Nivo) 52,23, 3. Stepec (Ljubljana) 52,25; C – 1, člani: 1. Kukec (Ljubljana) 52,48, 2. Pintar (Ljubljana) 54,33, 3. Jelenc (Ljubljana) 67,10; mladinci: 1. Javornik (Ljubljana) 60,12, 2. Žitnik (Ljubljana) 71,56, 3. Gržin (Ljubljana) 93,13; C – 2, člani: 1. Matkovič (Ljubljana) 52,24, 2. Delić – Zupančič (Zagreb) 59,44, 3. Javornik – Slana (KRS) 67,15, C – 1, rekreativci: 1. Bevc (KRS) 60,32, 2. Adema (Ljubljana) 62,42, 3. Čizman (Rašica) 62,49.

Na Kodeljevem Slovan – Slovenija

LJUBLJANA – V okviru priprav na tekme z Italijo in avstrijsko Štajersko bo amaterska nogometna reprezentanca Slovenije v petek ob 16. uri na Kodeljevem odigrala gostujočo tekmo z moštvom Slovana. Selektor Mahmut Kapidžić je določil naslednje igrače: Kosi, Škaper (Mura), Klakober (Kovinar), Perko (Zeleničar), Ošter (Rudar V.), Ahlin, Ržiner, Berčič (Rudar V.), Lazanski (Brezice), Iskra, Štok, Voljč (Slovan), Plešičan, Bratkčič (Vožja), Milanič (Izola), Kleva, Božičič, Omanović, N. Fingst (Koper).

imeli v 61. minuti, ko se je Zidan po podaji Lalovića sam znašel pred Vasićem, streljal mimo njega, toda žoga je zadel vratnik. Malo zatem je Pate s prostega strela slovnito streljal tik mimo vrata. V 71. minuti je Mijić po silovitem prodoru močno streljal, vratar Dalanović je žogo odbil, Novaković pa jo je potisnil v mrežo.

Dinamo : Hajduk 3:1 (2:0)

Štadijon v Maksimiru, gledalcev 30.000, sodnik Komandić (Beograd). STRELČE: 1:0 – Jurčić (15), 2:0 – B. Cvetković (44), 3:0 – Bogdan (62), 3:1 – Vulić (90).

DINAMO: Stojić, Džeko, Z. Cvetković, Arslanović, Likić, Bogdan, Braun, Jurić, Petrović, Milinarić, B. Cvetković.

HAJDUK: Pudar, Španjić (Dražić), Mamić, Vukobratović (Blažek), Tiparić, Žilj, Vojnić, Šlišković, Z. Vujović, Asanović, Vulić.

Tekma je bila izredno privlačna in nenavadna po potezu. Dinamo je zašlešno ustrelil tekmo pa je končal z devetimi golci. Izključena sta bila Milinarić in Braun. Spličani so več napadali, toda Zagrebčani so se pametno branili in nevarno napadali v nasprotnih napadih. Tekma je bila zelo ostra, se zlasti potem, ko je moral v 24. minuti iz igre dirigent Dinama Milinarić, ki je udaril Titurina. Sodnik je pokazal še štiri rumene kartone.

Partizan : C. zvezda 0:2 (0:1)

BEograd – Štadijon JLA, gledalcev 50.000, sodnik Čolić (Beograd).

STRELČE: 0:1 – Halilović (15), 0:2 – M. Djurović (85).

PARTIZAN: Omerović, Marjanović, Rojević, Ješić, Kolb (Smajić), Radanović, Vučković, Živković, Mance, Dimitrijević, Djubić.

C. ZVEZDA: Ljukočan, Krivokapić, Janković, Miletić, Elsnar, Milovanović, Nikolić, B. Djurović, M. Djurović, Halilović, Mrkela.

Vzdušje je bilo izjemno, igralci pa so se navdušili nad izredno igro. Veliko več je pokazala Crvena zvezda, da Partizan se je v glavnem branil, razmere so se spremenile le v 71. minuti. Igro Partizana je dalj poživljal Smajić, vendar pa je Zvezdina obramba vzdrlžala do konca. Tekmo je odlično Halilović, ki je spretno izkoristil odlično predlogo Mrkele in z nekaj metrov premagal Omerovića. Crvena zvezda je imela še nekaj priložnosti, vendar se golgeter M. Djurović tokrat ni pojavil, zato je zadel šel v 71. minuti v enajstmetrovke.

Iskra : Velež 2:1 (1:0)

BUGOJNO – Mestni štadijon, teren zasnežen, gledalcev 4000, sodnik Soldat (Reka).

STRELČE: 1:0 – Tosić (31), 1:1 – Kajtar (75), 2:1 – Radović (89).

ISKRA: Velić, Glamočnik, Čermić, Radović, Đuraković, Omerhodžić, Oroz, Novokmet, Tosić, Saliki, Mirković (Vrabc).

VELEŽ: Marić, Šišić, Jurić, Krstićević, Matković, Barbarić, Kajtar, Karižić, Okučak, Medjedović (Južević).

Na tekmah igraju sta obe ekipi igrali izredno borbeno. Domači so zmagali zaslužen, zmago pa so si zagotovili šele minuto pred koncem. Po tekmi je Radović s silovitimi strelom premagal vratarja Marića in iskenj zagotovil pomembno zmago in njeni največji uspehi.

SLOBODAN PETROVIĆ
Zrebanje polfinalnih parov bo v ponedeljek, 18. t. m., v Beogradu.

Vsebnost polikloriranih bifenilov se zmanjšuje

Doslej izvedeni ukrepi pri reševanju onesnaženosti Krupe v celoti upravičeni – Zdravstveni pregledi ne kažejo na organske okvare

Komisija izvršnega sveta skupščine SR Slovenije za koordinacijo strokovnega dela pri reševanju onesnaženosti Krupe s polikloriranimi bifenili je na 8. seji dne 8. marca ocenila, da so dosledaj izvedeni ukrepi, ki so jih predlagale in opravile strokovne organizacije, zdravstvena služba, DO Iskra Semeč in upravni organi v celoti upravičeni in izvedeni. DO Iskra Semeč je s 1. 2. 1985 prenehala s proizvodnjo kondenzatorjev, polnjenih s polikloriranimi bifenili in pripravila program ter pričela s sanacijo odlagališč in drugih negativnih posledic proizvodnje kondenzatorjev, polnjenih s polikloriranimi bifenili.

Komisija nadaljuje z aktivnostmi po sprejetem programu. V mesecu februarju in marcu so strokovni delavci Zavoda SR Slovenije za zdravstveno varstvo ponovno odvzeli vzorce živil živalskega izvora za analizo na vsebnost polikloriranih bifenilov z namenom, da bi dobili sklopi stanja po zagotovitvi preskbe z neoporečno pitno vodo. Rezultati preiskav kažejo, da se stanje izboljšuje, saj vsi analizirani vzorci (mleko, perutnina, kurja jajca) kažejo nižjo vsebnost polikloriranih bifenilov, v primerjavi z rezultati prejšnjih analiz, kar opravičuje vse izvedene preventivne ukrepe (preprovo uporabe vode iz Krupe, omejitve uporabe nekaterih živil itd.). Vsebnost polikloriranih bifenilov se je znižala najbolj pri kravjem mleku in je pod maksimalno dovoljeno koncentracijo (po ameriških normah in normah Nemške demokratične republike). Kljub velikim boljšim rezultatom Zavod SR Slovenije za zdravstveno varstvo še vedno ne priporoča uživanje tega mleka tistim skupinam prebivalstva, katerim pomeni mleko enega glavnih beljakovinskih virov v dnevni prehrani (otroci do 6 let) ter tistim, katerih dnevne

potrebe po mleku so višje (nosečnice), da bi vnos polikloriranih bifenilov zmanjšali na najnižjo možno mero.

Vsebnost polikloriranih bifenilov v perutninskem mesu in kurjih jajcih kljub velikemu znižanju v primerjavi s prejšnjimi analizami, še vedno nekoliko presega maksimalno dovoljeno koncentracijo. Zato vsi dosledaj predlagani ukrepi o omejitvi uživanja perutninskega mesa in neoporečno jaje iz tega območja v prehrani prebivalstva ostanejo še vedno v veljavi.

Znani so že prvi predhodni rezultati zdravstvenih pregledov delavcev, ki so delali v impregnaciji DO Iskra Semeč in nekaterih prebivalcev, ki so jih pregledali zdravniki in ostali strokovni delavci Univerzitetnega inštituta za medicino dela, prometa in športa stalno spremljali v sodelovanju z drugimi strokovnjaki Univerzitetnega kliničnega centra, Zavoda SR Slovenije za zdravstveno varstvo in krajevne zdravstvene službe.

Izvršni svet skupščine občine Črnomelj nadaljuje z akcijo za izgradnjo nadomestnega vodovoda za to območje iz izvira Doblič. Izvršni svet skupščine SR Slovenije je obravnaval predloženi projekt in mu dal svojo podporo. Ker gre za zagotovitev pitne vode porabnikom, ki so jo za potrebe do sedaj v celoti ali delno uporabljali vodo iz Krupe, in za delno razširitev lokalnega vodovodnega omrežja, bodo s sredstvi sodelovanja DO Iskra Semeč, občinska komunalna skupnost ter združena sredstva vodnega gospodarstva. Po dokumentaciji, ki jo je pripravil izvršni svet skupščine občine Črnomelj, predvidevajo, da se bodo dela pričela v aprilu 1985, in bi bil nadomestni vodovod zgrajen do konca tega leta.

Republiški komitej za varstvo okolja in urejanje prostora skrbi za redne mesečne analize vzorcev vode iz Kolpe in o tem obvešča pristojne republiške upravne organe SR Hrvatske. Vsebnost polikloriranih bifenilov v Kolpi je po vseh analizah na ravni, ki velja za neopasne. Komisija je sprejela sklep, da bo o vseh aktivnostih in novih ugotovitvah obveščala javnost.

Univerzitetni inštitut za medicino dela, prometa in športa
Skupina za oceno posegov v okolje (SEI)
Inštitut »Jožef Stefan«

Dogovor o izplačilu dodatnega honorarja je bil samo usten

V Zagrebu se je nadaljeval sodni spor med režiserjem Velikom Bulajićem in Croatia filmom ter Neoplanta filmom

ZAGREB, 13. marca – Na občinskem sodišču v Zagrebu se je nadaljeval sodni spor med filmskim režiserjem Velikom Bulajićem na eni ter Croatia filmom iz Zagrebu in Neoplanta filmom iz Novega Sada na drugi strani. Gre za izplačilo dodatnih sredstev od distribucije filma Veliki transport.

Bulajić, kot smo že pisali, trdi, da je bil julija 1983 v kinkidskem hotelu Narvik dogovorjeno, da mu kot režiserju poleg honorarja pripada še 13 odstotkov od distribucije filma Veliki transport v naši državi. Seveda so se o vsem dogovorili samo ustno, nič pa niso zapisali. Dodatnega denarja niso nikoli izplačali, zaradi česar se je bil Bulajić prisiljen obrniti na sodišče, vsje Vjesnik.

Na razpravi je bil izjemen dejal, da ni vztrajal, naj omenjenemu dogovoru dajo tudi pisno obliko, ker je bil takrat rečeno, da ga bosta v svoje samoupravne sporazume uvrstila Neoplanta-film in Croatia-film in da je to samo tehnično vprašanje.

Na Bulajićev besede je odgovoril zastopnik Neoplanta-filma, ki je podvomil o njihovi resničnosti. Po zastopnikovi izjavi so se z Bulajićem junija 1983 dogovorili, da bo režiser dobil dodaten honorar v višini 500.000 dinarjev kot nagrado za morebitnega oskarja in 525.000 dinarjev za avtorsko predvajanje televizije naslednjavse, zaradi česar naj bi bil ob besedah predstavnika Neoplante dogovor iz Kinkide razveljavljen.

Tožnik je po omenjenem temeljnem sporazumu dobil septembra 1983 poleg honorarja za izdelavo televizijskih odlomkov še 65.000 dinarjev. Potem je govoril direktor. Neoplanta-filma iz Novega Sada dr. Draško Redžep, ki naj bi se z Bulajićem dogovorilo o izplačilu spornega odločka. Tako kot vse prejšnje priče je sicer potrdil obstoj ustenega dogovora, toda na sodišču je povedal tudi naslednje:

»Menimo, da je bil tožnik z dodatnimi zneski v celoti izplačan in da je sporazum med mano, tožnikom in Croatia-filmom iz Zagreba, ki je bil oblikovan v hotelu Narvik v Kinkidi, razveljavljen. O tem nismo posebej govorili, tudi med nadaljnjimi dogovori in sklepanjem dodatnih pogodb s tožnikom ne. Vendar, kot rečeno, menim, da tožnik zato, ker so bile sklenjene dodatne pogodbe, nima pravice zahtevati še ostotke o katerih smo se dogovorili v Kinkidi.« Razprava se bo nadaljevala 16. maja.



TROJANE, 13. marca – Neizkušnost in prehitra vožnja sta bila danes ob 9.10 vrok za hudo prometno nesrečo, ki se je zgodila na magistralni cesti med Ljubljano in Celjem v Zajevozniku pod Trojani. Ranila sta se voznik osebnega avtomobila, 19-letni Božo Baranašič, in njegov sopotnik, 31-letni Stjepan Katance, oba iz okolice Kakovca. Med vožnjo proti Celju je Božo Baranašič z golflom v desnem ovinku zapeljal čez sredino ceste v trenutku, ko mu je naproti s tovornjakom pripeljal 41-letni Jože Majcenović, zasebni avtoprevoznik iz okolice Celja. Trčenje je bilo tako močno, da je golf povsem uničen. Voznik in sopotnik, ki sta bila pripreta za varnostnimi pasovi, sta bila ranjena. Kakor so povedali milnički, bi se nesreča za oba, če ne bi bila pripreta, najbrž končala bolj tragično. Škodo cenijo na več kot milijon dinarjev. (Foto: Zarko Hojnik)

ZADNJA VEST

Marjanovci premagal Ivanovića

NOVI SAD – V 14. kolu državne prvenstva sta pomembni točki za svetovne naslove državnega pravka dosegla velemostja Kovačević in Cebalo, tako da bosta tudi v zadnjih treh kolu v bitki za prvo mesto. Njima se utegne pridružiti še beograski velemostjer Djurić, ki je v tem kolu zmagoval v drugi prekinjeni partiji z Barlovom pa ima boljši položaj.

Rezultati: Popović : Jachimović 1:0, Kobaš : Ivanović 0:1, Marjanović : Damjanović remi, Rukavina : Cvitan remi, Cebalo : Kožul, Redžepović : Filipović remi, Djurić : Z. Nikolić 1:0, Kovačević : Barlov 1:0, Vučinić : Abramović prek.

Vrstni red: Kovačević in Cebalo po 10, Djurić 9 (1), Marjanović 9, Ivanović 8, Rukavina 8 id.

Parti 15. kola: Barlov : Popović, Ivanović : Marjanović, Damjanović : Vučinić, Abramović : Rukavina, Cvitan : Cebalo, Kožul : Redžepović, Filipović : Djurić, Z. Nikolić : Kovačević, Jachimović : Kobaš.

Leto 2000 v Trziču

Kako si mladi Tržičani zamišljajo, kakšno bo njihovo mesto ob koncu tisočletja

TRŽIČ, marca – Poletje razglednice Tržiča pred 20 leti. Mesto pod Karavankami je še obdajano s soncem. Danes je tam sama strupe na sivina. Kadar hočeš iz hiše, si moraš obleči zaščitni plašč, natakati masko. Vode so strupene, v Bistrici in Mošeniku ni življenja, vse več je bolnih... » je zapisala osnovenoskolska Katja Razinger v nagajenem spisu iz leta 2000. Drugonagajen Mitja Slapar je v razmišljanje vpeljal razdeljevanje po atomskih bombah, življenje po tlelo le še v volitvah nad Tržičem. Spis je zabeležil s humorjem. Se bolj prečeno, na krili domišljije se je zapisal Uroš Stirič.

Zveza kulturnih organizacij je skupaj s trziško knjižnico pripravila tematski večer Tržič leta 2000 in izdala petnajst najzanimivejših spisov mladih avtorjev. Povabili so kustos trziškega muzeja profesorja Janca Štera, ki je oživil bogato preteklost Tržiča, obrti in ljudi v stisnjem mestu. Izbrane spise so prebrali in nato izvali predsednika komiteja za urejanje prostora in varstvo okolja Dušana Korena, da je pojasnil možnosti razvoja trziške občine do konca tisočletja.

Kot rdeča nit se vleče skozi spise otrok želja, da leto 2000 ne bi bilo več šol in s tem tudi ne stitnih učiteljev (kar nekateri nenehno odpor do njih veže iz spisov). Nadomestili jih bodo računalniki, hišni roboti bodo polno zaposleni, Tržič bo imel takrat že dovolj izrše, disco za mlade, pokrit bazen, nekateri so celo prepričani, da bo takrat Tržič dobil celo hotel.

Vsi otroci, ki so razmišljali o prihodnosti, se borijo še večje medsebojne odločnosti in onesposobitve okolja. Strah jih je vojne. Eden je v spisu zapisal, da bo leta 2000 vladal Tržičanom sovražni župan, ki bo hkrati skrit vodja tole ubijalcev in tatov, vendar bo žalostno končal.

Med branjem spisov, posebno istih nekaj, začudenih s humorističnimi bodicami, so se vihali brskali tudi Dušana Korena, ki je z realno predstavljivo mlade hitro posadil z domišljajskih oblikov na trdnja ta.

»Največje težave bomo imeli z energijo. Industrijo, ki jo moramo posodobiti, bodo lahko vodili le strokovnjaki, prav zato moramo doseči, da v Tržiču zadržimo ljudi z višjo in visoko izobrazbo, čez 15 let nas bo 1500 prebivalcev več, toliko, kot naj bi bil avstrijski prebivalstvo. Dobro je, da se razmišljajo o odnosu do okolja. Tega moramo varovati, nujno imamo le 420 hektarov. Če bomo hoteli pridelati dovolj hrane, bomo postavili rastlinjake, da bo zemlja rodnejša in da ne bo zmanjkalo hrane.

MIRKO KUNŠČ



SMUČIŠČA SO BILA POLNA – Čeprav je turističnim delavcem na Rogli letos nagajalo vreme, so bila prenočišča v januarjskih počitnicah razprodana, zanimanje pa tudi februarja ni bilo nič manjše. (Foto: B. Čerin)

Namesto v Bilečo, na Galeba

Pogovor z 22-letno Diano Koren iz Strunjana, prvo Slovenko, ki je končala vojaško usposabljanje v Soli za rezervne oficirje vojne mornarice v Splitu

LJUBLJANA, 13. marca – Ura je bila dvajset minut čez osmo zvečer, oktobra 1983, ko je Diana Koren prestopila prag šole za rezervne oficirje vojne mornarice v Splitu. Pa ni prišla na obisk kakšnemu gojencu te vojaške šole, temveč je sama želela postati častnica naše armade. »Presenečen pogled oficirja, čista, ki me je sprejel od avtobusa do vhodnih vrat, mi še vedno ne gre in ne gre iz glave,« pravi dvaindvajsetletna Diana, danes rezervna podporočnica naše vojne mornarice.

Pa Diana najprej ni želela postati častnica naše vojne mornarice. Takrat si je namreč želela iti v nekajkrat strožjo – po disciplini in vojaških veščinah – šolo rezervnih oficirjev v hercegovaško Bilečo; tja, odkoder pridejo častniki, ki jih cenijo in spostujejo v vseh rodovih Jugoslovanske ljudske armade. No, kljub temu ni bila nič manj vesela, ko so ji povedali, da bo lahko namesto v kamniti Bileči vojaške izkušnje pridobivala v Splitu.

Sicer pa je Primorka, iz Strunjana, in se morja ni nikoli bala. Z lahkoto se je učila vojaških veščin. Ves čas je vedela, da je prva Slovenka, ki bo – seveda, če bo uspešno končala šolanje – rezervna podporočnica oziroma častnica naše vojne mornarice. Uspešno je.

Ko je Diana prvič prestopila prag vojne šole v Splitu, to ni bilo njeno prvo srečanje z vojaško uniformo, puško in zaščitno



DIANA KOREN

Na Rogli je od prenočišča do smučišča le dober korak

Rogla širi ponudbo in je za obiskovalce vse bolj vabljiva – Letos jim je nagajalo vreme – Prvič tudi poletna sezona

ROGLA, 13. marca – Smučarska sezona, ki se bo zaradi 30 cm novo zadnjega snega zavlekla še v sredino aprila, je za gostinske in turistične delavce rekreacijsko-turističnega centra Unior na Rogli pomembna izkušnja. Z zaokroženemu smučarsko in turistično ponudbo bi namreč morala vsaj deloma že opravičiti velika vlaganja v zadnjih letih, nakazati pot bodočega razvoja tega mladega slovenskega turističnega centra in utrditi njegovo ime doma in na tujem.

»Tako je treba povedati, da smo od letošnje smučarske sezone pričakovali več, kot je navla,« je dejala Fanika Lamovškova, direktorica Uniorjevega tozda Gostinstvo in turizem, v katerega okvir sodi tudi RTC Rogla. »Decembra smo bili skoraj brez snega, mraz v januarju nam je povzročil velike težave na smučarskih napravah, zaradi pomanjkanja snega večji del tudi ni obratovalo novo in najzahtevnejše smučišče na Jurgovem. To je le nekaj objektivnih dejstev, ki bodo bilanco smučarske sezo-

ne zagotovilo nekoliko oknila. Ne glede na to pa smo izredno zadovoljni z zanimanjem, ki smo ga deležni doma, pa tudi na tujem. V januarjskih počitnicah smo bili popolnoma razprodani, gostje pa so prihajali tako iz okolice Celja kot iz drugih krajev Slovenije, pa iz Pulja, Zadra, Splita, Zagreba. Med drugimi smo gostili tudi večji skupini Amerikancev in Madžarov. Kar

»V RTC Unior si prizadevajo, da bi dobila Rogla ustrezno cestno povezavo tudi z mariborskim, slovenjebistriškim in slovenjegraškim območjem. Možnosti namreč so, saj bi bilo – seveda z vlaganji – mogoče povezati Maribor čez Ruše in Lovrenc na Pohorju z Roglo, Slovensko Bistrico prek Opčincev z vstopno postajo na Jurgovem, dostop pa bi bil mogoč tudi iz Mislinja in velenjske strani na Roglo.

pa je za nas presenetljivo, tudi v februarju zanimanje za počitnice na Rogli ni splahnelo. Nasprotno, bilo je še večje, za nas pa je laskavo tudi to, da so prihajali na Roglo tudi posamezni gostje iz Avstrije in Nemčije.

Kovaška industrija Unior iz Zreč je v razširitev zimske turistične ponudbe na Rogli vložila letno 280 milijonov dinarjev od skupaj 400 milijonov, kolikor jih je namenila za skupen razvoj letnega in zimskega turizma.

Kljub tolikšnemu vlaganju se v Uniorju zavedamo, da bomo morali za ponudbo Rogle še marsikaj storiti,« je povedal direktor Uniorja Marjan Osolc. »Predvsem bomo morali zgraditi še več bungalovov, saj je prav letošnja zimska sezona pokazala, da je gostom Rogla zanimiva predvsem zato, ker so v hotelu in bungalovih nastanjeni praktično na smučišču. To je pot, ki jo bomo v bodoče ubrali pri dograjevanju centra na Rogli, kajti takih smučarskih centrov je pri nas malo. Hkrati se je pokazalo še nekaj: smučarske zmogljivosti Rogle zadostajo s petnajstimi vlečnicami, sedežnico in urejenimi tekaškimi programi za ugodno

smuko štiri tisoč smučarjev, druge zmogljivosti pa so prilagojene samo številu nastanitvenih gostov, ki jih hotel in bungalovi sprejemajo okoli tisoč. Tako se dogaja, da v sončnih in lepih zimskih vikendih zmanjka v okrepčevalnicah in v samopostrežni restavraciji hrane. V prihodnjih letih bomo razširjali ponudbo Rogle tudi v tej smeri, da bo imela več gostilne in bistrove, skratka več gostinskih lokalov.

Turistični center na Rogli bo z okrepjenimi ponudbami letos prvič startal tudi s poletno sezono. Kaže, da so športna igrišča, zeleni stadioni, savna in drugi rekreacijski objekti, ki so jih končali lanske jesen, zbudili zanimanje domačin in tujih gostov, saj so prijetna dopolnitev za odih v čudovitem naravnem okolju poletne Rogle. Sodeč po agencijskih ponudbah bo Rogla poleti gostila tudi več skupin tujih turistov, predvsem iz Francije, Nizozemske in Nemčije.

Glede na to, da je Unior letos pred pomembnimi proizvodnimi nalogami, bomo v rekreacijski turistični center na Rogli vložili manj, kot bi želeli,« je dodal Marjan Osolc. »Trudili se bomo, da bi s pomočjo sodelavcev zgradili še kakih petsto ležišč v bungalovih pri hotelu Planja, postavili večnamensko dvorano s

»Izkušnje iz letošnje zime so znova potrdile, da je uspeh turističnega središča, kakšno turistično središče, v mnogem odvisen od dobrih in usposobljenih kadrov. Kajti gostom so zares nekekrat prepričani v nepriznani osebnem v hotelu, v slabo voljo jih spravljajo žičničarji, ki neprizadeto opazujejo vstopanje na vlečnico smučanja nevednega posameznika, odveč jim je nepriznani in z dolgočasen obraz blagajničarke. Tega se v Uniorju še kako zavedajo, zato bodo prihodnjo smučarsko sezono pričakali z več lastnih delavcev. V letošnjih zimskih mesecih je namreč delalo na Rogli 140 gostinskih delavcev in 30 vlečničarjev.

trgovinami in ponudili gostom kompletne usluge tudi v medicini. Z urejanjem objektov in dograjevanjem vsebine celotne ponudbe namreč želimo omogočiti gostom zares prijetno bivanje v prelepelem okolju Rogle. DAMJANA STAMEJČIČ

VRTIMO GLOBUS

Pasivno kajenje vodi v levkemijo

Zaradi dima iz sosedov cigarete lahko dobi nekadilci celo vrsto rakastih obolenj, trdijo ameriški znanstveniki, ki so pred kratkim objavili rezultate nove raziskave. Kaže, da dobi ljudje, ki živijo s kadilci, levkemijo sedemkrat pogostejše kot tisti, ki ne kadijo in živijo med nekadilci. Tudi rak na grlu in pljučih je zelo povezan s pasivnim kajenjem. Raziskovalci državnega inštituta za znanosti o zdravem okolju so vprašali nad 500 rakavih bolnikov, če so njihovi starši ali partnerji kadilci. Rezultate so primerjali s skupinami ljudi, ki so se ukvarjali s podobnimi poklici in imeli podobne kadilске navade. The Lancet je prejšnji mesec objavil, da se število rakastih obolenj neizprosno veča, kolikor več je kadilcev v gospodinjstvu, ki od mladosti niso odpravili nikotina. Raziskave se niso končale in jih morajo potrditi še nove. Vse pa kaže, da gre za veliko večjo nevarnost, kot so mislili doslej. Ugotovili so na primer, da imajo ljudje, ki živijo z enim kadilec (staršem ali partnerjem) 1,4-krat več možnosti, da zbolijo za rakom kot tisti, ki živijo med samimi neka-

dilci. Pri nekadilcih, ki živijo z dvema kadilecema, je nevarnost raka za 2,3 krat večja, pri tistih, ki živijo s tremi ali več kadilci, pa 2,6 in še večkrat večja kot pri ljudeh, ki živijo med nekadilci. Če takšni ljudje se sami kadijo, se nevarnost stopnjuje. Poveča se celo obolenost za tistimi oblikami raka, ki jih sicer ne povezujejo z rakom, na primer levkemijo. Pasivni kadilci 6,8-krat pogostejše obolevajo za levkemijo, če živijo s tremi ali več kadilci, za rakom na pljučih 3,3-krat pogostejše in za rakom na grlu 3,4-krat pogostejše.

Čeprav pasivni kadilci vdihavajo manj tobaka dima, pa raziskovalci poudarjajo, da ti isti dim, ki pride vanje, vsebuje več strupenih snovi, kot jih vdihne nekateri kadilci: trikrat več benzo(a)pirena, šestkrat več toluena in več kot 50-krat več dimetilnitrozamina. Analize so še pokazale, da se stranski produkti cigaretne dima, na primer kotinin in tiocianat, pojavljajo v krvi, urinu in slini odraslih nekadilcev, otrok, in zarodkov, ki so morali dihati cigaretin dim iz okolice.

Dolgo proti fluorizaciji

Pred nekaj dnevi je imel konservativni politik Ivan Lawrence v spodnjem domu najdaljši govor 20. stoletja. Kar štiri ure in 23 minut je (skoraj neprekinjeno) zagovarjal svoje odklonilno stališče do fluorizacije vode. V vsem tem času ni spil niti enega kozarca vode.

Anekdoti za danes

Na današnji dan leta 1879 se je rodil nemški fizik Albert Einstein, utemeljitelj relativnostne teorije (umrli 1955).

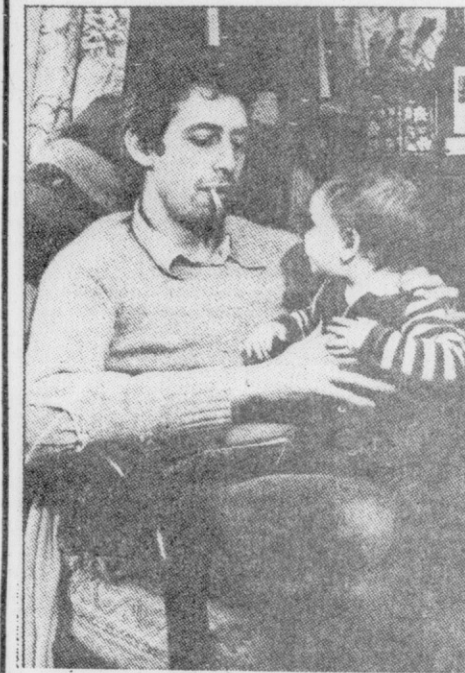
Ko se je moral Albert Einstein kot Žid pred Hitlerjevimi terorizmi umakniti iz Nemčije v Združene države Amerike, so mu ob prihodu priredili veliki banket z mnogimi govorniki. Ena od žensk je zbudila znanstvenikovo pozornost in pozanimal se je se je kdo je.

»Mary Pickford je to,« so mu rekli.

»Kaj pa dela?«
Tudi na to vprašanje je dobil Einstein odgovor, a Amerikancem ni šlo v glavo, da Einstein ni še nikoli slišal za slavno filmsko zvezdo. Vest o tem je zasnela po dvorani in kmalu prišla na uho tudi igralci. Zaničljivo je pokimala in rekla:

»Ah, ti Hitlerjevi ministri! Razen politike ne vedo prav nič drugega!«

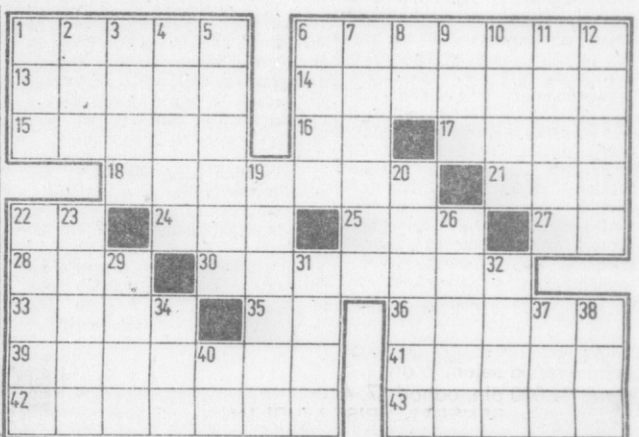
Slavni fizik je dejal:
Ne vem, kakšno orožje bodo uporabljali vojaki v tretji svetovni vojni, če bo, vem pa, da se bodo v četrti borili z bojnimi sekirami in gorjaci.



KRIŽANKA

VODORAVNO: 1. že umrli slovenski klavirski virtuozi, ki je nazadnje živel na Dunaju (Anton), 6. deseti mesec v letu, 13. lovni organ pri polipih in hobotnicah, 14. plašč z oglatnico pri starih Rimljanih, 15. polotok v Jonskem morju, pri katerem je leta 31 pred n. št. Oktavian premagal v pomorski bitki Antonija in Kleopatro, 16. ploščinska mera, 17. avstrijski kancler v letih 1953 do 1961 (dr. Julius, 1891–1964), 18. Albanci, 21. dragocena tekočina, 22. kratkica za »teniški klub«, 24. departma in reka istega imena v vzhodni Franciji, 25. žensko ime, 27. glavni števnik, 28. karcinom, 30. travniška rastlina z veliko oksalno kislino, 33. latinsko: kocka (v znanem Cezarjevem izreku), 35. latinski veznik, 36. grm, ki daje užitne plodove in vitre za pletenje košar, 39. pred leti najboljši španski igralec tenisa (Miguel Manuel), 41. ime slovenske slikarke Koblice, 42. biološka snov, ki povzroča ob vdoru v človeško ali živalsko telo nastanek antiteles, 43. osnovni sestavni deli vodikovih vodnih delcev.

NAVPIČNO: 1. trdna zemlja pod nogami, 2. termin, 3. domačeval, 4. nekaj priključnega otroško vozilo, 5. sekretar, 6.



ime sedanega norveškega kralja, 7. monopolistično združenje kapitalističnih podjetij, 8. kemijski znak za tehnecij, 9. skandinavski drobiž, 10. srednjeveški lovski pes vsehčih ušes, 11. finski jeziki, drugo po velikosti, 12. judovski verski učitelj, 19. levi pritok italijanske reke Tibere, ki tvori pri Tivoliju veličastne slapove (antični Anio), 20. pesnik, ki opeva nepovrjeno čistost življenja v naravi, 22. zakoličena smer ceste ali železnice, 23. ljubljanski gledališki igralec (Milan), 26. makedonska narodna junakinja (Vera), 29. zgodovinsko pomembna grofija v južni Angliji, 31. socialni položaj, 32. sirski predsednik (Hafez el), 34. ljubkovanilni naziv za očeta, 37. slovenska pesnica mlajše generacije (Majda), 38. orel iz germanske mitologije, 40. kemijski znak za srebro.

Rešitev prejšnje križanke

VODORAVNO: 1. smaragd, 8. spis, 12. lumiere, 13. Pele, 14. Orne, 15. Brjansk, 17. Gaeta, 19. Na, 20. tet. 21. sintaksa, 24. Ett, 26. da, 27. aktiv, 30. Brigita, 33. Alma, 34. raja, 35. uvelost, 37. opat, 38. Magenta. NAVPIČNO: 36. E(dvard) G(nieg).

Socialistična republika Slovenija, Mesto Ljubljana, Mestni sekretariat za ljudsko obrambo

objavila

razpis za zbiranje ponudb za soinvestitorstvo pri gradnji dvonamenskih javnih zakonlišč

Objavljamo razpis za zbiranje ponudb za izbiro soinvestitorjev pri gradnji javnih zakonlišč, ki bodo zgrajena tako, da jih bo v miru mogode uporabljati za druge namene.

Podrobnejše informacije o lokaciji, tehničnih možnostih, finančni ter pravni ureditvi soinvestitorskega razmerja in pogojih za sodelovanje dobite na Mestnem sekretariatu za ljudsko obrambo, Adamič-Lundrovo nabrežje 2/III, Ljubljana, telefon 212-644.

14-2048

Zasebna zdravniška praksa v milosti

Zasebni zdravniki naj bi zapolnili vrzeli v pomanjkljivem kitajskem zdravstvenem sistemu – Bosonoge zdravnike zamenjujejo študentje medicine

Kitajska znova spodbuja zasebno zdravniško prakso, da bi razbremenila preobremenjeni državni zdravstveni sistem. Januaria je vlada objavila tri do petletni plan reform za boljše zdravstveno varstvo državljanov. Postavili naj bi več državnih podružnic, zasebnih in kolektivnih klinik. Zdravljenje v zasebnih bolnišnicah, ki jih je Mao Zedong strogo prepovedal, bi bilo seveda dražje vendar je videti, da bi ljudje radi plačali več za boljše zdravljenje. V državnih bolnišnicah velikih mest so zdravniki pogosto zelo grobi, napačno za nemara. Neka sestra iz Xinjiokouja je triletni deklici petnajstkrat zabolila iglo, preden je našla želo.

Kitajska oblast je torej ugotovila, da je državni zdravstveni sistem preobremenjen, da bi moral skrbeti za milijardo ljudi. Pod Maoom so izkoristili nekatere hude boleznine, na primer tistih in črne koze, življenjska doba se je skoraj za dvakrat podaljšala. Ti uspehi pa so prikrili zelo nenečeno kvaliteto zdravljenja. V vsaj državi je bilo 1,2 milijona bosonogih zdravnikov, ki so imeli pogosto komaj kaj prakse. Šef kirurške oddelka v bolnišnici v Xianu ni naredil niti osnovne šole, bivšega šefa ginekologije v isti bolnišnici so vzeli na to odgovorno delovno mesto kljub temu, da mu je bilo dokazano posilstvo.

Država daje ogromne subvencije za vse, od farmacije do bolniških stoličev, vendar grozi, da jih bo morala znižati. Januarske reforme so uvedle skromne prispevek, ki ga morajo za storitve odšteti prebivalci sami. Počasi se uveljavlja zasebna praksa. V Pekingu spreminja za sebi plaščini kirurg Fu Longyu azijske oči v zahodnjake, v provin-

ci Fujian prodaja neki zdravnik ka-

do vinar in zadržati 40 dolarjev dan (skoraj povprečna mesečna plača).

Vlada dovoljuje, da zasebni

Med kulturno revolucijo so dr. Chen Peizhen reči čvarji skupaj z njeno družino obsojili kot škodljive reakcionarne in te tradicionalne zeliščarje vrgli iz njihove šanghajske palače z 52 sobami ter jim prepovedali zdravliti. Leta 1980 jim je mesto hise vrnilo, dr. Chen Peizhen je spet smela odpreti zasebno kliniko. Vsak dan pregleda 40 bolnikov, zdravi koreninami in zelišči, zlasti menstrualne motnje in neplodnost. Uspešna je tako medicinski kot po denarni plati. V 60 odstotkih pozdravi neplodnost na mesec, kar po 400 dolarjev na mesec, pa je desetkratni plača povprečnega zaposlenega v mestu.

zdravniki najemajo mlade brezposelne ljudi in upokojene zdravstvene delavce in nekaj zdravnikov je že odprlo zasebne bolnišnice. Le zasebni zdravniki pridejo k bolniku na dom, državne bolnišnice te službe sploh nimajo.

Peking upa, da bodo zvišali tudi strokovno raven zdravstvenih delavcev. Država ima več kot milijon zdravnikov, a le 900.000 od njih je opravilo visoko ali višjo medicinsko šolo. Bosonoge zdravnike bodo zamenjali s »podeželskimi« študenti, ki se študirajo na medicinski fakulteti. V provinci Gansu delajo tudi podeželski zdravniki že v več kot polovici bolnišnic in klinik.

Seveda se kitajsko zdravstvo še ne more meriti z zahodnimi merili, vendar se je vseeno vidno popravilo. Nova politična usmeritev se pozna tudi na tem področju. Prav zdaj se pogajajo o gradnji zasebnih bolnišnic v poznem vložijo podatke o bolnišničnih simptomih in računalnik, v katerega je vprogramirano znanje treh najslavnejših zeliščarskih izvedencev. Računalnik potem predpiše napoje izmed 500 sestavin, med katerimi sta tudi zdrobljena stonoga in srnjakovo drobovje.

Tu naj bi skrbeli za zdravje starejših kitajskih funkcionarjev, prebivalcev Hong Konga, tujih delavcev na naftnih vrtnah in zaposlenih v jedrskih centralah.

Z zahoda je tu in tam prodrla tudi visoka tehnologija, sicer v zelo skromnem obsegu in neenakomerno razporejena, a vendar. Zdravniki v bolnišnici tradicio-

Vasem, kjer živi 80 odstotkov ljudi, Kitajska ni mogla nuditi visoko izobraženih zdravnikov. Rešitev so našli na rizevih poljih kitajskega jaja pred 25 leti. Med kmeti z nekaj izobrazbo so izbrali najboljše in jih na kratkih tečajih priučili zdravljenja navadnih bolezni in osnovne higijene. Pol dneva so zdravili, drugo polovico kmetoval. In ker kmetje na rizevih poljih delajo bosi, se jih je prišlo ime bosonogi zdravniki. Po leta 1978 je oblast bosonogim zdravnikom omogočila srednješolsko izobrazbo in z njo naziv »kmečki« zdravnik, drugi, ki so ravni niso dosegli, pa imajo naziv »zdravstveni pomočniki«.

nalne kitajske medicine v Nanjingu vložijo podatke o bolnišničnih simptomih in računalnik, v katerega je vprogramirano znanje treh najslavnejših zeliščarskih izvedencev. Računalnik potem predpiše napoje izmed 500 sestavin, med katerimi sta tudi zdrobljena stonoga in srnjakovo drobovje.

Skenili so, da bodo upoštevali predvidene tehnološke rešitve, pa naj ploščice še tako odpadajo. DRAGO HRIBAR

NEWSWEEK

KOZERJIA Inventura

V delovni organizaciji Črni hram že nekaj let zapovrstjo kvari Silvestrovo vžduše inventura, ker se jim namreč nikoli ne posreči popisati vsega drobnega in drugega inventarja. Pa ne zato, ker bi ga bilo preveč, ampak ker med letom tako ali drugače izginejo ali odpadejo ploščice in tako ostane predmet lepo brez številke, kot človek brez imena, in ga torej ni mogoče popisati. »Kje so ploščice? Zakaj so odpadle? Jih je kdo namerno odstranil? Kaj storiti, da ne bi odpadle?« To postanejo življenjska vprašanja vsakolnetnega inventurnega obdobja, ki ga hoče noč zavlečejo globoko v novo leto.

To pa je seveda slabo in ovira delovni proces. Zato se v inventurnih vprašanju njuj spopada tudi delavski svet. Prav letos je poleg inventurne komisije imenoval še posebno delovno skupino, ki naj bi pripravila metodologijo pritrjevanja ploščic na predmete. Ta se je pred dnevi sestala.

»Če hočemo problem res eksaktno urediti,« je menil nekdo, »tedaj je nujen znanstveni pristop in bi vsakakor morali pripraviti tudi tehnološke rešitve. Torej gre za vprašanje, kako stoodstotno zanesljivo, brez najmanjšega tveganja, da bi odpadle ali bi jih kdo odstranil, pritriliti ploščice na predmete.«

Menili so, da se morajo za pritrjevanje ploščic ustrezno organizirati. Te naj bi pritrili na zadnjo stran, obrnjeno k stenam, tako da bi med popisom samo naglasi vsak predmet in ugotovili oznako. Če predmet niso ob steni, pa bi ploščice pritrili na spodnje dele. Struktura, pritrjene bi bile tako, da jih nihče ne bi videl, torej ne bi vedel, da sploh so, in nikomur ne bi bile na poti, inventurna komisija pa naj bi imela načrt, iz katerega bi natančno videla, kje so pravzaprav pritrjene.

»Neverjetno, kako preprosto!« je vzklilni član delavskega sveta. »Zdaj je res videti preprosto,« je menil drugi član, »ampak kako je bilo pa prej?«

»Prej je bilo pa res naravnost grozno,« je rekel predsednik. »In prav zato ne verjamem, da bo tehnologija pritrjevanja tako zanesljiva. Narediti bomo vsakega toliko ploščic, da jih bomo imeli za rezervo, ker smo popolnoma prepričani, da bodo odpadle.«

»Eto, pa spet ne zaupamo znanosti, se prav stikovnim tehnoloških rešitvam,« je pripomnil razpravljalec. »To se nam bo vsakega maščevalo.«

Skenili so, da bodo upoštevali predvidene tehnološke rešitve, pa naj ploščice še tako odpadajo. DRAGO HRIBAR

14. marec

1804 Rodil se je Johann Strauss starejši, ustanovitelj »dinastije« Straussov. V kratkem času se mu je posrečilo povzpeti do dvornega plesnega ravnatelja, saj je začel v mali plesni kapeli kot tovarš Josepha Lannerja, nato je ustanovil lastno kapelo, se osamosvojil in kmalu postal slaven. Njegovi valčki so očarali bidemarski Dunaj in od kongresa dalje je vse pisalo valčke, triletni takt pa je postal tonki simbol domačnosti. Toda slava je prinesla tudi neveselosti in veliko truda. Naporna potovanja, v Pariz, London in na Skotsko, prečute noči in premla časa za komponiranje. Zato se je oče Strauss odločil, da bodo njegovi sinovi »nekač boljsega« in pravijo, da se je moral sin Jo-

hann Strauss učiti igranja na klavir skrivaj, ko pa je ustanovil lastno kapelo, je oče baje pobesnel. Revolucija 1848 je očeta in sina še bolj razdvojila. Oče je napisal cesarju zvesto Radetzkyjevo korarčnico, sin pa korarčnice za uporne mešane. Strauss starejši je imenoval »očeta valčka«, saj je šele pri njem valček z introdukcijo in kodo dobil svojo klasično obliko, njegova popularnost pa je iz leta v leto rastla. Njegovi valčki so enostavni, melodije so vzete iz dunajskih pouličnih napetov, prežeti pa so z izrednim smislom za ritem. Strauss starejši je bil temperamenten in zelo natančen dirigent, ki je navduševal ne samo dunajsko publiko, ampak tudi znane kompoziste svojega časa. Wagner ga je imenoval »edem dunajskega glasbenega sveta« in »čarobni vodja orkestra«.



Dogodki na današnji dan

1854 Rodil se je nemški bakteriolog, utemeljitelj moderne kemoterapije Paul Ehrlich.

1879 Rodil se je znameniti ameriški fizik nemškega rodu Albert Einstein, ki je s svojo relativnostno teorijo revolucioniral celotno teoretiško fiziko. Leta 1905 je objavil specialno, leta 1916 pa splošno teorijo relativnosti.

1914 S carigradsko mirovno pogodbo se je končala prva balkanska vojna, v kateri so

Srbija, Črna gora, Bolgarija in Grčija premagale Turčijo.

KAM, KAKO IN KDAJ PO DOMOVINI IN PO SVETU



ATLAS
Titova 25, tel. (061) 320-852
Mestni trg 8, tel. (061) 222-711 in 222-741

PROGRAM IN CENE ZA LETO 1985 V INOZEMSTVU

1. Palma de Mallorca, 1 teden, letalo, od 33.900 din dalje
2. Costa Brava, 1 teden, letalo, od 31.900 din dalje
3. Tenerife, 1 teden, letalo, od 54.500 din dalje
4. Rodos, 1 teden, letalo, od 35.500 din dalje
5. Kos, 1 teden, letalo, od 42.600 din dalje
6. Krf, 1 teden, letalo, od 26.300 din dalje
7. Kreta, 1 teden, letalo, od 37.700 din dalje
8. Halkidika, 1 teden, letalo, od 35.300 din dalje
9. Ciper, letalo, 1 teden, od 51.200 din dalje
10. Tunis, letalo, 1 teden, od 38.900 din dalje
11. Malta, letalo, 1 teden, od 42.900 din dalje
12. Norveška-Danska, 1 teden, letalo, od 145.000 din dalje
13. Švedska-Finska-Danska, 1 teden, letalo, od 142.000 din dalje

ATLAS bo zaradi izrednega zanimanja ponovil izlete v ISTANBUL in SOLUN. Programi bodo na voljo že prihodnji teden.



GENERALTURIST
POSLOVALNICA LJUBLJANA, Gosposvetska 7
IZLETI IN POTOVANJA ZA SKUPINE IZLETI ZA 1. MAJ
Ohrid, 5 dni, vlak, avtobus
Cena 15.720 din
Dojran in Solun, 4 dni, letalo, avtobus
Cena 25.300 din
Klastina Grčija, 9 dni, vlak, avtobus
Cena 43.850 din
Grčija-Atene, 6 dni, vlak, avtobus
Cena 26.100 din
Grčija, 5 dni, letalo, avtobus
Cena 32.820 din
Liechtenstein, 3 dni, avtobus
Cena 18.500 din
Aranzmaji na morju in toplicah za 1. maj
Portorož, Umag, Poreč, Čateške toplice, Bovec

STROKOVNA POTOVANJA
ISH - Frankfurt, 4 dni
Cena 48.500 din, odhod 19. 3.
TEDENI MODE - München, 5 dni
Cena 54.000 din, odhod 24. 3.
Converflex, Ipack - Milano, 4 dni
Cena 41.400 din, odhod 22. 3.
Interstoff - Frankfurt, 4 dni
Cena 50.500 din, odhod 15. 4.
Ifsseg - London, 4 dni
Cena 45.200 din, odhod 15. 4.
Hannoverski sejem, 5 dni
Cena 71.000 din, odhod 17. 4.
Informacije: GENERALTURIST LJUBLJANA, Gosposvetska 7, tel. 217-215, 217-303

INTEGRAL GOLFTURIST
7.4. 85 Z LETALOM NA TITOVE BRIONE - 6.000 din
1. maj - Vrsar, veselo praznovanje z bogatimi nagradami, 30. 4. do 5. 5. 85
Sarajevo Tjentište, 1. do 5. 5. 85
Rovinj - Katarina, 30. 4. do 5. 5. 85 - prevoz
Portorož, Poreč, Crikvenica, Selce, Pulj, Lipica, Rogla
Pohorje, Logarska dolina in slovenska zdravilišča
Brioni - 1 dan, odhod 7. 4. in 25. 5. 85
Poceni potovanja:
LVOV - LENINGRAD - MOSKVA, 11 dni
BUDIMPEŠTA - KIJEV - MOSKVA - LENINGRAD - HELSINKI - LVOV, 14 dni
DUNAJ - BRATISLAVA - PRAGA - DRESDEN - BERLIN - POTSDAM - VARŠAVA - KRAKOV, 12 dni
POLJSKA, 5 ali 8 dni
Strokovna potovanja:
MODEVOČE - München 26-28. 3.
IGEDO - Düsseldorf 22-25. 4.
INTERSTOFF - Frankfurt 15-18. 4.
DACH UND WAND - Köln 14-17. 5.
POHIŠTVO - London 9-13. 5.
POHIŠTVO - Kopenhagen
PLANICA - Omejeno število mest - pohiti!
TURIZEM IN RENT A CAR LJUBLJANA, Trdinova 3
Tel. 314-544, 315-353, 310-933

ZDRAVJE JE IMETJE
zdravilišče dobma
aktiven oddih
posebni popusti, informacije po tel. 063 778-000

TURISTIČNI BRIKOLAŽ
ZAČELO SE JE V AVSTRO-OGRSKI

točneje v primorju. V drugi polovici 19. stoletja sta na razvoj turizma na ozemlju današnje Jugoslavije vplivala dva dejavnika: gradnja železniških prog Dunaj-Trst, Zagreb-Reka, Ljubljana-Reka ter Divača-Pulj in medicinska raziskovanja, ki so vodila k populaciji zdravilnega morskega zraka in kopanja v morski vodi. V sedemdesetih letih prejšnjega stoletja so avstrijski in domači zdravniki na veliko pisali o naših obmorskih mestih in jih priporočali bodisi kot zdravilišča ali letovišča. V člankih in brošurah so omenjali Opatijo, Lovran, Crikvenico, Selce, Novi Vinodolski, Kraljevico, Rab, Lošinj, Krk, Punat, Omišalj, Malinsko in še nekatera manjša mesta. Znak naraščajočega interesa za novo gospodarsko dejavnost je pomenila gradnja hotela Kvarner v Opatiji, ki ga je imelo v rokah Društvo Južnih železnic, in hotela Therapia v Crikvenici.

Razcvet turizma ob jadranski obali se je opiral na lokalne faktorje. Prebivalci so hitro spoznali, da priliv tujih in domačih gostov predstavlja zanesljiv vir dohodka. Prve organizirane oblike turističnega delovanja so tvorile zadruge in delniške družbe za izgradnjo kopališč. Njihova dejavnost je vključevala skrb za namestitve in prehrano sezonskih gostov. Osnovnim organizacijam so se kmalu priključila še društva za ureditev in polepšanje mesta, društva za tujski promet, planinska društva in turistični klubi. Znani turistični delavci prof. V. Antič je o tem obdobju zapisal:

»Ta društva - društva za ureditev in polepšanje mesta, društva za tujski promet in podobno - so bila osnovana na iniciativo posameznikov in skupin. V njih so se zbirali ljudje, ki jim je bilo do celovitega razvoja mesta in ki so dojemali, da tujski promet pomeni neposredno materialno korist tako za posameznika kot mestno skupnost. Ustanavljanje takih društev je bilo v tistem času patriotsko dejanje, saj se je prek njih težilo k ohranitvi nacionalnega značaja mesta.«

Entuziazem privatne iniciative in skoz njo skupinske je bral zrele plodove, - tako beleži statistika: na Lošinj na primer je bilo leta 1893 415 turistov, leta 1912 pa že 7.320.

Pravila
društva za uredjenje i' polepšanje
Crikvenice i' okolice
u
HRVATSKOJ.

SENJ, 1899.
TISKARA T. DEVČIĆ & COMP.



PETROL

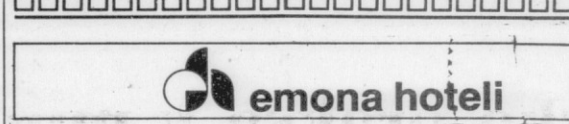
TEDEN DOMAČEGA KUŃCA
OD 13. DO 17. JANUARJA
zajčja obara
ocvrt zajec
pečen zajec
zajec v smetanovi omaki
nadevan zajec
zajčji paprikaš

Že TRADICIONALNI PETROLOVI TEDNI KULINARI SE IZTEKAJO, saj sta do konca ostala le še dva. Izbira jedi v tednu domačega kuŃca je bogata, imeli boste prilžnost, da izberete eno od kuŃjih specialitet. KuŃje specialitete bodo nudili v vseh obratih Petrol DO Gostinstvo, in sicer: v motelih Catež, Lom, Podlehnik, restavraciji Tepanje, izbirali pa boste lahko med zajco obaro, ocvrtim zajcem, pečenim zajcem, zajcem v smetanovi omaki, nadevanim zajcem in zajčji paprikašem. Za obisk se priporočajo delavci Petrol DO Gostinstvo, ki jamčijo za kakovost jedi in postrežbo. Rezervirate lahko mizo tudi po telefonu, v času domačega kuŃca, ki bo od 13. do 17. marca 1985.



Yugotours
Ljubljana, Titova 36/IX, tel. 321-794, 321-795

Potovanja v tujino
LONDON, 8 dni, odhod 18. 3. in 25. 3. iz Zagreba
LONDON, 6 dni, odhod 28. 3. iz Zagreba
PARIZ, 8 dni, odhod 18. 3. in 25. 3. iz Zagreba
MADRID-ANDALUZIJA, 8 dni, odhod 29. 3. iz Ljubljane
MOSKVA-Leningrad-Kijev, 8 dni, odhodi ob četrtkih v aprilu iz Ljubljane ali Maribora
MOSKVA-Leningrad, 8 dni, odhodi ob petkih v aprilu iz Ljubljane ali Maribora
Informacije in prijave pri vaši potovalni agenciji ali na gornji nastov.



emona hoteli

KVARNER EXPRESS - POKROVITELJ JUGOSLOVANSKEGA SMUČARSKEGA SKLADA

PLANICA
8. SVETOVNO PRVENSTVO V SMUČARSKIH POLETH, 15.-17. 3. 1985
VSTOPNINE IN PREVOZI
SMUČANJE V FRANCII - VAL THORON, 12. 4. 1985
BOLOGNA - COSMOPROF, 19.-21. 4. 1985
NEW YORK - FARMACONGRESS, 28. 3.-2. 4. 1985
OPATIJA - 2. MEDN. ODPRTI ŠAHOVSKI TURNIR
BRIONI - OGLEDI IN LETOVANJA V HOTELIH ZA SKUPINE IN POSAMEZNIKE
1. MAJ
PRAZNOVANJE V PARIZU, HOLANDIJI - DEZELI CVETJA, LONDONU, NA KRKU V NJIVICAH, NA BRIONI, OB OBALI, V ZDRAVILIŠH IN DRUGIH ZANIMIVIH KRAJIH
SPREJEMAMO PREDNAROČILA ZA LETOVANJA V POLETJU

Letalske, ladijske in ostale vozovnice, avtobusni prevozi, izleti in potovanja za skupine, posameznike in dijake

RENT-A-CAR
Novo in Kvarner expressu
Turistična poslovalnica v Kranjski gori, hotel Garni, Borovska 93 a, tel. (064) 88-381

KVARNER EXPRESS
KLJUČ VAŠEGA ZADOVOLJSTVA

GENERALTURISTOV 1. MAJ
Pri GENERALTURISTU so se ob pripravljanju prvomajskih aranžmajev spomnili na OHRID. Zbor udeležencev bo 30. 4. 85 ob 13. uri na ljubljanski železniški postaji. Z vlakom se bomo odpravili do Skopja, od tu naprej pa z avtobusom do Ohrida. Že spetoma si bomo ogledali izkopanino starega rimskega mesta Stobi in Krušev z ilindenskim spomenikom. Pred prihodom na cilj bo moč videti še ostanke antičnega Herakleja. Tretji dan bo rezerviran za ogled Ohrida, naslednji pa za obisk samostana sv. Nauma. 4. 5., zadnji dan počitnice, si bomo pred vožnjo domov ogledali še samostan sv. J. Bigorskega, kosili v bivšem turškem hamanu v Tetovu in se ustavili v Skopju.

Cena šestinednevnega potovanja je 15.720 din za osebo. Druga možnost, kako in kje preživeti prvomajske praznike v GENERALTURISTOVEM aranžmaju, je obisk Grčije. Za osemnedavno potovanje z ogledom turističnih znamenitosti vseh ključnih grških mest bomo odšteli 51.880 din za osebo. Že tradicionalen pa je GENERALTURISTOV tridenveni izlet v LIECHTENSTEIN.

Odhod bo 1. 5. 85, cena potovanja je 18.500 din za osebo. Poleg naštetih možnosti je na voljo še praznično bivanje v Portorožu, Poreču, Corvarju, Umagu, Njivicah na Krku, Toplicah Catež, Lipici in Bovecu.

PA ŠE GENERALTURISTOVI POMLADNI IZLETI
2. 4., 30. 4., 21. 5., 4. 6. 1985 lahko odpotujemo na šest-dnevni izlet v GRČIJO v GENERALTURISTOVEM aranžmaju. Ogledali si bomo Atene, Sunion, Lariso in Meteoro. Za potovanje (z vlakom in avtobusom) bomo odšteli 26.100 din.

GENERALTURIST vabi za konec tedna v DOJAN in SOLUN. Cena štirinednevnega izleta je 25.300 din za osebo, odpotujemo pa lahko 26. 4., 17. 5., 24. 5., 31. 5. ali 7. 6. 1985.

TUDI INEX JE PRIPRAVIL DVA ZANIMIVA PRAZNIČNA ARANŽMAJA.

Gre za pestro petinedno potovanje v Švico z odhodom 27. 4. 85 in dvodnevni obisk RAVENNE in SAN MARINA. Slednji izlet bodo na željo zaključene skupine ponovili kadarkoli v maju in juniju.

TERMETOPOLSKA - ZA NOVO KAKOVOST ŽIVLJENJA
V naravnem zdravilišču Topolška, v hotelu Mladika, od 23. do 30. marca SEMINAR ZA OSVOBODITEV ZASVOJENOSTI KAJENJA PO PRINCIPIH IN METODAH JOGE S SO-DELOVANJEM ZDRAVNIKOV SPECIALISTOV. Cena tedenskega aranžmaja je 8.900 din za osebo, vanjo je vključen sedem polnih penzionov z namestitvijo v dvoposteljni sobi, neomejeno kopanje v športnem termalnem bazenu in turistična taksa. Informacije in rezervacije: Naravno zdravilišče Topolška, 63326 Topolška, tel. (063) 891-113, 891-114 in 891-120.



KOMPAS
JUGOSLAVIJA

Kompas - ekskluzivni turistični servis Planica 50, generalni zastopnik za prodajo vstopnic za 8. svetovno prvenstvo v smučarskih poletih Planica - 8. svetovno prvenstvo v smučarskih poletih, odhodi z avtobusom ali z vlakom 15. 3., 16. 3., 17. 3. Prodaja kart za posameznike. Bosna in samostani Srbije, 8 dni, 26. 4. Od Bašcarsije do Straduna, 3 dni, vsak petek v marcu in aprilu. Pomlad na Brionih, 7 dni, 24. 3. in vsako nedeljo do konca aprila. Brioni, 5 dni, 30. 4. Počitnice na Cipru, v marcu in aprilu odhod vsak četrtek.

Rim - 28. 4. 4 dni: 1. 5. 5 dni - avtobus-letalo
Rim - 5 dni, 1. 5. avtobus v obe smeri
Grčija - 6 dni, 25. 4., 30. 4., vlak - avtobus - letalo
Rimini-San Marino-Benetke, 2 in 3 dni, 1. 5.
Egipt-Kairo-Luxor-Asuan, 9 dni, 28. 4.
Pariz - 4 in 8 dni, 26. 4.
Cvetotča Holandija, 25. 4., 12 dni
Carigrad-Sofija, letalo - avtobus, 1. 5., 6 dni
Budimpešta-Dunaj-Bratislava, 5 dni, 27. 4.
Budimpešta, 3 dni, 12. 4.
Praga, 3 dni, 28. 4.
Dunaj - 2 dni, 1. 5.
Moskva-Leningrad-Kijev, 8 dni, 1. 5.
Tunis in njegove oaze, 8 dni, 26. 4.
Weekend v Carigradu, 29. 3.
Carigrad, 6 dni, 29. 4.
Weekend v Madridu, 4 dni, 26. 4.
Španija-Portugalska, 11 dni, 26. 4.
Križarjenje po Volgi, 15 dni, 7. 8.

SMUČANJE
Spomladanska smuka: še prosta mesta na slovenskih smučišh, posebni popusti za šolske in druge skupine. Prvomajska smuka v Franciji in Italiji - Val Thorens, Marmolada.

STROKOVNA POTOVANJA
Celovec - GAST, 1 dan, od 16.-21. 3.
Pariz FAST-FOOD-EQUIP-MAG, 21. 3., 3 dni
München - Mode Woche, 3 dni, 26. 3.
Hannover - industrijski sejem, 17. 4., 3 dni
Barcelona, medn. teden avtobusnega turizma, 7 dni, 15. 4.
Kolnhaven, 4 dni, 8. 5., 9. 5.
Frankfurt - Interstoff, 4 dni, 15. 4.
Na voljo vam je program Kompasova velika potovanja.

Kompasov program prvomajskih »Mini počitnic in izletov« bo izšel te dni. Izbirate lahko med prazničnimi aranžmaji v naših obmorskih turističnih centrih ter med zanimivimi in pestrimi izleti. Zahtevajte podroben program v Kompasovih poslovalnicah. Na voljo so vam programi poletnih jezikovnih tečajev v tujini.

Obveščamo vas, da prodajamo v poslovalnici na Titovi c. 12 tudi domače in mednarodne letalske vozovnice. Informacije in prednaročila po tel. 331-444.

KOMPAS SE VEDNO POTRUDI, VČASIH PA ŠE PRAV POSEBNO

Tokrat je naša posebna pozornost namenjena petnajstrednemu potovanju s KRIZARJENJEM PO VOLGI. Udeleženci se bodo zbrali 7. 8. 85 na zagrebškem letališču. Večernemu pristanku v Moskvi bo sledila namestitev v hotelu in večerja. Po zajtrku drugega dne se bodo KOMPASOVI gostje odpravili z letalom v Kuzan in se vkrcali na ladjo. In še načrt potovanja: Uljanovsk, Žiguli, »Dekliški otok«, kanal Volga-Don, Volgograd, otok Kazači, Rostov na Donu. Pred odhodom domov bo dovolj časa še za ogled Moskve. Cena potovanja je, odvisno od kabine, od 100.000 do 139.000 din za osebo.

V ličnem prospektu KOMPASOVA POTOVANJA 1985 smo našli tri zanimiva potovanja. Izlet z naslovom PO VZHODNI EVROPI se bo začel 20. 4. 85 in bo trajal dvanajst dni. Pot bo vodila skoz Slovaško, Poljsko, Vzhodno Nemčijo in nazadnje v Prago.

27. 4. in 4. 10. 85 sta datuma odhoda na petinedno potovanje z ogledom DUNAJA, BRATISLAVE in BUDIMPEŠTE, PRAGO in DUNAJ pa bomo lahko obiskali v okviru štirinednevnega potovanja z odhodom 28. 4. in 27. 9. 1985.



TURISTIČNA AGENCIJA TIG

IZLETI
Prvomajski izleti:
● MOSTAR-SARAJEVO, 30. 4.-3. 5.
● KRIZARJENJE, 27. 4.-2. 5.
● RIM, 26. 4.-30. 4.
● GRČIJA, 28. 4.-4. 5.
● CARIGRAD, 1. 5.-5. 5.

s posebnimi vlaki:
● KUMROVEC, 27. 4.
● SEMIČ - obisk razstave vin, 27. 4.
● BENETKE - 23. 3., 13. 4., 27. 4.
● ČRNA GORA - z vlakom zaradi udobja 15. 5.-19. 5.

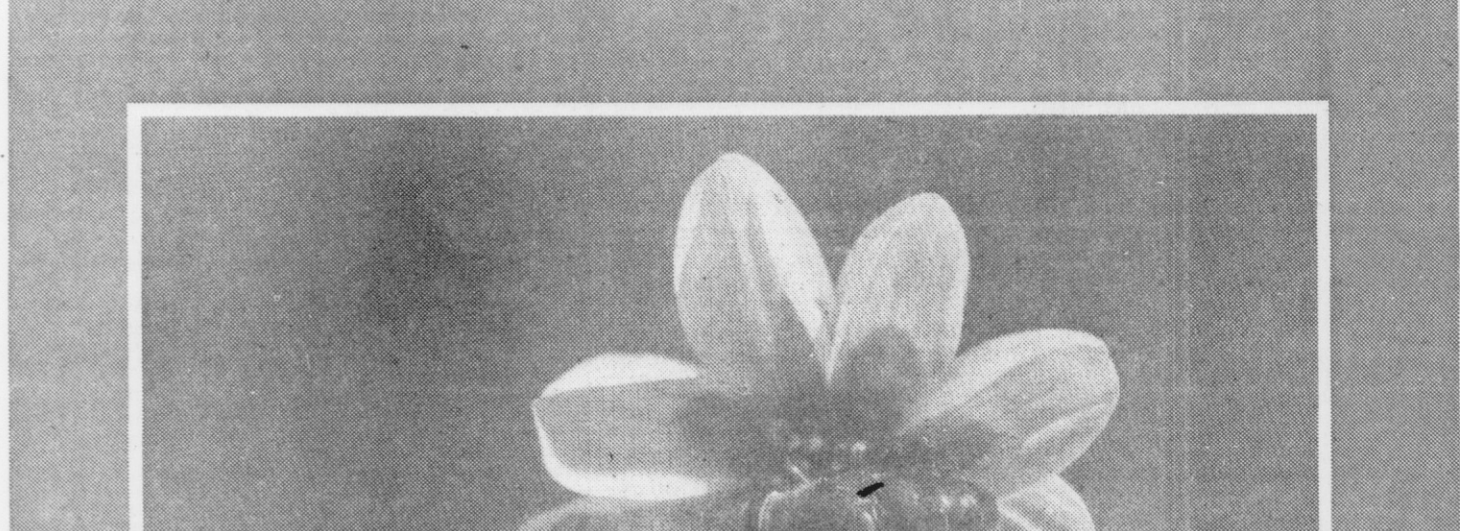
Za skupine organiziramo naročene izlete po Jugoslaviji.

PRVOMAJSKE POČITNICE
Praznične počitnice za prvomajske praznike in Strunjanu, Portorožu, Umagu, Cervarju pri Poreču, Poreču, Pulju, Medulinu pri Pulju, Kranjski gori, Bohinju in na Rogli.

ZDRAVILIŠČE ATOMSKÉ TOPLICE
Izbirajte med turističnim, zdravstvenim in rekreacijskim paketom.

MEDNARODNE IN DOMAČE ŽELEZNIŠKE VOZOVNICE
REZERVACIJE SPALNIKOV, VOZOVNICE ZA ZELENJI VLAK.

PRJAVE IN INFORMACIJE:
v turističnih poslovalnicah TIG:
Ljubljana (311-851), Maribor (28-722), Celje (23-448), Koper (21-358 in 23-494), Postojna (21-244), Portorož (75-670), Rogaska Slatina (811-488), Murska Sobota (21-189), Nova Gorica (26-012), Pulj (23-629), Bohinjska Bistrica (76-145).



Pri KOMPASU je na voljo lep barvni prospekt z naslovom OB OZEMLJU POČITNICE OD 30. 4. do 5. 5. '85. Razdeljen je na dva dela, prvi niza možnosti počitništvovanja z lastnim prevozom, drugi z organiziranim prevozom. Tisti, ki se najbolj zanešajo na lastno prevozno sredstvo, bodo izbirali med: dopustom v Slovenskem primorju, v Kopru ali Portorožu; v Istri, bolj konkretno v Umagu, Poreču, Novigradu, Vrsarju, Pulju, Medulinu ali na Brionih; v Kvaternju, se pravi na Malem Lošinju, Krku ali Pagu; v srednji Dalmaciji, kjer lahko izbirajo med bivanjem v Zatonu, Petrcanih, Božavi, Primosten ali na Braču; na makarski rivieri (Brela, Podgora, Živogošće ali Tučepi); v južni Dalmaciji v Dubrovniku oziroma v Črnogorskem primorju. Kjer sta na izbiro kraja Risan in Budva. S tem, ko smo našli obmorske aranžmaje, možnosti seveda še zdaleč niso izčrpane. Lahko se odpravite tudi na Bled, v Bohinj, Kranjsko goro, Lipico ali na Ljubelj, ljubitelji kmečkega turizma pa se bodo verjetno odločili za počitnice v Zgornji Savinjski dolini. Pri KOMPASU so mislili tudi na tiste, ki imajo težave z zdravjem in rezervirali mesta v Dolenjskih in Šmarjskih Toplicah, Rogški Slatini, Termah Catež in Topolšici.

Veri naštetih aranžmajev vključujejo pet polnih penzionov oziroma polpenzionov, turistično takso, kopanje v pokritem bazenu in organizacijo. Kot primer naj navedemo ceno počitništvovanja v dvoposteljni sobi v hotelu Aurora na Malem Lošinju; za osebo bo potrebno odšteti 9.190 din. Otroci imajo (v vseh aranžmajih) 30% popusta.

Tudi možnosti prazničnega počitniškega bivanja z organiziranim prevozom so kar se da raznolike: izlet z nazivom OD BAŠCARSJE DO STRADUNA je tridenven. Pot vas bo vodila od Bašcarsije, po Črni gori do Dubrovnika in na Stradun. Nazaj v Ljubljano bo goste pripeljal letalo. Osemnedavno potovanje »ZA OSEM DNI POZABITE SKRBI« bo potekalo do Dubrovnika, Boke Kotorske in Budve. Povratek bo z letalom iz Titograda. Pod geslom DANES TU, JUTRI TAM bodo Kompasovi gostje potovali do Dubrovnika, od tam naprej pa v Risan, Budvo, na Sv. Stefan, v Škadar in Titograd. Izlet bo trajal pet dni. V petih dneh potovanja z naslovom SAMOSTANI SO SPOMLADI SE LEPSI si bomo na poti do Skopja. Pristine in Ohrida ogledali samostanske bisere: Dževane, samostan sv. Jovane Bigorskega, sv. Nauma...

Izlet OB JEZERIH EGEJSKEGA MORJA se bo začel 28. 4. 85 in bo trajal pet dni. Z letalom se bomo perljali do Skopja, nato pa se bomo podali po dolini Vardarja do grškega Soluna in se po Egejski Makedoniji vrnili do Bitole. Sledil bo ogled Ohrida in Hruševa. Domov se bomo vrnili z letalom iz Skopja. HOTEL LIBERTAS IMA PET ZVEZDIC, če pa jih zaslužiti, bomo upotobili med šestdnevnim bivanjem v Dubrovniku, ki ga bodo popestrili izleti v Budvo, Selo in na Mijet. Potovanje S HIDROGLISERJEM K SOSEDOM bo dvodnevno, najprej bomo z avtobusom odpotovali do Pulja, od tu pa v Rimini in naprej v San Marino.

PODROBNEJŠI PROGRAMI SO NA VOLJO V VSEH KOMPASOVIH POSLOVALNICAH IN PRI POOBLASTENIH TURISTIČNIH AGENCIJAH!

prvomajske počitnice
od 30.4. do 5.5.'85



KOMPAS
JUGOSLAVIJA



lesnina

Lesnina, proizvodno in trgovsko podjetje z lesom, lesnimi izdelki, pohištvo in gradbenim materialom, n. sol. o., Ljubljana, Parmova 53

Komisije za delovna razmerja objavljajo prosta dela oz. naloge

za TOZD Notranja trgovina – prodajna mreža, Ljubljana, n. sub. o., Ljubljana, Parmova 53

za PE Blagovna hiša v Ljubljani

1. mizarja servisa II

za delo na področju montaže pohištva v PE, pri kupcih ter opravljanju servisnih storitev

Pogoji:
srednja poklicna izobrazba mizarske smeri, 1 leto delovnih izkušenj v stroki

Zaželeno je, da imajo kandidati vozniški izpit B kategorije

za TOZD Notranja trgovina na debelo, Ljubljana, n. sub. o., Ljubljana, Parmova 53

2. komercialista na terenu

za prodajo stanovanjske opreme na področju Štajerske z delom Gorenjske in delom Dolenjske

3. skladiščnika

za sektor stanovanjske opreme – skladišče v Medvodah

Pogoji:
pod 2.: srednja strokovna izobrazba ekonomske ali tehnične smeri ali srednja poklicna izobrazba trgovske smeri, 2 leti delovnih izkušenj v stroki, vozniški izpit B kategorije

pod 3.: srednja strokovna izobrazba delovodske (trgovske) smeri ali srednja poklicna izobrazba trgovske smeri, izpit za voznika viličarja, 3 leta delovnih izkušenj v stroki

za TOZD Trgovina na debelo – Mavrica, Ljubljana, n. sub. o., Ljubljana, Strelška 12/a

za skladišče v Ljubljani, Kurilniška 10

4. skladiščnika

5. 2 skladiščnih delavcev

Pogoji:
pod 4.: srednja poklicna izobrazba trgovske smeri ali z delom pridobljena delovna zmožnost, 2 leti ustreznih delovnih izkušenj za kandidate s srednjo poklicno izobrazbo, izpit iz varstva pri delu in požarne varnosti

pod 5.: končana osemletka, 3 mesece ustreznih delovnih izkušenj, opravljen preizkus iz varstva pri delu

za TOZD Zunanja trgovina, Ljubljana, n. sub. o., Ljubljana, Titova 51

6. samostojnega finančnega knjigovodja

za delo v saldakontih

7. prodajalca

za tehnično trgovino v Ljubljani, Jakšičeva 2 (za določen čas – nadomeščanje delavke med porodniškim dopustom)

Pogoji:
pod 6.: srednja strokovna izobrazba ekonomske smeri, 3 leta delovnih izkušenj v stroki

pod 7.: srednja strokovna izobrazba lesne ali strojne smeri ali srednja poklicna izobrazba trgovske smeri (prodajalec tehnične stroke), 1 leto delovnih izkušenj v stroki

za TOZD Veletrgovina Opremetehna, Ljubljana, n. sub. o., Ljubljana, Titova 36

8. samostojnega komercialista I

za področje prodaje vijakov

9. samostojnega komercialista I

za področje prodaje okovja

10. vodja kooperacij

11. skladiščnega delavca

za skladišče v Ljubljani, Šmartinska c. 152

Pogoji:
pod 8. in 9.: srednja strokovna izobrazba ekonomske ali tehniške smeri, 5 let delovnih izkušenj pri podobnih delih in nalogah

pod 10.: višja ali srednja strokovna izobrazba ekonomske ali tehniške smeri, 3 leta delovnih izkušenj pri podobnih delih in nalogah za kandidate z višjo strokovno izobrazbo in 5 let delovnih izkušenj pri podobnih delih in nalogah za kandidate s srednjo strokovno izobrazbo

pod 11.: končana osemletka

Za objavljena dela oz. naloge sklepamo delovno razmerje za nedoločen čas s polnim delovnim časom in zahtevamo pod 1., 3., 4., 6. in 7. dvomesečno, pod 2. trimesečno in pod 5. enomesečno poskusno delo.

Kandidate vabimo, da pošljejo svoje ponudbe z dokazili o izpolnjevanju objavljenih pogojev za dela oz. naloge od 1. do 7. v 8 dneh, za dela oz. naloge od 8. do 11. pa v 15 dneh po objavi na naslov: Lesnina Ljubljana, Kadrovske splošni sektor, Ljubljana, Parmova 53.

Kandidate bomo o izbiri obvestili v 30 dneh po končanem zbiranju prijav.



ZAVOD ŠRC GOLOVEC CELJE

dvorana Golovec
od 2. do 5. aprila 1985

III. SEJEM KOOPERACIJE IN IŠČEMO NADOMESTILO ZA UVOZ

Združimo domače znanje – utrdimo sodelovanje

INA – trgovina

v organizaciji in preko Društva arhitektov Zagreba razpisuje

mesni javni in anonimni

natečaj za idejno arhitektonsko oblikovalsko rešitev sistema multifunkcionalnih bencinskih črpalk

Dela je treba oddati do 10. 6. 1985. Predloge in vse informacije lahko dobite v Društvu arhitektov Zagreb, Trg Republike 3, tel. 274-618.



nama

Ljubljana, Škofja Loka, Cerkno, Kočevje, Ravne, Žalec, Levec, Titovo Velenje, Slovenj Gradec

DAN PROIZVAJALCEV

	stara cena	nova cena	popust
MITROS SREMSKA MITROVICA			
domača salama	999,79	818,30	18%
izletniška salama	820,69	657,93	20%
KOŠAKI MARIBOR			
sendvič klobasa	495,62	446,76	10%
planinska klobasa	507,83	457,76	10%
francoska klobasa	379,58	342,32	10%
BELJE – KOMERC DARDA			
vrat brez kosti	903,24	813,19	10%
rolane svinjske glave	596,70	361,25	40%
ETA KAMNIK			
paradižnikov konc. 210 ml	165,00	115,00	30%
silov komp. 720 ml	96,00	75,00	22%
višnjev komp. 720 ml	141,00	85,00	40%
česnjev komp. 720 ml	151,00	85,00	44%
VITAMINKA BANJA LUKA			
mešani sirup 1/1	230,00	184,00	20%
višnjev sirup 1/1	225,00	180,00	20%
jabolčni sirup 1/1	200,00	160,00	20%
višnjev sok 1/1	110,00	88,00	20%
borovničev sok – cocktail 1/1	119,80	96,00	20%
marelični sok 1/1	185,00	84,00	20%
hruškov sok 1/1	116,00	93,00	20%
mešana marmelada 1/1	132,00	105,00	20%
marmelada iz drenulj 1/1	158,50	128,80	20%
silov džem 1/1	152,50	122,00	20%
ŠABČANKA ŠABAC			
grah, 720 gr	144,10	115,00	20%
EMO CELJE			
globoka kozica 16	506,96	405,57	20%
globoka kozica 18	604,80	483,84	20%
globoka kozica 20	694,64	555,71	20%
STEKLARNA HRASTNIK			
kozarci	ugodno 31,58/57,49		5%
kozarci – garniture	ugodno 288,74/535,97		5%
FERRGMOTO MARIBOR			
likalne podloge za desko	750,78	600,00	20%
likalne podloge za mizo	823,31	658,65	20%
glitzi krpa	30,23	21,18	30%
ostre gobe fema	ugodno	56,10	
ZLATOROG MARIBOR			
leki za lase	295,00	236,00	20%
TOLO ŠENTJUR			
ženski sandali	1.098,06	767,15	30%
ženski natikači	498,08	841,58	30%
otroški sandali št. 27–34	990,00	690,00	30%
GALEB OMIŠ, TRIKO SRBAC			
žensko, moško in otroško			15–30%
perilo, 2. in 3. kv.			
TRIKO SRBAC, ZLATA NOVA GRADIŠKA			
ženske spalne srajce	ugodno		
PLANTEKS PLANDIŠTE			
ženske kombinize, 2. kv.	ugodno		30%
SVILANIT KAMNIK			
ruče, 2. kv.	ugodno		30%
ZEFIR SOMBOR			
otroški puloverji, 4–14 let	ugodno 385,00/615,00		
SENTEKS SENTA, ASTIBO ŠTIP, LISCA SEVNICA, LABOD NOVO MESTO			
ženske bluže	ugodno		
TRIKON KOČEVJE			
otroške hlače jeans	ugodno		40%
ženske jeans hlače in moške hlače jeans in žamet	ugodno		40%
TETEKŠ TETOVO			
ženski puloverji	ugodno 904,55/1.374,00		
INTERPLET BRČKO			
otroške maje, 2–12 let	ugodno 296,00/365,00		
moške maje	ugodno 687,00		
FROTIRKA DELČEVO			
brisače, 2. kv., din za kg	ugodno	2.046,49	
SUKNO ZAPUŽE			
odeje za kg	ugodno		
ČATEKS ČAKOVO			
kuhinjske krpe	ugodno		
POLZELA			
ženske nogavice, 2. kv.	ugodno	130,53	
BOSNA BOSANSKI BROT, KLJUČ SARAJEVO, 8. MAREC SUBOTICA			
ženske in moške nogavice, 2. kv.	ugodno		
EDINISTVO TETOVNO			
moške srajce, kratak rokav	ugodno	1.706,05	
ASTIBO ŠTIP			
fanelaste moške srajce	ugodno	1.683,15	

petek, 15. marec 1985

UGODEN NAKUP

Železniško gospodarstvo Ljubljana, SOZD, n. sol. o., Ljubljana

V zvezi z razpisom za vpis učencev v 1. letnik srednjega usmerjenega izobraževanja z dne 26. 2. 1985 posredujemo zaradi nejasnosti v razpisu naslednje pojasnilo:

Izobraževanje v železniško prometni usmeritvi po enoletnem programu izpopolnjevanja, ki omogoča specializacijo za strojevodje elektrovlečnih in dizelskih vlečnih vozil, se izvaja izključno iz dela in je namenjeno že zaposlenim delavcem v železniškem gospodarstvu Ljubljana. Program usposablja za V. stopnjo zahtevnosti. Diplomanti imajo možnost nadaljnjega študija le na Višji železniški šoli.

Učenci pa imajo možnost postati strojevodja tudi tako, da se vpišejo v program transport, ki bo dopolnjen z ustreznimi smerjo in ki ga izvajata Železniška srednja šola Ljubljana in Železniška srednja šola Maribor. Izobraževanje po tem programu bo trajalo 4 leta, in sicer za V. stopnjo zahtevnosti. Diplomanti bodo imeli možnost nadaljnjega študija na univerzi v Ljubljani in Mariboru.

V skupnem razpisu štipendij v Delu z dne 5. marca 1985, na strani 5, pod občno Sežana, se pri TOZD za veliko vlakov Divača tekst pravilno glasi:

- vzdrževalec vozil in strojev (ne pa, kot je objavljeno, strojevodja dizelskih vlečnih vozil)
- elektrika energetik (ne pa strojevodja električnih vlečnih vozil).

Podrobnejše informacije bodo razvidne iz razpisa štipendij železniškega gospodarstva, ki bo objavljen v Delu prihodnji teden.



železniško gospodarstvo Ljubljana

Upokojenko ali študentko

za čiščenje pisarniških prostorov

v popoldanskem času iščemo.

Ponudbe po telefonu (061) 331-734.



NOVO UIRIP

14-2075



Ford – nadomestni deli

Na zalogi imamo veliko izbrano novih in rabljenih nadomestnih delov po ugodnih cenah. Tel. 9943-4222-42 2 00. Prosimo, zahtevajte g. Wolfa.



Kaposi

Klagenfurt – Celovec, Pischeldorferstrasse 219

XI. POSVETOVANJE JUGOSLOVANSKIH EKONOMSKIH PROPAGANDISTOV HERCEGNOVI, 20.–23. III. 1985

NOVOSTI V TEORIJI IN PRAKSI TRŽNIH KOMUNIKACIJ

Pod teme:
– Teoretično metodološka vprašanja tržnih komunikacij
– Tržne komunikacije in izvoz blaga ter storitev
– Tržne komunikacije in promocija turizma
– Primeri iz prakse tržnih komunikacij

INFORMACIJE: UDRUŽENJE EKONOMSKIH PROPAGANDISTA CRNE GORE, tel. 51-724.
Hotel »Plaža«, Hercegnovi, tel. (082) 44-222 in (082) 44-606.

REGISTRSKES BLAGAJNE – MIKRO RAČUNALNIKI – TEHNIČNI RAČUNALNIKI VSI NADOMESTNI DELI, PRIBOR IN SERVIS

OBIŠČITE NAS NA
GAST '85 CELOVEC – KLAGENFURT

HALA 5, RAZSTAVNI PROSTOR 606 (16.–21. 3. 85)
PITSCH KURT, 9020 KLAGENFURT – CELOVEC, KIENZLSTRASSE 1, tel. 9943 4222 344533.

Umrla je naša dobra mama

DANICA ŽEROVNIK
rojena KUNSTELJ

Tiho smo jo pokopali na pokopališču v Dravljah dne 13. marca 1985

Žalujoci: mož, otroci in sestra z družinami

Ljubljana, Radovljica, Jesenice

Zapustila nas je mama, babica in prababica

MILA FINK
rojena DAMJANOVIČ

Od nje smo se poslovili 13. marca 1985 na ljubljanskih Žalah

Zahvaljujemo se za skrb in trud doc. dr. Lurovini in dr. Darovcu, ki sta ji lajšala zadnje dni

Bogdan, Vida, Monika, Aleksander, sorodstvo in vsi, ki so jo imeli radi

Sporočamo žalostno vest, da je umrl naš dragi

FRANC PEČNIK
pekovski mojster v pokou

Nepozabnega očeta bomo spremili na zadnjo pot v četrtek, 14. marca 1985, ob 16. uri izpred domače hiše na mozirsko pokopališče

Vsi njegovi

Mozirje, Laško, Celje, Rothrist

Sporočamo žalostno vest, da je umrl

JANEZ GABROVŠEK
upokojenec ZCP Cestnega podjetja Ljubljana

Pogreb pokojnika bo v četrtek, 14. marca 1985, ob 15.30 na pokopališču v Šentjakobu

Delavci ZCP Cestnega podjetja Ljubljana

Nenadoma nas je mnogo prezgodaj v 65. letu starosti zapustila naša dobra žena, mama, stara mama, teta

MINKA BERLEC
rojena FRIC

Od nje se bomo poslovili v petek, 15. marca 1985, ob 16. uri na Žalah v Kamniku

Žalujoci: mož Franc, hčeri Marjana in Nada, sinova Aco in Janez z družinami ter drugo sorodstvo

Kamnik, 12. marca 1985

Sporočamo žalostno vest, da je umrla naša upokojenka

PEPCA KRALJ

Od nje se bomo poslovili v petek, 15. marca 1985, ob 16. uri na pokopališču v Ločni

Ohranili jo bomo v lepem spominu

TOZD Zdravstveni dom Novo mesto

Tiho je odšel od nas naš

RUDI LUNDER-JANEZ

Pokopali smo ga v družinskem krogu v sredo, 13. marca 1985, na ljubljanskih Žalah

Žalujoci: žena Jelka, sin Dare in drugo sorodstvo

Ljubljana, Kranj, Beljak, Nova vas pri Rakeku, 14. marca 1985

Sporočamo žalostno vest, da je umrl

VIKTOR ČEŠNOVAR
izparilec pinotana v pokou

Pogreb pokojnika bo v četrtek, 14. marca 1985, ob 16.45 izpred domače hiše v Rakovniku 90 na pokopališču v Sori

Ohranili ga bomo v trajnem spominu

Kolektiv Aera, TOZD Tovarna celuloze in papirja Medvode

Medvode, 11. marca 1985



FRANC SAJE

Od dragega pokojnika se bomo poslovili v petek, 15. marca 1985, ob 11. uri na ljubljanskih Žalah

Na dan pogreba bo ležal v enajsti mrliški vežici

Žalujoci: žena Ivanka, hči Milena z možem Samotom, vnukinje Tanja, Alenka sin Marjan z ženo Bojano, vnukinja Melita, bratje, sestre in drugo sorodstvo

Ljubljana, Drenov grič, Trebelno, 13. marca 1985

Sporočamo, da nas je po dolgi bolezni tiho zapustila naša draga

MARICA BERGANT
rojena ŠIŠKO

Od nje smo se poslovili v nedeljo, 10. marca 1985, na pokopališču pri sv. Duhu v Semicu

Iskrene hvala vsem, ki ste sočustvovali z nami, jo pospremili na njeni zadnji poti in ji darovali cvetje. Posebno se zahvaljujemo župniku za opravljen obred, pevskemu zboru ter Društvu upokojencev za poslovljene besede.

Vsi njeni

V 24. letu življenja je po kratki in hudi bolezni odšel od nas

DARJO GABRIJELČIČ

Od njega se bomo poslovili v soboto, 16. marca 1985, ob 15. uri iz hiše žalosti Ložice 11 na pokopališču Prelesje

Vsi njegovi

Ložice, 11. marca 1985

Sporočamo žalostno vest, da je umrl naš član, borec II. grupe odredov

MAKS SIARD-NELSON
nosilec partizanske spomenice 1941 in več drugih državnih odlikovanj

Pogreb pokojnika bo v četrtek, 14. marca 1985, ob 14. uri na ljubljanskih Žalah iz štirinajste mrliške vežice

Občinski odbor ZZZ NOV Ljubljana Moste-Polje in Odbor II. grupe odredov

Ljubljana, 12. marca 1985

Sporočamo žalostno vest, da nas je v 80. letu starosti zapustila naša dobra, zlata žena, mama, babica in prababica

LJUDMILA SELAN
rojena KOKALJ

Pogreb bo v petek, 15. marca 1985, ob 16.30 na ljubljanskih Žalah

Na dan pogreba bo ležala v sedemnajsti mrliški vežici

Žalujoci: mož Jože, otroci Jože, Miro in Vera z družinami, vnuki in pravnuki, sestra Ivanka in drugo sorodstvo

Ljubljana – Tomačevo, 12. marca 1985

Užaloščen sporočam, da je preminila moja plemenita žena, sestra in teta

PAVLA ŠČUKA
rojena TURŠIČ

Pogreb drage pokojnice bo v petek, 15. marca 1985, na pokopališču v Dravljah

Na dan pogreba bo žara na pokopališču v Dravljah

Za njo žalujejo: mož Nino, bratje Miha, Jože in Silvo z družinami ter drugo sorodstvo

Ljubljana, Župeča vas, Škofja Loka, Črnomelj, Mali Dol, 11. marca 1985

Sporočamo žalostno vest, da je umrl naš dolgoletni sodelavec, tovariš

JOŽE CUGELJ
monter I
TOZD Proizvodnja transportnih vozil in naprav

Na zadnji poti ga bomo spremili v petek, 15. marca 1985, ob 15.30 na pokopališču Mirna na Dolenjskem

Ohranili ga bomo v lepem spominu!

ZPS Titovi zavodi Litostroj Ljubljana

SPOROČAMO ŽALOSTNO VEST, DA JE PREMINIL

RUDI LUNDER
REPUBLIŠKI INŠPEKTOR ZA CESTNI PROMET V POKOJU

DOLGOLETNEGA SODELAVCA TER DOBREGA IN ISKRENEGA TOVARIŠA BOMO OHRANILI V LEPIM SPOMINU

REPUBLIŠKI KOMITE ZA PROMET IN ZVEZE IN REPUBLIŠKI PROMETNI INŠPEKTORAT

Umrl je naš

STANISLAV PETELIN
upokojenec

Pogreb pokojnika je bil v sredo, 13. marca 1985, v ožjem družinskem krogu

Pokojnika bomo ohranili v trajnem spominu

TOZD Elektro Ljubljana mesto in družbenopolitične organizacije

Ljubljana, 13. marca 1985

»DELO« IZHAJA OD 1. MAJA 1959 PO ZDRUŽITVI »LJUDSKE PRAVI-
CE«, KI JO JE 5. OKTOBRA 1934 USTANOVILO KOMUNISTIČNA PARTI-
JA V SLOVENIJI, IN »SLOVENSKEGA POROČEVALCA«, KI GA JE LETA
1941 USTANOVILO OSVOBODILNA FRONTA SLOVENSKEGA NARODAGLAVNI UREDNIK BORIS DOLNICAČ
ODGOVORNI UREDNIK JOŽE VOLFAND

V Moskvi so pokopali Konstantina Černenka

Novoizvoljeni generalni sekretar CK KPSZ Mihail Gorbačov je na pogrebnih slovesnostih poudaril kontinuiteto – Djuranović in Šukrija z voditelji SZ

OD NAŠEGA DOPISNIKA

MOSKVA, 13. marca – V Aleji velikanov na Rdečem trgu so danes popoldne z vsemi vojaškimi in državnimi častmi pokopali Konstantina Černenka, v nedeljo umrlega generalnega sekretarja sovjetske partije in predsednika prezidija vrhovnega sovjeta ZSSR. Pogrebne slovesnosti je vodil novi partijski šef Mihail Sergejevič Gorbačov, prisotna pa je bila množica Moskovčanov, vsi člani najvišjega partijskega in državnega vodstva, svojci Černenka, številni odredi sovjetske vojske in mnoge partijske in državne delegacije, ki so pripotovali iz tujine.

Pogrebne slovesnosti, ki so se začele ob 13. uri po moskovskem času, so potekale po natančno izdelanem protokolu, ki je v veljavi že nekaj desetletij in je popolnoma enak za vse umrle člane najvišjega kremejskega vodstva. Tako kot prejše partijske voditelje so tudi Konstantina Černenka pokopali v Aleji velikanov, ki je rezervirana le za najvišje politične osebnosti, ta pa je neposredno za Leninovim mavzolejem. V njej je že pokopanih 11 ljudi, med drugim tudi Andropov, Brežnev, Suslov, Staljin, Džerdžinski itd.

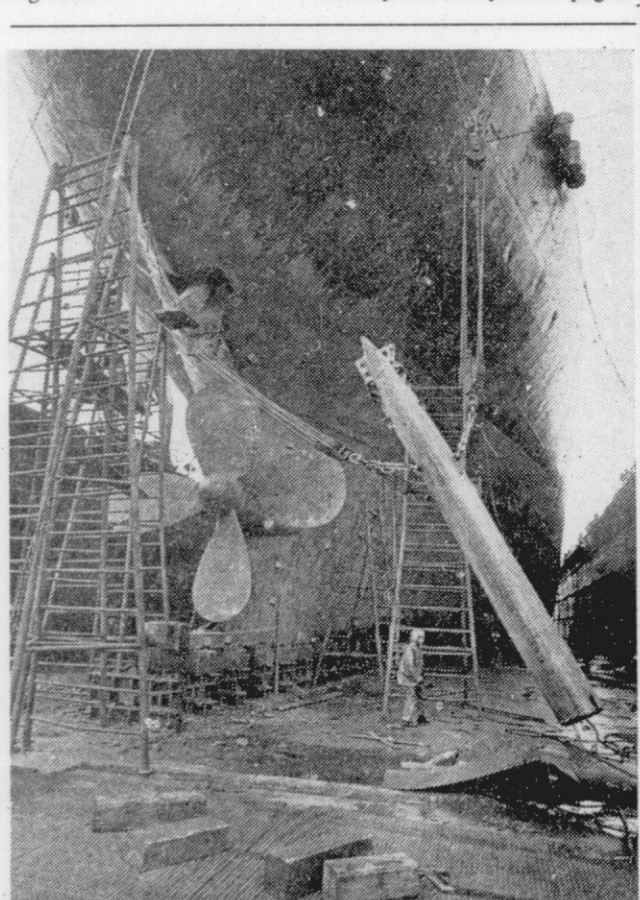
Prvi je zbrano množico nagovoril Mihail Gorbačov, ki je na kratko obnovil spomin na pokojnega generalnega sekretarja, za tem pa v imenu politbiroja in centralnega komiteja KPSZ zatrdil, da bosta sovjetska partija in država še naprej delovali v skladu s »socialističnimi ideali«. Pri tem je pozitivno ocenil celotno zadnje obdobje v razvoju Sovjetske zveze, češ da je partija na zadnjih plenih, vključno s tistim v novembru 1982, na katerem je Jurij Andropov podal svoje teze za nadaljnji gospodarski in družbeni razvoj dežele, sprejela pomembne sklepe za celotno državo in tako opredelila usmeritev, v skladu s katero bo vodstvo delovalo tudi v bodoče.

Novi generalni sekretar CK KPSZ Mihail Gorbačov se je danes v Kremlju pogovarjal z indijskim premierom Radživom Gandhim, ki se je s svojo delegacijo udeležil pogreba Konstantina Černenka. S tem je Gorbačov začel današnjo serijo stikov s tujimi državljani. Srečal se je s približno 20 delegacijami, ki so se zbrale na Čermenkovem pogrebu. Gorbačov se je danes sestel tudi z voditelji državnih in partijskih delegacij držav članic varšavskega pakta. Živkov, Ceausescu, Kadar, Honecker, Jaruzelski in Husak so se že pogovarjali z novim generalnim sekretarjem CK KPSZ.

V bistvu je bil to poziv k politični kontinuiteti, v kateri naj bi prišla do izraza prizadevanja za pospešitev gospodarske učinkovitosti, večjega proizvodnega reda in boljše planiranja. Kot ga je bilo moč razumeti, bo najvišje partijsko vodstvo še naprej težilo h kolektivnemu delu, velika po-

Bojani pri Arhipovu

MOSKVA, 13. marca (Tanjug) – Zvezni sekretar za zunanjo trgovino Milenko Bojanić se je danes v Moskvi pogovarjal s prvim namestnikom sovjetske vlade Ivanom Arhipovom. Ob tej priložnosti je bilo pozitivno ocenjeno sedanje sovjetsko-jugoslovansko gospodarsko sodelovanje, govor pa je bil tudi o možnostih, da bi se njegov obseg razširil.



Enajst ladij v izolski ladjedelnici

IZOLA, 13. marca – V izolski ladjedelnici imajo v teh dneh polne roke dela. V doku ali ob pomolu je privezanih enajst ladij, na petih od teh pa opravljajo večja popravila. Kot je povedal direktor Jože Lenčec bodo po doslej sklenjenih pogodbah izolski ladjedelci izdelali dovolj dela vsaj do avgusta. Glede na povečanje števila naročil za remontne pa so bili prisiljeni poiskati dodatno delovno moč pri drugih ladjedelnih organizacijah. Ladjedelnici »2. oktober« namreč pri- manjkuje ladijskih monterjev in varilcev. Tako so sedaj sklenili kooperacijsko pogodbo s približno 120 delavci iz sedmih ozdov, računajo pa, da bodo v največji konici potrebovali pomoč približno 200 delavcev. (I. U., foto: Janez Pušić)

TEMA DNEVA Koliko plana in koliko trga?

Zvonko Špoljar, hrvaški delegat v zveznem zboru skupščine SFRJ, je v včerajšnji razpravi o sistemu planiranja verjetno najbolj naravnost izrazil problem: smo za uresničevanje dolgoročnega programa gospodarske stabilizacije ali nismo? Po njegovem osnutek tega zakona ne izraža, da smo.

Špoljaru kaže pritegniti. V vsem tistem, kar predlaga zvezna vlada, zares ni mogoče razbrati novih kvalitativnih sistemov planiranja, niti takšnih, ki bi prispevale k večji učinkovitosti jugoslovanske družbe. Celotno nasprotno: zdi se, da se osnutek zakona v marsičem vrača k že presežnim instrumentom iz naše gospodarske preteklosti in da kar nekako ne zna zaznati duha ustave. Kakorkoli že, ne bi si smeli dovoliti, da bi v imenu nekakšnih reform prenašali spet vpejale marsikaj od tistega, kar je jugoslovanska praksa že zdavnaj presegla.

Zdi se, da je bila v tem pogledu nekako najbolj realna odločitev, da si moramo vzeti še nekaj časa, da bomo dodobra razmislili, kaj v resnici hočemo: koliko smo mero plana in koliko smo trga, koliko države in koliko ekonomskih zakonitosti.

V naših razmerah je vsaka takšna odločitev vse prej kot preprosta in dobro je torej, da si je zvezni zbor skupščine SFRJ (skupaj s celotno skupnostjo) vzle še nekaj časa za razmislek.

BORIS JEŽ



ZADNJA POT PREMINULEGA SOVIJSKEGA VODITELJA – Posmrtni ostanke Konstantina Černenka spremljajo do polaganja v grobnico najvišji funkcionarji ZSSR (levo spredaj za krsto je Mihail Gorbačov). (Telefoto TASS).

Nevzdržni recepti za preobrazbo železnice

»Predlog samoupravne transformacije« jugoslovanskih železnic nesporejmljiv po mnenju delavskega sveta ŽG Ljubljana

LJUBLJANA, 13. marca – Če vlaki zamujajo po več ur ali jih sploh ni, če so vagoni umazani od zunaj in od znotraj, če so neogrevani prenatrpani in tehnično pomanjkljivo vzdrževani ali napol polnjeni, zanesljivo ni krivo samoupravljanje, so menili na današnji seji člani delavskega sveta ŽG Ljubljana. In vendar »Predlog samoupravne preobrazbe železnice v skladu z dolgoročnim programom ekonomske stabilizacije«, ki ga bo jutri, v četrtek, obravnavala skupščina skupnosti JZ, skuša vzroke nemogočega stanja naprtili prav sedanji organiziranosti ZTO v Jugoslaviji.

Kar osem ključnih točk v predlogu je po oceni ŽG Ljubljana nevzdržnih, saj predstavlja jo vračanje na stare pozicije, nasprotno določilom ustave, ZZZ in Kraigherjeve komisije. Prva je vsesplošno nesposobnost voznega reda kot temeljnega elementa tehnološke (ne)enotnosti JZ. Če ob njegovem spremanju nihče ne upošteva dejanskih pogon-

skih, vlečnih in infrastrukturnih zmogljivosti, odsotnost sankcij zaradi subjektivnih (človeških) napak in neodgovornega obnašanja pa je še en razlog, da je bilo samo lani izgubljenih 377 tisoč 326 vagonskih dni, da železniške uprave sosednjih držav devno bremenijo JZ za dodatnih 76 tisoč 317 dni in da, na primer italijanske železnice zavrnejo vsak četrty vagon, ki je sicer po naših merilih docela neoporečen.

Drugi kamen spotike je zamenj o koncentraciji poslovnih pooblastil v okviru skupnosti JZ: slednja naj bi si monopolizirala pravico do sklepanja komercialnih pogodb s partnerji v celotnem notranjem in zunanem prometu, ne glede na specifičnosti, možnosti in pogoje posameznih območij. Recept v bistvu negira sleherni vpliv in vlogo uporabnikov železniških storitev in obeta na silo uiniti že ustvarjene pove-

Poglavje zase je predlagana enotna cena prevoza za vso Jugoslavijo, ne da bi upoštevali različnost terena in torej velike razlike med energetsko-transportnimi stroški. Petdeset kilometrov vožnje po vojevodinski ravni ni pač ni isto kot petdeset kilometrov dolg prevoz po hribovitih predelih sveta, kjer so višinske razlike več sto metrov.

Pri delitvi skupnih transportnih prihodkov naj bi upoštevali načelo solidarnosti, kar pomeni, da bi posamezne ZTO dobile pravico do precej več denarja, kot je njihov delež v doseženih rezultatih poslovanja. ŽG Ljubljana tudi zavrača idejo o enotnem sistemu izobraževanja kadrov. Koristno bi bilo kvečjemu enotno merilo o minimalni zahtevani izobrazbi, ki je še kako potrebno in ki bi precej prispevalo k večji varnosti na tih. IGOR GUZELI

Egipt demantiral krizo v odnosih s Sudanom

KAIRO, 13. marca (Tanjug) – Egiptovski premier Kamal Hasan Ali je danes zanikal vesti o »tihu krizi v odnosih med Egiptom in Sudanom«. Po njegovih besedah so take govorice povsem neutemeljene.

Zavzeto o sistemu družbenega planiranja

Delegati zveznega zbora skupščine SFRJ so po bogati in vsestranski razpravi sprejeli osnutek novega zakona o temeljih družbenega planiranja

OD NAŠEGA DOPISNIKA

BEOGRAD, 13. marca – Današnje zasedanje zveznega zbora skupščine SFRJ (ki se bo jutri nadaljevalo) so začeli z enominutnim molkom: v spomin na umrlega sovjetskega voditelja Konstantina Černenka in v spomin na nedavno preminulega revolucionarja, narodnega heroja in člana sveta federacije Filipa Bajkovića. Razprava v zboru je bila zelo živahna. Že o prvi točki dnevnega reda (predlogu za izdajo zakona o temeljih sistema družbenega planiranja z osnutkom zakona) je razpravljalo toliko delegatov, da je bilo treba njihove debate časovno celo omejiti.

Razplet te razprave ni pričakovano, saj je iz republik in pokrajin na rova tega sistemskga predpisa prispelo toliko kritik, da je nastalo celo vprašanje, ali je sploh potrebno sprejeti nov zakon o družbenem planiranju ali pa morda zadostno le izboljšanje sedanjega. Kakorkoli že, sklenili so, da se sprejme nov zakon (celo že z osnutkom tega predpisa), vendar so hkrati sklenili, da je pri oblikovanju

gate in vsestranske razprave, ki je naposled potrdila, da tako pomembnih vprašanj (plan – trg, ekonomske zakonitosti – država) ne moremo zakonsko urediti kar tako mimogrede. Vsi razpravljali so se sicer izogibali temu, da bi problem spolitizirali, vendar se je naposled vse skupaj le izkazalo kot politična odreditev. (Več na 5. strani).

BORIS JEŽ

Mitja Ribičič v Bonnu

BEOGRAD, 13. marca (Tanjug) – Član predstva CK ZKJ Mitja Ribičič je odpotoval danes v Bonn, da bi se udeležil predstavitev knjige izbranih govorov in spisov Josipa Broza Tita. Na beograjsko letališče ga je pospremil izvršni sekretar predstva CK ZKJ Svetislav Stojakov.

Realna vrednost pokojnin prehitro pada

To je bila osnovna ugotovitev na obnem zboru Zveze društev upokojencev Slovenije v Kranju

KRANJ, 13. marca – Položaj večine upokojencev postaja vse slabši, saj realna vrednost pokojnin v zadnjih letih pada hitreje kot realna vrednost osebnih dohodkov. To so ugotovili na tretjem obnem zboru Zveze društev upokojencev Slovenije v Kranju. Zbora sta se udeležila tudi predsednik zvezne konference SZDL Marjan Rožič in predsednik republiškega sveta Zveze sindikatov Slovenije Marjan Orožen.

Na obnem zboru so poudarili, da predstavlja povprečna pokojnina le še 70 odstotkov povprečnega osebnega dohodka, leta 1983 pa je dosegala 73,5 odstotka povprečnega OD. Več o tem na 2. strani.

Odpis dolgov najrevnejšim državam?

Poziv generalnega sekretarja OZN Pereza de Cuellarja zahodnim državam

NEW YORK, 13. marca (Tanjug) – Generalni sekretar Združenih narodov Perez de Cuellar je pozval zahodne države, naj razmislijo o tem, da bi nekaterim od najrevnejših držav na svetu odpisale dolgeve.

Poziv je bil izražen v govoru, ki ga je imel generalni sekretar v »Združenju za Združene narode« v Torontu. Po besedah Pereza de Cuellarja mnoge afriške države niso samo prizadevale zaradi suše, temveč tudi onesposobljene zaradi prevelikih dolžniških obveznosti.

Industrijske zahodne države je pozval, naj se »spostopoma soočijo« s tem problemom, in izrazil prepričanje, da je treba »ustrezno reprogramiranje, moratorij ali celo razveljavitev in odpis zunanjih dolgov upoštevati vsaj pri najmanj razvitih državah«.

Milka Planinc prispela na obisk v Indonezijo

Predsednica ZIS bo tri dni gostja predsednika Suharta – Izraz prijateljstva med SFRJ in Malezijo

DŽAKARTA, KUALA LUMPUR, 13. marca (Tanjug) – Predsednica ZIS Milka Planinc je danes popoldne na povabilo predsednika Suharta prispela na tridnevni uradni in prijateljski obisk v Indonezijo.

Predsednica ZIS Milka Planinc je namreč danes končala štiridnevni prijateljski obisk v Maleziji in s sodelavci odpotovala v Džakarto. Pred rezidenco v hotelu Hilton ji je malezijski premier dr. Mahatir Mohamed zaželel srečno pot.

Jugoslovansko delegacijo, v kateri sta še član ZIS dr. Rikard Štajner in podsekretar v zveznem sekretariatu za zunanje zadeve Budimir Lončar, so na letališču pospremlili malezijski zunanji minister Ahmad Ritaudin in druge malezijske osebnosti. Od naše delegacije se je poslovil tudi jugoslovanski veleposlanik v Maleziji Naste Čalovski.

Kar zadeva rezultate obiska v Maleziji, je predsednica ZIS na tiskovni konferenci v Kuala Lumpurju izjavila, da je bil

● BEOGRAD, 13. marca (Tanjug) – Na povabilo premiera Premia Tinsulanonde se bo predsednica zveznega izvršnega sveta Milka Planinc od 16. do 18. marca mudila na povabilnem prijateljskem obisku na Tajskem.

obisk predvsem izraz prijateljstva med državama, pa tudi znamenje, da se plodno sodelovanje med Malezijo in Jugoslavijo nadaljuje brez zastojev.

ZK o pomenu ptt sistema

Okoli 270 delegatov na akcijski konferenci komunistov v PTT – Ne samo razviti tehnologija, temveč tudi razviti samoupravni odnosi

PRIŠTINA, 13. marca (Tanjug) – Naloge komunistov in vseh drugih subjektivnih sil, povezane z uresničevanjem dolgoročnega programa gospodarske stabilizacije v jugoslovanskem ptt prometu, so tema akcijske konference komunistov tega velikega sistema; konferenca se je začela danes v Prištini.

S tem se pravzaprav nadaljuje praksa, da na najvišji akcijski ravni ZKJ razpravljajo o žgočih problemih najbolj pomembnih gospodarskih panog, združen ali sistemov, ki neposredno vplivajo na izpolnjevanje stabilizacijskega programa. Tudi to srečanje je pripravilo predsedstvo CK ZKJ skupaj s predsedstvi svetov zveze sindikatov in Gospodarske zbornice Jugoslavije.

O resnosti teme in srečanja pričla podatek, da se ga udeležuje okoli 270 delegatov in gostov iz vseh večjih PTT organizacij v državi. Po dvodnevni razpravi je pričakovati, da bo konferenca sprejela stvarna stališča do nalog komunistov na tem področju. Že na začetku bi lahko dejali, da bo na konferenci posebej prevladovala razprava o samoupravnih in tehnološko-tehnoloških povezavah jugoslovanskega PTT prometa, o gospodarskem položaju PTT organizacij in o znanstveno-raz-

iskovalnem delu in o vlogi domače industrije v tem sistemu. Tako je med drugim na samem začetku srečanja, ko je pozdravil

● Za delegate akcijske konference so prikrat zbrali podatke o številu članov ZK in o njihovi strukturi v PTT dejavnosti. Od 69.411 ljudi zaposlenih v PTT prometu, je 25,9 odstotka ali 17.983 članov zveze komunistov. V jugoslovanskem PTT sistemu je 471 organizacij. Samoupravna organiziranost pa je takole: 344 delovnih organizacij 55, sestavljene organizacije so 3, pa en koordinacijski biro in ena skupnost jugoslovanske PTT.

Vse navzoče, napovedal predsednik organizacijskega odbora konference Kol Široka. Med gosti je bil tudi član predstva CK ZKJ Dragoslav Marković. Široka se je pomudil pri po-

daljevanju boja za zmanjšanje previse inflacije. Strokovnjaki te organizacije so v letni analizi tokov jugoslovanskega gospodarstva za 1984 namreč ugotovili, da je eden »ključnih problemov« našega gospodarstva prav »prevelika razdrobljenost trga«.

Izhajajoč iz potreb po nadaljnji krepitvi sodelovanja med Jugoslavijo in članicami OECD, zlasti pa upoštevajoč neizrabljene možnosti za skupne nastope na tretjih trgih, so se dogovorili, da bodo na pariškem sedežu OECD v kar najkrajšem času pripravili »stanek« o novostih v zakonu o vlaganju tujega kapitala v Jugoslavijo. Dogovorili so se tudi, da bo generalni sekretar OECD Jean-Claude Paye obiskal Jugoslavijo.

Ljubomir Baban je seznanil generalnega sekretarja OECD in njegove sodelavce z najnovejšimi rezultati gospodarske stabilizacije v Jugoslaviji, predvsem pa z dosežki pri povečanju izvoza in proizvodnje, z uravnoteženjem zunanjetrgovinske menjave in povečanjem deviznih rezerv.

Predstavniki OECD so menili, da ukrepi gospodarske stabilizacije »prinašajo rezultate« in opozorili, da bi bilo treba okrepiti enotnost zdaj dokaj razdrobljenega jugoslovanskega trga in na-

Član ZIS Ljubomir Baban se je v Parizu sestel tudi z izvršnim direktorjem mednarodne agencije za energijo Helgom Steegom.

DANES V DELU

4. stran – komentiramo:

● Aktualna tema: Po napovedih slovenskih organizacij združenega dela letos ne bi smelo biti večjih težav pri zaposlovanju.

7.–10. stran: Književni listi:

● Srečanje s koroškim pesnikom Andrejem Kokotom
● Pomisel na temo uvoženih knjig
● Polemika
● Pogovor z nemško pisateljico Ingeborg Drewitz
● Odlomek iz Hochhuthovega romana Ljubezen v Nemčiji

11. stran:

● Na sporedu so bile četrtfinale

tekme tekmovanja za jugoslovanski nogometni pokal, v četrtfinalu pa so se zvrstili: C. zvezda, Dinamo, Iskra in Vojvodina. Novosadčani so s 3:0 premagali Olimpijo, ljubljanski vratar Dalanović (na sliki) tokrat ni blestel, takole pa ga je tretjič premagal Novaković (Telefoto: Magyar Szo).



mo, Iskra in Vojvodina. Novosadčani so s 3:0 premagali Olimpijo, ljubljanski vratar Dalanović (na sliki) tokrat ni blestel, takole pa ga je tretjič premagal Novaković (Telefoto: Magyar Szo).



Oblučno

173 m – obetavna napoved slavlja pod Poncami

Prenovljena letalnica v Planici imenitno prestala preizkus – Debelak skočil najdlje

PLANICA, 13. marca – Po tistem, kar je bilo videti ob poletih za preizkus na prenovljeni letalnici v dolini pod Poncami, ko so mladi jugoslovanski skakalci na čelu z veteranom Brankom Dolharjem, prileteli na start, se obetajo ob koncu tedna v Planici izjemna sportna in skakalna doživetja. Naši skakalci so dokazali, da je letalnica izvrstno pripravljena, vama in da dopušta izjemno dolge polete. Danes je najdlje poletel 20-letni Matjaž Debelak (Ilirija), ki je pristal kar pri 173 metrih, če bi bila to konkurenca, bi izenačil državni rekord Primoža Ulaga. Lotrič je letel do 165 metrov. Peljhan je poletel 164 metrov daleč, dobri pa so bili tudi naši mladi skakalci.

Reprezentance (z izjemo Norveške) so že prispele v Planico, kjer bo v četrtek sicer prost dan, ki pa ga bodo organizatorji izkoristili za odkritje lesene skulpture na čast smučarskemu skakalcu. Slovesnost ob odkritju (avtor je Zoran Mrak) se bo ob dru planiških skakalnic začela ob 11. uri. Več na 11. strani.

PETER LOVŠIN

Jubilej uspešne skupne poti gozdarjev in lesarjev

Slovesnost ob 10-letnici združitve gorenjskih gozdnih in lesnih delovnih organizacij v sozd GLG Bled - Vse članice vselej brez izgub - Priznanja

BLED, 13. marca - Na Bledu je bila danes slovesnost ob 10-letnici združitve gorenjskih gozdnih in lesnih delovnih organizacij v združeno gozdno in lesno gospodarstvo sozd GLG Bled. Slovesnosti sta se med drugimi udeležila tudi sekretar predsedstva CK ZKS Miha Ravnik in sekretar republiškega komiteja za SLO in DS Martin Košir.

V sozdu so združeni GG Bled, GG Kranj, Alpse Lesniki, Jelovica Škofja Loka, Lip Bled, Zliti Tržič, Aero Celuloza Medvedice in Gradis LIO Škofja Loka. Kot so danes poudarili so v tem obdobju uresničili večino zastavljenih ciljev. Začeli so skupno načrtovati razvoj (hkrati s sporazumom o združitvi je bil sprejet tudi sporazum o delitvi in specializaciji takratnega proizvodnega programa), pri tem pa upoštevali omejene količine lesne surovine. Držijo se tudi dogovora, da les z območja GG Kranj in Bled ostaja dobro razviti pridelovalni industriji Gorenjske, kar je bil eden od osnovnih vzrokov za združevanje (na najslabšem je z oskrbo Jelovica). Gorenjski lesarji so se prvi v Slo-

veniji odločili za prispevek za gozdne komunikacije in tudi za razširjeno gozdno-biološko reprodukcijo od vsakega prodajnega kubika lesa. Delovne organizacije si pomagajo pri naložbah, večja je tudi povezanost z zasebnimi lastniki gozdov - kooperanti.

Ob združitvi je bilo v sozdu 4200, danes pa je že 5500 delavcev. V tem času nobena članica ni končala leta z izgubo. Njihovi finančni rezultati ves čas presega gozdno povprečje srodnih organizacij. Nekateri izdelki članic zavzemajo pomembno mesto na jugoslovanskem trgu. To so predvsem stavbno pohištvo, opazne plošče, kakovostno sobno pohištvo, montažne hiše in lesena embalaža. Vse bolj se uveljavljajo tudi novi programi

Odgovornost za posege v okolje

Javna tribuna v Tržiču bo pokazala tudi na temne strani pri varstvu narave v občini

TRŽIČ, 13. marca - V prvi polovici aprila bo družbeni svet za gospodarjenje s prostorom in varstvo okolja pripravil v Tržiču javno tribuno. Predsednik koordinacijskega odbora Ivo Bergant meni, da je o posegih v okolje treba spregovoriti javno.

Odgovorni zanje bodo morali Tržičanom pojasniti, zakaj so dovolili posege v predel sicer zaščitene Begunjske. Nikogar ni, ki bi bil odgovoren za umazano in odpadke ob magistralni cesti od Ljubljane do Podboja. V največji tržiški krajevni skupnosti v Bistrici pri Tržiču, je okolica poslovnega centra Deteljica zanemarljiva. Umucijejo jo še vzniki težkih tovornjakov. Mošenik in Tržiška Bistrica tečeta umazana, v strugah je veliko nesnage; vse se, katere tržiške tovarne umucijejo življenje v rekah. Posamezniki bodo verjetno povedali za lokacije življenjskega; zakaj se niso odstranile posledice po lankoletem rušilnem viharju. Do javne razprave pa bo že znano mnenje o mostu v Dolžanovi soteski.

M. K.

Gradbeništvo se je znašlo na razpotju

Sozd GIK Zasavje: povezava z večjo gradbeno organizacijo ali okrepitev sozda in boj za hitrejši razvoj?

ZAGORJE OB SAVI, 13. marca - Zasavsko gradbeništvo se je podobno kot drugje v Sloveniji, znašlo v težavah. V štirih delovnih organizacijah (Cementarna Trbovlje, IGM Zagorje, Siporex Kisovec in SGD Beton Zagorje) iščejo možnosti za razvoj v naslednjih letih. Pri tem sta dve veliki oviri - premalo je sposobnih strokovnjakov, ki bi potegnili voz, manjka pa tudi denarja za večje, prodornejša naložbe. To so poudarjali tudi na sestankih komunistov in vodilnih delavcev v tožilih in delovnih organizacijah sozda GIK Zasavje (vsi štirje ozdi so združeni vanj) z delovno skupino CK ZKS, ki jo vodi Zvone Filipovič.

Danes je na seji vodilnih delavcev in komunistov sozda GIK Zasavje V.D. predsednik KPO Slavko Pavlič med drugim dejal: »Sozd je bil ustanovljen takrat, ko je bilo gradbeništvo še v razcvetu, zato verjetno takrat niso pripisovali reprodukcijijski povezanosti med delovnimi organizacijami v sozdu dovolj pozornosti. Tako sedaj v sozdu porabimo le desetino proizvodnje cementa in 2 do 3 odstotke apna in cementa. Betonova zmogljivost je le šest odstotkov zmogljivosti slovenske gradbene operativne, medtem ko v cementarni »Prdelajo« tretjino slovenskega cimenta, v Siporexu vso slovensko proizvodnjo siporeksa, v IGM Zagorje pa 60 odstotkov apna.«

SOZD v šestih letih pravi zaradi šibke notranje povezanosti ni dal tistega, kar so delovne organizacije od njega pričakovale. Zaradi naštetih vzrokov, pa tudi zaradi tega, ker je za gradbeno operativno sozda trg premajhen, izkušeni pa je premalo za samostojni nastop v tujini, v GIK Zasavje je nekaj časa razmišljalo o povezanosti z večjo slovensko gradbeno družbo. Zaenkrat je največ zanimanja za povezovalni pokazal sozd Imos, vendar dlje, kot do začasnega ugotavljanja skupnih interesov, še niso prišli. Nova povezanost bi prinesla prednosti, predvsem zaradi večje koncentracije strokovnjakov. V pogovorih z delovno skupino CK ZKS pa so omenjali tudi drugo možnost: okrepiti vlogo sozda GIK Zasavje (najprej kadrovske, potem vsebinske) in si skupno prizadevati za hitrejši razvoj gradbene operativne in industrije gradbenega materiala.

MARKO PLANINC

PO SLOVENIJI

Višja oblika predelave lesa v Stillesu



SEVNICA, 13. marca - Brežiško gozdno gospodarstvo zadnja leta izredno veliko vlaga v nove proizvodne zmogljivosti ter posodablja opremo, s polovničnim lastnim delcem, s sredstvi Beogradske banke, Lesnine ter Stillesa in Kopitarne v Sevnici pa so pri sevnški žagi postavili tudi decimircino, ki že poskusno obratuje. Z naložbo v višini 45 milijonov dinarjev bo vsako leto moglo predelati do 7.500 kubičnih metrov v glavnem bukovih desk in bolje izkoristiti delovno silo na žagi. Z višjo obliko predelave lesa bodo obenem posredno prispevali k izvozu Lesnine, Novolese, Kopitarne in Stillesa. (Foto: V. P.)

Zdravstveni dom uvaja samoplačniško zobno ambulanto

TRBOVLJE, 13. marca - Zdravstveni dom Trbovlje se je odločil, da bo uvedel samoplačniško zobno ambulanto, ki bo delovala za organizacijo zdrženega dela po posebnih dogovorih, lahko pa tudi za običajne posameznike. Za uvedbo te ambulante so se odločili zato, ker imajo predvsem delavci, ki delajo na terenu, pa tudi detektirani delavci, ki se občasno vračajo ali stanujejo izven kraja stalnega bivališča, želja za hitrejšo obdelavo oziroma posredovanje zobozdravstvenih storitev. Pri dosedanjih organizacijah tega pogosto niso mogli upoštevati, to je po kar najhitrejši obdelavi in protični rehabilitaciji. Zobna ambulanta Zdravstvenega doma Trbovlje bo ta dela sposobna hitreje in še bolj opravičiti sprčo dodatnega usposabljanja kadrov, nakupa novih aparatov in sodobnih uvoženih materialov. (T. L.)

Uspešno poslovanje solidarnostnega sklada v Trbovljah

TRBOVLJE, 13. marca - Včeraj je bila pri društvu upokojencev v Trbovljah deseta skupščina sklada solidarnostne posmrtnosti pomoči v Trbovljah. Ta sklad je bil ustanovljen v začetku leta 1975 in je doslej opravil koristno poslanstvo v okviru svojega programa. Sedaj je vanj vključenih 13.000 članov iz Trbovlj, od tega 8872 aktivnih delavcev, 4073 je upokojencev, ostalih članov pa

Sistematski zdravniški pregledi za otroke



NOVO MESTO, 13. marca - Na Dolenjskem so se začeli redni in obvezni zdravstveni pregledi šolskih otrok. Skupina učencev z osnovne šole Otočec, v spremstvu svoje učiteljice, prihaja na zdravstveni pregled v novomeški zdravstveni dom. (Foto: S. D.)

MALA ANKETA

Kako pri učenju ločiti pomembno od nepomembnega?

Z novo metodo učenja dolenjski pedagogi že nekaj časa dosegajo zelo dobre rezultate - Celotno 90 odstotkov besed odpade

LJUBLJANA, 13. marca - V Cankarjevem domu se je včeraj zbralo okoli 250 udeležencev na zanimivem predavanju o izkušnjah pri Buzanovi naravni metodi učenja. Ta nas uči ločevati pomembno od nepomembnega. Predstavi li so tudi dve domači knjižnici no osti, ki slonita na Buzanovih spoznanjih. Štiri med udeleženci smo vprašali, kaj menijo o novi metodi učenja.

MARIJA GABRIELČIČ: »Z novo metodo učenja sem se seznanila po televiziji, kjer so leta 1980 predvajali oddajo Delaj z glavjo. Kupila sem si knjigo z istim naslovom in pridobilno znanje najprej uporabila pri svojem študiju, potem pa se pri delu v Vojznoj posvetovalnici Novo mesto. Pri uporabi nove metode sem opazila njeno koristnost, saj učenci hitreje razumejo bistvo učne snovi. Zato sem svoja spoznanja začela širiti naprej, najprej med kolegi v Novem mestu, že nekaj časa pa tudi na seminarjih DDU Univerzum v Ljubljani.«

JOŽE JAZBEC: »Sem ravnatelj osnovne šole Novo mesto. Novo metodo učenja spremljam kot ravnatelj in kot oče; ob tem opažam, da ta nova metoda pomeni resničen napredek v pedagoškem delu. Njeno uporabo bi lahko označili tudi kot inovacijo. Tovarišice, ki uporabljajo nov način podajanja snovi po Buzanovi metodi miselnih vzorcev, opažajo pri svojem delu večji uspeh. Zato tudi nimamo težav pri njenem širjenju. Današnji množični obisk me je presenetil, hkrati pa nam pomeni spodbudo za nadaljnje delo.«

MILENA IVANUŠ: Delam na Pedagoškem inštitutu kot stažist - raziskovalce. Poznam obe Buzanovi knjigi in se mi zdi njegova teorija o miselnih vzorcih in vlogi ključnih besed zares pomembna. Mislim, da je treba nujno začeti z uporabo omenjene metode v šolah. Kolegice, ki učijo, so z njo sicer morda seznanjene, vrt pa je na šolskih svetovnih delavcih, da jih k temu spodbudijo in Buzanovo metodo na pedagoških srečanjih bolj podrobno predstavijo.«

CVETKA VODNIK: »Nov način učenja z miselnimi vzorci sem spoznala pred pol leta. Učim na Družboslovno ekonomski srednji šoli v Novem mestu in z Buzanovo metodo miselnih vzorcev sem spoznala način, s katerim lahko naučim več. Pri tem odpade 90 odstotkov nepomembnih besed, ostanje pa tiste, ki pomenijo resnično ogroženo znanje. Ob tem gre tudi za velik prihranek časa, kar je ob današnjem problematizaciji otrok še kako pomembno.« Tekst in slike: MITJA BRICELJ

Danes so podelili tudi 33 priznanj sozda GLG Bled, medobčinska gospodarska zbornica za Gorenjsko pa je za dosežke in zaslug pri razvoju gospodarstva gorenjske regije podelila priznanja sozdu GLG Bled in Pavlu Tolarju, ki je dolgo vodil kolegiji poslovalni organ tega tozda.

VLASTA FELC

Razstava fotografij in značk iz Planice

JESENICE, 13. marca - V praznovanje ob 50-letnici skalnega športa v Planici se bosta vključila tudi fotoklub Andrej Prešeren in DPD Sozoda Tone Čufar Jesenice s posebno razstavo. Del denarja pa so namenili za izdelavo načrtov za novo osnovno šolo na Planini.

Se slabše je bilo lani zbiranje denarja za komunalne objekte, saj so zbrali 154 milijonov dinarjev, to je le do polovice potrebne vsote. Ta denar so porabili za komunalno opremljanje zemljišča na novem zazidalnem območju Planice 3 ter za vračilo najetih kreditov za opremljanje stavnih zemljišč. Poleg tega so del denarja dali za graditev krož-

ne ceste v Stražišču, za cesto Iskra-Planika, za ureditev Sejnišča (z veliko), in Likovarjeve ceste ter za obnovu vodovoda v Cerkljah in geološke vrtnice.

Letos bodo dogradili šolo na Zlatem polju ter ob njej uredili športna igrišča, medtem ko bo športna dvorana prišla na vrsto kasneje, ko bo na razpolago več denarja. Za novo šolo na Planini bo tehnična dokumentacija sicer predvidoma pripravljena do julija, vendar ne pričakujemo, da bi šlo za graditve že letos, kar zanje ne bo ostalo nič denarja.

Na komunalnem področju bodo zbrani denar letos porabili predvsem za opremljanje novih zazidalnih območij, in sicer na območju Planice 3, Droluvice in Britofa. Poleg tega nameravajo graditi kanalizacijske zbiralnike ter nadaljevati z obnovo vodovoda v Cerkljah in graditvijo krožne ceste ter Likovarjeve ceste.

LADO STRUŽNIK

Semičani se bodo potrudili, da bo praznik vina ostal v spominu

Razstavo vin, ki jih bo mogoče tudi pokusiti, bo spremljala še glasba, ples, srečanje vinogradnikov in druge zanimivosti

SEMIČ, 13. marca - Semičani in društvo belokranjskih vinogradnikov se že zdaj temeljito pripravljajo na organizacijo razstave in pokusne belokranjskega vina, ki bo od 26. do 28. aprila v Semiču. Prireditelji bodo podprle tudi številne delovne organizacije. Semiško prireditelstvo bodo Belokranjci nadaljevali z metliško vjgredo.

Razstavo vin, na kateri bodo obiskovalci lahko pokusili najboljše belokranjsko kapljico, bo do odprli v kleti na semiškem trgu, vina nagrajenih pridelovalcev pa bodo točili še na stojnicah. Zvečer bodo odprli razstavo belokranjskih vevin, ribiško razstavo in prodajo pristnih domačih spominkov, ki bodo tudi razstavljali. Ker bo vse pred dnevom OF in 1. majem, bodo po Semiški gori gorili kresovi, pripravljajo pa tudi ognjemet, pred domom v Semiču pa bo na trgu tudi ples.

Sobotne prireditve bodo začeli s kulinarčno razstavo, ki jo bodo obogatili še z razstavo poginikov, vinogradnikov pa se bodo sešli na slavnostni seji, na kateri bodo podelili tudi priznanja in diplome za vino. Koncert godbe na pihala bo obogaten z nastopom folklornih skupin in sprevedom o belokranjskih vinogradnikih včeraj in danes. Se-

mičani bodo pri tem prikazali zanimivo zbirko vinogradniškega orodja, ki jo hranijo v semiškem oddelku belokranjskega muzeja. Pevci iz Semiča bodo zapeli, na trgu bo ples kot prejšnji večer, še prej pa se bodo pomerili v kegljanju za vinogradniški pokal.

Predavanje o vinogradništvu bo začel nedeljski prireditev, ki se bodo nadaljevala s parado belokranjskih in hrvaških folklornih plesov; popoldne pa bodo Semičani povabili vse na mdo kros Alpe-Adria in zvečer spet na ples na trgu.

Predsednik skupščine KS Semič in eden najbolj prizadevnih belokranjskih vinogradnikov Janko Bukovec zatrjuje, da se bodo Semičani potrudili, da bo prireditev uspešna, saj so se zanj zavzeli vsi krajanj. »Prireditev je pomembna za popularizacijo belokranjskega vina in za naš turizem.« MILOVAN DIMITRIČ

Najprej do dobre pitne vode

V krajevni skupnosti Čatež pri Trebnju se lani dokončali vodovod do Kriške rebri, Krži in Vrhovega - Boljša prometna povezava

ČATEŽ PRI TREBNJU, 13. marca - V krajevni skupnosti Čatež, ki leži na meji med trebnjsko in litjsko občino, šteje pa vsega 490 prebivalcev, se še vedno ubadajo z najnovejšimi življenjskimi vprašanji. Največje težave imajo s pitno vodo, saj so nekatera lokalna zajetja, kot na primer v Mostah postala neoporečna. Brez ustreznega vodovoda je precej zasvojen krajevni skupnosti Čatež (enako velja tudi za sosednje krajevne skupnosti), oziroma sosednje občine Litija. Osnovni življenjski utrip v tej nekoliko oddaljenih krajih Dolenjske, narekuje Elmina tovarna, na Čatežu, ki zaposluje 150 delavcev. Proizvaja elektrovezni inštalacijski material in elektro dele za avtomobilsko in traktorsko industrijo. S predsednikom sveta KS Čatež Jožetom Bregarjem smo se pogovarjali o delu krajevne skupnosti lani in o letošnjih načrtih.

Ali ste lanske načrte v celoti uresničili?

»Kljub temu, da smo precej na tesnem z denarjem, kajti s krajevnim samoprispevkom ne moremo pokriti vsega, smo bili lani precej delavni. Med drugim smo dokončali vodovod, ki je pripeljal vodo v vasi Kriška reber, Krži in Vrhovo, potem smo modernizirali cesto Čatež-Dolenja vas-Goljek. Kriška reber - Sevnica in uredili dokumentacijo za razširitev pti omrežja na območju KS Čatež. Poleg tega bomo lani omeniti ureditev športnega igrišča pri šoli in pripravili dokumentacijo za gradnjo vodovodnega omrežja. Zgrajena je bila transformatorska postaja Šajeni-

ce-Goljek, izboljšala se je prometna povezava z občinskimi središčem, bolj so se razvile tudi društva in družbenopolitične organizacije v našem kraju.«

Kakšne načrte imate letos?

»Vse moči bomo usmerili v gradnjo vodovoda, ki bo dajal zdravo pitno vodo našim krajanom in prebivalcem nekaterih zasebkov bližnje litjske občine. Gre za skupno naložbo in skupno delo, ki bo še bolj približalo naše ljudi, hkrati pa bo vsem tu budo iz prineslo osnovno življenjsko pridobitev. Geološki zavod iz Ljubljane je v dolini Dušice z vrtno ugotovil, da imamo pri nas kakovostno in količinsko



JOŽE BREGAR

močno vodno žilo, ki omogoča od 10 do 12 litrov vode na sekundo. S tem so dan najnovejši pogoji za gradnjo večjega vodovodnega sistema, ki bo stal blizu 30 milijonov dinarjev. Gre za velik komunalni projekt, ki bo zahteval veliko truda in volje.«

SLAVKO DOKL

POZIV MEDVOJNOI IZGNANCEM V SR SRBIJO

Manifestacija bratstva in enotnosti

Manifestacija »vlak bratstva in enotnosti« je tradicionalna že od leta 1961. Je odraz stalnih prijateljskih in bratskih vezi med bivšimi izgnanci iz Slovenije, ki jih je okupator leta 1941 izgnal iz njihovih domov, in njihovimi gostitelji v SR Srbiji, kjer so izgnanci našli svoje druge dom. Velika večina je dobila toplo in prijateljsko zatečišče pri srbskih bratih in sestrah, ki so skupaj z njimi preživljali težave vojne vihre ter prenašali nadloveske napore in trpljenje.

Značilno za manifestacijo je, da je vlak tradicionalni simbol ohranjanja, razvijanja in utrjevanja revolucionarnih idej NOB ter pomemben prispevek k nadaljnjemu razvoju in krepitevi bratstva in enotnosti jugoslovanskih narodov in narodnosti. Vlak je postal največja manifestacija povezovanja med slovenskimi izgnanci in njihovimi gostitelji, postal je pokor, da velike revolucionarne izkušnje ne bodo nikoli zamrle. S to manifestacijo se revolucionarna izročila NOB prenašajo tudi na mlajše rodove.

Medobčinska koordinacijska odbora za organizacijo »vlaka bratstva in enotnosti« v SR Srbiji in SR Sloveniji sta v soglasju z vsemi sodelujočimi občinami sklenila, da letos organiziramo »vlak bratstva in enotnosti«, ki bo iz SR Slovenije popeljal bive izgnance in njihove najbližje družinske člane k njihovim gostiteljem v SR Srbijo.

Vlak bo odpeljal iz Maribora oziroma Jesenice 11. oktobra, vračal pa se bo iz Kraljeva oziroma Titovega Učica 15. oktobra 1985. Zato pozivajo občinske konference SZDL vseh sodelujočih občin v SR Sloveniji, mestna konferenca SZDL Maribor in medobčinski svet SZDL Ljubljana vse slovenske medvojne izgnance in njihove najbližje družinske člane, da se čimprej povežejo s svojimi bivšimi gostitelji v SR Srbiji ter se nato na osnovi njihovega povabila, najkasneje pa do 15. maja 1985, zglasijo na sedežih svojih občinskih konferenc SZDL, mestne konference SZDL Maribor in medobčinskega sveta SZDL Ljubljana, zaradi prijave svoje udeležbe pri letošnjem »vlaku bratstva in enotnosti«.

Vse udeležence »vlaka bratstva in enotnosti« tudi obveščamo, da bodo morali ob prijavi udeležbe plačati svoj delež za krije stroškov prevoza. V znesku so zajeti stroški vozovnice, na osnovi čne vozovnice po tarifi JŽ in komplet značk.

Vse ostale informacije v zvezi s potovanjem z »vlakom bratstva in enotnosti« dobijo zainteresirani na sedežih svojih občinskih konferenc SZDL, na mestni konferenci SZDL Maribor in medobčinskem svetu SZDL Ljubljana.

MEDOBČINSKI KOORDINACIJSKI ODBOR »VLAKA BRATSTVA IN ENOTNOSTI« SLOVENIJE

M. Germont

ZAKON ŠIBKEJŠEGA

34. nadaljevanje

»Kako pa veš, da gre v Ženevo?«
»Ker gre tudi Leroy. Skupaj potujeta in slišala sem, da imata zmenek na Societ  de Credit et d'Escompte. Ob enajstih dopoldne.«

Marc je skomignil z rameni. Nič ni zagret za to potovanje, toda ker nima nobenega opravka, načelno privoli, da ne bi ozloviljil Val rie.

★ ★ ★

Švicarska banka je posvečen prostor, kamor se vstopa s pritaenim korakom in s klobukom v roki, kakor v cerkev. Sicer pa, to je cerkev, kjer se opravlja svojevrsno bogoslužje, samo ta razlika je, da se tu ostane do konca in da se sedeži bolj udobni kot v običajni cerkvi.

Morel-Dercourt je sam v sobici, rezervirani za pomembne stranke, in skrbno pregleduje svoje oštevilčene bančne račune. Ne morda zato, ker ne bi zaupal vodilnim ljudem iz Crédit Suisse, prav narobe! Ne zaupa računalnikom, ki sedaj upravljajo vse bančne posle, razen tega pa je prijetno razvedrilno, pregledovati svoje bančne račune.

Zg re ena bi bila predstava, da je predsednik SOCELM človek, ki prenaša denar ali zlate palice v rezervnem kolesu svojega BMW. Je zastarelo način in  e nevaren povrh! Za do a telefonski poziv določeni pariški organizaciji, pa denar na podlagi kompenzacije varno potuje čez mejo. Ponavadi v eno smer, se razume!

Vse je v redu! Privo ci si nekaj trenutkov sanjarenja, priče si svojo boyard in takrat diskretno potrka na vrata pooblaš ene banke, ki ima na skrbi njegov tekoči račun, in se mu pridruži.

»Ste končali, gospod Morel-Dercourt?«
»Končal.« vzdihne industrialec.

Maurice Werner je protestant, očitno zelo sposoben bančni uradnik; intelektualisti na ple a se mu je  e zagrizla v  elo, govori z brezbihnim oxfordskim naglasom, ki ga skrbno neguje.

»Govorili smo z gospodom Sil verom in smo vam zelo hvaležni, ker ste ga poslali k nam.«
Stavek sam na sebi je popolnoma brezpomemben, to, kako je učinkoval na Morel-Dercourta, pa je bančnega pooblaščenca mo no osupnilo.

»Oprostite... S kom, da ste govorili?«
»No, da... Gre za gospoda Marca Sil vera, upam, da nisem popa il njegovega imena.«
Morel-Dercourt je ostal z odprtimi u i, kakor riba na suhem, ki ji manjka kisika, Werner pa je nasr il obri v ob nelagodnosti.

»Prekleto... za boga... kakšen bordel... drek...«
»Je kaj narobe gospod Morel-Dercourt?«
»Res mora biti nekaj narobe.«
»Mar tega gospoda ne poznate?«
»Poznam, poznam... Na  alost!«
Krik se mu je spontano iztrgal iz srca, toda hitro se je obvladal, prikril razburjenje in zahteval pojasnilo in razlago.

»Vse je zelo preprosto. Danes dopoldne je gospod Sil ver pri nas odprl bančni račun. Izjavil je, da je z vami v poslovnih stikih in da boste na njegov bančni račun prenesli vse  sto.«
»Večjo vsoto! Je tako rekel?«
»Ni natančno povedal, kakšen znesek.«
»To je  e sreča!«

»Naj povem, da je bil natančno obve en o vašem obisku tu pri nas.«

Ko je minilo prvo presenečenje, je na Morel-Dercourta legla tesnoba in ga stiskala kakor mora. Je ta Marc Sil ver  iv hu i ali kaj? Zakaj je prišel vdovec v Ženevo istočasno kot on? To lahko pomeni nevarnost, da ga ovadi. Ob misli na tako možnost se mu je osu ilo grlo. Dobro je namreč poznal zadnje vladne ukrepe, sprejete zato, da bi preprečili čez kapitala iz Francije in stopili na prste davčnim utajalcem. Stvar je bila toliko bolj grozot a, ker njegov tast sploh ni vedel, da ima bančni račun v Švici.

»Je kaj narobe, gospod Morel-Dercourt?«
Ne, ni bilo vse v redu... Prizadej je prebledel, reklo bi se, da s težavo lovi zrak. Na srečo to ni trajalo dolgo in hitro je spet stal na trdnih tleh, pripravljen, da se spopade.

»Ste mu odprli bančni račun?«
»Postopek je prav zdaj v teku.«
»Torej ustavite, tipa pa poženite čez prag!«
»Zdi se mi, da to ne bo lahko...«
»Zakaj?«

»Njegov potni list je v redu, francoski državljan je in vso pravico ima, da odpre tekoči račun.«
»Pri bogu! Lagal vam je!«
»Ne bi rekli. Dejal je, da vas pozna, in zdi se mi, da je to res.«

»Toda trdil je, da moram na njegov bančni račun prenesti denar!«
»Glede tega je bil resnično prepričan. Ob vsem tem vam zagotavljam, da bomo glede njega diskretno previdni... Posebej  e,  e me pooblastite, da uradno poročam o vaši reakciji.«

»Seveda vas pooblaščam... Pa  e kako! Samo malo počakajte! Boste videli, ko mi pride v roke!«

Phyllis Naylor

 ivljenje z blazne em

13. nadaljevanje

U ivala sem in ni mi bilo mar dirigentovih histeričnih izbruhov, med katerimi je vpil name po italijansko - zaradi mojega priimka je pač mislil, da sem Italijanka - in metal neto čez balkon,  e so tenorji prehitro vstopili. Nadaljevala sem s pisanjem in prodajala zgodbne revijam, za katere  iv človek  e ni slišal, in čeprav je Ted trdil, da imam neverjeten talent za to, da na enajstih straneh mlatim prazno slamo, mi vseeno ni znal poslati čekov, ki so mi jih od časa do časa poslali iz uredni stva.

Toda  e me je trpinčil sarkazem in kritiko, moram tudi reči, da mi je odkril svet, ki ga prej nikoli nisem poznala. Konce tednov sva prebila tako, da sva poslušala najrazličnejša izredno zanimiva predavanja, si ogledovala umetniške razstave in hodila poslušat Mozartove koncerte v parku. Pred poroko sem mislila, da se ves filmski svet sestoji iz Greer Garson in Hedy Lamarr, s Tedovo pomočjo pa sem se zaljubila v Tatove kole, La Strado, Neapeljsko zlato in druge. V Oaktunu smo dekleta hodile na postir-karne zabave, kjer smo igrale domino in razpravljale o najboljšem jedilniku tedna. Tu pa sva hodila na sestanke, kjer so ljudje v afriških togah razpravljali o psihoanalizi in eksistencializmu. Kupila sva si stari kolesi in kolesarila po ulicah, kjer sicer nikoli nisva hodila. Hodila sva na piknike na pla i in odk

Tolminskim gradbincem se ne obeta kaj veliko dela

Gospodarstvo ne napoveduje gradnje večjih objektov, precej pa se zatega tudi pri zidavi stanovanj – Počasno izdajanje dovoljenj

TOLMIN, 13. marca – Tolminski gradbeni operativci, ki delujejo v okviru tolminskega tozda SGP Gorica in komunalno-gradbene delovne organizacije Posočje, se v prihodnjem srednjeročnem obdobju ne obeta najboljše časi. Tolminsko gospodarstvo z redkimi izjemami v glavnem nima ambicij za gradnjo novih objektov, pri stanovanjski gradnji pa se z načrtom zidave 250 stanovanj nenehno zatika pri pridobivanju osnovne dokumentacije, brez katere kakršnokoli gradnja ni mogoča.

Problem posebne vrste pa je organiziranost skupaj okoli 350 tolminskih gradbenih delavcev. Ti so se že pred dobrim letom zelo resno vključili v akcijo za združitve obeh tolminskih gradbenih organizacij v en tozda SGP Gorica, kar pa jim zaradi odločnega »ne« na dveh referendurnih v kolektivni kopirski tozda SGP Gorica ni uspelo uresničiti. Glede tega neuspešnega poskusa za združitve in pripravitve vsa tolminska gradbeni operativci k novogoriški delovni organizaciji je na današnjem posvetu o razvojnih možnostih gradbene dejavnosti v občini direktor tehnično-komercialnega sektorja SGP Gorica Miro Bizjak razmišljal tako: »Ker se zavedamo, da je nemisel, da je na tako majhnem prostoru gradbeništvo razpršeno kot je sedaj, hkrati pa tudi, da je vztrajanje pri referendurnih nemisel, ker pač tem oblikam spoznavamo sedanji čas očitno ni naklonjen, bo treba iskati druge oblike sodelovanja med obema organizacijama. Te pa naj bi kasneje tudi pripeljale do dejanske združitve tolminskega gradbeništva.«

Prva priložnost za skupen nastop Posočja in tolminskega tozda SGP Gorica se očitno ponuja na gradnjo novega tolminskega vodovoda in hidroelektrarne na Zlatiščah. Kot je na današnjem posvetu povedal vodja tolminskih sivo gospodarskih dejavnosti Julijan Šorli, gre za veljavno naložbo SSKH, v kateri znaša vrednost gradbenih del od 500 do 600-milijonski del.

Gre za največjo naložbo prihodnjega srednjeročnega obdobja v občini, za katero bodo vsa prihodnja leta pridobili 400 milijonov dinarjev za nakup opreme, naslednje leto pa se 600 milijonov dinarjev za ostala dela. Drugi izziv za združevanje moči tolminskega gradbeništva pa so gotovo načrta SGP Gorica za pridobitev večjega posla v tujini, v katerega bi lahko vključili tudi skupine delavcev delovne organizacije Posočje. Do podobnega sodelovanja pa bi očitno lahko prišlo tudi na gradbiščih goriske delovne organizacije v Istri in na



komunalno dejavnostjo gotovo ne bo mogel preživljati. Zato se bo moral ukvarjati z drugimi dejavnostmi s področja gradbeništva, meni Dimitrij Miklavčič, ki tudi opozarja, da se sedaj s komunalnimi deli neposredno ukvarja le 23 ljudi, nova organiziranost pa bi terjala najmanj 60 zaposlenih v komunali. Skratka, gre za dejstva, ki pred končno odločitvijo terjajo še temeljit premislek. Direktor tolminskega tozda SGP Gorica Aljoša Boljat meni,

PREJELI SMO

Kaj bo s potjo v Kaverije?

STRUNJAN, 13. marca – Velika večina občanov v Strunjanu, kaj šele v piranski in izolski občini, ne pozna razmer, v katerih živijo ljudje na vzhodni strani strunjskega dvoreda, v naselju Dobrava ali po domače v Kaverijah. Res je, da so si lanko leto napeljali telefon, nimajo pa vodovoda, najhuje problem pa je pot. Turisti ali služajni obiskovalci, ki jih privablja lepa dolina in slikovito pobočje z razgledom daleč naokoli, razočarani ugotovljajo, da tako slabe poti in zamarnosti ni najti nikjer več v Sloveniji ali v Hrvaški Istri.

Seveda pa tako stanje najbolj prizadene občane tega majhnega zaprtega območja. Zaradi razdrapanega kolovoza, vode, blata in včasih pozimi zaradi visoke morske plime, ki poplavlja del poti, sta hvoja ali prevoz s avtomobilom ne samo otežena, ampak tudi po več ur nemogoča. To občutijo vsi občani, zlasti pa šolarji in bolniki. S prostovoljnim delom majhne skupine v glavnem starejših občanov, pa čeprav z najboljšo voljo, ni moč vzdrževati podlrgi kilometra dolge poti. To je malo znanca, a žalostna plat strunjskega blišča onkraj glavne ceste.

Po dolgoletnem negodovanju in opozarjanju občanov na nevzdržno stanje poti je KS Strunjan sklical konec februarja letos sestanek zainteresiranih občanov zaradi dogovora o asfaltiranju poti v Kaverije. Občani so pozdravili pobudo KS Strunjan in

M. Germont

ZAKON ŠIBKEJŠEGA

34. nadaljevanje

»Kako pa veš, da gre v Ženevo?«
»Ker gre tudi Leroy. Skupaj potujeta in sledila sem, da imata zamek na Societ  de Credit et d'Escompte. Ob enajstih dopoldne.«

Marc je skomignil z rameni. Nič ni zagret za to potovanje, toda ker nima nobenega opravka, načelno privoli, da ne bi ozloviljil Val rie.

Švicarska banka je posvečen prostor, kamor se vstopa s pritaenim korakom in s klobukom v roki, kakor v cerkev. Sicer pa, to je cerkev, kjer se opravlja svojevrstno bogoslužje, samo ta razlika je, da se tu ostane do konca in da so sede i bolj udobni kot v običajni cerkvi.

Morel-Dercourt je sam v sobici, rezervirani za pomembne stranke, in skrbno pregleduje svoje oštevilčene bančne račune. Ne morda zato, ker ne bi zaupal vodilnim ljudem iz Cr d t Suisse, prav narobe! Ne zaupa ra unalni kom, ki sedaj upravljajo vse bančne posle, razen tega pa je prijetno razvedril, pregledovati svoje bančne račune.

Zgredena bi bila predstava, da je predsednik SOCELM človek, ki prenaša denar ali zlate palice v rezervnem kolesu svojega BMW. To je zastarelo način in  e nevaren povrh! Zado a telefonski poziv določeni pariški organizaciji, pa denar na podlagi kompenzacije varno potuje čez mejo. Ponavadi v eno smer, se razume!

Vse je v redu! Privo ci si nekaj trenutkov sanjarjenja, priče si svojo boyard in takrat diskretno potrka na vrata pooblaš ene banke, ki ima na skrbi njegov tekoči račun, in se mu pridruži.

»Ste končali, gospod Morel-Dercourt?«
»Končal.« vzdihne industrialec.
Maurice Werner je protestant, očitno zelo sposoben bančni uradnik; intelektualisti na ple a se mu je zagrizla v  elo, govori z brezhinjskim oxfordskim naglasom, ki ga skrbno neguje.

»Govorili smo z gospodom Sil verom in smo vam zelo hvaležni, ker ste ga poslali k nam.«
»Stavek sam na sebi je popolnoma brezpomen, to, kako je učinkoval na Morel-Dercourt, pa je bančnega pooblaščenca mo no osupilo.«

»Oprostite ... S kom, da ste govorili?«
»No, da ... Gre za gospoda Marca Sil vera, upam, da nisem popa il njegovega imena.«
Morel-Dercourt je ostal z odprtimi u i, kakor riba na suhem, ki ji manjka kisika, Werner pa je n ršil obrvi od nelagodnosti.

»Prekleto ... za boga ... kakšen bordel ... drek ...«

»Je kaj narobe gospod Morel-Dercourt?«
»Res mora biti nekaj narobe.«
»Mar tega gospoda ne poznate?«
»Poznam, poznam ... Na zalost!«

Krik se mu je spontano iztrgal iz srca, toda hitro se je obvladal, prikril razburjenje in zahteval pojasnilo in razlago.

»Vse je zelo preprosto. Danes dopoldne je gospod Sil ver pri nas odprl bančni račun. Izjavil je, da je z vami v poslovnih stikih in da boste na njegov bančni račun prinesli večjo vsoto.«

»Večjo vsoto! Je tako rekel?«
»Ni natančno povedal, kakšen znesek.«
»To je  e sreča!«

»Negativne« razlike

Na dnevnem redu torkove seje ob inskoga izvršnega sveta v Piranu sta se znašli tudi pogodbi, po katerih naj bi občina iz sklada blagovnih rezerv pokrivala razliko v ceni pri prodaji kruha in mleka. Le tako bi kopska pekarna in mlekaria lahko zagotavljali redno dobavo kruha in mleka.

»Vse lepo in prav,« je menil eden od članov ob inskoga izvršnega sveta, »toda stvar bi se morala nekje nehati. Vse skupaj  e diši po izsiljevanju. Nekaj dni po občutni podražitvi mleka v občinskih trgovinah  e v zgodnjih popoldanskih urah ni mo e kupiti mleka. Proizvajalec ga dobavlja v skoraj polovico zna ni nih količinah. Kruh pa tako in tako popoldan skoraj nikoli ni mo e kupiti ...«
 e gre res za izsiljevanje, bi težko pritrldi. Res pa je, da kopski tozda Kruh terja 1,5 milijona dinarjev za pokrivanje »negativnih razlik« in  e dodatna sredstva (približno sto tisoč dinarjev) za nepredane količine kruha, ki ga morajo po nižjih cenah prodati kot živinsko krmno. V zameno naj bi pekarna zagotovila nemoteno preskrbo s kruhom. Podobno je z mlekom. Zanj naj bi zagotovili dva dinarja regresa za odkupljeno mleko s tukajšnjega območja in štiri do pet dinarjev za mleko iz drugih slovenskih regij.

 lane piranskega izvršnega sveta je zanimalo, kje se lahko konča tako dogovarjanje oziroma sklepanje pogodb. K o lahko ob taki pogodbi trdi, da prihodnje leto negativne razlike v ceni ne bodo  e večje in bo treba  e  e globlje v občinski sklad za blagovne rezerve. Kje je tista ekonomska meja, do koder je družbeno pokrivanje izgub  e smiselno oziroma, kakšna je lahko pravzaprav družbeno priznana cena za peko kruha ali pridelavo mleka? Vprašanje je namreč,  e ne gre le za preprosto premešanje bremen na tuja ramena.

Člani piranskega izvršnega sveta so hoteli pač povedati, da bi se morali tak način pokrivanja »negativnih razlik« enkrat (ali nekeje) nehati. Predvsem lahko bi se namreč pojavili  e trgovci, ki bi rekli, da bodo začeli zapirati trgovine na pode elu, komunali, da ne bodo odvažali  e smeti, po tari, da ne bodo  e gradili novih telefonskih  eb, zdravstveni delavci, da ne bodo  e zdravili, učitelji, da ne bodo  e učili ...

BORIS ŠULIGOJ

Obresti vedno večje breme

Nova Gorica: v Goriških vodovodih so prepričani, da se iz vse večjih težav oziroma izgub ne bodo mogli izkopati brez ustreznega povišanja cen

NOVA GORICA, 13. marca – Vrsta novih vodovodov v manjših zaselkih, kjer porabnikov ni veliko, vodovodno omrežje pa je zaradi večjih razdalj med njimi bolj razve eno, je nerentabilna. Stroški za amortizacijo in tudi za porabljeno energijo so se izjemno povečali. Vedno večje breme so obresti za naložbene obveznosti. To so pravzaprav glavni vzroki za izgubo v delovni organizaciji Gori ki vodovodi.

V tej delovni organizaciji, ki skrbi za pitno vodo, torej za vodovodno omrežje in  3  rpalnice v ajdovski in novogoriški občini ter se za kanalizacijo v novogoriški, so se zadnja tri leta gospodarske težave očitno nakopile in izguba se je vsako leto ve ala. Lani je znašala nekaj več kot 13 milijonov dinarjev. Tudi letos ne bodo poslovali pozitivno, pravijo v tem 100- lanskem kolektivu. Ocenjujejo namreč, da bo ob sedanjih cenah vodarine in kanali ne izguba ob koncu leta presegla 52 milijonov dinarjev.

Novi predpisi o amortizaciji so občutno povečali stroške, hkrati pa so se v zadnjem obdobju nadpovprečno povečali stroški predvsem za električno energijo. Za kubični meter vode pa porabimo več kot kilovat električne energije. V ceni vode za gospodinjstva tako ti stroški  e presegajo 70 odstotkov,« zatrjuje direktor delovne organizacije Gori ki vodovodi Narcis Koejan i . »Cene vodarine in kanali ne pa so se povečevale v povprečni višini – v odstotkih kot drugo po Sloveniji. Razmere pa so na našem območju in seveda  e na nekaterih drugih, v sežanski občini na primer, drugačne, kot v Ljubljani in  e kje, kjer je skoncentriranih ve  potrošnikov.«

Zato torej v Goriških vodovodih menijo, da ni mo e premagati težav in zagotoviti normalnega poslovanja brez ustreznega povečanja cen, s katerimi bi lahko pokrivali te oke stroške in druge obveznosti po sklenjenih sporazumih. To pa zagotovo ni ukrep, ki bi mu porabniki  ploskali.«

Seveda so v Goriških vodovodih v prejšnjih letih pripravili programe ukrepov, da bi zmanjšali vsaj tiste stroške, na katere

gradnjo krajše ceste, bomo dodali denar drugim, preostali del ceste bomo asfaltirali v naslednjih letih ipd.?) Pri prepiru okrog ceste tudi ne gre podcenjevati starih in novih stro ev med sedmi, oportunitizma posameznikov in pomanjkanja  uta solidarnosti. Prizadebi občane izolske dela Kaverije sprašujejo, zakaj naj bi  e naprej gazili po blatu na najslabšem delu poti, potem ko naj bi prispevali letno svojih milijonov skupaj s sredstvi izolske občine za pot, ki bo potekala samo po ozemlju piranske občine. Vprašanje je tudi, kakšni bodo bodoči odnosi med vaščani,  e bo pri gradnji ceste zmaga la agresivna skupina. Tako občani upajo, da jih občinski organi in politične organizacije izole ne bodo pustili na cedilu pri končnem dogovoru o asfaltiranju poti. Prizadebi občani so pripravili prirepavi te  e več, kot so prvotno predvideli, toda samo,  e se v tej akciji ureti tudi najslabši del njihove poti.

Mimogrede naj omenim, da prepri ok asfaltiranja poti v Kaverije med drugimi  etke vso absurदन današnje raznejeje med izolsko in piransko občino v tem območju. Meja je razdelila to majhno skupnost na dva dela, čeprav zgodovinsko in v vseh pogledih te i k Strunjanu. Do glavne ceste v Strunjanu drži iz Kaverij ena sama pot. Tam so tudi trgovina, mesnica, otroški

vrtec, šola, avtobusna postaja, zadružno skladi e, dve gostilni in ne nazadnje cerkev. Skratka, tisto najnujnejše, kar naj bi imel občan pri roki. Kaverije so v bistvu živi del strunjske krajevne skupnosti, čeprav je njihov največji del (13 hiš) »pametni« birokrat nekoč pripojil izolski občini.

Ta umetna pregrada velja  e danes – z vsemi posledicami. Zato se tudi pripravimo o cesti, ki naj bi po mnenju nekaterih asfaltirali samo do občinske meje – tudi z denarjem tistih, iz druge občine, ki pa bi ostali  e naprej najbolj prizadebi. S tem pa se ne moremo strinjati.

JANEZ HOČEVAR, DOBRAVA PRI IZOLI

France Godec razstavlja v Lipici

LIPICA, 13. marca – V tukajšnjem Klubu hotelu so v petek odprli razstavo del akademskega slikarja Franceta Godeca iz Ljubljane. Slikar, ki ga večina kritikov imenuje »poslednji slovenski impresionist«, je bil  ereno učenec in je ves  e svojega ustvarjanja ostal zvest slovenski pokrajini. Upodablja predvsem Krko, Savo in Sočo. France Godec, ki bi jeseni praznoval 75-letnico, tokrat predstavlja 21 olj, razstava pa bo odprta do konca meseca. (M.  .)

»Naj povem, da je bil natančno obve en o vašem obisku tu pri nas.«
Ko je minilo prvo presenečenje, je na Morel-Dercourta legla tesnoba in ga stiskala kakor mora. Je ta Marc Sil ver  v hudič ali kaj? Zakaj je prišel vdorcu v Ženevo istoa asno kot on? To lahko pomeni nevarnost, da ga ovadi. Ob misli na tako možnost se mu je osu ilo grlo. Dobro je namreč poznal zadnje vladne ukrepe, sprejete zato, da bi preprečili beg kapitala iz Francije in stopili na prste davčnim utajevalcem. Stvar je bila toliko bolj grozeča, ker njegov tast sploh ni vedel, da ima bančni račun v Švici.

»Je kaj narobe, gospod Morel-Dercourt?«
»Ne, ni bilo vse v redu ... Prizadebi je prebledel, rekel bi se, da s težavo lovi zrak. Na srečo to ni trajalo dolgo in hitro je spet stal na trdnih tleh, pripravljen, da se spopade.«

»Ste mu odprli bančni račun?«
»Postopek je prav zdaj v teku.«
»Torej ga ustavite, tipa pa poženite čez prag!«
»Zdi se mi, da to ne bo lahko ...«

»Njegov potni list je v redu, francoski dru ljan je in vso pravico ima, da odpre tekoči račun.«

»Pri bogu! Lagal vam je!«
»Ne bi rekel. Dejal je, da vas pozna, in zdi se mi, da je to res.«

»Toda trdil je, da moram na njegov bančni račun prnesti denar!«
»Glede tega je bil resnično prepričan. Ob vsem tem vam zagotavljam, da bomo glede tega diskretno previdni ... Posebej  e,  e ne pooblastite, da uradno poročam o vaši reakciji.«

»Seveda vas pooblaščam ... Pa  e kako! Samo malo počakajte! Boste videli, ko mi pride v roke!«

I  el je koledar poletnih prireditev

Bogat program portoroških prireditev je sestavni del letošnje turistične ponudbe

PORTOROŽ, 13. marca – Pri obalno-kraški turistični poslovni skupnosti so ob stoletnici organiziranega turizma v Portorožu  e izdali koledarček turističnih prireditev. Po eni strani ta program prireditev vsakoletni sestavni del tukajšnje turistične ponudbe, po drugi pa naj bi ob visokem jubileju pripravili tudi več takih prireditev, ki bi primerno popestrile tovrstno ponudbo, s katero bi v Portorož privabili  e ve  turistov kot ponavadi.

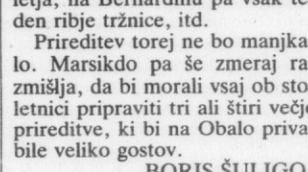
Omenimo naj samo nekatere: 1. maja regato starih barka , od 3. do 5. maja sejen cvetja, 17. in 19. maja avtomobilski rally Saturnus, ki naj bi štel za evropski pokal, 26. maja praznik pomladi v Izoli, 25. do 31. maja mednarodni festival športnih in programov, 15. in 16. junija solinarske dneve s solinarskimi običaji in igrami in rally veteranov – tekmovalstvo s »stariši« avtomobili, od 16. do 23. junija jadrnalno tekmovalstvo v razredu zvezda za kvalifikacije za svetovno prvenstvo, 21. junija bodo začeli tradicionalne piranske glasbene večere, 22. do 29. junija bodo kopska srečanja narodnosti, 23. do 30. junija bo mednarodna fizikalna olimpiada, konec junija pa  e letalsko tekmovalstvo transatlantici cup, od 4. do 7. julija naj bi pripravili tekmovalstvo za najbolj nori in smešni avto Evrope, 7. julija letalsko tekmovalstvo za pokal Branka Ivanuša, od 6. do 14. julija v Koprno evropsko prvenstvo v jadrnanju (razred 470), 20. julija 8. festival melodije morja in sonca, 26. do 28. julija pa tekmovalstvo in srečanje kakih 30 balonarjev v Portorožu, med 7. in 14. avgustom naj bi Portorož in Benetke pripravile Regato starih bark, portoro ski teden naj bi trajal med 11. in 18. avgustom, ko bi ga začeli s portoro sko nočjo in padalskim turizmom v Portorožu, 7. septembra naj bi bil pomorski krst in mednarodni slikarski est-tempore, 14. septembra pa kmečki praznik v Ravnu, 24. in 25. avgusta pa v Izoli ribiški praznik. V poletnih mesecih pa naj bi v Portorožu in na Obali večkrat organizirali vi te ke igre, ob sobotah izbere letotice in revijo kopal  skozi stoletja, na Bernardinu pa vsak teden ribje trznice, itd.

Prireditev torej ne bo manjkalo. Marsikdo pa še zmeraj razmišlja, da bi morali vsaj ob stoletnici pripraviti tri ali štiri večje prireditev, ki bi na Obalo privabile veliko gostov.

BORIS ŠULIGOJ

LOTO

V 11. kolu lota so bile izrebrane naslednje številke: 7, 13, 15, 30, 36, in dodatna  tevilka 21.



Manj za osebne dohodke in sklad skupne porabe, ve  za akumulacijo

Zlasti v ajdovski predelovalni industriji so lani dobro gospodarili – Velike razlike med posameznimi organizacijami

AJDOVŠČINA, 13. marca – Za ajdovsko gospodarstvo je značilno, da v primerjavi z gospodarstvom ostalih treh severnoprimorskih občin poslu je  e očitnejše težav; nima izluga, razven opremljenosti manjših. V zadnjih letih je ustvarjalo ve  dohodka in akumulacije na delavca kot v povprečju v Sloveniji.

Tudi zaključni računi lanskega gospodarjenja kažejo, da je predvsem ajdovska predelovalna industrija dosegla dobre proizvodne rezultate. Delovne organizacije, v katerih je približno 6500 zaposlenih, so lani ustvarile kar za 70,3 odstotka večji dohodek kot prejšnje leto. Izjemno pa so povečali dohodek v industrijski konfekciji – IKA in Fructalu, kjer je  e enkrat večji kot predlanskim.

Pomembno je, da je ajdovsko gospodarstvo bolj povečalo akumulacijo kot o sebno porabo. Za o sebne dohodke in sklad skupne porabe so namenili za približno 49 odstotkov več kot leto prej, za akumulacijo pa približno 19 odstotkov več, kar znaša skoraj 1,4 milijarde dinarjev.

To pa le na prvi pogled pomeni več denarja za razširitev mate-

ri ne osnove dela. Natančnejši pregled zaključnih računov namreč kaže, kot  e vrsto let dole, da so razlike med delovnimi organizacijami precejšne. Marsikje akumulacija ne bo zado ala za odpravo nakopičenih finančnih težav in  e manj za nove naložbe. Ve  ajdovske akumulacije vsega ajdovskega gospodarstva je ustvarila občinska tovarna Telma, nekaj manj kot 29 odstotkov Fructal, skoraj desetino Metalnik tozda Tovarna poljedelskega orodja Batuje, z nekaj odstotki jim sledita tovarna pohišstva Lipa in Industrijska konfekcija Ajdovščina.

Precej ni del dohodka pa morata tudi ajdovsko gospodarstvo nameniti za obresti. Lani so znašale kar 1,6 milijarde dinarjev, torej dobro petino ustvarjenega dohodka in očitno več, ko je znašala akumulacija.

Phyllis Naylor

 ivljenje z blazne em

13. nadaljevanje

U ivala sem in ni mi bilo mar dirigentovih histeričnih izbruhov, med katerimi je vplil name po italijansko – zaradi mojega primka je pač mislil, da sem Italijanka – in metal neto čez balkon,  e so tenorji prehitro vstopili. Nadajevala sem s pisanjem in prodajala zgodbe revijam, za katere  iv človek  e ni slišal, in čeprav je Ted trdil, da imam neverjeten talent za to, da na enajstih stranskih mlatih prazno slamo, mi vseeno ni znal pojasniti čekov, ki so mi jih od časa do časa poslali iz uredni ev.

Toda  e mi je trpinčil s karkozmom in kritiko, moram tudi reči, da mi je odkril svet, ki ga prej nikoli nisem poznala. Konce tednov sva prebila tako, da sva poslušala najrazličnejša izredno zanimiva predavanja, si ogledovala umetniške razstave in hodila poslušat Mozartove koncerte v parku. Pred poroko sem mislila, da se ves filmski svet sestoji iz Greer Garson in Hedy Lamarr, s Tedovo pomočjo pa sem se zaljubila v Tatove kolese, La Strado, Neapelsko zlato in druge. V Oaktunu smo dekleta hodile na po tirne zabave, kjer smo igralo domino in razpravljale o najboljšem jedilniku tedna. Tu pa sva hodila na sestanke, kjer so ljudje v afriških to ah razpravljali o psihoanalizi in eksistencializmu. Kupila sva si stari kolesi in kolesarski pulicah, kjer sicer nikoli niso hodila. Hodila sva na piknike na pla i in odkrivala majhne restavracije, za katere so očitno vedeli samo študenti. Na kratko povedano, bila sem hkrati razstav-

PO SLOVENIJI

V kratkem odlo itvi o »razširitvi« IZOLE

IZOLA, 13. marca –  e ta mesec bi se moralo to mesto »razširiti«  e na območje naselij Polje, Livade, Jagodje in Dobrava. Delegati občinske skupščine bodo namreč sprejemali predlog odloka, po katerem naj bi ukiniti imena omenjenih naselij, ki naj bi potlej postala sestavni del izolskega mesta. Do priprave predlaganega odloka je pripeljala pospešena gradnja stanovanjskih, poslovnih in gospodarskih objektov izven starega mestnega jedra v minulih dvajsetih letih. Ker je v starem mestnem jedru zmanjkovalo prostora, so novogradnje rastle v naseljih Livade, Polje, Jagodje in deloma tudi na Dobravah. Izola se je »stapljala« z omenjenimi naselji, ki sedaj  e sestavljajo zaokroženo mestno celico. S sprejetjem predlaganega odloka bi zabrisali mejo med stari mestom in omenjenimi naselji, s čimer bi lahko olajšali delo nadaljnjemu prostorskemu planiranju in poudotni zbiranje statističnih podatkov. V vsem novonastalem naselju Izola bi uvedli ulični sistem. Pri tem bi imena sedanjih naselij lahko uporabili za posamezne ulice, uredili pa bi tudi sedanji nered hišnih številk, ki je posledica neenakomernih pozidave primestnih naselij.

S tem odlokom pa se ne bodo spremenile meje štirih sedanjih krajevskih skupnosti, ki bodo lahko obdržale tudi dosedanja imena. Samoupravno življenje in delo v krajevskih skupnostih torej ne bi smelo biti prizadeto, temveč naj bi v zaključnem novonastalem naselju dobilo novo vsebino. (I. U.)

Nasip ob obalni cesti  e kar spominja na lansko neurje



KOPER, 13. marca – V Koprno so se danes sestali predstavniki obalnih občin, republi skega komiteja za promet in zveze, komiteja za varstvo okolja, Skupnosti za ceste Slovenije, zveze vodnih skupnosti in drugi, ki bi jih morala skrbeti sanacija obalne ceste oziroma nasipa ob njej, ki je bil poškodovan v neurju konec septembra lani. Neurje je obalni zid in cesto (na sliki) precej poškodovalo, žal pa doslej še niso »odkrili« ustanove, ki bi morala skrbeti za ceste. Vodari in cestarji namreč po krbi zakona ugotavljajo, da nasip ob

POZIV MEDVOJNIM IZGNANCEM V SR SBRJJO

Manifestacija bratstva in enotnosti

Manifestacija »vlak bratstva in enotnosti« je tradicionalna  e od leta 1961. Je odraz stalnih prijateljskih ve i med bivšimi izgnanci iz Slovenije, ki jih je okupator leta 1941 izgnal iz njihovih domov, in njihovi i gostitelji v SR Srbiji, kjer so izgnanci našli svoj drugi dom. Velika večina je dobila toplo in prijateljsko zatei je pri srbskih bratih in sestrah, ki so skupaj z njimi preživljali težave vojne vihr te prenašali nad lo ske napore in trpljenje.

Značilno za manifestacijo je, da je vlak tradicionalni simbol ohranjanja, razvijanja in utrjevanja revolucionarnih izročil NOB ter pomemben prispevek k nadaljnjemu razvoju in krepitvi bratstva in enotnosti jugoslovanskih narodov in narodnosti. Vlak je postal največja manifestacija povezovanja med slovenskimi izgnanci in njihovi i gostitelji, postal je porok, da velike revolucionarne izk usnje ne bodo nikoli zamele. S to manifestacijo se revolucionarna izročila NOB prenašajo tudi na mlajše rodove.

Medobčinska koordinacijska odbora za organizacijo »vlaka bratstva in enotnosti« v SR Srbiji in SR Sloveniji sta v soglasju z vsemi sodelujočimi občinami sklenila, da letos organiziramo »vlak bratstva in enotnosti«, ki bo iz SR Slovenije popeljal bive izgnance in njihove najožje družinske člane k njihovim gostiteljem v SR Srbijo.

Vlak bo odprdel iz Maribora oziroma Jesenice 11. oktobra, vr al pa se bo iz Kraljeva oziroma Titovega U ica 15. oktobra

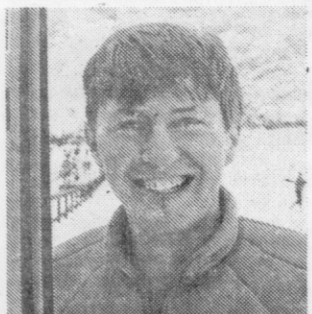
Preizkus je povsem uspel

Prenovljena planiška letalnica se je pokazala v vsem sijaju – Prvi skočil Dolhar, Debelak 173 m

PLANICA, 13. marca – Uvod v 8. svetovno prvenstvo v smučarskih poletih in silko slavlje ob 50 letnici naše legendarne Planice je bil takšen kot smo si ga lahko samo želeli. Prenovljena planiška velikanja je že ob prvih preizkusih pokazala vse svoje kvalitete izjemne letalnice. Vzdušje ob izteku močnejše letopice je bilo seveda temu primerno, mladi jugoslovanski skakalci so bili deležni burnih aplavzov vseh tistih, ki niso hoteli zamuditi premiere – pa čeprav je za treniranje, organizatorji na čelu s konstruktorjem inž. Vladom Gorškom so sijali ob zadovoljstvu, Branko Dolhar, ki je prvi uredil smučnično prenovljeno letalnico pa je ob sprejemanju čestitk vseh navdušen povedal: »Na tako pripravljeni skakalnici se nisem skakal. Prepričan sem, da bo padel svetovni rekord.«

Prenovljena planiška letalnica je bila danes zares izjemno dobro pripravljena. Inž. Goršek je pri tem pripravi, da so imeli, seveda ob vsem trudu, ki je števila in dobro izurjena ekipa za pripravo letalnice vložili v delo, tudi precej sreče, saj jim je ravno v odločilnem trenutku naslano na debelo zamrznjeno podlago dokosčili, ki jo je bilo zelo težko obdelovati, ravno zaradi vlažnosti zraka, da so ga lahko utepali v podlago in tako praktično idealno pripravili doskok.

Tudi tehnični delegat na svetovnem prvenstvu Odilo del Curto, ki je skupaj z našimi organizatorji še pred poskusnimi leti vnovič premeril letalnico in postavil (začasno) kritično točko na 188 metrov, pri tem pa poudaril, da je prepričan, da bodo lahko skakalci povsem varno leteli tudi tam, je bil izjemno zadovoljen: »V Planici se res ni ničesar bati, tu sem je navajen na izjemno organizacijo in prepričan sem, da bo tudi letos tako.«



SKOČIL 173 m – Matjaž Debelak. (Foto: Joco Žnidaršič)

Seveda so vsi prisotni v prekrasni, s čepom tokrat ne s soncem obsijani dolini Pod Poncami najbolj nestrno pričakovali 36-letnega veterana Branka Dolhara, ki ga je po daljšem premoru ponovno zamaknilo leteti. Dolhar se je pred odličnim prvim skokom vestno pripravil na manjših planiških skakalnicah, kljub temu pa mu je na velikanu le malo »smankalo«. Skok je sicer lepo ušel, v zraku je bil miren, glavne težave pa so bile pri doskoku. Vendar pa je se Dolhar rutinarno ušel in za prvih 112 m na velikanu več kot zaslužil buren aplavz prisotnih. Za Dolharjem je bil na vrsti prvi »pravilni preizkus zmožnosti prenovljene velikanke. Rakko Lotrič, sicer znan bolj po svojem lepem slogu kot po velikih doletih, se izjemno dobro ušel skok, zagledali smo ga izredno visoko nad skakalnico, potem pa

je letel, letel. 165 metrov, skoraj 20 metrov več od njegovega osebnega rekorda, je bil prvi izmed dokazov, da se ob koncu dneva obetajo v Planici res izjemne predstave mojstrov skakalnega športa.

● **Dolžine poletov za preizkus**
Lotrič 165, 135, Dolhar 112, 130, Peljhan 164, 160, Kešar 109, 112, Globnič 155, Gaspič 133, 130, Melin 127, 120, Vili Tepeš 120, 126, Štirn 158, Debelak 173, Slater 112, B. Dolenc 135, Verdev 130.

Takih dokazov je bilo petem še več. Grega Peljhan je polet 164 in 160 metrov daleč, Bojan Globnič 155, Janez Štirn 158, polet našega B reprezentance 20-letnega Ilirija Matjaža Debelaka pa je bil sploh nekaj posebnega. Pristopil je pri 173 metrih, s tem izenačil jugoslovanski rekord (seveda neuradno) Primoža Ulaže, in tako na najboljši način najavil petkov začetek planiških doživljajev.

PETER LOVŠIN

Tri prva mesta v Ameriki – pred Mietom!

PLANICA – Pogumni smučarski skakalci so bili včeraj v dolni skakalnici pred preskusi velikanske za 8. SP seveda v središču pozornosti, toda v veliki beli arni se je hitro razvedelo: jugoslovanski smučarski tekači so na ameriški celi, v Biwabiku (Minnesota), na velikem mednarodnem maratonu v smučarskem teku na 50 km zasedli v konkurenci 500 tekačev in tekačev prva tri mesta. Že pred maratonom so bile na snježnem stadionu tekme v sprintu (9 moških, 6 žensk). Tudi na tem tekmuhanju naši tekači prva tri mesta, potem ko je guverner Minnesote Rude Prich, naš gost list, odjel veliko mednarodno srečanje v regiji, ki je bogata z rudniško železovo rudjo. Tu dela tudi veliki pomembni naši izseljenci.

Na maratonski gostoljubni predilekciji so speli progo kar stoiki več manjših mest (Biwabik, Aurora itd.), so se našli ustrezni tekmovalci: 1. Klemenec 2:13:28,0, 2. Čarnan 2:13:28,3, 3. Kršinar 2:13:28,9, 4. Autio 2:15:16,9, 5. Mieto 2:18:36,2. Našli so pritekli na celi skupaj, njihovi najbližji »zvrtni« pa sta bila Finca Autio in Mieto. Tisk je Jugoslovancem in njihovu uspehu posvečal cele strani.

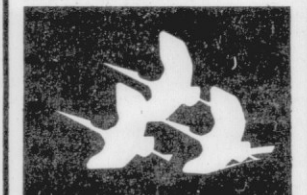
H. U.



SKAKALCI PRIHAJAJO – Z izjemo Norvežanov, so v Kranjsko goro že dopotovali vsi udeleženci 8. SP v poletih. Veliko zanimanje je bilo zlasti za Fince, saj je njihov najboljši Matti Nykänen s 185 m svetovni rekord. Finska ekipa je dopotovala s čarterskim poletom Inex Adrije na Brnik. Na sliki: Matti Nykänen (desno) in Jukka Kalso. (Foto: Marjan Zaplatil)

Halo, Planica!

Prvi so v Kranjsko goro, kjer je sedež organizacijskega štaba, dopotovali Američani. Prava prava v Planico, saj so se kar s prilivom vred odpravili na treniranje na 120 m skakalnici in se se pozneje preselili v Kranjsko goro. Prvi, ki se se oglašili neposredno v Kranjski gori, pa so bili Finci z Mattijem Nykänenom na čelu. Z ekipo pa je prišel tudi manj znan Mika Kojonkoski, ki je bil letos tretji na državnem prvenstvu. Počestnost v zvezi s simpatičnim študentom matematike: pred leti je bil celo državni prvak, toda ne v smučarskih skokih, marveč v jadranju (razred Jola), zelo dober pa je tudi nogometaš.



Med tistimi, ki so vadili včeraj v Planici, že v ranih jutranjih urah, so bili tudi zastavonoše, nekdanji državni reprezentanti v smučarskih skokih, Janez Milnar. »Trgalo pa nas je precej,« je prišteli simpatični črpalnik iz Kranjske gore. Kako tudi ne bi: radihu drvi smučar s hitrostjo 150 km/h.

Vodilna nista tudi prvaka

V Planici bo še posebna draž dvojob skakalcev sezone Felderja in Nykänen

LJUBLJANA – Najboljša skakalca letošnje sezone, Finca Matti Nykänen in Avstrijec Felder bosta gotovo tudi v Planici v središču pozornosti, hkrati pa sodita tudi med favorite 8. svetovnega prvenstva v smučarskih poletih. Dvojob bo toliko bolj zanimiv, ker prihajata v Planico iz različnih sredstev, vendar se v tekmovalni vrnitvi za svetovni pokal daleč pred vsemi, pa se nobenemu od njiju ni posrežilo, da bi v Seefeldu postal svetovni prvak v skokih. SP v poletih v Planici je tokratovsko namena zadnja letošnja priložnost, kar napetost pod Poncami samo še stopnjuje.

Za odlične v svetovnem pokalu ostane še finale v Štrbskem plesu, pred katerim pa je razlika med njima sama ena. Kakazalo se je namreč, da je pri našem sestavljanju tekmo prišlo do zamenjave pri njuni uvrstitvi na drugo tekmo v Lahtiju, tako da je pravzaprav Felder tokrat pred Nykänenom. Pravilni vrstni red je takle: Felder 195, Nykänen 194, Vetter 152, Weisskopf 131, Parma 128, Puikkonen 125, Plot 117, Akimoto 89, Bergerud 88, Ostwald 85, Holland 79, Tepeš 75, Stjernern 71, Fijas 64, Kokkonen 64 itd.

Pred Planico pa ne gre pozabiti še na dejstvo, da bo poleg vseh Nykänenom brani tudi svoj svetovni rekord s 185 m v Oberstdorfu. ...

POKALNI NOGOMET

Vojvodina : Olimpija 3:0 (2:0)

NOVI SAD – Športni center Vojvodine, gledalcev 1500, sodnik Madžski (Prilep). STRELCI: 1:0 – Novaković (14), 2:0 – Rac (45), 3:0 – Novaković (82). VOJVODINA: Vasić, Tintir, Mićović, Djurović, Zovko, Dimitrić, Aničić, Todorović (Mijić), Čurčić (Vlahović), Rac, Novaković.

OLIMPIJA: Dalanović, Podgajski, Teršić, Hudarin, Vujanović, Lalošić, Komadina, Komočar, Bošnjak, Domanec (Pate), Voljč (Židan). Novosadčani v prvem polčasu niso igrali posebno dobro, a so si se po 45 minutah zagotovili za Ljubljance nedosledno prednost. V 14. minuti je Rac po podaji Aničića močno streljal, Dalanović je zogo na kratko odbil, spretni Novaković pa je z nekaj metrov zatresel mrežo. Gostje so imeli prvo priložnost po prekršku Zovka in Voljčevem, Komočarjev strel pa je zadel mrežo z zunanje strani. Malo zatem je Čurčić zamludil idealno priložnost za Vojvodino. V 22. in 26. minuti je imela Olimpija novi priložnosti za izenačenje, vendar je prvi Vasić odbil močan strel Lalošića, drugi pa je Komočar s prostega strela za las zgrešil mrežo. Ko se je 45. minuta že zdavnaj iztekla, je Vasoje Radu, ki je pretekli kakeh 30 metrov ter streljal koga na levo, na splošno presenečenje pod Dalanovičevim končala v mreži.

V drugem polčasu so imeli pobudo Ljubljanci. Ti so več napadali, toda z malo uspeha. Najboljša priložnost so imeli v 61. minuti, ko se je Židan po podaji Lalošića sam znašel pred Vasićem, streljal mimo njega, toda žoga je zadelo vratnico. Malo zatem je Pate s prostega strela silovito streljal tik mimo vrata, vendar je Mijić po siloviti prodoru močno streljal, vratar Dalanović je zogo odbil, Novaković pa jo je potisnil v mrežo.

VLADO VUJIN

Dinamo : Hajduk 3:1 (2:0)

Stadion v Maksimiru, gledalcev 30.000, sodnik Komandić (Beograd). STRELCI: 1:0 – Jurč (15), 2:0 – B. Cvetković (44), 3:0 – Bogdan (62), 3:1 – Volić (90).

DINAMO: Stojić, Džeko, Z. Cvetković, Arslanović, Lulić, Bogdan, Braun, Jurč, Petrović, Milinović, B. Cvetković.

HAJDUK: Pudar, Španjić (Dražić), Milijuš, Gudelj, Petrović (Bašić).

KAJAKAŠTVO

Kajakasi in kanuisti na Ljubljani

LJUBLJANA – Kajakaški klub Ljubljana je organiziral otvoritveno tekmo v letošnji sezoni spustov in slalomov. Na 12 km dolgem spustu od Podpeči do Ljubljane je merilo moč 50 solinov iz slovenskih in hrvaških klubov. Rezultati: 1. člani: 1. Karas (Mura) 49:53, 2. Pleštenjak (Ljubljana) 52:05, 3. Hribernik (Rašica) 53:27, člani: 1. Stojan (Ljubljana) 54:18, 2. Cankar (Nivo) 55:44, 3. Benard (Nivo) 57:02, mladinci: 1. Versek (Mura) 52:07, 2. Ivacič (Nivo) 52:23, 3. Stepec (Ljubljana) 52:25, člani: 1. Kukec (Ljubljana) 52:48, 2. Pintar (Ljubljana) 59:44, 3. Jelenc (Ljubljana) 67:10, mladinci: 1. Javornik (Ljubljana) 60:12, 2. Zitnik (Ljubljana) 71:56, 3. Grzin (Ljubljana) 93:13, člani: 1. Matković (Ljubljana) 52:24, 2. Delić (Zupanci) (Zagreb) 59:44, 3. Javornik – Slana (KRS) 67:15, K – 1, rekreativci: 1. Beve (KRS) 60:32, 2. Adam (Ljubljana) 62:42, 3. Čizman (Rašica) 62:49.

SLOBODAN PETROVIĆ

Zrebanje polifinalnih parov bo v ponedeljek, 18. t.m., v Beogradu.

Železnikar : Maribor 0:4 (0:2)

MARIBOR – Prijateljska tekma, igralec na Taboru, gledalcev 150, sodnik Kralj (Maribor). STRELCI: Kukačević, Žurman, Taneski, Damjanović. Na tekmi igrači niso bili prave igre, igralci obeh moštev pa so zato zaigrali zelo borbena. Učinkovitosti je bil drugič, republiški liga pa se mu je kar dobro upirala. Tekma je bila zelo korektna.

S. P

Miklavčič nič več trener VOEST

LJUBLJANA – Mariborčan Milan Miklavčič, ki je zadnja leta uspešno vodil klubov, je po porazu doma z LASK (0:1) odstopil kot trener VOEST. Njegov klub se je znal pri dveh lestvicah, kritike pa je doživel, ker je angažiral slabe okrepitve iz Jugoslavije (Ferhatović, Popanić, Odović).

Vsebnost polikloriranih bifenilov se zmanjšuje

Doslej izvedeni ukrepi pri reševanju onesnaženosti Krupe v celoti upravičeni – Zdravstveni pregledi ne kažejo na organske okvare

Komisija izvršnega sveta skupščine SR Slovenije za koordinacijo strokovnega dela pri reševanju onesnaženosti Krupe s polikloriranimi bifenili je na 8. seji dne 8. marca ocenila, da so dosledaj izvedeni ukrepi, ki so jih predlagale in opravile strokovne organizacije, zdravstvena služba, DO Iskra Semč in upravni organi v celoti upravičeni in izvedeni. DO Iskra Semč je s 1. 2. 1985 prenehala s proizvodnjo kondenzatorjev, polnjenih s polikloriranimi bifenili in pripravila program ter pričela s sanacijo odlagališč in drugih negativnih posledic proizvodnje kondenzatorjev, polnjenih s polikloriranimi bifenili.

Komisija nadaljuje z aktivnostmi v smislu projekta. V mesecu februarju in marcu so strokovni delavci Zavoda SRS za zdravstveno varstvo ponovno odvzeli vzorce živil živalskega izvora za analizo na vsebnost polikloriranih bifenilov z namenom, da bi dobili sliko stanja po zagotovitvi preskrbe z neoporečno pitno vodo. Rezultati preiskav kažejo, da se stanje izboljšuje, saj vsi analizirani vzorci (mleko, perutnina, kurja jaja) kažejo zelo nizko vsebnost polikloriranih bifenilov, v primerjavi z rezultati prejšnjih analiz, kar opravičuje vse izvedene preventivne ukrepe (preprečitev uporabe vode iz Krupe, omejitve uporabe nekaterih živil itd.). Vsebnost polikloriranih bifenilov se je znižala najbolj pri kravjem mleku in je pod maksimalno dovoljeno koncentracijo (po ameriških normah in normah Nemške demokratične republike). Kljub veliko boljšim rezultatom Zavod SR Slovenije za zdravstveno varstvo še vedno ne pripo- roča uživanje tega mleka tistim skupinam prebivalstva, katerim pome- ni mleko enega glavnih beljakovinskih virov v dnevni prehrani (otroci do 6 let) ter tistim, katerih dnevne

Poliklorirani bifenili in okolje

Danes je v svetu znanih že okoli 5 milijonov spojin in v vsakem dnevu se sintetizirajo nove. Od teh se jih več kot 100.000 uporablja v različnih oblikah. 10.000 pa proizvajajo v velikih množinah. Mnoge od teh »končajev« na različne načine v okolje, kjer se lahko akumulirajo; med njimi predstavljajo poseben problem spojine težkih kovin in številne škodljive organske snovi.

Poliklorirani bifenili (PCB) so sintetske spojine katere kemična struktura je poznana že 100 let. Dobimo jih s kloriranjem bifenila (difenila), pri čemer nastajajo mešanica različnih kloriranih bifenilov. Vsi bifenili imajo v njih izrazito toksičnost, tetraklorbifenil in pentaklorbifenil. Komercialna proizvodnja se je intenzivno pričela v ZDA v letu 1930 zaradi velikega povpraševanja električne industrije po dobrih izolatorjih električnih tokovodov. Komercialni PCB so mešanice različnih kloriranih bifenilov (tekočine, voski, smole), ki jih odlikuje dobra kemična in termična stabilnost, neoporečnost, so dobro topljivi v različnih raztopilnih sredstvih. Na trg prihajajo pod naslednjimi imeni: Aroclor (Monsanto Company, ZDA), Clophen (Farbenfabriken Bayer A. G., ZRN), Fencolor (Caffaro, Italija), Kanechlor (Kanechlor Chemical Co., Japonska), Neoplon (Prodel, Francija) in Sovol (SZ). Zaradi vsestranskih lastnosti so začeli PCB na široko uporabljati tudi drugod: hidravlične in hladilne (ogrevanje) tekočine, v proizvodnji prekrivnih barv, impregnacijskih sredstev za protivodno in protipožarno zaščito, pesticidov, kopirnih papirjev, tiskarskega črnila, v proizvodnji mehčal za plastične materiale, lepil, mazivnih olj in še drugod.

PCB so pri normalnih pogojih kemično inertne spojine, pri visjih temperaturah lahko reagirajo z vrsto snovi (npr. z luži v fenole). V okolju so tekoče razgradljive, po najnovjših raziskavah je njihova razpolovna doba razpada okoli 5 let (fotolitične reakcije, hidroliza, biotransformacije). Popoln sežig PCB dosežemo pri temperaturah nad 1100°C.

Svetovna kumulativna proizvodnja PCB znaša preko 1 milijon ton. V ZDA so v letu 1970 proizvedli 33.000 ton. Več kot 50% je akumulirano v okolju širom po svetu. Podobno kot pesticidi (DDT) so PCB v okolju težko razgradljivi in se nabirajo v organizmih preko prehranske verige v močnejši koncentraciji. Vsebnost biološki pri opozorilu na ekološke probleme, ko so pri določitvah DDT ugotovili tudi povišane koncentracije PCB v okolju. Po letu 1970 so na osnovi številnih raziskav PCB v okolju in dokazov o njihovi škodljivosti v mnogih državah omejili ali celo prepovedali proizvodnjo, omejili uporabo, sprejeli vrsto ukrepov za ravnanje z odpadnim PCB ter uvedli stroge normative o maksimalno dopustnih koncentracijah v zraku, vodi in prehrani.

V splošnem razvrščamo PCB med manj strupene snovi, saj je strupenost na akutne okvare srednja. Študije na vrsti živalih kažejo, da bi znatnih učinkov na živali, ki so živele v atmosferi s koncentracijami PCB pod 1 mg/m³, ali zaužitju s hrano pri vnosu 0,1 mg/kg telesne teže na dan. Po najnovjših ugotovitvah znanstvenih raziskav sodijo PCB v skupino škodljivih snovi za katere se domneva kancerogenost, mutagenost in teratogenost.

Okvare zdravja so ugotovili pri delavcih, ki so bili izpostavljeni PCB na tudi pri prebivalstvu, ki so uživali hrano, močno onesnaženo s PCB. PCB so danes pravzaprav povsod. Povzročajo lahko akutne ali kronične toksične okvare na koži, dihalih, jetrih, presnovne motnje, znižanje odpornosti.

Akutne okvare zdravja so bile redke. Od akcidentalnih primerov zastrupitve s PCB je znan samo primer na Japonskem (ta nima zveze z onesna-

ženjem okolja), ko je zbolelo nad tisoč ljudi, ki so uživali več mesecev riževo olje onesnaženo s PCB (do 5 g/kg; japonsko: »Rusho«). Vsebnost polikloriranih bifenilov in tudi nevarnih njihovih znakov za organske okvare, ki bi bile posledica izpostavitve polikloriranim bifenilom.

Zdravstveno stanje delavcev in prebivalstva, ki so bili izpostavljeni polikloriranim bifenilom, bo Univerzitetni inštitut za medicino dela, prometa in športa stalno spremljal v sodelovanju z drugimi strokovnjaki pri Univerzitetni kliničnega centra, Zavoda SR Slovenije za zdravstveno varstvo in krajevne zdravstvene službe.

Izvršni svet skupščine občine Cernomelj nadaljuje z akcijo za izgradnjo nadomestnega vodovoda za to območje iz izvira Dobbič. Izvršni svet skupščine SR Slovenije je obravnaval predloženi projekt in mu dal vso podporo. Ker gre za zagotovitev pitne vode porabi- kon, ki so za te potrebe do sedaj v celoti ali delno uporabljali vodo iz Krupe, in za delno razbremenitev lokalnega vodovodnega omrežja, bodo s sredstvi sodelovali DO Iskra Semč, občinska komunalna skupnost ter združena sredstva vodnega gospodarstva. Po dokumentaciji, ki jo je pripravil izvršni svet skupščine občine Cernomelj, predvidevajo, da se bodo dela pričela v aprilu 1985, in bi bil nadomestni vodovod zgrajen do konca tega leta.

Republiški komisije za varstvo okolja in urejanje prostora skrbijo za redne mesečne analize vzorcev vode iz Kolpe in o tem obveščajo pristojne republiške upravne organe SR Hrvatske. Vsebnost polikloriranih bifenilov v Kolpi je po vseh analizah na ravni, ki velja za nevarne za zdravje. Komisije je sprejela sklep, da bo o vseh aktivnostih in novih ugotovitvah obveščala javnost.

Dogovor o izplačilu dodatnega honorarja je bil samo usten

V Zagrebu se je nadaljeval sodni spor med režiserjem Veljkom Bulajićem in Croatia filmom ter Neoplanta-filmom

ZAGREB, 13. marca – Na občinskem sodišču v Zagrebu se je nadaljeval sodni spor med filmskim režiserjem Veljkom Bulajićem na eni ter Croatia-filmom iz Zagreba in Neoplanta-filmom iz Novoga Sada na drugi strani. Gre za izplačilo dodatnih sredstev od distribucije filma Veliki transport.

Bulajić, kot smo že pisali, trdi, da je bilo julija 1983 v kinodisknem hotelu Narvik dogovorjeno, da mu kot režiserju poleg honorarja pripada še 13 odstotkov od distribucije filma Veliki transport v naši državi. Seveda so se o vsem dogovorili samo ustno, ni pa niso zapisali. Dodatnega denarja niso nikoli izplačali, zaradi česar se je bil Bulajić prisiljen obviniti na sodišču, niše Vjesnik.

Na razpravi je režiser dejal, da ni vztrajal, naj omenjenemu dogovoru dajo tudi pisno obliko, ker je bilo takrat rečeno, da ga bosta v svoje samoupravne sporazume uvrstila Neoplanta-film in Croatia-film in da je to samo tehnično vprašanje.

Na Bulajićeve besede je odgovoril zastopnik Neoplanta-filma, ki je podvomil o njihovi resničnosti. Po zastopnikovi izjavi so se z Bulajićem junija 1983 dogovorili, da bo režiser dobil dodaten honorar v višini 500.000 dinarjev kot nagrado za morebitnega oskarja in 525.000 dinarjev za avtorsko predvajanje televizivne nadaljevalke, zaradi česar naj bi bil po besedah predstavnika Neoplanta dogovor iz Kinike razveljavljen.

Tožnik je po omenjenem temeljnem sporazumu dobil septembra 1983 poleg honorarja za izdelavo televizijskih odlomkov še 65.000 dinarjev. Potem je govoril direktor. Neoplanta-filma iz Novoga Sada dr. Draško Redžep, ki naj bi se z Bulajićem dogovoril o izplačilu spornega odstotka. Tako kot vse prejšnje priče je sicer potrdil obstoj ustnega dogovora, toda na sodišču je povedal tudi naslednje:

»Menimo, da je bil tožnik z dodatnimi zneski v celoti izplačan in da je sporazum med njima, tožnikom in Croatia-filmom iz Zagreba, kije bil sklenjen v hotelu Narvik. Kiniki, razveljavljeni. O tem nismo posebej govorili, tudi nad nadaljnimi dogovori in sklepanjem dodatnih pogodb s tožnikom ne. Vendar, kot rečeno, menim, da tožnik zato, ker so bile sklenjene dodatne pogodbe, nima pravice zahtevati še odstotke o katerih smo se dogovorili v Kiniki.« Razprava se bo nadaljevala 16. maja.

Sporod tekem »modrih«

14. t. m.: Jugoslavija – Kitajska (20:30)
15. t. m.: Jugoslavija – Romunija (20:30)
17. t. m.: Jugoslavija – Danska (20:30)
18. t. m.: Jugoslavija – Francija (20:30)
20. t. m.: Jugoslavija – Bolgarija (17:22)
21. t. m.: Jugoslavija – Španija (20:30)
23. t. m.: Jugoslavija – LDR Koreja (20:30)

ALPSKO SMUČANJE

Naše so se izkazale na Vitoši

VITOŠA – V slalomu za evropski pokal je prepričljivo zmagala Avstrijka Buder, zelo dobro pa so se odrezale naše smučarke. Se zlasti dobro so se odrezale v drugi vožnji, kar štiri pa so ustvarile med prvih desetih.

Rezultati: 1. Buder (Av) 1:24,07, 2. Boncini (It) 1:24,79, 3. Marasova (CSSR) 1:25,49, 4. Peharec 1:26,67, 5. Tok (gole Jug) 1:26,73, 6. Segula 1:28,17, 10. Zaječ 1:28,22, 35. izjema (vse Jug) 1:31,05. Lesjakova in Pušnikova nista nastopili.

MARIJAN ČERNIGOJ

Benedik sedmi v Borovcu

BOROVČE – V slalomu za evropski pokal, ki ga je dobil Schick (ZRN) z 1:52,96, sta se dobro odrezala tudi naša Benedik in Jakopin. Prvi je bil s časom 1:57,27 sedmi, drugi pa z 1:57,84 osmi. V slalomski razstavitvi za evropski pokal vodi švicar Wallner in Fistor (ZRN) s 56 točkama, z skupni uvrstitvi pa je prvi Švicar Gnelet s 152 točkami.

KAM, KAJ, KJE

V nedeljo na Pokljuki maraton »Yassa«

LJUBLJANA – Zdal ni več nobene dvoma, da bo v nedeljo na Pokljuki 8. maraton »Yassa«. Pod pokroviteljstvom varušinske Yasse ga bo izvedel SK Snežnika. Letošnji maraton bo združen z državnim prvenstvom deklet in mladencev na 21 km ter članov na 50 km. Uvrstitve za DP pa bodo štete tudi za maraton. Snežne ravnice na Pokljuki so ugodne, nekje je od 30 do 60 cm. Prireditelji so z dvema teptalnima strojema in motornimi sanmi dobro pripravili 21 in 50 km dolgi progi s startom in ciljem. Na kraji progi bo okrepčevalnica na Rudnem polju, na daljši progi pa je tudi Vozpona bo na kraji progi 470 m, na daljši pa 920 m, nekoliko zahtevnejši pa bo na 120 m dolgi Lepini kopski na 28 km. Tam bo tudi postaja za prvo pomoč. Naknadne prijave (tudi za DP) bodo prireditelji sprejemali pri Jelki do 9. ure, tam pa bodo vsi dobili tudi startne številke. Start bo ob 10. uri na ravni pod Jelko. Razglasitev rezultatov in podalje priznanj bo bližje z cilja. Kandidati za »kavelce« in »kornice« lahko prav v nedeljo zadnje izpolnijo normo. Cesta na Pokljuko je dobro pluzena, dostop do Ogorečka pa ne bo možen.

JANEZ PAVČIČ

Izleti

PD LJUBLJANA – MATICA va bi v soboto, 16. t. m., na izlet Turjak–Osredke–Makovca–Primož. Poštniška–Ladže, ki ga bo vodil Oto Valter, v nedeljo pa na turo So-

pota–Svibno–Jatna–Kladje–Radeče, pod vodstvom Mimi Glavač. Prijave sprejemajo v društveni pisarni, Miklošičeva 17, kjer dajejo tudi podrobnejše informacije o spomladanskih enodnevni izletih.

PD POLZELJA sporoča, da bo v soboto, 16. t. m., ob 8. uri pričetek orientacijskega pohoda pred Domom svobode – Kino Polzelja. Posebni avtobus bo udeležence odpeljal na start v Andraž (pri Zadržnem domu) za turo po prihodnjem posebnem avtobusu, ki bo na drugem kraju. Ekipa so tričlanska v pionirski konkurenci (samo ekipno), rojeni 1979–1973, mlađinci 1972–1966 (ekipno, posamezno) in starejši člani, rojeni 1956 in prej (ekipno, posamezno). Pri pohodu hitrost ni bistvena, vsi udeleženci tekmujejo na lastno odgovornost, opremljeni pa morajo biti po pravilniku in imeti topografske karte Celje 1:25.000, 2 (list 31), merilo 1:50.000. Vsi udeleženci morajo imeti veljav

Delegatski molk odgovor?

● Z večeršnjo nesklepnostjo skupščine stanovanjske skupnosti se je v sobotni obliki zaključil »desetinski ciklus« globokega molčanja v delegatskih klopih. In to v vrstah, v katerih so sedeli delegati zborov uporabnikov, medtem, ko so vaje razpravljale močno zategnili delegati izvajalcev – vendar skoraj izključno le okrog finančnih zadev. Tega, da se delegati iz delovnih kolektivov in krajevnih skupnosti še pred petimi in več leti na raznih skupščinah niso vedno dovolj zavzeto lotili svojega sicer odgovornega opravila, bolje rečeno poslanstva, smo bili celo navajeni. Končno je bilo takrat v privatnem in družbenem žepu precej več denarja za otroško in zdravstveno varstvo, za izobraževanje in gradnjo novih stanovanj itd. Torej so bili ljudje (uporabniki torej) tudi bolj zadovoljni z delom šol, vrtcev, bolnišnic...

Danes je položaj bistveno drugačen: v zdravstvu z 58 milijoni lanske izgube že odkrito priznavajo, da pretirano varčevanje škoduje pacientom, v vrstah omejujejo tako imenovane osnovne programe, vedno bolj je navzoča bojazan, da se bodo vrtili po 1. maju zaradi višjih cen prireditelj. Tudi starše številnih otrok zaradi tega že boli glava, kajti stroški za varstvo so že sedaj previsoki za njihov žep. Priiti do družbenega stanovanja je danes že pravi podvig, seveda ne zato, ker jih ni, pač pa zaradi visokega lastnega prispevka pri nakupu.

Konflikte zaradi slabega in predragega ogrevanja rešujejo na sodišču, namesto po samoupravnih poti. Verjetno so poskusili, pa se je nekje zataknilo. Skratka tem, o katerih bi lahko in tudi morali delegati spregovoriti, je vedno dovolj. S treznim odgovorom bi marsikateri problem ali težava postala hitreje rešljiva, ali vsaj manj boleča za marsikoga. Tako pa se je vse skupaj končalo le pri jamranju izvajalcev, da nimajo denarja, nihče pa ni govoril o tem, da ima soboško gospodarstvo 250 milijonov dinarjev izgube, pa o tem, da le ni vse samo pomankanju denarja, pač pa veliko tudi spremenja (na delnice seveda) boljše in strokovno delo. Morda pa so delegati – odjemalci in plačniki življenjsko pomembnih storitev in dobrin – bili prepričani, da je molk pač še najbolj učinkovit odgovor?

IVAN GERENČER

Ljudem ni vseeno, kakšen je celjski zrak

V krajevni skupnosti Dolo polje so na tem razpravljali že na dveh zborih

CELJE, 13. marca – Prebivalce krajevne skupnosti Dolo polje (kakih pet tisoč jih je) žuli mnogi problemi, bi lahko mislili, saj so v zadnjem času imeli dva zbor, toda udeležba na njiju tega skoraj ne potrjuje, medtem ko to, kar so obravnavali, ni posebnost samo te krajeve skupnosti, ampak vsega mesta. To seveda še ne pomeni, da takšni zbori, četudi brez množične udeležbe, niso potrebni ali koristni.

● V Levcu so že zgradili v vodnjaku (v vodnjaku bodo predvidoma jeseni), ki bo dal 50 litrov vode na sekundo. Ta voda je po kakovosti boljša kot v drugih vodnjakih, vendar jo le poskusno črpa, ker se niso opravili tehnične preverze. To se bo zgodilo do konca marca.

Na dnevnem redu je bilo enaženje zraka (v nočnih urah), pri čemer je šlo za vplive Cinkarne, fluorov iz tovarne Emu, bolnišnice, kurilne naprave v vojašnici, za vprašanja dušikov spojin in težkih kovin itd. Samo občani imajo pravico odločati, v kakšnem okolju bodo živeli, je bilo rečeno, če bi upoštevali le tovarno TIO2, pa bi vsakekoro zanimivo, da je noben soinvestor nima na svojem ozemlju. Že na prejšnjem zboru je predsednik občinske skupščine dejal, so rekli, da bo občinska skupščina vztrajala pri stališču o drugi fazi iz leta 1978. Raziskave o težkih kovinah so delali že pred kakšnimi desetimi leti, rezultati pa kažejo, da niso dosegle koncentracij, nevarnih ali škodljivih za podtalnico. Oskrba z vodo je bila druga tema, o kateri pravzaprav ni bilo slišati kaj novega, zato pa tudi mnenja, da se vodstva vsakih toliko let menja in razprave o tem se začnejo vedno znova in od začetka, medtem ko inflacija požre denar za študije in raziskave. Če bi hoteli zagotoviti zadostno oskrbo, bi morala biti voda vsaj tritratirana, kot je zdaj, tega pa seveda vse plikiše žepi ne bi prenesli. Rešitev ni v graditvi cevovodov, ampak zadrževalnikov. Boljša bi bila umetna kot naravna bogatost podtalnice v Medlogu. Še največji problem pa je, ker Celjani menda ne vedo, kakšno vodo pijejo, pri čemer nitrati in nitrati sploh niso tako nevarni, kot se zdi in tudi na pravilnih ni kot strogi. Podatke o kakovosti celjske vode niti ni dobili do junja.

DRAŽO HRIBAR

Na dnevnem redu je bilo enaženje zraka (v nočnih urah), pri čemer je šlo za vplive Cinkarne, fluorov iz tovarne Emu, bolnišnice, kurilne naprave v vojašnici, za vprašanja dušikov spojin in težkih kovin itd. Samo občani imajo pravico odločati, v kakšnem okolju bodo živeli, je bilo rečeno, če bi upoštevali le tovarno TIO2, pa bi vsakekoro zanimivo, da je noben soinvestor nima na svojem ozemlju. Že na prejšnjem zboru je predsednik občinske skupščine dejal, so rekli, da bo občinska skupščina vztrajala pri stališču o drugi fazi iz leta 1978. Raziskave o težkih kovinah so delali že pred kakšnimi desetimi leti, rezultati pa kažejo, da niso dosegle koncentracij, nevarnih ali škodljivih za podtalnico. Oskrba z vodo je bila druga tema, o kateri pravzaprav ni bilo slišati kaj novega, zato pa tudi mnenja, da se vodstva vsakih toliko let menja in razprave o tem se začnejo vedno znova in od začetka, medtem ko inflacija požre denar za študije in raziskave. Če bi hoteli zagotoviti zadostno oskrbo, bi morala biti voda vsaj tritratirana, kot je zdaj, tega pa seveda vse plikiše žepi ne bi prenesli. Rešitev ni v graditvi cevovodov, ampak zadrževalnikov. Boljša bi bila umetna kot naravna bogatost podtalnice v Medlogu. Še največji problem pa je, ker Celjani menda ne vedo, kakšno vodo pijejo, pri čemer nitrati in nitrati sploh niso tako nevarni, kot se zdi in tudi na pravilnih ni kot strogi. Podatke o kakovosti celjske vode niti ni dobili do junja.

DRAŽO HRIBAR

Na dnevnem redu je bilo enaženje zraka (v nočnih urah), pri čemer je šlo za vplive Cinkarne, fluorov iz tovarne Emu, bolnišnice, kurilne naprave v vojašnici, za vprašanja dušikov spojin in težkih kovin itd. Samo občani imajo pravico odločati, v kakšnem okolju bodo živeli, je bilo rečeno, če bi upoštevali le tovarno TIO2, pa bi vsakekoro zanimivo, da je noben soinvestor nima na svojem ozemlju. Že na prejšnjem zboru je predsednik občinske skupščine dejal, so rekli, da bo občinska skupščina vztrajala pri stališču o drugi fazi iz leta 1978. Raziskave o težkih kovinah so delali že pred kakšnimi desetimi leti, rezultati pa kažejo, da niso dosegle koncentracij, nevarnih ali škodljivih za podtalnico. Oskrba z vodo je bila druga tema, o kateri pravzaprav ni bilo slišati kaj novega, zato pa tudi mnenja, da se vodstva vsakih toliko let menja in razprave o tem se začnejo vedno znova in od začetka, medtem ko inflacija požre denar za študije in raziskave. Če bi hoteli zagotoviti zadostno oskrbo, bi morala biti voda vsaj tritratirana, kot je zdaj, tega pa seveda vse plikiše žepi ne bi prenesli. Rešitev ni v graditvi cevovodov, ampak zadrževalnikov. Boljša bi bila umetna kot naravna bogatost podtalnice v Medlogu. Še največji problem pa je, ker Celjani menda ne vedo, kakšno vodo pijejo, pri čemer nitrati in nitrati sploh niso tako nevarni, kot se zdi in tudi na pravilnih ni kot strogi. Podatke o kakovosti celjske vode niti ni dobili do junja.

DRAŽO HRIBAR

M. Germont

ZAKON ŠIBKEJŠEGA

34. nadaljevanje

»Kako pa veš, da gre v Ženevo?«
 »Ker gre tudi Leroy. Skupaj potujeta in sliša sem, da imata zmenek na Societ  de Credit et d'Escompte. Ob enajstih dopoldne.«
 Marc je skomignil z rameni. Niti ni zagret za to potovanje, toda ker nima nobenega opravila, načelno privoli, da ne bi ozloviljil Val rie.

★ ★ ★

Švicarska banka je posvečen prostor, kamor se vstopa s pritrjenimi korakom in s klubomom v roki, kakor v cerkev. Sicer pa, to je cerkev, kjer se opravlja svojevrstno bogoslužje, samo ta razlika je, da se tu ostane do konca in da so sedeži bolj udobni kot v običajni cerkvi. Morel-Dercourt je sam v sobici, rezervirani za pomembne stranke, in skrbno pregleduje svoje oštevilčene bančne račune. Ne morda zato, ker ne bi zaupal volilnim ljudem iz Cr d t Suisse, prav narobe! Ne zaupa računalnikom, ki sedaj upravljajo vse bančne posle, razen tega je prijetno razvedrilo, pregledovati svoje bančne račune.

Zgleda bi bila predstava, da je predsednik SOCELM človek, ki prenaša denar ali zlate palice v rezervnem kolesu svojega BMW. To je zastarel način in še nevaren povrh! Zado ta telefonski poziv določeni pariski organizaciji, pa denar na podlagi kompenzacije varno potuje čez mejo. Ponavadi v eno smer, se razume!

Laščani opozarjajo, da jim takšna solidarnost ni v pomoč

V občini Laško so v zadnjih letih do konca oklestili porabo v kulturi in telesni kulturi, da so tako lahko reševali zdravstvo in šolstvo

LAŠKO, 13. marca – Solidarnost, ki občanom ne zagotavlja več niti vsaj približno enakih možnosti pri tako imenovanih družbenih potrebah, ni več solidarnost, poudarjajo v nekaterih manj razvitih občinah.

Za večino le-teh je značilno, da imajo kljub večjim obremenitvam, gospodarstva manj možnosti v zdravstvu in šolstvu kot v razvitejših občinah, da o kulturi in telesni kulturi sploh ne govorimo. Razen tega, da je to krivično – saj ne moremo vsi živeti v regijskih ali republikanih sredstvih, je tudi v nasprotju z ustavo, ki solidarnost opredeljuje  e v temeljnih načelih. V manj razvitih občinah zato vse glasneje in z vsoto resnostjo opozarjajo, da je v sistem solidarnosti nujno vnesti nekaj bistvenih popravkov, saj tak kot je zdaj, prepada med razvitejšimi in manj razvitimi samo  e povečuje.

V občini Laško, kjer so v zadnjih letih  e do skrajnosti oklestili porabo v kulturi in telesni kulturi, da bi (na prvi pogled)

nujnej mu zdravstvu in šolstvu zagotovili vsaj najpotrebnejše, razgrinjajo med drugim naslednje podatke. Kljub eni izmed najvišjih prispevnih stopenj za zdravstvo v Sloveniji (11,43) – tudi najvišjo (13,94) plačujejo v manj razviti  marski občini – je občinska zdravstvena skupnost lani občila v znatni izgubi.  e bi jo hoteli poravnati izključno s prispevno stopnjo, bi to lahko storili le,  e bi uveljavili daleč najvišjo v republiki. Pri tem pa je lahko zdravstvo bistveno manj razvito kot v kateri od občin, kjer višji osebni dohodi in akumulativnej e gospodarstvo, ve  aktivnega in mlajšega prebivalstva, omogočajo izrazito manjše obremenitve.

Podoben je tudi položaj v šolstvu, v katerem veljavni norma-

tivi spravljajo v nemogoč položaj zlasti podeželske osnovne šole, v katerih pogosto ne naštejejo niti toliko šolarjev, kolikor jih normalni  olci imajo. Na primer kar štiri podružnične šole. Pri tem pa je nesporno, da so prav šole v odmaknjenih in manj razvitih krajih za tamkajšnje življenje in prihodnost osnovnega pomena.

Na sploh velja, da morajo v občinah, ki prejemajo solidarnost, dru evati dodatna sredstva za izvajanje zagotovljenih programov, ki jih v razvitejših pokrojevjo zlahka in torej morejo računati tudi z razširjenimi.  e govorimo o zagotovljenih programih, menijo v La nem, potem bi morali tudi njih ure nevanje izpeljati tako, da bi zares prispevali k izenačevanju življenjskih pogojev, ki niso vselej odvisni le od večje ali manjše zavzetosti za delo.

IVICA BURNIK

V bistriški občini lani ni bilo ozda, ki bi imel izgubo

So ugodni gospodarski rezultati res samo odraz boljšega gospodarjenja? – Nujne so naložbe v strojno opremo

SLOVENSKA BISTRICA, 13. marca – Vse kaže, da se je minulo leto med občinami Podravja najbolj izteklo za občino Slovenska Bistrica. Tudi vsaj kažejo podatki o gospodarjenju v minulem letu, ki so v bistriški občini po dveh  uhih letih spet precej ugodnejši. Kot so na včerajšnjem zasedanju menili člani izvršnega sveta pa to pomeni le, da so u eli zamujeno, in da so obeti za konec letošnjega srednjeročnega obdobja spet obetavnej i.

Zagotovo najbolj razveseljuje podatke o visokem porastu fizičnega obsega proizvodnje. Ta se je lani povečala za 10,1 odstotka, kar je obetnej e ve  od na r ov, saj so si Bistričani z resolucijo za minulo leto zastavili cilj ta obseg povečati le za 3,5 odstotka. Ob tem je še posebej razveseljevalo dejstvo, da so uspeli preusmeriti gibanja iz leta 1983, ko je fizični obseg industrijske proizvodnje v primerjavi z letom poprej padel celo za 8,5 odstotka. V primerjavi z letom 1983 pa je bistri sko gospodarstvo lani tudi več kot podvojilo dohodek, kar se bo zagotovo odrazilo tudi v podojvenem družbenem proizvodu. Razveseljuje  e podatek, da v vsej občini ni delovne srede, ki bi lanske leto sklenila z rdečimi številkami, ne nazadnje pa velja kot ugodno oceniti tudi dejstvo, da so bile naložbe ure ene v obsegu predvidevanj.

Nekaj podobnega pa bi najbrž kazalo narediti posebej skrbno v tistih sredinah, kjer ne kaže tako dobro, kot denimo, v bistri nem Impolu. Poleg trgovine, poljanskega Emija, Komunale in morda  e koga, so posebej izpostavili granitno industrijo Oplotnica, kjer izgube sicer niso izkazale, se pa nikakor ne uspejo dvigniti spodnje meje rentabilnosti. Ob sklepu te razprave o lanskemletnem gospodarjenju pa so člani izvršnega sveta  e opozorili na nujno po razumnem trošenju letos nekaj vi  e akumulacije. To bi po prepričanju nekaterih morali dru evati in namenjati predvsem za kakovostne naložbe, pa tudi za zamenjavo dela strojne opreme, saj je znano, da ponekod delajo s tako režo  apisano opremo.

VLADO SMOLE

Na ljubiteljskem odru se bodo v letu dni zvrstila štiri slovenska dela

Pri zahtevnih na r ih Bistri anov bodo sodelovali tudi poklicni gledališki delavci iz Maribora in Ljubljane – Najprej Kastelka

SLOVENSKA BISTRICA, 13. marca –  lani dramske skupine KUD Svoboda v Slovenski Bistrici so na tiskovni konferenci napovedali za ljubiteljske izredno ambiciozen gledališki program do poletja 1986. V tem času bodo uprizorili štiri slovenska dela, pri tem pa jim bodo pomagali poklicni gledali niki iz Ljubljane in Maribora, predvsem domačin, režiser Branko Gombač, dramatik in dramaturg Tone Partljič, pisatelj Ranko Kermauner in drugi.

Bistri ki gledališki navdušenci so začeli študirati Levstikove Kastelke v novi dramatisaciji Toneta Partljiča, režiji Branka Gomba a, ob dramatur ski pomoči Turasa Kermaunera in na sceni Nika Matula. Lektorstvo sta prevzela domačina prof. Janko  ar in Kristina  ega. Od novo Bistri ske gledališke gradu bodo privr ili Novoa anovega Hermana II. v Gomba evi režiji.

Bistri ska  ralska skupina je stanovsko razveseljevo pisana, igrajo domači razumniki, dijak,   udentje, učitelji, in enjirji, delavci, upoko enci. Kulturno delo je v tem mestu (25 kilometrov pred Mariborom) postalo zares družbeno spodbuden in dru ujo i dejavniki, kar se je videlo tudi na tiskovni konferenci, ki so se je u dele ili poleg kulturnih tudi družbenopolitični delavci.

FRANCE FORSTNERIČ

PO SLOVENIJI

Vozniki tovornjakov ne prizanašajo niti zelenicam



MARIBOR, 13. marca – Mariborčani se ne morejo znebiti vtisa, da je akcija kaznovanja voznikov, ki ne parkirajo pravilno, naprejena le proti voznikom osebnih avtomobilov. Ti povzročajo mnogo manj prometnega nerada kot na primer tovornjaki, ki vozijo po ulicah najo ej ega mestnega sredi tja tudi v urah največjih nakupov in tam kjer je ves promet prepovedan. V zadnjem času ima brezobzirnost voznikov tovornjakov  e druge posledice, saj ti parkirajo tudi na zelenicah. Na sliki je del zelenice v Tom evem dvorcu, ki so jo uničili tovornjaki. (Foto: B.  .)

Tečaj nemškega jezika za učence pri Delavski univerzi Ljutomer

LJUTOMER, 13. marca – V teh dneh se je pri ljutomerski delavski univerzi prišel tečaj nemškega jezika za učence 2. in 3. razredov osnovne šole. Proti pričevanju tečaja obiskuje kar 34 učencev, zato so razdeljeni v dve skupini. Na teden ga bo vsaka skupina obiskovala po eno uro, tečaj pa vodi prof. Edita Lovren i .

S prihodnjim šolskim letom pri delavski univerzi na rjuje pričetek tečaja angleškega jezika za odrasle in osnovnošolce. (N.  .)

Srečanje mladih gledali nikov mariborskih občin

MARIBOR, 13. marca – Zveza kulturnih organizacij Maribor Pesnica in mestna zveza kulturnih organizacij Maribora sta pripravili medobčinsko srečanje pionirskih in mladinskih gledali skih skupin iz mariborskih občin, ki se je začelo danes in bo trajalo do konca tedna. »Naša beseda 85« se je začela nocoj z nastopom mladih s Srednje naravoslovne šole Miloš Zidanek, ki se bodo predstavili z »Rdečo komedijo v modrem«. Jutri bodo na osnovni šoli v Zg. Kungoti nastopili pionirji osnovne šole Franc Rozman Stane, v soboto pa bo kar šest predstav. Vse predstave bodo v prosvetnem domu v Sentilju, predstavili pa se bodo mladi iz osnovne šole Malecnik, Veljko Vlahovi , Ivan Cankar, Zg. Kungota, Bratov Polančič in mladinska gledali ska skupina DPD Svoboda Sladki vrh. (B.  .)

Slike  rte Valen aka na ogled v mariborski galeriji Meblo

MARIBOR, 13. marca – V  etrt ek ob 17. uri bo v mariborski galeriji Meblo otvoritveni ogled del slikarja črte Valen aka. Valenčak se s slikarstvom bolj ukvarja zadnji dve leti in v tem času je ustvaril bogat in zanimiv opus. (B.  .)

Domačin Andrej Skerbinek

razstavlja v bistri ski tovarni olja

SLOVENSKA BISTRICA, 13. marca – V prostorih družbene prehrane, v bistri ski tovarni olja, se delavcem tega delovnega kolektiva na samostojni razstavi predstavlja domačin, akademski slikar Andrej Skerbinek. To je njegova prva samostojna razstava po zaključnem šolanju, kot študent pa je se doma inom predstavil dvakrat. Okoli 25 oil in pastelo bo na ogled do 25. marca. Naj povemo, da se je Andrej Skerbinek, ki je član družstva likovnih umetnikov Slovenije in kluba ljubiteljev likovne umetnosti iz Slovenske Bistric e, odločil za pot samostojnega umetnika in da sodi med aktivnejše umetnike svojega okolja. (V.  .)

POZIV MEDVOJNIM IZGNANCIEM V SR SRBIJO

Manifestacija bratstva in enotnosti

Manifestacija »vlak bratstva in enotnosti« je tradicionalna  e od leta 1961. Je odraz stalnih prijateljskih in bratskih vezi med bivšimi izgnanci iz Slovenije, ki jih je okupator leta 1941 izgnal iz njihovih domov, in njihovimi gostitelji v SR Srbiji, kjer so izgnanci našli svoj drugi dom. Velika večina je dobila toplo in prijateljsko zate itje pri srbskih bratih in sestrah, ki so skupaj z njimi preživljali težave vojne vihrate ter prenašali nadloveske napore in trpljenje.

Značilno za manifestacijo je, da je vlak tradicionalni simbol ohranjanja, razvijanja in utrjevanja revolucionarnih  ro ilj NOB ter pomemben prispevek k nadaljnjemu razvoju in krepitvi bratstva in enotnosti jugoslovanskih narodov in narodnosti. Vlak je postal največja manifestacija povezovanja med slovenskimi izgnanci in njihovimi gostitelji, postal je porok, da velike revolucionarne izkušnje ne bodo nikoli zamrle. S to manifestacijo se revolucionarna  ro ila NOB prenašajo tudi na mlajše rodove.

Medobčinska koordinacijska odbora za organizacijo »vlaka bratstva in enotnosti« v SR Srbiji in SR Sloveniji sta v soglasju z vsemi sodelujočimi občinami sklenila, da letos organiziramo »vlak bratstva in enotnosti«, ki bo iz SR Slovenije popeljal bivše izgnance in njihove najožje družinske člane k njihovim gostiteljem v SR Srbijo.

Vlak bo odpeljal iz Maribora oziroma Jesenice 11. oktobra, vračal pa se bo iz Kraljeva oziroma Titovega Učila 15. oktobra 1985.

Zato pozivajo občinske konference SZDL vseh sodelujočih občin v SR Sloveniji, mestna konferenca SZDL Maribor in medobčinski svet SZDL Ljubljana vse slovenske medvojne izgnance in njihove najožje družinske člane, da se  impjev povežejo s svojimi bivšimi gostitelji v SR Srbiji ter se nato na osnovi njihovega povabila, najkasneje pa do 15. maja 1985, zglasijo na sede ih svojih občinskih konferenc SZDL, mestne konference SZDL Maribor in medobčinskega sveta SZDL Ljubljana, zaradi prijave svoje udeležbe pri letošnjem »vlaku bratstva in enotnosti«.

Vse udeležence »vlaka bratstva in enotnosti« tudi obve amo, da bodo morali ob prijavi udeležbe plačati svoj delež za knjite stroškov prevoza. V znesku so zajeti stroški vozovnice, na osnovi cene vozovnice po tarifi JZ in komplet zna ek.

Vse ostale informacije v zvezi s potovanjem z »vlakom bratstva in enotnosti« dobijo zainteresirani na sede ih svojih občinskih konferenc SZDL, na mestni konferenci SZDL Maribor in medobčinskem svetu SZDL Ljubljana.

MEDOBČINSKI KOORDINACIJSKI ODBOR »VLAKA BRATSTVA IN ENOTNOSTI« SLOVENIJE

Phyllis Naylor

 ivljenje z blazne em

13. nadaljevanje

U ivala sem in ni mi bilo mar dirigentovih histerijskih izbruhov, med katerimi je vpil name po italijansko – zaradi mojega primika je pač mislil, da sem Italijanka – in me metal note čez balkon,  e so tenorji prehitro vstopili. Nadaljevala sem s pisanjem in prodajala zgodbe revijam, za katere  vih človek  e ni slišal, in  prav je Ted trdil, da imam neverjeten talent za to, da na enajstih s rnah mladim prazno slamo, mi vseeno ni znal pojasniti tekov, ki so mi jih od časa do časa poslali iz uredni tve.

Toda  e me je trpinčil s sarkazmom in kritiko, moram tudi reči, da mi je odkril svet, ki ga prej nikoli nisem poznala. Konce tednov sva prebila tako, da sva poslušala najrazličnejša izredno zanimiva predavanja, si ogledovala umetniške razstave in hodila poslušat Mozartove koncerte v parku. Pred poroko sem mislila, da se vedy filmski svet sestoji iz Greer Garson in Hedy Lamarr, s Tedovo pomočjo pa sem se zaljubila v Tatove, La Strado, Neapeljsko zlato in druge. V Oaktunu smo dekleta hodile na po tirkan e zabave, kjer smo igralo domino in razpravljale o najboljšem jedilniku tedna. Tu pa sva hodila na sestanke, kjer so ljudje v afriških togah razpravljali o psihoanalizi in eksistencializmu. Kupila sva si stari kolesi in kolesarila po ulicah, kjer sicer nikoli nista hodila. Hodila sva na piknike na pla i in odkrivala majhne restavracije, za katere so očitno vedeli samo študenti. Na kratko povedano, bila sem hkrati razved-

»Naj povem, da je bil natančno obve en o vašem obisku tu pri nas.«

Ko je minilo prvo presenečenje, je na Morel-Dercourtu legla tesnoba in ga stiskala kakor mora. Je ta Marc Sil vre  iv hu ie ali kaj? Zakaj je prišel vodenje v Ženevo istočasno kot on? To lahko pomeni nevarnost, da ga ovadi. Ob misli na tako možnost se mi je osu ilo grlo. Dobro je namreč poznal zadnje mladne ukrepe, sprejete zato, da bi preprečili beg kapitala iz Francije in stopili na prste davčnim utajevalcem. Stvar je bila toliko bolj gro e a, ker njegov stat sploh ni vedel, da ima bančni račun v Švici.

»Je kaj narobe, gospod Morel-Dercourt?« Ne, ni bilo vse v redu ... Prizadejte je prebledel, reklo bi se, da s težavo lvi zrak. Na srečo to ni trajalo dolgo in hitro je spet stal na trdnih tleh, pripravljen, da se spopade.

»Ste mu odprli bančni račun?« »Postopek je prav zdaj v teku.« »Torej ga ustavite, tipa pa poženite čez prag!« »Zdi se mi, da to ne bo lahko ...«

»Zakaj?« »Njegov potni list je v redu, francoski državljani je in vso pravico ima, da odpre tekoči račun.«

»Pri bogu! Lagal vam je!« »Ne bi rekel. Dejal je, da vas pozna, in zdi se mi, da to je res.«

»Toda trdil je, da moram na njegov bančni račun prenesti denar!« »Gledate tega je bil resnično prepričan. Ob vsem tem vam zagotavljam, da bomo glede njega diskretno previdni ... Posebej  e,  e me pooblastite, da uradno poročam o vaši reakciji.«

»Seveda vas pooblaščam ... Pa  e kako!« Samo malo počakajte! Boste videli, ko mi pride v roke!«

ljena in spet sestavljena skupaj in vsak pogovor s Tedom – učiteljem je spominjal na pogovor med pri o in nestrpnim to ilem: Zakaj verjamem tisto, kar sem prebrala v reviji Time? Kdo je bil reporter? Od kod mu informacije?

In  asopisni uvodnik, kako bi mi lahko postavila protite o?  e so v pripovedi polnesni e, mar ni potem v celoti ponarejena?

Zakaj govorim o poslopi nih stvareh, ko pa je vedno za vsako izmed njih izjema?

Kateri so podzavestni vzroki, da počnem tisto, kar si želim, da se bojim tistega, kar počnem, da se izogibam tistemu, kar počnem?

Kako sem prišla do svojih polit inih prepričanj? Do moralnih na el?

Od kod moja predstava boga?

Ind taljaje.

Tedovo poučevanje se je začelo tako, da sem prebrala Thackerayev Semenji ne ivosti, nato pa ve  Dickensov romanov, Vojno in mir, Shakespeareove igre in zbrana dela Sigmunda Freuda. Ob večerih sva se zleknila na kavč in drug drugemu brala odlomke iz Balzaca, Butlerja in Georgea Santanyana. Ted mi je prebral Pripovedke iz Canterburyja in me učil izgovarjati  aucersko angle ino.

Več mesecev sem preživela ob strogi knjižni dieti evropskega romana devetnajstega stoletja: Dostoevski, Flaubert, Tolstoj, Zola. Temu je sledil preskok na dela, ki so jih napisali Sinclair Lewis, Upton Sinclair, John Steinbeck in Faulkner, ki sem ga obvezovala.

Na radiu sva imela izbran poseben kanal, ki nama je bil pri srcu. Na njem so namreč predvajali razne reportaže BBC, sociološke drame, branje poezije.

zdel bolj izobražen in bolj gotov ter samozavestnejši od mene. Zato sem si prizadevala, da bi se čimbolj naphala z najrazličnejšim znanjem, ki bi mi omogočilo, da bi si pridobila samozavest in vse, kar je lepo.

In seveda, tu je bila  e glasba. Ted mi je pojasnil, da je najboljši način poslušanja glasbe tak, da preprosto položite neko plo o na gramofon in jo poslušate. To ponavlja vsak dan, dokler ti posamezne melodije ne pridejo v uho. Naslepo sem si izbrala Mozartovo simfonijo Jupiter. Pri tretjem pos